

KREDITILSYNET
The Financial Supervisory Authority of Norway

Dato: 28. april 2006

Forslag til forskrift

Nye kapitaldekningsregler

**Forslag til forskrifter om kapitalkrav og anvendelse av
soliditetsregler på konsolidert basis**

0. INNLEDENDE VURDERINGER.....	4
0.1 BAKGRUNN	4
0.2. FORSKRIFTSFORSLAGENE	5
0.3. INTERNKONTROLL	7
0.4. LÅN MED PANT I EIENDOM.....	8
0.5. SØKNADSPROCESS IRB, AMA, IMM OG VAR	10
0.6. NY KAPITALDEKNINGSRAPPORTERING	11
1. DEL I. INNLEDENDE BESTEMMELSER.....	12
GENERELLE MERKNADER TIL DEL I	12
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. VIRKEOMRÅDE OG DEFINISJONER	12
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. KAPITALKRAV	12
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. TILLATELSER MV.	13
MERKNADER TIL KAPITTEL 4. ANVENDELSE INNFORING MV. AV INTERNE METODER.....	15
2. DEL II. BEREGNING AV ANSVARLIG KAPITAL	24
GENERELLE MERKNADER TIL DEL II.....	24
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. BEREGNING AV ANSVARLIG KAPITAL	24
3. DEL III. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR KREDITTRISIKO ETTER STANDARDMETODEN	28
GENERELLE MERKNADER TIL DEL III	28
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. KATEGORISERING AV ENGASJEMENTER	33
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. RISIKOVEKTER FOR ENGASJEMENTSKATEGORIENE	33
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. RISIKOVEKTER FOR POSTER UTENOM BALANSEN	44
MERKNADER TIL KAPITTEL 4. RATINGBYRÅER	45
MERKNADER TIL KAPITTEL 5. BRUK AV EKSTERNE RATINGER	46
MERKNADER TIL KAPITTEL 6. FRADRAG OG TILLEGG I BEREGNINGSGRUNNLAGET	46
4. DEL IV BEREGNINGSGRUNNLAG FOR KREDITTRISIKO ETTER INTERNE MÅLEMETODER (IRB).....	47
GENERELLE MERKNADER TIL DEL IV	47
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. KATEGORIER OG KATEGORISERING	48
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. MISLIGHOLD, ENGASJEMENTSBELØP OG TAP.....	51
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. GENERELLE KRAV TIL KLASSIFISERING OG KVANTIFISERING	55
MERKNADER TIL KAPITTEL 4. RISIKOKLASSIFISERING OG KVANTIFISERING: ENGASJEMENTER MED STATER, INSTITUSJONER OG FORETAK.....	60
MERKNADER TIL KAPITTEL 5. RISIKOKLASSIFISERING OG KVANTIFISERING: MASSEMARKEDSENGASJEMENTER.....	71
MERKNADER TIL KAPITTEL 6. EGENKAPITALPOSISJONER.....	73
MERKNADER TIL KAPITTEL 7. SÆRLIGE BESTEMMELSER FOR ENGASJEMENTER MED VERDIPAPIRFOND	74
MERKNADER TIL KAPITTEL 8. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR KAPITALKRAV, SAMT JUSTERT FORVENTET TAPT BELØP.....	75
MERKNADER TIL KAPITTEL 9. STRESSTESTING OG VALIDERING	76
5. DEL V. ADGANGEN TIL Å HENSYNTA SIKKERHETER VED FASTSETTELSE AV KAPITALKRAV FOR KREDITTRISIKO.....	80
GENERELLE MERKNADER TIL DEL V	80
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. KRAV TIL SIKKERHET	82
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. BEREGNING AV EFFEKTEN AV SIKKERHETSSTILLELSE	101
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. LØPETIDSFORSKJELLER.....	111
6. DEL VI. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR MOTPARTSRISIKO FOR DERIVATER MV.	113
GENERELLE MERKNADER TIL DEL VI.....	113
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. INNLEDENDE BESTEMMELSER	115
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. MARKEDSVÆRDMETODEN	117
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. OPPRINNELIG ENGASJEMENT-METODEN.....	117
MERKNADER TIL KAPITTEL 4. STANDARDISERT METODE	118
MERKNADER TIL KAPITTEL 5. IMM-METODE.....	121
MERKNADER TIL KAPITTEL 6. MOTREGNING.....	125

7. DEL VII. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR KREDITTRISIKO VED VERDIPAPIRISERING.....	127
GENERELLE MERKNADER TIL DEL VII.....	127
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. OVERFØRING AV RISIKO.....	129
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. BEREGNINGSGRUNNLAGET.....	130
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. BEREGNINGSGRUNNLAG ETTER STANDARDMETODEN.....	132
MERKNADER TIL KAPITTEL 4. BEREGNINGSGRUNNLAG ETTER IRB.....	134
MERKNADER TIL KAPITTEL 5. TILLEGGSKRAV FOR VERDIPAPIRISERING AV RULLERENDE ENGASJEMENTER MED FØRTIDIG INNFRIEELSE.....	139
8. DEL VIII. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR MARKEDSRISIKO MV.....	144
GENERELLE MERKNADER TIL DEL VIII.....	144
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. INNLEDENDE BESTEMMELSER.....	145
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. POSISJONSRIKISIKO FOR EGENKAPITAL- OG GJELDSINSTRUMENTER.....	147
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. POSISJONSRIKISIKO FOR ANDELER I VERDIPAPIRFOND.....	149
MERKNADER TIL KAPITTEL 4. POSISJONSRIKISIKO FOR DERIVATER MV.....	150
MERKNADER TIL KAPITTEL 5. POSISJONSRIKISIKO FOR KREDITDERIVATER.....	150
MERKNADER TIL KAPITTEL 6. POSISJONSRIKISIKO VED EMISJONER.....	152
MERKNADER TIL KAPITTEL 7. OPPGJØRS- OG MOTPARTSRISIKO.....	153
MERKNADER TIL KAPITTEL 8. VALUTARISIKO.....	154
MERKNADER TIL KAPITTEL 9. VARERISIKO.....	156
MERKNADER TIL KAPITTEL 10. VAR-METODE.....	156
9. DEL IX. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR OPERASJONELL RISIKO.....	159
GENERELLE MERKNADER TIL DEL IX.....	159
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. BEREGNINGSMETODER.....	159
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. BASISMETODE.....	160
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. SJABLONMETODEN.....	162
MERKNADER TIL KAPITTEL 4. AMA-METODE.....	163
MERKNADER TIL KAPITTEL 5. SPESIELLE REGLER FOR VERDIPAPIRFORETAK.....	167
10. DEL X. OFFENTLIGGJØRING AV FINANSIELL INFORMASJON.....	169
GENERELLE MERKNADER TIL DEL X.....	169
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. GENERELT.....	169
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. DE ENKELTE RISIKOENE.....	174
MERKNADER TIL KAPITTEL 3. KONSOLIDERING.....	182
11. DEL XI. KRAV TIL STYRING OG KONTROLL.....	184
GENERELLE MERKNADER TIL DEL XI.....	184
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. GENERELLE KRAV TIL STYRING OG KONTROLL.....	184
MERKNADER TIL KAPITTEL 2. SÆRLIGE KRAV VED BRUK AV INTERNE SYSTEMER.....	186
12. DEL XII. IKRAFTTREDELSE OG OVERGANGSORDNINGER.....	192
MERKNADER TIL KAPITTEL 1. IKRAFTTREDELSE OG OVERGANGSORDNINGER.....	192
13. FORSKRIFT OM ENDRING AV FORSKRIFTEN OM ANVENDELSE AV SOLIDITETSREGLER PÅ KONSOLIDERT BASIS.....	195
MERKNADER TIL ENDRINGSFORSKRIFTEN.....	195

0. Innledende vurderinger

0.1 Bakgrunn

Kredittilsynet har utarbeidet forslag til forskrift om kapitalkrav og endring av forskrift om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis. Forslaget gjennomfører direktivene 2000/12/EF og 93/6/EØF, slik de lyder etter endringene i forbindelse med Basel II-reformen. Noe forenklet kan en si at 2000/12/EF gir kapitaldekningskrav for kredittinstitusjoner og at 93/6/EØF gir tilsvarende regler for verdipapirforetak. 93/6/EØF omfatter imidlertid også kredittinstitusjoner ved at det bl.a. gis felles regler for markedsrisiko for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak.

De nye EU-direktivene ble vedtatt i oktober 2005 og trer i kraft fra 1. januar 2007. For enkelte deler av regelverket er ikrafttredelse 1. januar 2008. Direktivene inneholder imidlertid en overgangsordning som gjør det mulig å benytte gjeldende kapitaldekningsregler i 2007. Overgangsordningen er nærmere omtalt i merknadene til forskriften.

Regulering av store engasjementer er nært knyttet til og bygger i stor grad på kapitaldekningsregelverket. Kredittilsynet vil i løpet av mai 2006 utarbeide forslag til endringer i forskriften om store engasjementer.

Kredittilsynet har tidligere gjennomført følgende høringer:

- Notat om gjennomføringen i Norge (september 2004)
- Utkast til forskrifter om IRB og sikkerhetsstillelse (mai 2005)
- Utkast til forskrift om operasjonell risiko (juni 2005)

Kredittilsynets forslag til lovendringer ble oversendt Finansdepartementet i juni 2005. Finansdepartementet sendte forslaget, med noen endringer, på høring i desember 2005. Den 7. april la Finansdepartementet frem Ot.prp. nr. 66 (2005-2006) – Om lov om endring i finansieringsvirksomhetsloven, verdipapirhandelloven og i enkelte andre lover (nytt kapitaldekningsregelverk). Det er ventet at proposisjonen behandles av stortinget i vårsesjonen.

Direktivene inneholder en rekke valgmuligheter (unntak fra direktivenes hovedregel) ved gjennomføring av disse i nasjonal lovgiving, jf. kapittel 2. Direktivforslaget åpner også for en viss fleksibilitet i forvaltningen av reglene. Dette innebærer i utgangspunktet store rom for nasjonale tilpasninger. I forskriftsforslaget har Kredittilsynet lagt til grunn at Norge i all hovedsak bør tilstrebe en norsk gjennomføring basert på et felles europeisk grunnlag, men at det på enkelte avgrensede områder likevel kan være særlige soliditetsmessige hensyn som kan veie tyngre enn konkurransemessige hensyn.

De nye kapitaldekningsreglene er omfattende og kompliserte, og direktivene skal gjennomføres i løpet av en kortere tidsperiode enn hva som ellers er normalt. Hittil er det få andre europeiske land som har fremmet forslag til et samlet kapitaldekningsregelverk. Det vil derfor være behov for å avstemme Kredittilsynets forslag mot andre land, også etter at Finansdepartementet sender saken på høring. Kredittilsynet vil orientere Finansdepartementet og næringen dersom det skulle dukke opp vesentlige problemstillinger i denne prosessen. Det vil trolig også være behov for å foreta en gjennomgang etter at forskriftene er vedtatt på bakgrunn av erfaringer med forvaltning av de nye reglene.

Notatet er strukturert slik at kapittel 0.2-0.6 drøfter et utvalg overordnede problemstillinger. Forskriftsforslagene følger vedlagt dette dokumentet, mens merknadene til forskriftsforslagene følger i kapittel 1-14. Kredittilsynet har i nevnte høringsdokumenter drøftet de mest sentrale problemstillingene, herunder nasjonale valg. Det er ikke lagt opp til en ny og bred drøfting i dette dokumentet. Høringssvar og gjenstående nasjonale valg er drøftet i merknadene. I innledningen til merknadene er det gitt en kort omtale av reglene. For en nærmere oversikt over de nye kapitaldekningsreglene vises til Ot.prp. nr. 66 (2005-2006) og Kredittilsynets nettsted.

Kredittilsynet vil ettersende en tabellarisk oversikt over hvordan de nasjonale valgene er foreslått gjennomført.

0.2. Forskriftsforslagene

Gjeldende kapitaldekningsregler er gjennomført i egne forskrifter for henholdsvis kredittrisiko, markedsrisiko, ansvarlig kapital og konsolidering. Ved gjennomføringen av de nye kapitaldekningsreglene foreslår Kredittilsynet at bestemmelsene samles i én forskrift. Bestemmelsene er omfattende og kompliserte, og en samlet forskrift kan gjøre regelverket mer oversiktlig. Ved å samle reglene i én forskrift unngår en også at tilsvarende bestemmelser gjentas i flere forskrifter. Konsolideringsreglene foreslås imidlertid videreført i egen forskrift fordi forskriften også skal gjennomføre konglomeratdirektivet (2002/87/EF). Kredittilsynet oversendte forslag til forskriftsendringer i forbindelse med konglomeratdirektivet til Finansdepartementet 10. mars 2006.

Forskriftsstruktur

Forskriftsutkastet om nye kapitaldekningsregler er delt opp i ulike deler:

- Del I samler bestemmelser knyttet til virkeområde, de viktigste definisjonene og de mest sentrale krav til tillatelser mv.
- Del II gjelder beregning av ansvarlig kapital.
- Del III-IX omfatter regelverket for kredittrisiko, sikkerhetsstillelse, motpartsrisiko, verdipapirisering, markedsrisiko og operasjonell risiko. For kredittrisiko, motpartsrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko er det alternative beregningsmetoder; fra enkle til avanserte metoder. For motpartsrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko fremgår de alternative beregningsmetodene innenfor hver del. For kredittrisiko er imidlertid standardmetoden og IRB (Internal Ratings based Approach – kredittrisiko) skilt ut i egne deler. Dette er gjort fordi bestemmelsene er omfattende. Motpartsrisiko er skilt ut i egen del fordi reglene kommer til anvendelse både for institusjoner som benytter standardmetoden og institusjoner som benytter IRB.
- Del X gjennomfører kravene til offentliggjøring av informasjon (pilar 3)
- Del XI samler sentrale krav til styring og kontroll.
- Del XII gjelder ikrafttredelse og samler overgangsordninger.

Forskriftsforslaget omfatter i hovedsak pilar 1 og pilar 3. Pilar 2 er i Ot.prp. nr. 66 (2005-2006) foreslått gjennomført i lov, men det gis hjemmel til å fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift. Slike utfyllende bestemmelser er gjennomført i del XI kapittel 1.

Del II om ansvarlig kapital og del VIII om markedsrisiko endrer gjeldende forskrifter. Ny tekst er markert med uthevet skrift. Kredittilsynet har også gjennomgått markedsrisikoregelverket slik at formen blir tilsvarende øvrige deler av forskriftsforslaget, bl.a. slik at kravene til bruk av interne modeller (Value at Risk – VaR) struktureres tilsvarende

kravene til bruk av IRB, AMA (Advanced Measurement Approach – operasjonell risiko) og IMM (Internal Modell Method – motpartsrisiko). Dette endrer ikke det materielle innholdet i bestemmelsene.

IRB, AMA, IMM og VaR har flere bestemmelser som er felles for metodene. Dette gjelder særlig krav til tillatelse, anvendelse, innføring og unntak. Disse bestemmelsene er foreslått gjennomført i del I. Mer ”tekniske” krav og krav til stresstesting og validering fremgår av henholdsvis del IV, VI, VIII og IX. Særlige krav som retter seg mot styret og øverste ledelse er samlet i del XI om krav til styring og kontroll.

Nasjonale valg og retningslinjer fra CEBS

Kredittilsynets forslag til gjennomføring av de nasjonale valgene er bl.a. basert på drøftinger innenfor det nordiske samarbeidet om kapitaldekning og Committee of European Banking Supervisors (CEBS). For et utvalg av de nasjonale valgene åpner direktivene for å anerkjenne andre lands regler. Dersom et land har valgt å gjennomføre et nasjonalt valg i sitt regelverk, kan andre land benytte tilsvarende regler for eksponeringer overfor motparter i denne staten. Kredittilsynet foreslår som hovedregel å gjennomføre disse valgene, men med enkelte unntak, etter følgende hensyn:

- Myndighetene i vedkommende land vil ha nærmere kjennskap til næringer og markedsforhold og ha bedre forutsetninger for å vurdere risikoen forbundet med engasjementer med motparter i vedkommende land.
- Anerkjennelsen av andre lands regler vil begrenses til andre land i EØS og land hvor tilsynsordningene og reguleringen som vedkommende myndigheter anvender, er minst på samme nivå som den regulering som gjelder i EØS.

Bare ved å anerkjenne andre lands regler vil filialer og datterselskaper i utlandet være underlagt de samme kapitaldekningsreglene som de lokale institusjonene i vedkommende land, også når det tas hensyn til kapitalkravet på konsolidert basis.

CEBS har publisert en rekke retningslinjer om de nye kapitaldekningsreglene. Retningslinjene er utviklet for å fremme konvergens og for å underbygge direktivteksten. I forskriftsforslaget er det ikke lagt opp til å forskriftsfeste disse retningslinjene. Kredittilsynet vil imidlertid følge opp retningslinjene i tilsynsarbeidet og vil løpende vurdere om det er behov for utfyllende regler. I merknadene til forskriften er det også vist til aktuelle dokumenter til CEBS, herunder ”*Guidelines on the implementation, validation and assessment of Advanced Measurement (AMA) and Internal Ratings Based (IRB) Approaches*” (GL 10).

Begreper

Direktivene inneholder en rekke begreper som må oversettes til norsk. Direktivet benytter ulike begreper for hva det skal beregnes kapitalkrav for: ”exposures”, ”transactions”, ”positions”, ”contracts” osv. Kredittilsynet har vurdert å oversette alle disse begrepene med ”engasjement” med det formål at engasjement skal dekke alle poster på og utenom balansen. Etter en nærmere vurdering har imidlertid Kredittilsynet kommet til at begrepet engasjement ikke alltid er passende og muligens ikke i samsvar med bransjepraksis. Begrepene i direktivene er foreslått oversatt slik:

- For kredittrisiko (IRB og standardmetoden) benyttes begrepet engasjement (alle poster på og utenom balansen).
- For motpartsrisiko benyttes begrepene kontrakt og eksponering, dvs. institusjonen har motpartseksponering ved investering i kontrakter. Dette er i samsvar med gjeldende kapitaldekningsregler.

- I regelverket om verdipapirisering benyttes begrepet engasjement om poster eller aktiva som skal inngå i en verdipapirisering. Institusjonens risiko knyttet til en verdipapirisering betegnes en (verdipapiriserings-) posisjon.
- For markedsrisiko benyttes begrepet posisjon (posisjoner i finansielle instrumenter), som også er i samsvar med gjeldende kapitaldekningsregler.
- For operasjonell risiko benyttes begrepet eksponering (institusjonen er eksponert mot operasjonell risiko).

Det er generelt ønskelig med høringsinstansenes synspunkter på begrepsbruk. Kredittilsynet er usikker på innholdet i enkelte andre begreper. Disse er ikke oversatt til norsk og markert med klammer [...]. Kredittilsynet antar disse begrepene er kjente i næringen og ber om høringsinstansenes forslag til oversetting.

Konsistens

Direktivene ble til gjennom en lang forhandlingsprosess og er ikke alltid konsistent. Dette er spesielt fremtredende for deler av direktivene som regulerer tilsvarende problemstillinger. For noen av disse problemstillingene er det uklart om forskjellene er tilsiktet. Kredittilsynet har valgt å gjennomføre direktivenes ordlyd inntil det foreligger eventuelle avklaringer.

Eksempler på slike problemstillinger er:

- krav til årlig revisjon av IRB og VaR, mens AMA og IMM skal revideres regelmessig.
- stresstestene i IMM skal gjennomføres som en del av ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). Tilsvarende krav gjelder ikke for IRB og VaR.
- I enkelte deler av direktivet skal visse typer risikoer og vurderinger gjennomføres som en del av ICAAP, mens andre deler ikke inneholder tilsvarende krav.
- Kapitalkrav for fondsandeler er noe ulikt behandlet i direktivets forskjellige deler.

Der ikke annet er oppgitt, refererer direktivhenvisninger i dette notatet til direktiv 2000/12/EF.

0.3. Internkontroll

Regelverket stiller store krav til internkontrollen i foretakene i form av krav om retningslinjer og rutiner, rapportering og kontrolloppgaver og særlige godkjenninger. Ordlyden i enkelte direktivbestemmelser gjør det til en særlig utfordring å påse at en i gjennomføringen av direktivbestemmelsene i norsk rett ikke setter til side viktige prinsipper i organiseringen av den interne kontrollen i foretaket, samt forholdet til internrevisjonen og til foretakets valgte revisor.

Det er en grunnleggende forutsetning for valgt revisors uavhengighet at vedkommende ikke tillegges oppgaver i foretaket som rokker ved dennes uavhengighet. Dette innebærer at valgt revisor ikke kan være en del av foretakets internkontroll. Dette er selvfølgelig ikke til hinder for at valgt revisor kan avgi særlige bekreftelser knyttet til avgrensede deler av foretakets virksomhet, utarbeidet på bakgrunn av revisjonsfaglige prinsipper. Dersom slike særlige bekreftelser skal avgis, vil det imidlertid måtte klargjøres hva som skal bekreftes, overfor hvem, og hva som skal danne grunnlag for revisjonen. Først da vil det være mulig for revisor å ha en oppfatning om hvilke revisjonshandlinger som bør gjennomføres.

Det grunnleggende prinsippet om uavhengighet gjelder også internt i foretaket for internrevisjonen. Det bør derfor unngås at internrevisjonen deltar i utformingen av retningslinjer og rutiner, eller være med på å bestemme foretakets interne organisering av

ulike kontrollfunksjoner ("compliance"- og "controller"-funksjoner) fordi det er disse forholdene som skal vurderes av internrevisjonen etter de faglige prinsippene som gjelder for slik revisjon. På samme måte som for foretakets valgte revisor vil internrevisjonen kunne avgi særlige bekreftelser etter en nærmere klargjøring av bekreftelsens formål m.m. Det som kan anses som uheldig, er at en nærmere regulering av hva internrevisjonen skal gjøre, i praksis kan innskrenke det skjønnet internrevisjonen normalt skal foreta med tanke på hvilke kontroller som bør gjennomføres. I og med at internrevisjonen er en del av foretaket, vil ikke internrevisjonen ha samme rolle utad som foretakets valgte revisor. Internrevisjonen har ikke oppgaven som "tillitsmann" overfor det offentlige, andre tredjeparter, kapitalmarkedet m.m. Funksjonen er derfor ikke lovregulert på samme måte. Dette innebærer en valgfrihet for foretak, både når det gjelder spørsmålet om det skal etableres en internrevisjon og hvordan denne i så fall skal organiseres. For foretak som er underlagt forskrift av 20. juni 1997 nr. 1057 om klargjøring av kontrollansvar, dokumentasjon og bekreftelse av den interne kontroll (internkontrollforskriften) er denne valgfriheten begrenset. Foretak som velger å organisere sin internkontroll uten etablering av internrevisjon, vil ikke bare miste det ekstra sikkerhetsmomentet som en internrevisjon av internkontrollen innebærer, men vil også miste valgt revisors vurdering av det kontrollelementet en internrevisjon er.

Kredittilsynet har søkt å ivareta de forannevnte forhold i utformingen av forskriftsutkastet og merknadene til bestemmelsene innenfor de valgmuligheter direktivet åpner for. Etter at forskriftene er vedtatt, vil Kredittilsynet vurdere om det er behov for gjøre endringer i internkontrollforskriften, herunder henvisning til særlige bestemmelser om internkontroll i kapitaldekningsforskriftene.

0.4. Lån med pant i eiendom

Lån med pant i eiendom utgjør en vesentlig del av virksomheten til norske banker. Kredittilsynet viser til del C i høringsnotatet fra mai 2005 for nærmere beskrivelser og vurderinger. Kredittilsynet gir nedenfor en nærmere vurdering av lån med pant i bolig. For øvrige problemstillinger knyttet til lån med pant i eiendom opprettholder Kredittilsynet sine vurderinger fra høringsnotatet fra mai 2005. Spesialiserte foretak er nærmere omtalt i merknadene til IRB.

I høringsnotatet fra mai 2005 ble det åpnet for tre alternativer for behandlingen av boliglån:

- beholde belåningsgraden på 80 prosent i standardmetoden, uten endringer i IRB
- redusere belåningsgraden i standardmetoden til 75 prosent, uten endring i IRB
- vurdere mer vesentlige reduksjoner belåningsgraden i standardmetoden og tilsvarende innskjerping i IRB for å sikre rimelig balanse mellom metodene

I høringssvarene fremkom bl.a. følgende synspunkter:

- Det er ikke behov for tilstramminger i regelverk og praksis i de nærmeste konkurrentland. Det er ikke empirisk belegg for at kapitalkravene på boliglån er for lave, og at det er spesielle forhold i det norske boligmarkedet som tilsier at en "bør vise varsomhet".
- Innstramminger i minstekravene vil føre til konkurransemessige ulemper for norskregulerte institusjoner. Strengere krav vil bety at utenlandske banker gis anledning til å prise sine boliglån mer aggressivt, som vil lede til økte markedsandeler.
- Inflasjonsstyring betyr at økte renter i liten grad vil sammenfalle med økonomiske nedgangstider.

- Husholdningene har solide buffere både i form av finansformue og i form av realformue. Eventuelle betalingsproblemer hos de mest utsatte gruppene vil ikke rokke porteføljekvaliteten ”i nevneverdig grad”.
- En strengere gjennomføring bør unngås med mindre det foreligger ”en sikker soliditetsmessig begrunnelse”. Eventuelle behov for ”sikkerhetsmarginer” i minstekravene bør tas i pilar 2 i for den enkelte institusjon.

De direkte tapene knyttet til boliglån har vært små i Norge. Det er likevel strukturelle og konjunkturelle utviklingstrekk som tilsier at en bør vise en viss varsomhet ved gjennomføringen av de nye kapitaldekningsreglene. Selv om noe av den sterke veksten i boligpriser og gjeld representerer en tilpasning til et høyere inntektsnivå og liberaliserte kredittmarkeder, er det likevel en viss fare for at gjeldsbyrde og boligpriser når et så høyt nivå at selv mindre endringer i rente og andre økonomiske størrelser kan utløse korreksjoner i boligmarkeder. Slike korreksjoner kan ha vesentlige ringvirkninger til finansmarkeder og økonomi for øvrig. Det ansees som viktig at norske banker har et kapitalnivå som er tilpasset usikkerheten knyttet til den sterke gjelds- og boligprisveksten, og at bankene er rustet til å møte et eventuelt tilbakeslag i boligmarkedet.

Det er grunn til å forvente vesentlige reduksjoner i minstekravet til kapital i norske banker. Beregninger foretatt av Kredittilsynet, og som dekker over 80 prosent av forvaltningskapitalen i norsk banksektor, viser en reduksjon i minstekrav til kapital for kredittrisiko på noe i overkant av 40 prosent. Kapitalkrav for operasjonell risiko vil bidra til å øke samlet minstekrav, slik at minstekravene samlet sett kan bli redusert med omlag 35 prosent for de bankene som inngikk i beregningene. Beregningene viser betydelig større utslag enn tilsvarende beregninger fra 2003, som reflekterer at boliglån nå utgjør en større andel av bakenes balanser og at flere banker vil søke om bruk av IRB. Det er imidlertid betydelig usikkerhet forbundet med disse anslagene. Utslagene vil også avhenge av endelig vedtatt regelverk i Norge og Kredittilsynets behandling av IRB-søknader. For en nærmere vurdering av virkingen på kapitalkravet vises til Kredittilsynets tilstandsrapport for 2005.

Et hovedprinsipp i pilar 2 er at tilsynsmyndigheten må forvente at institusjonen opererer med faktisk kapital over minstekravet. Det er usikkert i hvilken grad bankene vil redusere faktisk kapitalnivå ved en reduksjon i minstekravet til kapital. Dette vil blant annet være et resultat av bankenes egne beregninger av sitt kapitalbehov (ICAAP) og markedets vurderinger. De overgangsregler som det er lagt opp til i direktivet vil ha betydning for hvor raskt en reduksjon av faktisk kapitalnivå vil kunne skje. Det er imidlertid grunn til å tro at bankene over tid vil tilpasse seg nye kapitaldekningsregler med et lavere kapitalnivå enn i dag.

Utenlandske filialers nåværende og potensielle rolle i norske kredittmarkeder kan føre til vridningseffekter mellom disse og norske banker dersom det foretas generelle endringer i pilar 1. En innstramning av minstekravene for standardbankene uten tilstramning for IRB-bankene vil ha begrenset effekt, både fordi standardbankene gjennomgående ligger langt over minstekravet i dag og fordi IRB-bankene (banker som søker om godkjenning til å benytte IRB fra 1.1.2007) har omlag 65 prosent av bankmarkedet. Utenlandske filialer har omlag 6 prosent markedsandel for utlån. De utenlandske filialene har den senere tiden vokst svært sterkt.

En tilstramning for IRB-bankene lar seg gjøre på flere måter, blant annet ved å endre sammenhengen mellom risikoestimatene (PD (misligholdssannsynlighet), LGD (tapsgrad gitt mislighold) og KF (konverteringsfaktor)) og kapitalkrav. I direktivet er det imidlertid lagt opp til gulv som skal begrense reduksjonen i nivået på ansvarlig kapital for IRB-banker. I løpet av

2007 kan nivå på ansvarlig kapital ikke falle under 95 prosent av minstekravet i etter gjeldende regelverk, i 2008 er gulvet 90 prosent og i 2009 80 prosent. Tilsvarende gulv gjelder ikke for banker som benytter standardmetoden. For IRB bankene er det sannsynlig at gulvene knyttet til gjeldende kapitalkrav vil være de utslagsgivende kravene i 2007 og 2008. Verken norske eller andre nordiske banker som benytter modeller, vil således kunne redusere sin kapitaldekning vesentlig i 2007 og 2008. For IRB-banker er det også gulv for LGD for boliglån (gjennomsnittlig LGD er 10 prosent). Dette gulvet gjelder ut desember 2010. Hvordan bankene tilpasser nivået på ansvarlig kapital, avhenger i vesentlig grad av de beregninger som bankene gjør i sine ICAAP.

Generelt vil innstramning i kapitalkravet gjennom pilar 1 kunne benyttes til å opprettholde kapital mot usikkerhet som gjelder bankene generelt, mens bankspesifikk usikkerhet dekkes gjennom pilar 2. Den bankspesifikke usikkerhet kan imidlertid også være knyttet til strukturelle, konjunkturelle eller andre eksterne faktorer. Kredittilsynet vil i sine vurderinger av den enkelte banks ICAAP gjøre egne vurderinger av bankens risikoeksponering og kvalitet på styring og kontroll. I denne risikovurderingen vil Kredittilsynet også vurdere bankens vekst og kredittpraksis på bakgrunn av den generelle usikkerhet knyttet til makroøkonomiske og andre eksterne faktorer. Dersom situasjonen i 2007 er preget av fortsatt sterk vekst i boligpriser og gjeldsbelastning, vil det være et særlig fokus på den enkelte banks sårbarhet ved et mulig tilbakeslag i boligmarkedene. I de tilfeller Kredittilsynet mener at slike forhold ikke er tilstrekkelig ivaretatt i institusjonens ICAAP, har Kredittilsynet hjemmel til å sette krav til kapital utover minstekravet. Et slikt tilleggskrav vil imidlertid først være aktuelt når andre tilsynsmessige tiltak har vært forsøkt eller ikke kan benyttes innen rimelig tid.

Usikkerheten knyttet til den sterke oppgangen i boligpriser og gjeld tilsier varsomhet ved gjennomføringen av de nye kapitaldekningsreglene i Norge, og at bankene bør ha tilstrekkelige kapitalbuffer til å møte et eventuelt tilbakeslag i boligmarkedet. Overgangsreglene for IRB-bankene begrenser en eventuell reduksjon i kapitalnivå de nærmeste årene og det foreslås ikke særlige justeringer som skal gjelde for disse bankene fra 1. januar 2007. Grensen for belåningsgrad i standardmetoden settes til 75 prosent, på linje med hva som gjøres i andre land. Belåningsgraden for fritidseiendom settes til 60 prosent.

Kredittilsynet vil senest siste kvartal 2007 foreta en ny vurdering av behovet for justering av pilar 1 kravet på bakgrunn av resultatene av bankenes egen praktisering av ICAAP og den videre utvikling i boligpriser og gjeldsutvikling. Kredittilsynet vil gjennom sin praktisering av pilar 2 foreta en samlet vurdering av risikoeksponering, kapitalisering og kvalitet på styring og kontroll, med særlig vekt på forhold som gjør den enkelte bank sårbar for virkningene av et eventuelt tilbakeslag i boligmarkedene. Bankenes boligeksponering vil bli systematisk overvåket gjennom boliglånsundersøkelse og på annen måte. Et siktemål må være at tilsynsmyndighetene har tilstrekkelig handlefrihet til å sikre tilfredsstillende kapitaldekning uten vesentlige konkurranseulempen i forhold til utenlandske banker.

0.5. Søknadsprosess IRB, AMA, IMM og VaR

Bruk av IRB-, AMA-, IMM- og VaR-metode krever tillatelse fra Kredittilsynet. Kredittilsynet har til nå mottatt søknad om bruk av grunnleggende IRB fra 1. januar 2007 fra DnB NOR, Sparebanken Rogaland, Sparebanken Midt-Norge, Sparebanken Nord-Norge og Sparebanken Vest. I tillegg deltar Kredittilsynet i søknadsbehandlingen for Nordea som ledes av Finansinspektionen i Sverige. Kredittilsynet har også mottatt VaR-søknad (etter gjeldende regelverk) fra Nordea Bank Norge.

Søknadsfristen for å benytte grunnleggende IRB fra 1. januar 2007 var utgangen av september 2005. For institusjoner som ønsker å benytte avansert IRB fra 1. januar 2008, er søknadsfristen utgangen av juni 2006, og søknaden skal være forhåndsvarslet i henhold til høringsnotatet fra 2005. For institusjoner som ønsker å søke om grunnleggende eller avansert IRB-metode på senere tidspunkt, er søknadsfristen 12 måneder før IRB-systemet planlegges benyttet for kapitaldekningsformål. Institusjonen skal varsle Kredittilsynet senest 18 måneder før systemet planlegges tatt i bruk. Veiledning og krav til søknaden som ligger på Kredittilsynets nettsted, vil bli oppdatert. Endringene vil først og fremst være knyttet til formaliteter og vil i liten grad påvirke innholdet.

Kredittilsynet har ikke mottatt signaler om at institusjoner ønsker å benytte AMA-metode eller IMM-metode i fra regelverket trer i kraft. Også slike søknader skal varsles senest 18 måneder før systemet planlegges brukt for kapitaldekningsformål. Kredittilsynets foreløpige vurdering er at det bør gjelde en søknadsfrist på 12 måneder. Veiledning og krav til søknaden vil først bli gjort tilgjengelig etter at Kredittilsynet har mottatt varsel om søknad.

Kredittilsynet innfører også tilsvarende varslings- og søknadsfrister (henholdsvis 18 og 12 måneder) for institusjoner som ønsker å benytte VaR-metode. Gjeldende veiledning og krav til VaR-søknad vil bli oppdatert for å reflektere endringene i reglene.

0.6. Ny kapitaldekningsrapportering

Den 13. januar 2006 offentliggjorde CEBS retningslinjer for en felles europeisk kapitaldekningsrapportering, jf. pressemelding fra Kredittilsynet av 19. januar 2006. Retningslinjene vil bli lagt til grunn for kapitaldekningsrapporteringen i Norge fra 2007. Institusjonene ble i likelydende brev av 22. mars 2006 nærmere orientert om rapporteringen.

Kredittilsynet har startet arbeidet med å utarbeide ny kapitaldekningsrapportering og vil komme tilbake til saken høsten 2006. Inntil det bør institusjonene gjøre seg kjent med skjemaene og starte nødvendige forberedelser, jf. også brev til institusjonene av 22. mars 2006.

1. Del I. Innledende bestemmelser

Generelle merknader til del I

Del I samler bestemmelser knyttet til virkeområde, definisjoner og kapitalkrav. I tillegg samles bestemmelser knyttet til tillatelser mv. til bruk av interne metoder – IRB, AMA, IMM og VaR.

Merknader til kapittel 1. Virkeområde og definisjoner

§ 1-1 Virkeområde

Første ledd fastslår virkeområdet til forskriften.

Etter første punktum gjelder hele forskriften for banker, finansieringsforetak, holdingsselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond som har tillatelse til å drive aktiv forvaltning etter verdipapirfondloven § 2-1 andre ledd første punktum. Sammenliknet med EU-direktivet er det nytt at også finansieringsselskapene (andre finansieringsforetak enn kredittforetak) og holdingsselskaper i finanskonsern er omfattet. Dette er naturlig siden disse selskapene er finansinstitusjoner på lik linje med banker og kredittforetak og dermed er underlagt tilsvarende regelverk.

Etter andre punktum gjelder forskriftens del II om beregning av ansvarlig kapital også for oppgjørssentraler, forsikringsselskaper og forvaltningsselskaper som ikke har tillatelse til å drive aktiv forvaltning.

Andre til tolvte ledd gir en oversikt over forskriftens elleve øvrige deler. For enkelte deler angis det et nærmere avgrenset virkeområde. Det vises til forskriftsforslaget.

§ 1-2 Definisjoner

Første ledd fastsetter en rekke definisjoner som skal gjelde i forskriften. Oppramsingen av definisjoner er ikke uttømmende. Det er de sentrale begrepene som er plukket ut. Det vises til forskriftsforslaget.

§ 1-3 Konsolidering

gjennomfører artikkel 68

Første ledd tar utgangspunkt i at bestemmelsene i forskriften skal gjelde på institusjonsnivå. Den enkelte bestemmelsen kan fastsette annet. I hvilken grad institusjoner for øvrig skal konsolideres og i tilfelle hvordan, fremgår av konsolideringsbestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven 2a-9 og verdipapirhandelloven § 8-12 med tilhørende forskrift.

Merknader til kapittel 2. Kapitalkrav

§ 2-1 Kapitalkrav

gjennomfører artikkel 75 og direktiv 93/6 artikkel 20.1 og annekset II (11)

Etter *første ledd* skal institusjonen til enhver tid ha en ansvarlig kapital som minst utgjør 8 prosent av beregningsgrunnlaget for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

Kapitalkrav for kredittrisiko omfatter kravet beregnet etter enten standardmetoden i del III eller IRB-metode i del IV. I kapitalkravet for kredittrisiko inngår også motpartsrisiko etter del VI og kredittrisiko ved verdipapirisering etter del VII. Regelverket om sikkerhetsstillelse i del V kommer også til anvendelse ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko.

Kapitalkravet for markedsrisiko omfatter kapitalkrav for posisjonsrisiko, oppgjørs- og motpartsrisiko, valutarisiko og varerisiko beregnet etter del VIII. Kapitalkrav for valutarisiko og varerisiko omfatter hele institusjonens virksomhet og ikke kun handelsporteføljen.

Reglene om motpartsrisiko i bankporteføljen er skilt ut som egen del i del VI. Reglene kommer imidlertid også til anvendelse for handelsporteføljen, men med presiseringene som følger av § 7-3 i del VIII.

Etter *andre ledd* skal kapitalkravene beregnes særskilt etter til bestemmelsene i de enkelte delene av forskriften, slik at den samme ansvarlige kapital ikke kan benyttes til å oppfylle kravene i flere deler.

Tredje ledd innebærer at det ikke skal beregnes kapitalkrav for engasjementer som er trukket fra i den ansvarlige kapitalen etter del II og omfatter bl.a. innskudd av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner etter § 1-4 i del II.

Merknader til kapittel 3. Tillatelser mv.

Kapittel 3 inneholder krav tillatelser mv. for bruk av IRB-metode etter del IV, AMA-metode etter del IX, IMM-metode etter del VI og VaR-metode etter del VIII. Del XI kapittel 2 kommer også til anvendelse for alle metodene.

Forskriften krever også tillatelse for andre interne metoder, bl.a. intern vurderingsmetode for ikke-ratede posisjoner i ABCP-programmer etter del VII § 4-9 og metode for beregning av delta for ikke-børsnoterte opsjoner etter del VIII § 4-3 og § 9-3. Forskriften inneholder også flere bestemmelser der Kredittilsynet kan tillate bruk av en nærmere angitt metode eller lignende. Det er ikke lagt opp til å samle alle bestemmelser som krever tillatelse i del I.

§ 3-1 Tillatelse til bruk av IRB-, AMA-, IMM- og VaR-metode

gjennomfører:

- *artikkel 84 (1), (2) (a) og siste punktum, 85 (4) og (5) (IRB)*
- *artikkel 102 (3), 105 (1), (3) og (4) og anneks X:3 (30, 31) (AMA)*
- *anneks III:6 (1, 4) (IMM)*
- *§ 6-1 i gjeldende markedsrisikoforskrift (VaR)*
- *artikkel 129 (2) (alle ovennevnte metoder)*

Ad første og annet ledd: Beregning av kapitalkrav ved interne metoder som nevnt i denne paragrafen, krever forhåndstillatelse fra Kredittilsynet. Kredittilsynet bestemmer hvordan søknadsprosessen skal gjennomføres.

Kredittilsynet vil ikke innlede en søknadsprosess hvis man ikke anser at institusjonen er i en situasjon der det er rimelig grunn til å tro at kravene i regelverket er oppfylt. Dersom søknaden anses ufullstendig eller kravene antas ikke oppfylt, vil Kredittilsynet ikke behandle søknaden før institusjonen legger frem ny informasjon som viser at kravene er oppfylt.

En tillatelse til bruk av en intern metode medfører også en plikt til å anvende denne. I dette ligger også at vesentlige endringer i det interne systemet krever tillatelse fra Kredittilsynet. For IRB-metode vil et skifte mellom grunnleggende og avansert metode vil alltid bli sett på som en slik vesentlig endring. Kredittilsynet kan også trekke tillatelsen tilbake dersom kravene ikke lenger er oppfylt.

Kredittilsynet ser det som naturlig at tillatelse kan gis på visse vilkår, herunder spesielt innføringsplanen (se § 4-2 nedenfor).

Den overordnede betingelsen for å kunne gi tillatelse som nevnt i første ledd, er at systemet gir grunnlag for å måle risiko med forsvarlig pålitelighet. De enkelte delene av forskriften stiller minimumskrav på detaljnivå, men det må også være et krav at systemet fungerer tilfredsstillende fra en "top-down"-synsvinkel og at det ikke foreligger systematiske feil som aggregeres opp til uheldige utslag. Det forutsettes videre at systemet skal kunne fungere under alle påregnelige forhold, og ikke bare under økonomiske forhold på det tidspunkt det ble utviklet.

Sjette ledd gjennomfører nasjonalt valg om tillatelse i konsernforhold for IRB og AMA. Direktivet gir ikke tilsvarende nasjonalt valg for IMM og VaR. Valget innebærer at kravene i forskriften kan vurderes oppfylt samlet for morselskapet og datterselskapene. For IRB-metode har en slik avklaring blitt etterlyst og en av høringsinstansene problematiserer konsernforholds stilling. Kredittilsynets vurderinger oppsummeres område for område:

- En tillatelse på samlet basis fritar ikke det enkelte styre for ansvar for drift av selskapet. For styringsverktøy av den art det her er snakk om, må det derfor være et krav at hvert styre skal beslutte bruk av interne metoder, og de endringer som krever Kredittilsynets tillatelse. Unntak kan likevel tenkes dersom et selskap i konsernet er unntatt den aktuelle metoden (enten selskapet som sådan eller alle selskapets engasjementer/eksponeringer), eller der den aktuelle endringen ikke berører selskapet eller et datterselskap.
- Det enkelte styres ansvar betyr også at hvert enkelt styre må ha risikorapporter for sin virksomhet og kunne innhente den nødvendige og tilstrekkelige tilleggsinformasjon. Det samme gjelder for validering og stresstesting. Også hva angår intern kontroll, må hvert enkelt styre ha tilgang til tilstrekkelig informasjon om egen virksomhet. Dette er imidlertid ikke til hinder for at risikokontrollen kan ligge sentralt i konsernet, eller at dokumentasjon kan utarbeides sentralt (for IRB, dekket av 2005-utkastet § 2-2 tredje ledd). Hva angår internrevisjonen, gjøres tilsvarende prinsipp gjeldende. Arbeidet kan altså utføres sentralt, så lenge hvert enkelt styre har den nødvendige og tilstrekkelige informasjon om sitt eget selskap. Risikorapporter og revisjonsrapporter som kun dekker konsernet sett som helhet, vil ikke være tilstrekkelig for dette formålet.
- Det er videre Kredittilsynets vurdering at erfaringskravet (§ 4-2 første ledd) skal vise hvordan det enkelte selskap faktisk styrer etter systemet. Erfaringskravet kan derfor ikke begrenses til å vurderes kun på konsernnivå. Imidlertid ser Kredittilsynet at det for eksempel ved innføring på et nylig innfusjonert datterselskap, kan være gode grunner for en mer fleksibel vurdering.

Ad sjuende ledd: Artikkel 129 (2) regulerer tillatelser i konsern med virksomhet i flere land. Etter artikkel 129 (2) skal søknad om bruk av IRB-, AMA-, IMM- og VaR-metode sendes til tilsynsmyndighetene i konsernspissens hjemland. Tilsynsmyndighetene i konsernspissens

hjemland og vertslandene skal samarbeide om behandling av søknaden og treffe beslutning i løpet av seks måneder. Tilsynsmyndighetene i konsernspissens hjemland skal forelegge beslutningen for institusjonen. Dersom tilsynsmyndighetene ikke kan enes om en felles beslutning, kan tilsynsmyndighetene i konsernspissens hjemland treffe endelig beslutning.

Når tilsynsmyndighetene enes om en felles beslutning, skal beslutningen gjennomføres i hvert enkelt land. Det legges til grunn at det er tilsynsmyndighetene i de berørte landene som selv gjennomfører denne beslutningen. For datterbanker av utenlandske institusjoner i Norge er det derfor Kredittilsynet som gjennomfører beslutningen.

I Ot.prp. nr. 66 (2005-2006) vises til at det er usikkerhet knyttet til hvilken tilsynsmyndighet som skal gjennomføre beslutningen i tilfeller av uenighet. Finansdepartementet foreslår å fastsette i loven at tilsynsmyndigheten gir tillatelse til bruk av interne metoder, uten å spesifisere om det vil være hjemlandets eller vertslandets tilsynsmyndighet for grensekryssende konsern. Finansdepartementet viser også til at andre lands regler kan komme til anvendelse i grensekryssende konsern. Finansdepartementet antar at lovforslaget som gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere bestemmelser om bruk av interne metoder, også kan hjemle bestemmelser om anvendelse av andre lands regler. Dette er foreslått gjennomført i sjuende ledd. Selv om det er Finansdepartementet som har forskriftskompetansen, vil anvendelse av andre lands regler måtte baseres på en konkret vurdering for hver søknad. Det foreslås derfor at Kredittilsynet kan tillate at utenlandske regler benyttes i tilfeller der institusjonens morselskap er etablert i en annen EØS-stat.

Generelt er artikkel 129 (2) en bestemmelse som retter seg mot tilsynsmyndighetene, og ikke institusjonene. Det anses derfor det ikke er hensiktsmessig å gjennomføre tilsynsmyndighetens forpliktelser i forskrift. Kredittilsynet vil følge opp og etterleve disse forpliktelsene gjennom samarbeidsavtaler med berørte tilsynsmyndigheter.

Etter direktivets annekx X:3 (30) skal søknader om bruk av AMA i konsernforhold inneholde en beskrivelse av metode for å allokere kapital i konsernet. Videre skal søknaden etter annekx X:3 (31) redegjøre for om og i tilfellet hvordan diversifiseringseffekter tas hensyn til i risikostyringen. Det anses ikke hensiktsmessig å forskriftsfeste disse bestemmelsene. Slike redegjørelser vil bli påkrevd som del av søknaden, jf. omtalen i kapittel 1.5. Det vises også til GL10 punkt 4.3.4.3 (korrelasjon) og 4.3.4.5 (kapitalallokering).

Merknader til kapittel 4. Anvendelse innføring mv. av interne metoder

§ 4-1 Anvendelse av IRB-, AMA-, IMM- og VaR-system

For alle metodene stiller direktivet krav knyttet til anvendelse. De overordnede kravene er i hovedsak like for alle metodene. Siden metodene dekker ulike risikoer, er det i det følgende gitt en omtale av IRB, AMA og IMM. For VaR viderefører forskriften § 6-2 fra gjeldende forskrift om markedsrisiko.

Annet ledd krever at IRB-systemet som hovedregel skal anvendes både for morselskap og datterselskap. Tilsvarende krav gjelder ikke for AMA, IMM og VaR.

IRB

gjennomfører artikkel 84 (2) (b), annekse VII:4 (18) (c), (55), (91)

Det såkalte anvendelseskravet er en av de vesentligste forutsetninger for tillatelse. I anvendelseskravet ligger at IRB-systemet skal stå sentralt i institusjonens prosesser knyttet til innvilgelse av kreditt og styring av kredittrisiko. En institusjon som ikke har den nødvendige tiltro til sitt IRB-system til å legge det til grunn i interne prosesser, kan heller ikke få det godkjent for fastsettelse av kapitalkrav.

Anvendelseskravet gjelder krav til anvendelse av de rater og risikoparametre systemet produserer. Det kan imidlertid være grunner til å fravike dette, der hvor Baselakkorden, direktivet og forskriften bygger på underliggende forutsetninger av modellteknisk, konservativ eller insentivmotivert art, og som ikke nødvendigvis er hensiktsmessig å anvende fullt ut i institusjonens foretningmessige drift.

Til dette har kommet høringsinnspill (høringsdokumentet fra mai 2005) om at regelverket i stedet bør utformes slik at institusjonene kan anvende interne estimater uten konservative forutsetninger også i formlene for minstekrav til kapitaldekning.

Kredittilsynets vurdering er at disse merknadene ikke ville kunne etterkommes uten å bryte med klare pilar 1-krav, og også til dels med de underliggende forutsetningene for beregningsformlene.

- Beregningsgrunnlaget – for enkelthets skyld tilfellet massemarked uten løpetidsjustering – fremkommer som en konstant multiplisert med EAD, med LGD og med en *betinget* misligholdssannsynlighet transformert ut fra PD. Denne er betinget på en parameter som kan tolkes som nedgangstider ($G(0,999)$). Noen slik transformasjon gjøres ikke i LGD eller EAD, og det er derfor et krav at institusjonene selv skal estimere disse for nedgangstider, dersom dette gir en høyere verdi enn det forventningsbaserte. De avklaringer som er gjort for LGD for nedgangstider etter 2005-utkastet, har gjort det langt mer tydelig at man ikke kan legge forventningsrette estimater til grunn.
- Kravene til sikkerhetsmarginer i estimatene og/eller konservativ rating ved svakheter i informasjonen eller andre særlige forhold, er eksplisitt nevnt flere steder i IRB-bestemmelsene i direktivet: VII:4 (19), (49), (54), (63), (75), (76), (88), (103) samt for interne modeller for egenkapitalposisjoner som ikke er gjennomført i dette forslaget; i VII:4 (54) relateres det direkte til forventet størrelse på feil i estimatene. Se også GL10 paragraf 362, 393, 401. Dessuten er det krav om at estimatene skal vaskes for visse typer pant (hvilket implisitt verdsetter slike til null, noe det ville være urimelig å kreve lagt til grunn i full ytterlighet for interne formål.) Kredittilsynet deler heller ikke den oppfatning at slike sikkerhetsmarginer er ”unødige”, og ser ingen grunn til å fravike direktivet på dette punktet. Tvert imot ser Kredittilsynet særlig usikkerhet forbundet med å estimere for norske forhold, siden det er lenge siden Norge har hatt en betydelig lavkonjunktur, og data fra den tiden til dels er svake.

GL10 gir noen veiledning hva angår bruk av risikoparametre til interne formål, paragraf 134 ff.

Generelt gjelder imidlertid at institusjonen skal dokumentere og begrunne avvik mellom regulatoriske estimater og estimater anvendt for interne formål, som regulert i siste punktum. Etter GL10 paragraf 142 må det stilles sterkere krav til institusjonens interne styringssystemer for mer betydningsfulle avvik.

Et unntak gjelder imidlertid for datterselskaper som i sin helhet er unntatt den interne metoden, eller som ikke har engasjementer eller eksponeringer som omfattes av den. Slike unntak trenger ikke begrunnes.

AMA

gjennomfører anneks X:3 (2)

I direktivet er anvendelseskravet utformet som at systemet skal være tett integrert i institusjonens daglige risikostyring. Det er ikke knyttet like detaljerte direktivkrav til AMA som for IRB, men GL10 paragraf 4.3.2 gir nærmere retningslinjer for innholdet i anvendelseskravet. GL10 fremsetter fire hovedprinsipper for anvendelseskravet og det vises til forhold som skal være oppfylt for å tilfredsstille kravet. Kredittilsynet ser det ikke som hensiktsmessig å gjengi disse prinsippene og kravene her og viser derfor til GL10 punkt 4.3.2.

IMM

gjennomfører anneks III:6 (18, 19, 22, 27, 29)

Etter direktivet skal IMM-systemet være tett integrert i institusjonens daglige risikostyring og inkludere identifisering, måling, styring, godkjenning og intern rapportering av motpartseksponeringer. Systemet skal også omfatte måling av bruk av kredittlinjer (aggregere motpartseksponeringer med andre kredittengasjementer) og benyttes ved kapitalallokering. IMM-systemet skal videre benyttes i forbindelse med fastsettelse og overvåking av risikorammer ("credit and trading limits") og utfallet av modellen skal spille en vesentlig rolle ved kredittinnvilgelse ("credit approval"). En forutsetning for tilfredsstillelse av anvendelseskravet etter direktivet er at institusjonene i tillegg til EPE ("Expected Positive Exposure") og faktisk motpartseksponering, benytter andre mål som "peak exposure" (målt ut fra et høyt ensidig konfidensnivå) og potensiell fremtidig eksponering basert på samme modell som beregner EPE (eller EE ("Expected Exposure")).

§ 4-2 Innføring av IRB-, AMA-, IMM- eller VaR-metode

Erfaringskravet

IRB

gjennomfører artikkel 84 (3) til (4)

Første ledd første punktum fastsetter erfaringskravet for IRB. En institusjon skal ha et system som i hovedsak tilsvarende ("broadly in line with") et IRB-system (med samme metode – grunnleggende eller avansert – som det søkes om, og også for massemarked), løpende og etablert i god tid før tillatelse kan gis. Kredittilsynet har tidligere kommunisert noen forhold som vil inngå i vurderingen av oppfyllelsen av erfaringskravet: styrets og ledelsens involvering, fastsettelse av og bruk i operativ drift av de aktuelle risikoparametre, anvendelseskravet og kravet til validering.

Det har kommet noen innspill til Kredittilsynets forslag. Man har etterlyst en avklaring av erfaringskravets innhold. Blant annet er det påpekt at anvendelseskravet ikke dekker det samme som erfaringskravet. Imidlertid ser Kredittilsynet det som hensiktsmessig å kunne helhetsvurdere oppfyllelsen av kravet til erfaring, særlig under overgangsordningen som gir lettelse i tidslengdekravet (se del XII § 1-2 åttende ledd). Dette betyr altså ikke at erfaringskravet innbefatter et krav til tre års anvendelse i tråd med § 4-1, men at anvendelse gir – og dokumenterer – erfaring som kan inngå i en slik helhetsvurdering.

Hva angår innholdet i erfaringskravet – ”broadly in line with” minimumskravene i annekset VII del 4 – ser Kredittilsynet at dette må ses i sammenheng med den praktiske utstrekning av ratingsystemet. For eksempel må tolkningen av et tre års erfaringskrav opprettholde en viss konsistens med to års datalengde ved innføring, se fjerde ledd nedenfor. I denne forbindelse vises det til at denne innføringsbestemmelsen er ment å dekke enkeltporteføljer, og at institusjonen må kunne oppfylle kravet til erfaring på andre porteføljer. Tilsvarende vil det, som nevnt i merknadene til 2005-utkastet, være rimelig å gjøre en viss tilpasning av kravene til validering, siden tre års ekstra datatilfang kan medføre et skift fra kvalitative til kvantitative metoder. Kredittilsynet vil for slike tilfeller forvente at institusjonen har en tilstrekkelig sammenlignbar validering å vise til, det vil si at det finnes et vurderingsgrunnlag i form av en annen, men relevant portefølje med lengre data og en innarbeidet stabil valideringsmetode som er såpass sammenlignbar med hva man etter hvert vil gå over til for porteføljen med kort dataserie, at Kredittilsynet har grunnlag for å vurdere institusjonens erfaring med den metoden som kommer til å bli brukt.

Bemerk også at styring og kontroll, herunder internrevisjonens rolle, ligger i annekset VII del 4 og dermed er forhold som skal vurderes opp mot ”broadly in line”-kravet.

Som nevnt i merknadene til 2005-utkastet, vil også Kredittilsynet presisere at et ratingsystem som er ”broadly in line”, må være et *ratingsystem* i den forstand at det *forutsier* kredittrisiko på en måte som i hovedsakelig samsvarer med IRB-minimumskravene. Det er altså ikke tilstrekkelig med en ex post måling.

AMA

Direktivet inneholder ikke tilsvarende erfaringskrav som for IRB og IMM (se nedenfor), dvs. at institusjonen i et gitt antall år skal ha anvendt et risikostyringssystem som i det vesentlige oppfyller kravene til metoden. Kredittilsynet foreslår derfor ikke et eksplisitt krav til antall år med erfaring. Når direktivet ikke inneholder bestemmelser som åpner for en mer ”romslig” tolkning av minimumskravene (”broadly in line”), innebærer dette at alle minimumskravene skal være oppfylt absolutt før tillatelse kan gis.

IMM

gjennomfører annekset III:6 (28)

For IMM er kravet at institusjonen i minst ett år skal ha anvendt et risikostyringssystem som i det vesentlige oppfyller kravene til IMM-metoden. Hva som skal inngå i vurderingen av erfaringskravet, vil i stor grad være sammenfallende med IRB, jf. over, dvs. styrets og ledelsens involvering, fastsettelse av og bruk i operativ drift av EE, EPE mv., anvendelseskravet og krav til validering. Når det gjelder innholdet i erfaringskravet (”broadly in line”), vil Kredittilsynet forvente at valideringen holder et høyt nivå. I større grad enn for IRB vil institusjonen på et tidlig tidspunkt i innføringen ha tilgang til data som muliggjør

ettertesting av modellen. Kredittilsynet vil derfor forvente at institusjonen på søknadstidspunktet kan fremlegge resultater fra ettertester som viser at modellen har hatt tilstrekkelig forklaringskraft over tid. Det vises i denne sammenheng til kravet til 250 dagers ettertesting i VaR før tillatelse kan gis.

VaR

viderefører § 6-1 i gjeldende markedsrisikoforskrift.

I likhet med AMA inneholder ikke direktivet tilsvarende erfaringskrav for VaR som for IRB og IMM. Det betyr at VaR-systemet skal oppfylle kravene til metoden før tillatelse kan gis. Institusjonen skal i tillegg kunne vise til minst 250 dager med ettertesting.

Stegvis innføring

IRB

gjennomfører artikkel 84 (5), 85 (1) til (3), 89 (1) (c) og innføringsbestemmelser i VII:4 (66), (71), (81), (92) og (94).

Artikkel 85 (2) første og annet punktum gir en adgang til å gjennomføre IRB-metoden stegvis kun dersom det foreligger klare betingelser fra myndighetenes side og en rimelig tidshorisont. Kredittilsynet legger opp til å gjennomføre dette i form av en innføringsplan som ligger til grunn for søknaden og tillatelsen. Innføringsplanen skal som hovedregel ikke strekke seg over mer enn tre år. Kredittilsynet har foreslått å gjennomføre adgangen til unntak for ikke-signifikante porteføljer som et lengre unntak enn tre år. Dette er i direktivet formulert som et nasjonalt valg om en unntaksbestemmelse knyttet til "exposures in non-significant business units as well as exposure classes that are immaterial in terms of size and perceived risk profile". Kredittilsynet legger altså opp til å benytte dette valget som en innføringsbestemmelse, og har i tråd med hva som ser ut til å være praksis blant andre land, foreslått femten prosent som en øvre grense (eks. immaterielle egenkapitalposisjoner, se § 4-3 første ledd bokstav d). Kredittilsynet presiserer for øvrig at denne andelen er ment å skulle beregnes på den måten institusjonen etter eventuell tillatelse rapporterer etter, slik at beregningsgrunnlaget fastsatt etter denne regelen, etter standardmetoden, på løpende basis er under grensen på femten prosent. I grunnlaget for skjønn knyttet til unntaksbestemmelsen vil Kredittilsynet knytte unntak opp mot forutsetninger om at engasjementene tilhører forretningsområder og kategorier/underkategorier som er uvesentlige i størrelse og risiko, og at det vil være en uforholdsmessig byrde for institusjonen å behandle de aktuelle engasjementene etter IRB-metoden. Kredittilsynet går derfor ut fra at det kun i svært sjeldne tilfeller vil være grunnlag for å nærme seg den absolutt øvre grensen på femten prosent. Kredittilsynet vil i de fleste tilfeller anse det som rimelig å forutsette at institusjonen på sikt vil kunne behandle en portefølje etter IRB-metoden. Unntak etter denne bestemmelsen vil dermed kun i de færreste tilfeller kunne være permanente, selv om Kredittilsynet ser at det vil kunne finnes engasjementer som det ikke er hensiktsmessig å bygge ut et internratingsystem til å dekke.

Behovet for en innføringsplan forutsettes å dokumenteres fra institusjonens side. Det vises blant annet til artikkel 85 (2) siste ledd som utelukker lettelser i kapitalkrav som motivasjon. Etter artikkel 85 (3) skal egenkapitalposisjoner omfattes av IRB-metoden fra første dag – dette gjelder de egenkapitalposisjoner som skal beregnes etter IRB, ikke de som skal unntas.

Tredje ledd gir muligheter for å endre eller legge frem ny innføringsplan i forskjellige tilfeller. Kredittilsynet ser bl.a. for seg de følgende:

- Endret ambisjonsnivå fra grunnleggende til avansert IRB-metode. Formelt vil dette oppfattes som to separate søknader med separate innføringsplaner som overlapper hverandre i tid, selv om Kredittilsynet vil kunne legge til rette for at det i praksis gjennomføres som en del av innføringsplanen. Imidlertid kan man se for seg at institusjonen ikke bare vil ønske å utvide ambisjonene portefølje for portefølje, men eventuelt omprioritere og dermed endre også innføringsplanen for grunnleggende.
- Fusjoner eller oppkjøp av porteføljer som systemet ikke dekker
- I særlige tilfeller der hvor systemet ikke lenger er innenfor forskriftskravene. Kredittilsynet bemerker likevel at denne muligheten ikke gir noe fritak for kravet i § 3-1 tredje ledd.

Fjerde ledd gjelder lettelser i datalengdekravene. For IRB er disse endret i direktivet siden 2005-utkastet, og tatt inn i anneks VII:4. Bemerk at de likevel ikke har blitt fjernet fra artikkel 154 (5) og (6). Kredittilsynet legger til grunn at intensjonen er å utvide adgangen fra å være en overgangsordning til en innføringsordning. Lettelsene gjelder for enkeltporteføljer; Kredittilsynet legger ikke opp til å akseptere en IRB-søknad basert på kun to års historikk i hele institusjonen. Det er videre et krav at datalengden skal øke år for år inntil lettelsen er utløpt, slik at institusjonen må sørge for å holde dataene representative.

Kredittilsynet nevner også et internasjonalt uavklart punkt, der det ser ut til at EU-kommisjonen legger opp til å tolke bestemmelsen til at lettelsen gjelder første gang institusjonen tar i bruk metoden for noe som helst engasjement, og ikke når de enkelte porteføljer tas inn etter innføringsplanen. Kredittilsynets oppfatning er at dette er uhensiktsmessig i og med at en institusjon som har (for eksempel) ett og et halvt års data på en portefølje etter en fusjon, i så fall må vente tre og et halvt år før den kan begynne å rulle ut denne porteføljen.

AMA

gjennomfører anneks X:4 (2) og anneks X:3 (13)

GL10 punkt 4.3.1 omtaler stegvis innføring. Når institusjonen søker om tillatelse til bruk av AMA-metode skal institusjonen, i tillegg til minimumskravene, oppfylle to betingelser som er nasjonale valg for tilsynsmyndigheten:

- a. På tidspunktet for tillatelse skal en vesentlig del av institusjonens operasjonelle risiko være dekket av AMA-systemet.
- b. Institusjonen er forpliktet til å innføre AMA innenfor en tidsperiode fastsatt av tilsynsmyndigheten (innføringsplan).

I GL10 heter det videre at tilsynsmyndigheten i de fleste tilfeller forventes å gjennomføre disse valgene. Kredittilsynet foreslår å gjennomføre direktivbestemmelsen og legger opp til å følge retningslinjene i GL10. I tråd med GL10 vil også Kredittilsynet kunne tillate at operasjonell risiko som er under innføring beregnes etter basismetoden, jf. del IX.

Når det gjelder lengden på innføringsplanen, foreslås at det foreløpig ikke fastsettes krav til at innføringen skal være gjennomført i løpet av et gitt antall år slik det er gjort for IRB. Kredittilsynet vil imidlertid følge med på hva som blir internasjonal praksis og på et senere tidspunkt eventuelt foreslå endringer i forskriften. Lengden og rekkefølgen i innføringsplanen vil derfor inntil videre vurderes for hver enkelt søknad. Kredittilsynet viser i denne sammenheng til paragraf 489 i GL10 som også omtaler rekkefølgen i innføringsplanen.

Tredje ledd åpner for at Kredittilsynet kan tillate endringer eller ny innføringsplan. I hovedsak er dette ment å dekke fusjoner og oppkjøp, jf paragraf 492 og 493 i GL10.

Fjerde ledd åpner for at Kredittilsynet kan godta en innføringsplan der kravet til interne data bygger på en observasjonsperiode på minimum tre år, mot fem år som er hovedregelen etter del IX § 4-2 annet ledd bokstav a. Kredittilsynet vil i en eventuell søknadsprosess legge vekt på at dataene er av god nok kvalitet til å benyttes for kapitaldekningsformål. En observasjonsperiode på tre år kan være for kort for å fremskaffe nok observasjoner for å kunne estimere tapspotensiale, ettersom tapene som skal legges til grunn gjerne oppstår sjeldent.

IMM

gjennomfører annekse III: 6(2).

Direktivet åpner for at institusjonen stegvis kan innføre IMM-metode på tvers av transaksjonstyper. Kredittilsynet er usikker på tolkningen av begrepet transaksjonstyper i denne sammenheng. Transaksjonstype kan forstås som derivater, gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter, verdipapirfinansiering og transaksjoner med lang oppgjørsfrist (definisjonen av begrepene er omtalt i merknadene til del VI). Begrepet kan imidlertid også forstås som de ulike kontraktstypene innenfor en "transaksjonstype", for eksempel FRAer, renteswapper, valutaterminer osv. (derivater). Den første tolkningen vil innebære at derivater, gjenkjøpsavtaler mv. kan innføres stegvis. En institusjon som kun ønsker å benytte IMM for derivater, vil da måtte innføre IMM for alle derivatene samtidig, dvs. innføringsplan tillates ikke. Denne tolkningen vil være i tråd med reglene for VaR, jf. omtalen nedenfor. Kredittilsynet vil undersøke problemstillingen nærmere før tolkning legges til grunn.

I likhet med AMA vil Kredittilsynet foreløpig ikke foreslå at det fastsettes krav til at innføringen skal være gjennomført i løpet av et gitt antall år. Inntil internasjonal praksis er avklart vil Kredittilsynet vektlegge at en vesentlig del av motparteksponeringen er omfattet av IMM-systemet på søknadstidspunktet og at lengden på innføringsplanen vurderes for hver enkelt søknad.

Eksponeringer som er under innføring, skal enten beregnes etter markedsverdimetoden eller standardisert metode etter del VI.

VaR

Direktivet åpner ikke for stegvis innføring av VaR. Dette betyr at tredje ledd i utgangspunktet heller ikke gjelder for VaR. Ved fusjoner og oppkjøp mv. vil institusjonens søknad vurderes på nytt i lys av slike endringer. Større fusjoner vil kunne kreve en ny søknad, mens det kan være tilstrekkelig med en plan for innføring av VaR ved mindre oppkjøp.

Parallellrapportering

En institusjon som søker om å beregne kapitalkrav etter interne metoder, skal for minst et år før den kan få slik tillatelse, levere kapitaldekningsrapportering basert på metoden det søkes om (parallellrapportering). Parallellrapportering er bl.a. nødvendig for at Kredittilsynet skal kunne vurdere hvorvidt systemet i praksis gir rimelige og stabile utslag.

4-3 Unntak fra IRB-metode

gjennomfører artikkel 89 (1) (a) til (e) og (2), annekse VII:1 (26) siste punktum

Denne paragrafen regulerer permanente unntak fra IRB. Artikkel 89 gir nasjonale myndigheter en rekke muligheter til å tillate avgrensede unntak fra bruk av IRB-metoden. Kredittilsynet legger opp til å anvende de unntaksbestemmelsene som fremstår som relevante for norske forhold, i den grad det vil være en uforholdsmessig byrde for institusjonen å skulle gjennomføre IRB-metoden også for de aktuelle engasjementene, derfor formuleringen i annet ledd.

En avklaring internasjonalt tilsier at unntak for egenkapitalposisjoner (bokstav d) likevel ikke skal vurderes etter et slikt kriterium. Derimot opprettholder Kredittilsynet den vurdering at grensen på ti (ev. fem) prosent skal gjelde på alle nivåer, også for enkeltelskaper. Bemerk at grensen regnes etter fradrag for engasjementer som inngår i § 2-1 tredje ledd. Bemerk også en korreksjon i bokstav d i forhold til 2005-utkastet: grensen regnes i forhold til institusjonens *ansvarlige kapital*.

Kredittilsynet legger opp til å anvende bokstav b bare dersom institusjonens engasjementer i kategorien eller kategoriene ikke utgjør noen hoveddel av institusjonens eksponering, institusjonen ikke er innrettet mot (relativt) høy risiko i kategoriene, og antall materielle motparter er lavt – dette ut fra en sak til sak-vurdering for å unngå regelverksarbitrasje. Det materielle innholdet i bokstav a er at disse engasjementer med den norske stat og norske kommuner/fylkeskommuner ikke behøver å tas inn i denne vurderingen. Bestemmelsen hva angår norske kommuner og fylkeskommuner, er en konsekvens av at disse er foreslått vektet til under 20 prosent etter standardmetoden, se merknader til del IV § 1-1 første ledd.

Bokstav c er omformulert siden 2005-utkastet, og dekker foretak i samme konsern og som er underlagt tilsyn og som enten er omfattet av kapitaldekningsregelverket, eller driver tilknyttede tjenester. Det er dette som i gjeldende versjon av direktivet omtales som ”banktilknyttede tjenester”, og det foreslåtte ordvalget er motivert i endret ordvalg i nytt direktiv (”banking” er fjernet i ny engelsk versjon).

For bokstav e, se merknad under § 4-4 annet ledd.

Tredje ledd gir mulighet for å gi unntak fra bestemmelsene som gjelder forringelsesrisiko for kjøpte fordringer (se GL10 paragraf 227 ff). I så fall skal institusjonen ikke bare dokumentere at det vil være uhensiktsmessig å pålegge systemet å dekke forringelsesrisiko, men også at forringelsesrisiko er en uvesentlig risiko i institusjonen, se også GL10 paragraf 230.

4-4 Unntak fra IMM- og VaR-metode

gjennomfører annekse III:6 (1) og viderefører § 6-1 i gjeldende markedsrisikoforskrift

Første ledd åpner for at eksponeringer som er uvesentlig i størrelse og risiko kan unntas fra IMM- og VaR-metode. I motsetning til IRB, der tilsvarende bestemmelse er gjennomført under bestemmelsene om stegvis innføring (se omtalen under IRB), vil ikke Kredittilsynet foreslå en eventuell prosentvis grense før en ser hva som blir internasjonal praksis. Inntil en slik avklaring foreligger, vil Kredittilsynet vurdere unntaket for hver enkelt søknad. Posisjoner som unntas VaR, beregnes etter ”standardreglene” i del VIII. For IMM beregnes eksponeringene etter markedsverdimetoden eller standardisert metode i del VI.

Annet ledd åpner for å unnta transaksjoner med lang oppgjørsfrist fra IMM, jf. også merknad til § 1-2 annet ledd i del VI. Kredittilsynet legger til grunn at Baselakkorden og direktivet vurderer transaksjoner med lang oppgjørsfrist til å være vanskeligere å modellere innenfor IMM og åpner derfor for unntak.

Utgangspunktet for Kredittilsynets vurdering av unntakene etter første og andre ledd vil være om det er en uforholdsmessig byrde å kreve at slike eksponeringer omfattes av metoden.

2. Del II. Beregning av ansvarlig kapital

Generelle merknader til del II

Forslagene til endringer i forskriftsbestemmelsene om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond gjennomfører endringer i artiklene 56–67 i det reviderte 2000/12-direktivet (jf. direktiv 93/6 artikkel 12 og 13.1), i forhold til slik som bestemmelsene lød i 2000/12-direktivet, artiklene 34 til 39. Det foreslås samtidig noen få andre endringer, bl.a. at enkelte bestemmelser i veiledningen til rapport 800 og 700 tas inn i forskriften og at bestemmelser som ikke lenger er aktuelle, tas ut. De foreslåtte endringene tar utgangspunkt i versjonen som ble sendt på høring 30. juni 2005 vedrørende forslag til korrigerende bestemmelser i forhold til nye internasjonale regnskapsstandarder (IFRS). I denne versjonen er det allerede tatt hensyn til den nye bestemmelsen i artikkel 64 (4). Artikkel 15 og 16 i direktiv 93/6 er ikke gjennomført i gjeldende forskrift, og endringene i disse artiklene er heller ikke foreslått tatt inn.

Forventet tap og nedskrivninger i IRB

Nedskrivningsreglene for utlån mv. for finansinstitusjoner i Norge gjennomfører både på selskapsnivå og for konsern nedskrivningsreglene etter IFRS. Slike nedskrivninger kan bare foretas når en eiendel har verdifall som følge av at en tapshendelse er inntruffet, og oppfyller slik Kredittilsynet ser det ikke kriteriene for å kunne regnes som ansvarlig kapital. Kredittilsynets vurderinger har derfor trukket i retning av ikke å gjennomføre bestemmelsen i artikkel 63 (3) om å kunne medregne nedskrivninger utover forventet tapt beløp etter IRB i ansvarlig kapital.

Merknader til kapittel 1. Beregning av ansvarlig kapital

§ 1-1 Ansvarlig kapital

Justeringen i første punktum er nødvendig som følge av at bestemmelsen i beregningsforskriften § 5 om generelle reserveavsetninger foreslås opphevet.

§ 1-2 Kjernekapital

Ad første ledd bokstav i. Det følger av veiledningene til kapitaldekningsoppgavene (skjemaene 700 og 800) hvilke egenkapitalposter som omfattes av bestemmelsen i bokstav i, ”Annen egenkapital godkjent av Kredittilsynet”. Hvis det utvikles nye egenkapitalinstrumenter, vil disse bare kunne inkluderes i kjernekapitalen når dette er godkjent av Finansdepartementet, jf. § 1-2 bokstav m (§ 3 punkt 12 i gjeldende beregningsforskrift). Tilføyelsen ”godkjent av Kredittilsynet” i bokstav i er derfor ikke nødvendig. Bestemmelsen er slik den nå lyder, uklar, og tilføyelsen ”godkjent av Kredittilsynet” foreslås derfor fjernet.

Generelle reserveavsetninger (§ 5 i beregningsforskriften)

Tapsavsetningsreglene er endret siden bestemmelsen om generelle reserveavsetninger ble innført, senest ved ny forskrift 21. desember 2004 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner. Institusjonene foretar ikke lenger tapsavsetninger i form av generelle reserveavsetninger til dekning av tap utover de nedskrivninger ved objektive bevis

for verdifall for enkeltutlån og grupper av utlån som følger av bestemmelsene i tapsforskriften. Bestemmelsen er derfor nå ikke aktuell og er tatt ut.

§ 1-4. Fradragsposter

Ad første ledd, bokstav c. Det følger av veiledningene til kapitaldekningsoppgavene (skjemaene 700 og 800) at immaterielle aktiva også skal omfatte utsatt skattefordel. Endringen av bestemmelsen medfører derfor ingen endring i forhold til hvordan regelen praktiseres. Det blir likevel enklere å se hva forskriftsbestemmelsen innbefatter dersom det fremgår direkte av fradragsbestemmelsen at utsatt skattefordel skal telle med.

Ad første ledd, bokstav d. Det følger av veiledningene til kapitaldekningsoppgavene og av kapitaldekningsoppgavene, skjemaene 700 og 800, at overfinansiering av pensjonsforpliktelser hensyntatt effekten av utsatt skatt, skal trekkes fra i kjernekapitalen. Endringen av bestemmelsen medfører derfor ingen endring i forhold til hvordan fradragsreglene praktiseres. Bestemmelsen foreslås tatt inn i forskriftens del II slik at det fremgår klarere at fradragsbestemmelsene også omfatter denne posten.

Ad første ledd, bokstav e. Bestemmelsen gjennomfører, sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 (l, m, o og p) og artikkel 66 (2). Endringen i bestemmelsene innebærer at fradrag i egen ansvarlig kapital for innskutt ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak (som overstiger en bestemt eierandel) skal gjøres med 50 pst. i kjernekapitalen og 50 pst. i tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragsposter, annet ledd bokstav b. Før endringen skulle fradraget gjøres i samlet ansvarlig kapital.

Det er etter artikkel 60 i direktivet adgang til å unnta innskudd av ansvarlig kapital i selskaper som skal konsolideres, fra kravet om fradrag i egen ansvarlig kapital. Bestemmelsen er tidligere gjennomført gjennom en bestemmelse i veiledningene til kapitaldekningsoppgavene. Bestemmelsen foreslås tatt inn i forskriften slik at det fremgår tydeligere at slike kapitalinnskudd kan unntas ved beregning av fradragene.

Ad første ledd, bokstav f. Bestemmelsen gjennomfører, sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 n og artikkel 66 (2). Endringen i bestemmelsene innebærer at fradrag i egen ansvarlig kapital for innskutt ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak som overstiger 10 pst av institusjonens egen ansvarlig kapital, skal gjøres med 50 pst. i kjernekapitalen og 50 pst. i tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragsposter, annet ledd bokstav c. Før endringen skulle fradraget gjøres i samlet ansvarlig kapital. Det skal ikke gjøres fradrag for innskudd av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak som ved anvendelsen av kapitaldekningsreglene på konsolidert basis skal konsolideres med rapporterende institusjon.

Ad første ledd, bokstav g. Etter endringen av bestemmelsen i artikkel 66 gjøres det ikke lenger noen fradrag i samlet ansvarlig kapital. Det foreslås derfor også at nåværende fradrag i beregningsforskriften § 7 tredje ledd, bokstav c fordeles med 50 pst. på kjernekapitalen og 50 pst. på tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragsposter, annet ledd bokstav d.

Ad første ledd, bokstav h. Bestemmelsen gjennomfører, sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 r siste ledd og artikkel 66 (2). Bestemmelsen i artikkel 66 (2) innebærer at nettofortjenesten som omhandlet, skal trekkes fra ansvarlig kapital. Femti prosent skal trekkes fra kjernekapitalen, og femti prosent fra tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragsposter, annet ledd bokstav e.

Tolkningen er usikker og det bes om synspunkter fra høringsinstansene. For det første er det ikke helt klart hva som ligger i ”net gains arising from capitalisation of future income”, men her oversettes dette direkte, med støtte i svensk og dansk direktivtekst. For det andre er den engelske direktivteksten uklar (og ikke utdypet hos FSA). Det er grunn til å tro at dette er en regel som krever at det må ytes kreditt (eller lignende) for at nettofortjenesten skal trekkes fra, jf svensk og fransk tekst i direktivet. Det legges således til grunn at dersom institusjonen fremdeles har risiko knyttet til de verdipapiriserte aktiva skal nettogevinsten trekkes fra og ellers ikke. Dette står i motsetning til den danske direktivteksten der det ser ut som det opplistes flere forhold som hver for seg skal være grunnlag for fradrag: ”nettofortjenesten som følge af kapitaliseringen af fremtidige inntægter fra securitiserte aktiver og som følge af kreditforbedring i forhold til securitisationspositionerne”.

Videre synes det som tekstene krever at den samme fortjenesten skal benyttes til kredittforsterkning. I det norske forslaget her er det imidlertid foreslått at dersom det ytes en eller annen form for kredittstøtte, skal det utløse fradrag.

Ad første ledd, bokstav i. Bestemmelsen gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 (r) første ledd og artikkel 66 (2), jf. artikkel 96, annek IX, del 4 artikkel 34 (standardmetoden) og annek IX, del 4 artikkel 72 (IRB-metoden). Bestemmelsen i artikkel 66 (2) innebærer at engasjementsbeløp for verdipapiriserte posisjoner som risikovektes med 1250 prosent trekkes fra ansvarlig kapital hvis postene ikke inngår i beregningsgrunnlaget for kapitaldekning. Femti prosent skal trekkes fra kjernekapitalen, og femti prosent fra tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragposter, annet ledd bokstav f.

Ad første ledd, bokstav j. Denne bestemmelsen gjelder kun IRB-institusjoner. Bestemmelsen gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 (q) og artikkel 66 (2). Bestemmelsen i artikkel 66 (2) innebærer at forventet tapte beløp som overskrider nedskrivninger, trekkes fra ansvarlig kapital. Femti prosent skal trekkes fra kjernekapitalen, og femti prosent fra tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragposter, annet ledd bokstav g.

Ad første ledd, bokstav r. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 66 (2) om at det for fradrag som overstiger tilleggskapitalen, skal gjøres fradrag i kjernekapitalen for overskytende beløp.

Ad annet ledd, bokstav b. Bestemmelsen gjennomfører, sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 (l, m, o og p) og artikkel 66 (2). Endringen i artikkel 66 innebærer at fradrag i egen ansvarlig kapital for innskutt ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak (som overstiger en bestemt eierandel) skal gjøres med 50 pst. i kjernekapitalen og 50 pst. i tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragposter, første ledd, bokstav e ovenfor.

Ad annet ledd, bokstav c. Bestemmelsen gjennomfører, sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 n og artikkel 66 (2). Endringen i artikkel 66 innebærer at fradrag i egen ansvarlig kapital for innskutt ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak som overstiger 10 pst av institusjonens egen ansvarlig kapital, skal gjøres med 50 pst. i kjernekapitalen og 50 pst. i tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragposter, første ledd, bokstav f ovenfor. Det skal ikke gjøres fradrag for innskudd av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak som ved anvendelsen av kapitaldekningsreglene på konsolidert basis skal konsolideres med rapporterende institusjon.

Ad annet ledd, bokstav d. Etter endringen av artikkel 66 gjøres det ikke lenger noen fradrag etter direktivet i samlet ansvarlig kapital. Det foreslås derfor også at nåværende fradrag i beregningsforskriften § 7 tredje ledd, bokstav c fordeles med 50 pst. på kjernekapitalen og 50 pst. på tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragposter, første ledd, bokstav g ovenfor.

Ad annet ledd, bokstav e. Bestemmelsen gjennomfører, sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 r siste ledd og artikkel 66 (2), jf. merknaden til § 1-4 Fradragposter, første ledd, bokstav h ovenfor. Bestemmelsen i artikkel 66 (2) innebærer at nettofortjenesten som omhandlet, skal trekkes fra ansvarlig kapital. Femti prosent skal trekkes fra kjernekapitalen, og femti prosent fra tilleggskapitalen.

Ad annet ledd, bokstav f. Bestemmelsen gjennomfører, sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 r og artikkel 66 (2). Bestemmelsen i artikkel 66 (2) innebærer at engasjementsbeløp for verdipapiriserte posisjoner som risikovektes med 1250 prosent trekkes fra ansvarlig kapital hvis postene ikke inngår i beregningsgrunnlaget for kapitaldekning. Femti prosent skal trekkes fra kjernekapitalen, og femti prosent fra tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragposter, første ledd bokstav i.

Ad annet ledd, bokstav g. Bestemmelsen gjennomfører, sammen med enkelte øvrige bestemmelser, artikkel 57 q og artikkel 66 (2). Denne bestemmelsen gjelder kun IRB-institusjoner. Artikkel 66 (2) innebærer at forventet tapte beløp som overskrider nedskrivninger, trekkes fra ansvarlig kapital. Femti prosent skal trekkes fra kjernekapitalen, og femti prosent fra tilleggskapitalen, jf. § 1-4 Fradragposter, første ledd bokstav j ovenfor.

Frdragposter i samlet ansvarlig kapital (§ 7 tredje ledd i beregningsforskriften)

Etter endringen av direktivbestemmelsen (artikkel 66) gjøres det ikke lenger etter direktivet noen fradrag i samlet ansvarlig kapital. Bestemmelsen er derfor tatt ut.

§ 1-6 Begrensninger

Ad første ledd, bokstavene a-c. Justeringene av bestemmelsene er nødvendige som følge av at bestemmelsen i beregningsforskriften § 5 om generelle reserveavsetninger foreslås tatt ut. Det foreslås også at det fremgår direkte av forskriftsbestemmelsen hvilke poster som skal være trukket fra eller lagt til når grensen for medregning av tilleggskapitalen beregnes, slik det er gjort i artikkel 66 (1) i direktivet. Postene nevnt i § 1-4 bokstav a til og med d tilsvarer postene som er trukket fra i artikkel 66 (1) med tillegg av post d som omfatter overfinansiering av pensjonsforpliktelser. Postene nevnt i § 1-4, første ledd, bokstav k til og med q og § 1-5 første ledd bokstav a til og med c omfatter de foreslåtte korrigerende fradragene og tilleggene i kjernekapitalen i forhold til de nye internasjonale regnskapsstandardene (IFRS).

3. Del III. Beregningsgrunnlag for kredittrisiko etter standardmetoden

Generelle merknader til del III

Del III gjennomfører artikkel 78–83 og annekse VI.

Standardmetoden bygger i stor grad på dagens regelverk med risikovekter for fordringer på ulike debitorer. Risikovektene kan også fastsettes på bakgrunn av debitors rating fra eksterne kredittvurderingsbyråer (Standard & Poor's, Moody's, Fitch Ratings mv.). Resultatet av den eksterne ratingen vil kategoriseres i ulike vektklasser. Dagens risikovektklasser på 0, 20, 50 og 100 prosent beholdes. Det innføres en risikoklasse på 150 prosent bl.a. for debitorer med svakest rating.

Tilsynsmyndighetene i hvert land skal vurdere hvilke ratingbyråer som institusjonene kan benytte for å fastsette risikovekter som ledd i søknadsprosedyren. Direktivet åpner for at nasjonale myndigheter kan legge til grunn andre medlemslands vurderinger. Begrunnelsen for bestemmelsen er at samme ratingbyrå ikke skal behøve å bli vurdert av flere lands tilsynsmyndigheter.

Kredittilsynet har foreløpig mottatt søknad fra Fitch Ratings og Standard & Poor's. Den formelle søknadsbehandlingen skjer imidlertid i regi av CEBS. Kredittilsynet deltar ikke i søknadsbehandlingen, men vil anerkjenne beslutningen fra CEBS. Dersom nevnte ratingbyråer får tillatelse kan ratinger utarbeidet av disse også benyttes i Norge.

Massemarkedsporteføljen i standardmetoden for kredittrisiko

I høringsdokumentet fra juni 2004 ble massemarkedsporteføljen omtalt. For at engasjementer skal kunne kategoriseres som massemarked og risikovektes 75 prosent, krever direktivet at følgende skal være oppfylt:

- Engasjementet skal enten være til enkeltperson, flere personer, eller til små eller mellomstore bedrifter.
- Engasjementet skal være et av mange engasjementer med tilsvarende risikoegenskaper slik at risikoen forbundet med slike engasjementer samlet reduseres betydelig.
- Samlet engasjement på en motpart kan ikke overstige 1 million euro.

I den nye Baselakkorden er det i tillegg foreslått at ingen motpart skal ha engasjement på mer enn 0,2 prosent av massemarkedsporteføljen. (Dette er et strengere krav enn 1 million euro når porteføljen er lavere enn ca. 4 mrd. kroner etter dagens valutakurs.)

Eksponeeringsgrensen på 1 mill euro er svært høy for norske forhold og i høringsdokumentet ble det derfor vurdert å sette en lavere eksponeringsgrense, eventuelt andre måter å avgrense hva som kan medregnes i personmarkedet. Kravet til diversifisert portefølje vil være sentralt ved vurderingen av om et engasjement vil kunne klassifiseres som massemarked.

I hørings svarene fremkom motstand mot å redusere eksponeringsgrensen, mens det har blitt uttrykt forståelse for 0,2 prosent grensen i Baselakkorden dersom det oppnås enighet om dette i Norden. Videre er det påpekt at spesielt mindre banker med aktivitet konsentrert lokalt i områder med ensidig næringsstruktur, kan være eksponert for betydelig konsentrasjonsrisiko.

I høringsforslaget fra mai 2005 konkluderte Kredittilsynet med at en vil avvente vurderinger i CEBS, og komme tilbake til disse spørsmålene i forbindelse med forskriftsutkast for standardmetoden. Det er lite trolig at det i CEBS eller på nordisk nivå vil kommes frem til enighet om en felles definisjon av massemarkedsporteføljen.

Den lavere risikovekten bygger på en antakelse om at porteføljer med SMB-lån og personkundelån i mindre grad avhenger av systematiske risikofaktorer. Ved å sette sammen en veldiversifisert portefølje av engasjementer med fysiske personer og små- og mellomstore foretak vil det ved en slik antakelse oppnås en risikoreduksjon som reduserer behovet for ansvarlig kapital.

Analysen som er foretatt blant annet av Norges Bank¹ og Sveriges Riksbank² vedrørende SMB-rabatten i IRB gir ikke noe sterkt grunnlag for å forsvare en spesialbehandling i form av kapitalrabatt for små- og mellomstore foretak. Kredittilsynet vil vise til at disse resultatene også er relevante for vurderingene for standardmetoden.

Analysen fra Norges Bank viser at uventede utlånstap for årene 1988 til 2001 har vært lavere for lån til små- og mellomstore bedrifter enn for store foretak i om lag 2/3 av perioden, mens de uventede tapene i resten av perioden var høyere for lån til SMB. De *forventede* tapene for lån til små- og mellomstore bedrifter er betydelig høyere enn for store bedrifter i hele perioden som analysen dekker, både i oppgangs- og nedgangstider. Bankene kan etter Kredittilsynets oppfatning fremdeles bli dyktigere til å prise lån i forhold til risiko. I den grad de forventede tapene i sin helhet ikke er priset inn i renter og gebyrer, bør også slike eventuelle tap omfattes av krav til egenkapital.

Analysen fra Sveriges Riksbank tar utgangspunkt i fordelingen av kreditt-tap for to store svenske banker og omfatter bankenes totale låneporteføljer til foretakssektoren, begrenset til aksjeselskaper, for perioden 1997-2000. For den ene banken viste undersøkelsen at både forventede og uventede tap var høyere for små- og mellomstore bedrifter enn for øvrige bedrifter. For denne banken var videre de forventede og uventede tapene relativt høyere jo mindre bedriftene var. For den andre banken var de uventede tapene for små- og mellomstore bedrifter for noen omsetningsintervaller lavere og for noen omsetningsintervaller høyere, enn for øvrige bedrifter. Analysen utarbeidet av Sveriges Riksbank konkluderer med at det kan være vanskelig å forsvare en spesialbehandling i form av kapitalrabatt for lån til små- og mellomstore bedrifter.

Kredittilsynet har også gjennomgått en rapport utarbeidet av Fitch Ratings om Basel II-regelverket³. Ifølge Fitch Ratings er det foretatt empiriske analyser som støtter opp under SMB-rabatten. Fitch Ratings påpeker at diversifiseringsforutsetningen er svært viktig for å kunne rettferdiggjøre en kapitalfordel for SMB-lån, og at bankens portefølje bør være diversifisert både i forhold til låntaker, næring og geografisk tilholdssted.

Etter Kredittilsynets vurdering indikerer disse undersøkelsene at lavere kapitalkrav for små- og mellomstore bedrifter i massemarkedsporteføljen er svakt underbygget. Massemarkedsbehandlingen av små foretak vil videre fordre en sterkere begrunnelse i

¹ Er utlånstap mindre for små enn for store bedrifter? Larsen og Bjerkeland, Penger og Kreditt 2/05

² Credit Risk versus Capital Requirements under Basel II: Are SME loans and Retail Credit really different, Jakobsen, Lindé og Roszbach, april 2004

³ FitchRatings, Special report, Basel II: Refinements to the Framework, February 6, 2003

standardmetoden enn tilsvarende under IRB fordi høyere PD-verdier for små foretak under IRB vil kunne oppveie lettelsen som følger av massemarkeds-kategoriseringen i IRB.

En forskjell mellom standardmetoden og IRB er at det er krav til massebehandling av engasjementene i IRB. Kravet til massebehandling vil innebære at størrelsene på engasjementene som inngår i massemarkedsporteføljen trolig vil ligge godt under 1 million euro, og således virke begrensende. Etter det Kredittilsynet har erfart, har mindre banker ikke i så stor grad som større banker definert et naturlig skille mellom kunder som behandles individuelt og kunder som behandles som en del av en større mengde. Et krav om massebehandling vil derfor ikke passe i standardmetoden. Kredittilsynet mener imidlertid at det også i standardmetoden bør innføres separate krav som motvirker at engasjementer av økende størrelse som banken ikke har et betydelig antall av, inngår i massemarkedsporteføljen.

Undersøkelser utført i regi av CEBS viser at mange land ikke har konkludert i forhold til hvordan massemarkedsporteføljen i standardmetoden skal avgrenses. Av landene som vurderer å avgrense, gjelder følgende:

- Grensen på 0,2 prosent fra Basel eller lignende grense
- Krav til massebehandling
- Lavere engasjementsgrense enn 1 million euro
- Definisjonen av små- og mellomstore foretak slikt det er definert av EU-kommisjonen
- Krav til at foretak ikke kan ha høyere omsetning enn 1 million euro
- Krav om interne grenser som definerer hvilke foretak som skal inngå

For å kunne ivareta kravet til diversifisering foreslår Kredittilsynet at grensen på 0,2 prosent gjennomføres i standardmetoden. Etter Kredittilsynets vurdering kan dette ses på som et krav som i standardmetoden innføres i stedet for massebehandlingskravet i IRB. I tillegg til kravet på 0,2 prosent, foreslås det å innføre et særskilt diversifikasjonskrav og et krav om at det utarbeides interne retningslinjer fastsatt av styret som setter begrensninger med hensyn til hvordan massemarkedsporteføljen kan sammensettes for å være tilstrekkelig diversifisert. Etersom flere land tar stilling til hvilke krav som skal fastsettes for engasjementer som kan inngå i massemarkedsporteføljen, bør det vurderes om tilsvarende krav bør tas inn i det norske regelverket. Kredittilsynet foreslår videre å gjennomføre beløpsgrensen på 1 million euro som den står i direktivet, selv om den er for høy for norske forhold og kun kan anvendes som en sikkerhetsventil i forhold til institusjonens interne inndeling og bruk.

Undersøkelsen foretatt av Norges Bank er basert på et omfattende tallmateriale over tap på lån til norske foretak over mange år. Kredittilsynet legger til grunn at det ikke foreligger dokumentasjon for lavere kapitalbehov for lån til små foretak, og at institusjonene således bør være varsomme med å inkludere lån til foretak i massemarkedsporteføljen.

Kapitalkrav for konserninterne fordringer

Etter direktivet kan en kredittinstitusjons fordringer på datterselskap, morselskap og søsterselskap som ikke er en del av institusjonenes ansvarlige kapital, unntas fra kapitalkrav på nærmere vilkår. Et viktig vilkår for å kunne gjøre unntak fra kapitalkravet er at det ikke er noen gjeldende eller forutsette materielle eller juridiske hindringer for en omgående overførsel av ansvarlig kapital eller tilbakebetaling av gjeld fra institusjonen som fordringen lyder på, til kredittinstitusjonen.

En høringsinstans argumenterer for at unntaksbestemmelsen om interne fordringer bør innføres fordi bestemmelsen vil redusere de konkurransemessige ulempene for norske institusjoner ved at kapitaldekningskravet kommer til anvendelse på alle nivåer i finanskonsern. Kredittilsynet ser det slik at det for finanskonsern hvor øverste, operative selskap eller annet konsernselskap er ratet og kjent i markedet, kan være hensiktsmessig å benytte dette selskapet som fundingselskap for andre selskap i konsernet. En slik organisering av fundingfunksjonen er i en viss grad gjennomført i noen finanskonsern, for eksempel i forhold til bankeide kredittforetak.

Kredittilsynet har vurdert vilkåret for å benytte bestemmelsen i forhold til finansieringsvirksomhetsloven. Det legges til grunn at finansieringsvirksomhetsloven § 2a-8 tredje ledd kan være til hinder for en omgående overførsel av kapital fra datterselskap til morselskap som ikke gjelder tilbakebetaling, siden større utbytter og konsernbidrag for å sikre soliditeten i et konsernselskap eller konsernet krever tillatelse etter denne bestemmelsen. I tilfeller der myndighetene ønsker å isolere soliditetsproblemer i morselskapet, vil en vurdering av om tillatelse skal gis også omfatte en vurdering av soliditeten i datterselskapene. Et hensyn som det må legges vekt på, er om bidragene fra datterselskapene i konsernet vil være tilstrekkelig til å løse soliditetsproblemer i et morselskap. Dersom datterselskapene i stedet kan avhendes, vil et slikt bidrag til løsning av soliditetsproblemer i et morselskap i noen tilfeller kunne være å foretrekke. Kredittilsynet antar under henvisning til ovenstående at det i bestemte situasjoner vil kunne bli vurdert som ønskelig eller hensiktsmessig å skjerme datterselskap fra økonomiske problemer i et morselskap.

Det foreslås i utredning nr. 8 fra Banklovkommissjonen NOU 2002:14 at det lovfestes et krav om at utdeling av utbytte og/eller konsernbidrag bare kan besluttes dersom finansforetakets kjernekapital etter utdelingen utgjør mer enn 6 pst. av foretakets beregningsgrunnlag for den ansvarlige kapitalen. Innføring av et slikt krav vil ytterligere begrense et finansforetak adgang til å overføre kapital til morselskapet eller andre konsernselskaper, men forslaget er imøtegått av flere instanser i høringsmerknadene.

Ved å unnta et morselskaps finansiering av datterselskaper og andre konsernselskaper fra kapitalkrav, vil det unngås at kapitalkravene virker begrensende på finanskonsernenes måte å organisere fundingfunksjonen på innen konsernet. En innføring av den valgfrie bestemmelsen vil videre, som påpekt av en av høringsinstansene, redusere forskjellene i kapitalkrav i forhold til finanskonsern hvor det er gjort unntak fra kapitalkrav på selskapsnivå. Kredittilsynet finner likevel, som vurdert ovenfor, at vilkårene for å innføre den valgfrie bestemmelsen ikke er oppfylt. Både det forholdet at større utdelinger krever tillatelse etter § 2a-8 tredje ledd og at tillatelse ikke alltid kan påregnes gitt, vil være til hinder for en omgående overførsel av kapital.

Risikovekting av forsikringsselskaper

I gjeldende kapitaldekningsregler er norske forsikringsselskaper likestilt med kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. Dette innebærer at fordringer på og fordringer garantert av norske forsikringsselskaper risikovektes 20 prosent. I høringsnotatet og forskriftsutkastet om IRB og sikkerhetsstillelse fra mai 2005 ble norske forsikringsselskaper likestilt med kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, men det ble presisert at en slik behandling avhenger av det endelige vedtaket om hvordan norske forsikringsselskaper skal behandles etter de nye kapitaldekningsreglene. Kredittilsynet har vurdert problemstillingen nærmere og viser til at direktivet ikke åpner for å likestille forsikringsselskaper med

kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. Når det i tillegg tas i betraktning at norske livsforsikringselskaper har svakere soliditet enn mange utenlandske livsforsikringselskaper kan det vanskelig argumenteres for at norske forsikringselskaper skal favoriseres.

Kredittilsynet har foretatt nødvendige tilpasninger i øvrige deler av forskriften.

Kravene til ratingbyråer som kan godkjennes

Ratinger utarbeidet av godkjente ratingbyråer vil ha betydning for hvor høyt kapitalkravet blir for blant annet engasjementer med stater og med foretak som er ratet. Via ratingene for stater bestemmes videre risikovektene og kapitalkravet for engasjementer med institusjoner og med regionale og lokale myndigheter. Kredittilsynet legger til grunn at det for å sikre påliteligheten av ratinger som kan benyttes i kapitaldekningsammenheng, må stilles strenge krav til de ratingbyråene som kan godkjennes.

Direktivbestemmelsene om hvilke krav et ratingbyrå må oppfylle for at ratingene skal kunne benyttes ved beregningen av kapitalkrav, bygger i stor grad på Basel II-kravene. På enkelte områder er imidlertid kravene utformet forskjellig, og dette gjelder først og fremst Basel II-kravet om at ratingbyråer som kan godkjennes, må foreta kvalitative analyser og ha kontakt med ledelses- og driftsnivåer i selskaper som rates. Også kravet til minsteperiode for gjennomførte valideringer har en noe annerledes utforming i direktivet sammenlignet med Basel II-reglene.

Kredittilsynet legger til grunn at omfanget av ressurser som et ratingbyrå har til å foreta kvalitative analyser og til å ha kontakt med ledelses- og driftsnivåer i et selskap som rates, vil ha stor betydning for de vurderinger som utarbeides vedrørende et selskaps kredittverdighet. Det er viktig for forståelsen av og vektleggingen av kvantitative nøkkeltall at ratingbyrået har mulighet til å gå bak regnskapstallene og trekke inn flere faktorer i vurderingen. Det har også i de senere år vært en økende fokus på eierstyring og selskapsledelse (corporate governance), og det er liten tvil om at selskapsledelsen har mye å si for en bedrifts utvikling. Gjennom kontakt med en bedrifts ledelses- og driftsnivåer vil et ratingbyrå få mye tilleggsinformasjon om en bedrift og markedet den opererer i. Byrået ser på denne måten foretaket mer innenfra og får et bedre grunnlag for å foreta kvalitative vurderinger. Dersom ratingbyrået ved en kritisk behandling av den informasjon som mottas klarer å danne seg et riktigere bilde av bedriften, vil også vurderingen av kredittverdigheten bli mer presis.

Kravet til minsteperiode for gjennomførte valideringer er i direktivbestemmelsene satt til ett år, mens det etter Basel II-reglene er fastsatt at metodene for validering skal ha vært benyttet i minst ett år, men at tre år vil være å foretrekke. Kredittilsynet mener en periode på ett år er for kort til å fange opp ulike konjunktursykluser og således ikke vil si så mye om hvor godt et ratingbyrås vurderinger av kredittverdighet faktisk har forutsett den utvikling selskapene har gjennomgått.

Kredittilsynet mener under henvisning til ovenstående at det for enkelte krav til godkjennelse av ratingbyråer bør fastsettes krav som er strengere enn direktivbestemmelsene, i overensstemmelse med kravene etter Basel II-reglene. Kravene til validering er foreslått gjennomført ved å kreve tre år, men at Kredittilsynet kan gis dispensasjon fra kravet (til minimum ett år).

Merknader til kapittel 1. Kategorisering av engasjementer

§ 1-1 Kategorier

gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser artikkel 79:1, 80:1, 82 og annekts VI:2 nr. 3 og VI:3 nr. 1 punkt 1

Bestemmelsen fastsetter nærmere bestemmelser for kategorisering av engasjementer.

Første ledd gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser artikkel 79 første ledd og artikkel 80 første ledd og fastsetter at institusjonen skal benytte de risikovektene for engasjementskategoriene som er angitt i kapittel 2. For å fastsette risikovekten må engasjementene først inndeles i de engasjementskategoriene som følger av §§ 2-1 til og med 2-16 i kapittel 2.

Annet ledd gjennomfører artikkel 82 første ledd, jf. annekts VI del 2 nr. 3, og gir hjemmel for Kredittilsynet til å tilordne de enkelte byråenes ratingkategorier til risikoklasser for ulike kategorier engasjementer. Kredittilsynet vil offentliggjøre lister over hvilke ratingbyråer som kan benyttes, og tabeller som viser hvilke ratingkategorier som for det enkelte ratingbyrå tilsvarer hvilke risikoklasser. Slike opplysninger vil ikke fremgå av bestemmelsene i forskriften.

Tredje ledd gjennomfører direktivet artikkel 82 annet ledd og åpner for at Kredittilsynet kan basere tilordningen av ratingkategorier til risikoklasser for et ratingbyrå på den tilordning som tilsynsmyndighetene i et annet land innen EØS har fastsatt, og uten å foreta en egen vurdering. Direktivbestemmelsen er valgfri, men Kredittilsynet har vurdert det som hensiktsmessig å innføre bestemmelsen.

Fjerde ledd gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser artikkel 80 første ledd og annekts VI del 3 nr. 1 punkt 1 og omhandler institusjonenes adgang til å benytte ratinger fra ratingbyråer som er godkjent etter kapittel 4.

Femte ledd gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser artikkel 80 første ledd og omhandler institusjonenes adgang og plikt til å benytte ratinger fra eksportkreditbyråer til å fastsette risikovekter for engasjementer med stater og sentralbanker.

Sjette ledd fastsetter krav om benyttelse av den sist utarbeidede ratingen.

Sjuende ledd henviser til bestemmelsene i kapittel 5 om bruken av eksterne ratinger for bestemmelsen av risikovekter. Det er her blant annet gitt regler om hvilke ratinger som skal benyttes i tilfeller hvor det for et engasjement foreligger flere ratinger.

Merknader til kapittel 2. Risikovekter for engasjementskategoriene

Bestemmelsene vedrørende risikovekter for eiendelspostene skjer i forhold til engasjementskategorier og ikke i forhold til risikovekter slik inndelingen er etter gjeldende regelverk. For å komme frem til beregningsgrunnlaget skal balanseposter til bokført verdi og omregnet verdi av poster utenom balansen multipliseres med den tilhørende risikovekten og deretter summeres. Bokført verdi for et utlån skal være etter fradrag for nedskrivninger på utlånet når utlånet er ført brutto i balansen.

§ 2-1 Engasjementer med stater og sentralbanker

gjennomfører anneks VI:1 nr. 1

Første ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 1, punkt 2 og fastsetter risikovekter for engasjementer med stater og sentralbanker som er kredittvurdert av godkjente ratingbyråer.

Annet ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 1, punktene 7 og 8 og fastsetter risikovekter for engasjementer som er kredittvurdert av eksportkreditbyråer som har sluttet seg til OECDs avtale vedrørende retningslinjer for statlig støttede eksportkreditter. Siden OECDs landrisikoklassifisering omfatter flere land som ikke er ratet av de store internasjonale ratingbyråene, er det viktig at disse kredittvurderingene benyttes i tilfeller hvor det ikke foreligger andre ratinger. OECDs landrisikoklassifisering, basert på klasseinndelingen for MEIP (Minimum Export Insurance Premiums), finnes på OECDs webside under overskriften "Country Risk Classifications of the Participants to the Arrangement on Officially Supported Export Credits" og via websiden til Garanti-instituttet for eksportkreditt/om GIEK/OECD/Gjeldende landklassifisering i OECD.

Tredje ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 1, punktene 3-6 og fastsetter risikovekter for den europeiske sentralbanken (ECB) og for engasjementer i nasjonal valuta som er finansiert med innlån i samme valuta. I bokstav c er det tatt inn en valgfri bestemmelse som innebærer at en anerkjenner den risikovekt som myndighetene i visse land utenom EØS tillater for engasjementer med stater og sentralbanker i nasjonal valuta som er finansiert ved innlån i samme valuta. Kredittilsynet vil offentliggjøre lister over hvilke land utenom EØS som vil omfattes av denne bestemmelsen.

Fjerde ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 1, punkt 1 og gjelder øvrige engasjementer med stater og sentralbanker.

§ 2-2 Engasjementer med lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)

gjennomfører anneks VI:1 nr. 2

Første ledd gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser anneks VI, del 1, nr. 2, punkt 10 og fastsetter risikovekten for engasjementer med norske kommuner og fylkeskommuner ut i fra risikovekten for den norske stat, men med et tillegg på 10 prosentpoeng, jf. Kredittilsynets høringsnotat av 31. mai 2005. Selv om kommunenes adgang til å ilegge skatter og avgifter og de institusjonelle ordningene som kan ha betydning for misligholdsrisikoen regnes å oppfylle vilkårene i punkt 10, legges det til grunn at risikovekten for kommuner bør være litt høyere enn risikovekten for staten. Kredittilsynet mener at både begrensningene i kommunenes myndighet til å øke skatte- og avgiftssatsene utover øvre fastsatte grenser og risikoen for betalingsutsettelse for pengekrav mot en kommune, kan begrunne et tillegg i risikovekten på 10 prosentpoeng.

Annet ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 2, punkt 9. Risikovekten er fastlagt ut ifra risikoklassen for engasjementer med staten i det landet hvor institusjonen har engasjementer med lokale og regionale myndigheter, fordi få lokale og regionale myndigheter er ratet. Utenlandske lokale og regionale myndigheter vil i relasjon til bestemmelsen i annet ledd omfatte kirker og trossamfunn som har status som offentligrettslige juridiske personer og som har hjemmel til å ilegge skatter, jf. anneks VI, del 1, nr. 2, punkt 10a.

Tredje ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 2, punkt 9 og fastsetter risikovekt i de tilfellene hvor staten ikke er ratet.

Fjerde ledd gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser anneks VI, del 1, nr. 2, punkt 10 og fastsetter at risikovekten for engasjementer med lokale og regionale myndigheter i andre land innen EØS kan gis samme risikovekt som staten når det ikke er noen forskjell i risiko. For at risikoen skal kunne regnes som lik, må de lokale og regionale myndighetene ha adgang til å ilegge skatter og avgifter og til å øke disse inntektene, og det må foreligge særlige institusjonelle ordninger som reduserer misligholdsrisikoen. Det skal fremgå av lister som myndighetene i det enkelte land utarbeider og offentliggjør, hvilke lokale og regionale myndigheter som kan risikovektes tilsvarende engasjementer med staten.

Femte ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 2, punkt 12. Bestemmelsen er valgfri og innebærer at en anerkjenner den eventuelle reduksjonen av risikovekten som myndighetene i visse land utenom EØS tillater for engasjementer med lokale og regionale myndigheter. Kredittilsynet vil offentliggjøre lister over hvilke land utenom EØS som vil omfattes av denne bestemmelsen.

§ 2-3 Engasjementer med offentlig eide foretak

gjennomfører anneks VI:1 nr. 3

Definisjonen av offentlig eide foretak er videre enn definisjonen av administrative organer og ikke-kommersielle foretak som reguleres av bestemmelsene i anneks VI, del 1, nr. 3, jf. artikkel 4 nr. 18. Offentlige virksomheter vil vanligvis ha et inntjeningsmål. En inndeling i forhold til om virksomheten som er ansvarlig overfor det offentlige, er kommersiell eller ikke vil, slik Kredittilsynet ser det, ikke være en hensiktsmessig inndeling i forhold til risiko. Kredittilsynet legger til grunn at det forholdet som har størst betydning for risikoen for engasjementer med offentlig eide foretak, er om det offentlige har et formalisert ansvar når en virksomhet er skilt ut som et eget rettssubjekt. Det er også viktig at bestemmelsene vedrørende det offentliges ansvar legger til rette for at oppgjør for forfalte krav som er gjort gjeldende, kan skje tilstrekkelig raskt. En slik inndeling i forhold til kapitalkrav er også i tråd med gjeldende praksis.

Det legges til grunn at bestemmelsen i anneks VI, del 1, nr. 3.3 punkt 18 er erstattet av bestemmelsen i anneks VI, del 1, nr. 2 punkt 10a.

Første ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 3.2 punkt 15 A. Videre vil bestemmelsen i punktene 13 og 14 oppfylles ved at ikke-kommersielle, offentlige virksomheter som vektet som foretak, normalt vil få en risikovekt tilsvarende risikovekten for foretak som ikke er ratet, på 100 prosent. Risikovekten for engasjementer med offentlig eide foretak som ikke er ratet, vil etter § 2-7 annet ledd bli satt tilsvarende risikovekten for staten i tilfeller hvor risikovekten for staten er høyere enn 100 prosent, men dette anses som rimelig. Ansvarlige selskaper hvor staten som deltaker har et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser og kommandittselskaper hvor staten deltar i egenskap av komplementar, vil omfattes av bestemmelsen. Videre omfattes foretak opprettet etter lov 15. juni 2001 om helseforetak.

Foretak som NSB, Statoil og Telenor, som er heleid av den norske stat eller hvor den norske stat har en eierandel over 50 prosent, men hvor det offentlige ikke har et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser, vil ikke være omfattet av bestemmelsen. Direktivbestemmelsene i anneks VI, del 1, nr. 3 gjelder heller ikke kommersielle foretak. Engasjementer med offentlig

eide foretak som ikke omfattes av bestemmelsene i § 2-3 skal risikovektes tilsvarende engasjementer med foretak, jf. forskriftens §§ 2-7 og 2-8.

Annet ledd tilsvarende en bestemmelse i gjeldende kapitaldekningsforskrift § 5 punkt B, og fastsetter risikovekten for engasjementer med norske statsforetak tatt opp før 1. januar 2003. Selv om staten plikter å dekke forfalte forpliktelser på norske statsforetak tatt opp før 1. januar 2003, gjør reglene om betalingsutsettelse at engasjementer tatt opp før 1. januar 2003 på norske statsforetak ikke helt kan likestilles med engasjementer med staten. Det vises til at staten først plikter å dekke forfalte forpliktelser som har stått udekket seks måneder etter beslutning om avvikling eller seks måneder etter boåpning ved konkurs eller tvangsakkord.

Tredje ledd gjennomfører annekts VI, del 1, nr. 3.2 punkt 16, og åpner for at risikovekten for engasjementer med utenlandske offentlige foretak innen EØS kan tilsvare den risikovekten som vedkommende nasjonale myndigheter tillater for slike fordringer.

Fjerde ledd gjennomfører annekts VI, del 1, nr. 3.2 punkt 17. Bestemmelsen i nr. 3.2 punkt 17 er valgfri og innebærer at en anerkjenner den eventuelle reduksjonen av risikovekten som myndighetene i visse land utenom EØS tillater for engasjementer med offentlige foretak. Kredittilsynet vil offentliggjøre lister over hvilke land utenom EØS som vil omfattes av denne bestemmelsen.

§ 2-4 Engasjementer med multilaterale utviklingsbanker

gjennomfører annekts VI:1 nr. 4

Første ledd og annet ledd gjennomfører annekts VI, del 1, nr. 4, punkt 20 og fastsetter risikovekter for multilaterale utviklingsbanker tilsvarende risikovektene for institusjoner ut ifra den kredittvurderingsbaserte metoden, men slik at bestemmelsene om behandling av kortsiktige engasjementer ikke gjelder. Kredittilsynet vil offentliggjøre lister over hvilke institusjoner som kan regnes som multilaterale utviklingsbanker i relasjon til kapitaldekningsreglene, jf. annekts VI, del 1, nr. 4, punkt 19.

Tredje ledd gjennomfører annekts VI, del 1, nr. 4, punkt 21 og fastslår hvilke multilaterale utviklingsbanker som kan gis risikovekt 0 prosent.

Fjerde ledd gjennomfører annekts VI, del 1, nr. 4, punkt 22. Bestemmelsen vil ikke ha betydning for norske institusjoner siden ingen norske institusjoner er aksjonærer i Det europeiske investeringsfond (EIF). Bestemmelsen foreslås likevel gjennomført siden det i henhold til vedtektene for Det europeiske investeringsfond (EIF) ikke er noen bestemmelser som hindrer institusjoner fra land utenfor EU å delta som aksjonærer i Det europeiske investeringsfond (EIF).

§ 2-5 Engasjementer med internasjonale organisasjoner

gjennomfører annekts VI:1 nr. 5

Bestemmelsen fastslår hvilke internasjonale organisasjoner som kan gis risikovekt 0 prosent.

§ 2-6 Engasjementer med institusjoner

gjennomfører anneks VI:1 nr. 6

Bestemmelsen angir risikovekter for engasjementer med institusjoner. Engasjementer i form av innskudd av ansvarlig kapital omfattes ikke av bestemmelsen.

Første ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 6, punktene 24–26 og artikkel 80 nr. 3, og sammen med enkelte andre bestemmelser, artikkel 40 i 93/6-direktivet. Det kan ved vektingen av institusjoner velges mellom to metoder. Metoden som baseres på risikoklassen for engasjementer med staten, men slik at risikovekten i hovedsak fastsettes ut i fra en risikoklasse som er én klasse dårligere enn for engasjementer med staten, er valgt fordi få norske institusjoner er ratet. Ved å velge metoden som tar utgangspunkt i risikoklassen for engasjementer med staten, må norske institusjoner i standardmetoden benytte denne metoden også til å fastsette risikovekter for engasjementer med alle utenlandske institusjoner.

Det er i første ledd tatt inn en bestemmelse om hvilke selskaper som skal regnes som institusjoner i relasjon til paragrafen. Alle de norske selskapene som er omfattet av forskriftens del III, samt anerkjente oppgjørssentraler og børser, jf. artikkel 40 i 93/6-direktivet, er i bestemmelsen definert som institusjoner. Det vises til at det etter direktivbestemmelsen i punkt 24a (anneks VI) er anledning til å vekte ”financial institutions” som er underlagt krav om konsesjon og tilsyn og som er omfattet av soliditets- og sikkerhetskrav tilsvarende kravene som gjelder for kredittinstitusjoner, på samme måte som kredittinstitusjoner. ”Financial institutions” er i artikkel 4 punkt 5 definert som foretak utenom kredittinstitusjoner, som har som hovedvirksomhet å erverve eierinteresser eller utøve en eller flere av virksomhetene i vedlegg 1 til direktivet, punktene 2-12. Begrepet ”financial institutions” omfatter således ikke forsikringsselskaper. Utenlandske kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond som driver aktiv forvaltning, er omfattet av kapitalkravene i direktivet, og skal derfor regnes som institusjoner i relasjon til bestemmelsen. For å gjennomføre bestemmelsen i punkt 24a er det videre fastsatt at utenlandske holdingselskaper i finanskonsern og andre utenlandske finansieringsforetak enn kredittinstitusjoner, som er underlagt krav om konsesjon og tilsyn og som er omfattet av soliditets- og sikkerhetskrav tilsvarende de som gjelder for kredittinstitusjoner, skal ha samme risikovekt som engasjementer med institusjoner.

Annet ledd gjennomfører direktivet anneks VI del 1 nr. 6 punkt 27 og fastsetter risikovekten for engasjementer med institusjoner som er etablert i land hvor staten ikke er ratet.

Tredje ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 6, punktene 25 og 27a og fastlegger risikovekter for engasjementer med en opprinnelig effektiv løpetid på tre måneder.

Fjerde ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 6, punkt 36 og 37 og fastsetter lavere risikovekter for engasjementer som lyder på debitors valuta og er finansiert med innlån i samme valuta i bestemte tilfeller. Bestemmelsen er valgfri. Kredittilsynet legger til grunn at engasjementer med institusjoner i låntakers valuta i visse situasjoner kan være mindre risikofylt enn engasjementer i utenlandsk valuta. Bestemmelsen vil også bare gjelde institusjoner i EU-land eller land hvor tilsynsordningene og reguleringen som vedkommende myndigheter anvender, er minst på samme nivå som i EU-landene. Bestemmelsen foreslås gjennomført, men antas å ha liten betydning for norske institusjoner.

Ikke gjennomført - Den valgfrie bestemmelsen i artikkel 80 nr. 7 om adgang til å gjøre unntak fra kapitalkravet for enkelte konserninterne fordringer på nærmere vilkår, foreslås ikke gjennomført. Kredittilsynet har vurdert om bestemmelsen kan innføres, men finner ikke at vilkårene for å kunne unnta fordringene fra kapitalkrav er oppfylt. Det vises til omtalen under generelle merknader til del II - kapitalkrav for konserninterne fordringer.

Ikke gjennomført - Den valgfrie bestemmelsen i artikkel 80 nr. 7a om adgang til å unnta engasjementer med motparter som er medlem av samme sikringsordning fra kapitalkravet på nærmere vilkår, foreslås ikke gjennomført. Bestemmelsen vurderes som ikke aktuell å innføre siden de norske sikringsfondsbestemmelsene ikke anses å oppfylle vilkårene. Det vises til at innskudd fra andre finansinstitusjoner ikke er omfattet av bankenes sikringsfondsordning, jf. banksikringsloven § 2-5.

Ikke gjennomført: Den valgfrie bestemmelsen i annekse VI, del 1, nr. 6, punkt 38a vedrørende engasjementer med institusjoner som følge av minimumsreservekrav, foreslås ikke gjennomført. Det vises til at bestemmelsen ikke anses relevant for norske banker siden ingen av institusjonene som må antas å ville benytte standardmetoden, etter det Kredittilsynet kjenner til, har etableringer som er omfattet av slike minimumsreservekrav.

§ 2-7 Langsiktige engasjementer mv. med foretak

gjennomfører annekse VI:1 nr. 7

Bestemmelsen fastsetter risikovekter for engasjementer med foretak. Engasjementer i form av innskudd av ansvarlig kapital skal risikovektes etter bestemmelsen i § 2-16 fjerde ledd.

Første ledd gjennomfører annekse VI, del 1, nr. 7 punkt 39 og fastsetter risikovekter for engasjementer med foretak, herunder forsikringsselskaper, som er kredittvurdert av godkjente eksterne ratingbyråer.

Annet ledd gjennomfører annekse VI, del 1, nr. 7 punkt 40 og fastsetter risikovekten for foretak som ikke er ratet.

§ 2-8 Kortsiktige engasjementer med foretak som er ratet

gjennomfører annekse VI:1 nr. 14

Bestemmelsen fastsetter risikovekter for kortsiktige engasjementer med foretak, herunder forsikringsselskaper, som er kredittvurdert av godkjente eksterne ratingbyråer. Det er valgt å ta inn en særskilt bestemmelse om kortsiktige engasjementer med foretak som er ratet siden slike kortsiktige engasjementer med foretak og institusjoner er en egen engasjementskategori etter artikkel 79, og offentliggjøringskravene etter pilar 3 i noen grad gjelder i forhold til engasjementskategorier. Med kortsiktige engasjementer menes her engasjementer med en løpetid på ett år eller mindre som ikke er i form av innskudd av ansvarlig kapital.

§ 2-9 Massemarkedsengasjementer

gjennomfører artikkel 79:2 og 2a og annekse VI:1 nr. 8

Bestemmelsen fastsetter risikovekt på 75 prosent for engasjementer som på nærmere vilkår kan regnes som massemarkedsengasjementer.

Første ledd angir risikovekten for massemarkedsengasjementer på 75 prosent.

Annet ledd gjennomfører artikkel 79 (2) og fastsetter vilkårene for engasjementer som kan inngå i massemarkedsporteføljen. Utover vilkårene som følger av direktivbestemmelsen, er diversifiseringskravene som foreslått i Basel II-regelverket tatt inn. Det er videre satt krav om at institusjonen skal ha utarbeidet interne retningslinjer fastsatt av styret for å ivareta diversifiseringskravet for massemarkedsporteføljen. Det er også tatt med en bestemmelse om at engasjementer med en motpart ikke kan inngå i massemarkedsporteføljen hvis et annet engasjement med samme motpart eller tilknyttede motparter er misligholdt.

Begrensningene i forhold til massemarkedsengasjementer gjelder for konsernets samlede engasjement med en motpart og tilknyttede motparter. Med ”tilknyttede motparter” menes ”enkeltkunde” slik dette begrepet er definert i forskrift om tilsyn og kontroll med store engasjementer § 3. Kredittilsynet legger til grunn at manglende kjennskap til en tilknyttet motpart utover det som kreves av institusjonen ut i fra aktsomhet og god tro, ikke kan regnes som brudd på forskriftsbestemmelsen. Når det gjelder typer av foretak som eventuelt kan inngå i massemarkedsporteføljen etter standardmetoden, mener Kredittilsynet at bare mindre foretak bør omfattes. Med mindre foretak menes småbedrift etter Statistisk sentralbyrås inndeling definert som foretak med 0 til 19 ansatte.

Massemarkedsengasjementer kan være boliglån for den delen som ikke kvalifiserer for 35 prosent risikovekt, byggelån, forbrukslån, leasing og andre engasjementer med personer. Kredittilsynet legger til grunn at det ikke foreligger dokumentasjon for lavere kapitalbehov for lån til mindre foretak, og at institusjonene således bør være varsomme med å inkludere kasse-/drifts- og brukskreditter og andre lån til mindre foretak i massemarkedsporteføljen. Det vises til omtalen under generelle merknader til del III - massemarkedsporteføljen i standardmetoden for kredittrisiko.

§ 2-10 Engasjementer med pantesikkerhet i boligeiendom

gjennomfører annekset VI:1 nr. 9.1

Første ledd gjennomfører annekset VI, del 1, nr. 9.1 punktene 43 og 44 og fastsetter en risikovekt på 35 prosent for lån med pantesikkerhet i boligeiendom som er sikret innenfor 75 prosent av verdigrunnet og for lån med pantesikkerhet i fritidseiendom som er sikret innenfor 60 prosent av verdigrunnet. Det vises til nærmere omtale under kapittel 0.4 Lån med pant i eiendom. For lån med pantesikkerhet i boligeiendom eller fritidseiendom i andre land i EØS er det i bestemmelsen lagt opp til en anerkjennelse av den belåningsgrad for pantesikkerhet i boligeiendom og fritidseiendom, som er fastsatt av nasjonale tilsynsmyndigheter. Bestemmelsen omfatter lån til enkeltmannsforetak sikret med pant i eiers bolig og lån med pantesikkerhet i bolig som er bebodd av låntakers foreldre. Videre omfattes lån som er sikret ved eierandeler i finske boligselskaper som utøver virksomhet i henhold til den finske loven av 1991 om boligselskaper eller senere tilsvarende lovgivning, med hensyn til boligeiendom som er eller vil bli bebodd eller leid ut av eieren. Lån med sikkerhet i eierandeler i finske boligselskaper skal være sikret innenfor den prosentvise andel av boligeiendommens verdi som finske myndigheter fastsetter.

Kredittilsynet opprettholder sitt syn fra høringsdokumentet fra 31. mai 2005 om at byggelån er mer risikable enn lån ytt med pant i ferdigstilt bolig og legger til grunn at byggelån ikke vil omfattes av bestemmelsen.

Annet ledd gjennomfører annekse VI, del 1, nr. 9.1 punktene 45 og 47. Bestemmelsen fastsetter minimumskrav vedrørende etablering av pant i fast eiendom og verdifastsettelse av fast eiendom. Det er videre satt krav om tilnærmet uavhengighet mellom låntakers betalingsevne og avkastning knyttet til eiendommen og mellom eiendommens verdi og låntakers betalingsevne. Bestemmelsen i punkt 47 er valgfri og innebærer at en anerkjenner de unntak som er gjort av myndighetene i andre land innen EØS fra kravet i punkt 45 (b) om tilnærmet uavhengighet for fordringer med pantesikkerhet i boligeiendom. Det vises til nærmere omtale i høringsnotatet av 31. mai 2005.

Ikke gjennomført. Bestemmelsen i annekse VI, del 1, nr. 9.1, punkt 44a vedrørende leasing av boligeiendom foreslås ikke gjennomført. Bestemmelsen gjelder engasjementer med leietakere i forbindelse med at en kredittinstitusjon bortleaser boligeiendom, og hvor leietakeren har rett til å kjøpe boligeiendommen. Fordringene på leietakeren, skal gis en risikovekt på 35 prosent hvis myndighetenes anser at fordringene er fullt og helt sikret gjennom kredittinstitusjonens eie av boligeiendommen. Bestemmelsen anses ikke relevant siden ingen norske kredittinstitusjoner, etter det Kredittilsynet kjenner til, driver med leasing av boligeiendom.

Ikke gjennomført. Den valgfrie bestemmelsen i annekse VI, del 1, nr. 9.1, punkt 46 om adgang til å gjøre unntak fra kravet i punkt 45 (b) dersom det kan bevises at eiendomsmarkedet er velutviklet og med lav tapshistorikk, foreslås ikke gjennomført. Det vises til Kredittilsynets vurderinger vedrørende utleieboliger i høringsnotatet av 31. mai 2005. Kredittilsynet legger videre til grunn at lån til borettslag ikke er i konflikt med vilkåret i punkt 45 (b), og at det derfor ikke vil være behov for en unntakshjemmel, jf. nevnte høringsnotat.

§ 2-11 Engasjementer med pantesikkerhet i næringseiendom

Bestemmelsene i annekse VI, del 1, nr. 9.2, punktene 48-53 foreslås ikke gjennomført, og § 2-11 første ledd, *første punktum* er utformet i tråd med dette. Bestemmelsene i punktene 48-52 gir adgang til å fastsette en risikovekt på 50 pst. for lån med pantesikkerhet i næringseiendom på bestemte vilkår. Kredittilsynet vil ikke anbefale at det åpnes for lavere risikovekt og opprettholder synspunktene i høringsdokumentet fra 31. mai 2005. Tilsvarende opprettholder Kredittilsynet sitt syn om ikke å gjennomføre de valgfrie bestemmelsene i punktene 55 og 56 om adgang til å gjøre unntak fra kravet i punkt 51 (b).

Med hensyn til bestemmelsen i punkt 49 er dette ifølge finske tilsynsmyndigheter en bestemmelse som burde vært tatt ut av direktivet fordi bestemmelsen kun er relevant for boligeiendom og ikke næringseiendom.

Første ledd, annet punktum gjennomfører annekse VI, del 1, nr. 9.2 punktene 54 og 57.

Bestemmelsene i punktene 54 og 57 er valgfrie og innebærer at en anerkjenner den eventuelle reduksjonen av risikovekten som myndighetene i andre land innen EØS tillater for lån med pantesikkerhet i næringsbygg, jf. høringsnotatet fra 31. mai 2005.

§ 2-12 Forfalte engasjementer

gjennomfører annekse VI:1 nr. 10

Første ledd gjennomfører sammen med bestemmelsen i *annet ledd* annekse VI, del 1, nr. 10 punkt 58 og angir kriteriene for når et engasjement skal regnes som forfalt. Det er adgang til å definere inn ytterligere dager eller andre begrensende vilkår i en terskelverdi, men

Kredittilsynet ser det ikke som ønskelig å gjennomføre denne bestemmelsen siden 90 dager har vært en vanlig benyttet grense for når et engasjement skal anses som misligholdt. I tillegg til bestemmelsen om 90 dager foreslås det tatt inn en regel om at dersom et engasjement er forfalt, skal normalt også øvrige engasjementer med samme kunde regnes som forfalt. Det vises i denne forbindelse til Kredittilsynets rundskriv 10/2005 § 2-4 annet ledd som fastsetter at dersom en institusjon har flere utlån til en kunde, vil informasjon om en tapshendelse til ett av utlånene til kunden normalt også anses som en tapshendelse for øvrige utlån til samme kunde. Det følger av bestemmelsen at en institusjon ikke behøver å klassifisere et engasjement som forfalt dersom risikoen er uvesentlig. Samtidig foreslås det innført en hjemmel for Kredittilsynet til å kunne fastsette nærmere bestemmelser om når risikoen ikke kan anses som uvesentlig.

Annet ledd gjennomfører sammen med bestemmelsen i *første ledd* annekse VI, del 1, nr. 10 punkt 58 om risikovekter for den usikrede delen av forfalte engasjementer.

Tredje ledd gjennomfører annekse VI, del 1, nr. 10 punkt 59 om hvilke sikkerheter det kan tas hensyn til. Det foreslås ikke å gjennomføre den valgfrie bestemmelsen i annekse VI, del 1, nr. 10 punkt 60 om å åpne for andre sikkerheter enn de som fremgår av forskriftens del III og del V.

Fjerde ledd gjennomfører annekse VI, del 1, nr. 10 punktene 61 og 62 om risikovekter for forfalte lån med pantesikkerhet i boligeiendom og næringseiendom for den delen hvor det er gitt adgang til lavere risikovekt. Det foreslås ikke å gjennomføre den valgfrie bestemmelsen i annekse VI, del 1, nr. 10 punkt 61 om å åpne for en risikovekt på 50 pst. i tilfeller hvor nedskrivningene på et forfalt boliglån utgjør 20 pst. eller mer. Kredittilsynet viser til at det kan gå lang tid før salg av pantesikkerheter i form av boliger og påløpe en del kostnader, jf. blant annet bestemmelsene i dekningsloven om erstatningsbolig og reglene i tvangsfullbyrdelsesloven om utsettelse av gjennomføring av tvangssalg. Særlig ved tvangssalg av boliger, kan det i tillegg skje en betydelig reduksjon av prisnivået, jf. de pristrykkende bestemmelsene om f. eks. begrensede muligheter for kjøperen til å gjøre krav gjeldende ved mangler.

§ 2-13 Engasjementer klassifisert som høy-risiko

gjennomfører annekse VI:1 nr. 11 punkt 63

Bestemmelsen fastsetter en risikovekt på 150 pst. for investeringer med særlig høy risiko. Eksemplene på investeringer med særlig høy risiko som er nevnt i direktivet, er investeringer i venturefond/ventureselskaper og investeringer i Private Equity fond/Private Equity selskaper. Det overlates til de enkelte landene å bestemme hvilke investeringer som skal klassifiseres som høy-risiko. Kredittilsynet legger til grunn at selskaper/fond som investerer i prosjekter i en enda tidligere fase enn ventureselskaper, de såkalte såkornfond/såkornselskaper, i likhet med ventureselskaper må regnes blant selskapene med høy risiko. I tillegg til ansvarlig kapital i PE-selskaper, mener Kredittilsynet videre at ansvarlig kapital i eiendomsselskaper som driver med eiendomsutvikling, vil være forbundet med høy risiko.

Med såkornfond/såkornselskaper menes etter bestemmelsen fond/selskaper som investerer i nyskappingsprosjekter i en tidlig fase. Venturefond/ventureselskaper omfatter fond/selskaper som investerer i relativt nye bedrifter som ofte har et stort lønnsomhetspotensial, men hvor risikoen fortsatt er høy. Med oppkjøpsfond/oppkjøpsselskaper (Private Equity fond/Private Equity selskaper) menes fond/selskaper som hovedsakelig går inn med majoritetsinvesteringer

i mer modne bedrifter med et stort utviklingspotensial. Investeringer i selskaper benevnt utviklingsselskaper eller annet som ut i fra sin virksomhet vil omfattes av definisjonene av fondene/selskapene ovenfor, skal også medregnes.

Ikke gjennomført. Det er i annekset VI, del 1, nr. 11 punkt 64 inntatt en valgfri bestemmelse som åpner for lavere risikovekt for eksponeringer klassifisert som høy-risiko hvis investeringen er nedskrevet med henholdsvis 20 pst. og 50 pst. Kredittilsynet har valgt ikke å gjennomføre bestemmelsen og viser til at selv om verdien av en investering med særlig høy risiko er redusert slik at det foretas nedskrivninger, vil det være en fortsatt høy risiko for at verdien av slike investeringer kan reduseres vesentlig mer.

§ 2-14 Engasjementer i form av obligasjoner med pantessikkerhet i utlånsportefølje

gjennomfører annekset VI:1 nr. 12

Bestemmelsen fastsetter risikovekter for engasjementer i form av obligasjoner med pantessikkerhet i utlånsportefølje.

Første ledd gjennomfører sammen med bestemmelsen i *annet ledd* annekset VI, del 1, nr. 12 punktene 65–68 for norske institusjoner. For obligasjonslån med pantessikkerhet i utlånsportefølje utstedt av kredittforetak i Norge gjelder kravene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2 del IV, §§ 2-25 til 2-33 som i noen grad er strengere enn de kravene som følger av punktene 65-67. Risikovekten for obligasjoner med pantessikkerhet i utlånsportefølje bestemmes ut i fra risikovekten for de usikrede engasjementene med kredittforetaket med best prioritet, men slik at obligasjonene med pantessikkerhet i utlånsportefølje får en risikovekt som er ett nivå lavere. Hvis engasjementene med kredittinstitusjonen har risikovekt 20 prosent, skal obligasjonene med pantessikkerhet i utlånsportefølje ha risikovekt 10 prosent, slik disse engasjementene også har etter gjeldende kapitaldekningsforskrift.

Annet ledd gjennomfører sammen med bestemmelsen i *første ledd* annekset VI, del 1, nr. 12 punktene 65–68 og fastsetter krav til obligasjoner med pantessikkerhet i utlånsportefølje som er utstedt av kredittinstitusjon i utlandet som skal kunne gis lavere risikovekt. Kredittilsynet legger til grunn at obligasjonene kan gis lavere risikovekt hvis kravene fastsatt av myndighetene i vedkommende land hvor de er utstedet, er oppfylt og disse kravene er minst like strenge som kravene som følger av det reviderte 2000/12-direktivet annekset VI, del 1, nr 12, punktene 65–67.

§ 2-15 Andeler i verdipapirfond

gjennomfører annekset VI:1 nr. 15

Bestemmelsen fastsetter risikovekter for andeler i verdipapirfond.

Første ledd gjennomfører annekset VI, del 1, nr. 15 punkt 72 og angir risikovekter for andeler i verdipapirfond som er ratet.

Annet ledd gjennomfører annekset VI, del 1, nr. 15 punkt 71 og angir risikovekten for andeler i verdipapirfond som ikke er ratet.

Tredje ledd gjennomfører sammen med bestemmelsen i *fjerde ledd* anneks VI, del 1, nr. 15 punktene 74 og 76. Bestemmelsen åpner for at andeler i verdipapirfond forvaltet av et selskap som er undergitt tilsyn i en stat innen EØS, på bestemte vilkår risikovektes ved at det beregnes en gjennomsnittlig risikovekt for de eiendelene som forvaltes av fondet. Adgangen til å vekte eiendelene forvaltet av fondet i stedet for andelene, er mer omfattende enn etter gjeldende bestemmelse i kapitaldekningsforskriften (§ 5a) ved at det ikke er krav til hvordan fondets midler er plassert. Det forutsettes at verdipapirfondet avlegger beretning om sin virksomhet minst en gang i året slik at det er mulig å vurdere dets eiendeler og forpliktelser og inntekter og transaksjoner i den perioden beretningen dekker.

Fjerde ledd gjennomfører sammen med bestemmelsen i *tredje ledd* anneks VI, del 1, nr. 15 punktene 74 og 76. Bestemmelsen åpner for at andeler i verdipapirfond forvaltet av et selskap som er undergitt tilsyn i et land utenom EØS, på bestemte vilkår risikovektes ved at det beregnes en gjennomsnittlig risikovekt for de eiendelene som forvaltes av fondet. For verdipapirfond forvaltet av selskaper som ikke er etablert i land innen EØS, er det krav om at tilsynsmyndighetene godkjenner at andelene i verdipapirfondet risikovektes ut ifra den gjennomsnittlige risikovekten for eiendelspostene.

Femte ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 15 punkt 75. Bestemmelsen åpner for å anerkjenne den risikovekting av andeler i verdipapirfond forvaltet av selskap etablert i land utenom EØS som tilsynsmyndighetene i et annet land innen EØS har godkjent, og uten at det foretas en egen vurdering.

Sjette ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 15 punkt 77 og fastsetter hvordan den gjennomsnittlige risikovekten skal beregnes dersom institusjonen ikke har kjennskap til verdipapirfondets underliggende eiendeler.

Institusjonen kan benytte en tredje part til å beregne og rapportere en risikovekt for verdipapirfondet etter *tredje* til *femte* ledd forutsatt at beregningenes og rapportenes riktighet er tilfredsstillende sikret, jf. anneks VI, del 1, nr. 15 punkt 78.

Sjuende ledd viderefører bestemmelsen i kapitaldekningsforskriften § 5a om vekting av fondets eiendelsposter når fondets midler er plassert i ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak.

Åttende ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 15 punkt 73 og innfører en hjemmel for Kredittilsynet til å fastsette at andeler i verdipapirfond som er særlig risikobetont skal ha risikovekt 150 pst.

§ 2-16 Øvrige engasjementer

gjennomfører artikkel 80 (6) og anneks VI:1 nr. 16

Bestemmelsen fastsetter risikovekter for øvrige eiendelsposter i balansen.

Første ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 16 punkt 79 og fastsetter risikovekten for anleggsmidler.

Annet ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 16 punkt 80 og fastsetter risikovekten for tidsavgrensede eiendelsposter som ikke kan fordeles på debitorsektor.

Tredje ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 16 punkt 81 og fastsetter risikovekten for kassebeholdning og tilsvarende eiendelsposter. Bestemmelsen om 20 pst. risikovekt for likvide midler under overførsel til institusjonen foreslås ikke gjennomført siden de fleste betalinger i Norge gjennomføres i løpet av en virkedag.

Fjerde ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 16 punkt 83 og fastsetter risikovekten for aksjer, andeler og andre former for ansvarlig kapital.

Femte ledd gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 16 punkt 84 og fastsetter risikovekten for gullbarrer som motsvares av forpliktelser i gull og som er betryggende oppbevart. Med oppbevaring i egne hvelv menes også oppbevaring i fellesanlegg på tildelt plass.

Sjette ledd gjennomfører artikkel 80 sjette ledd og anneks VI, del 1, nr. 9 punkt 42, og fastsetter risikovekten for øvrige eiendelsposter i balansen.

Ikke gjennomført. Bestemmelsen i anneks VI, del 1, nr. 16 punkt 82 om 10 pst. risikovekt for engasjementer med spesialiserte institusjoner som opererer i interbankmarkedet og markedet for offentlig gjeld i hjemstaten, foreslås ikke gjennomført siden vi ikke har slike institusjoner her i landet.

Merknader til kapittel 3. Risikovekter for poster utenom balansen

gjennomfører artikkel 78 (1) og anneks II, jf. også anneks VI:1 nr. 16 punkt 85

Det er få endringer i disse bestemmelsene om konverteringsfaktorer for postene utenom balansen. Kapittel 3 om poster utenom balansen bygger derfor på bestemmelsen i gjeldende kapitaldekningsforskrift § 6. Bestemmelsene om derivater er tatt ut og inngår i stedet i forskriftens del VI om motpartsrisiko. Følgende endringer i bestemmelsene gjennomfører endringene i anneks II:

Bestemmelsen om lånesubstitutter i § 3-2 første ledd er endret slik at den også omfatter kredittderivater og gjennomfører den ene av endringene i kategorien ”full risk” i anneks II hvor kredittderivater er tatt inn. Den andre endringen i kategorien ”full risk” i anneks II vedrørende flytting av visse typer overdragelser av eiendeler med gjenkjøpsavtale fra kategorien ”medium risk” til ”full risk” er allerede gjennomført i kapitaldekningsforskriften ved at bestemmelsen om overdragelser mv. omfatter alle overdragelser med gjenkjøpsavtale hvor institusjonen selv beholder risikoen, jf. annet ledd.

For gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter og varer og verdipapirfinansiering etter annet ledd kan følgende metoder benyttes: enkel og avansert metode for finansielt pant etter del V eller IMM under motpartsregelverket etter del VI. Dersom det er motregning av slike eksponeringer kan også en intern modell benyttes etter del V § 2-5 tredje ledd. Gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter og varer og verdipapirfinansiering vil kunne føres både på og utenom balansen. Regnskapsreglene skal legges til grunn for utestående beløp (bl.a. § 7-2 i Forskrift om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike 16. desember 1998 nr. 1240). Det er den foreløpige antagelsen at de eksponeringene som føres på balansen vil behandles som andre balanseposter. Det vil dermed kun være de eksponeringene som føres utenom balansen som vil kunne behandles etter metodene fastsatt etter dette leddet. Definisjonen av verdipapirfinansiering er nærmere omtalt under generelle merknader til del VI. Det er knyttet usikkerhet til behandling av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter og varer og verdipapirfinansiering etter

direktivet. Denne bestemmelse vil kunne endres dersom ytterligere presisering og avklaringer vil foreligge.

Bestemmelsen om ubenyttede trekkrettigheter mv. i § 3-2 syvende ledd er endret ved at ubenyttede kredittfasiliteter med en opprinnelig løpetid på 1 år eller mindre som ikke uten betingelser kan sies opp på et hvilket som helst tidspunkt uten varsel, og som før var unntatt fra kapitalkrav, nå skal ha konverteringsfaktor 20 pst. Endringen gjennomfører en endring i kategorien ”medium/low risk” og kategorien ”low risk” i anneks II. Det er videre i § 3-2 syvende ledd tatt inn en bestemmelse om at personkunders ubenyttede kredittfasiliteter kan regnes som forpliktelser som kan sies opp uten betingelser, hvis avtalevilkårene gir institusjonen rett til å si opp avtalene i hele den utstrekning det er tillatt i henhold til forbrukerbeskyttelseslovgivning og annen tilknyttet lovgivning. Bestemmelsen gjennomfører en endring i kategorien ”low risk” i anneks II. Institusjonene har etter forbrukerbeskyttelseslovgivningen her, adgang til å ta inn avtalevilkår om for eksempel at avtalen kan sies opp dersom det foreligger forhold hos kunden som medfører at grunnlaget for den opprinnelige avtalen ikke lenger er til stede og at avtalen kan sies opp når det foreligger en saklig grunn. Forpliktelser som uten betingelser på et hvilket som helst tidspunkt kan sies opp uten varsel, skal ikke medregnes. Tilsvarende gjelder forpliktelser som omfattes av automatisk oppsigelse ved svekkelse av låntakers kredittverdighet,

Det er tatt inn en ny bestemmelse i § 3-3 som gjennomfører anneks VI, del 1, nr. 16 punkt 86. Bestemmelsen regulerer avgitt kredittbeskyttelse i form av kurvprodukt der et beløp utbetales hvis minst n av m spesifiserte referansekreditter misligholdes (og der denne utbetalingen avslutter kontrakten): institusjonen skal her summere over av de $(m + 1 - n)$ underliggende referansekredittene som har høyest vekt, men pålagt et maksimum på 1250 prosent. Dersom kredittbeskyttelsen er ratet, skal risikovekten fastsettes etter del VII som for en verdipapiriseringsposisjon.

Merknader til kapittel 4. Ratingbyråer

§ 4-1 Godkjente ratingbyråer

gjennomfører artikkel 81 og anneks VI:2

Bestemmelsen fastsetter krav om godkjenning for eksterne ratingbyråer.

Første ledd gjennomfører artikkel 81 og anneks VI, del 2 nr 1 og 2.1 og gir hjemmel for Kredittilsynet til å kunne godkjenne at ratingene fra et ratingbyrå benyttes til å fastsette risikovekter i kapitaldekningsammenheng dersom nærmere fastsatte krav oppfylles. Utover kravene som følger av direktivbestemmelsene foreslås det å gjennomføre vilkårene i Basel II-regelverket om at ratingbyråene skal ha tilstrekkelig ressurser til å kunne ha betydelig løpende kontakt med ledelses- og driftsnivåer i selskaper som rates. Det foreslås også at kravet om hvor lang periode valideringstestene skal ha vært gjennomført for, utformes i tråd med bestemmelsen om dette i Basel II-regelverket. Det vises til omtalen under generelle merknader til del III -kravene til ratingbyråer som kan godkjennes.

Annet ledd gjennomfører anneks VI, del 2, nr 2.2 og fastsetter krav til tilgjengeligheten for individuelle ratinger.

Tredje ledd gjennomfører artikkel 81 tredje ledd og åpner for at Kredittilsynet kan basere sin godkjenning av et ratingbyrå i kapitaldekningsammenheng på at byrået er godkjent av andre

lands tilsynsmyndigheter innen EØS, og uten å foreta noen egen vurdering. Bestemmelsen er valgfri, men Kredittilsynet har vurdert det som hensiktsmessig å innføre bestemmelsen.

Merknader til kapittel 5. Bruk av eksterne ratinger

gjennomfører artikkel 83 og anneks VI:3.

§ 5-1 Behandling

gjennomfører artikkel 83 og anneks VI, del 3, nr. 1, punktene 2–7

Bestemmelsene regulerer bruken av eksterne ratinger og vil særlig ha betydning i tilfeller hvor det foreligger flere ratinger fra byråer som institusjonen har besluttet å anvende.

§ 5-2 Rating av utstedere og emisjoner

gjennomfører artikkel 83 og anneks VI, del 3, nr. 2, punktene 9-12

Gir regler om hvilke ratinger som kan benyttes i tilfeller hvor det foreligger ratinger av utstedere eller av utstedere i samme konsern, ratinger av spesifikke emisjonsprogram og/eller ratinger av en spesifikk trekkfasilitet.

§ 5-3 Langsiktige og kortsiktige ratinger

gjennomfører artikkel 83 og anneks VI, del 3, nr. 3, punktene 13-16

Regulerer bruken av langsiktige og kortsiktige ratinger.

§ 5-4 Engasjementer i nasjonal og utenlandsk valuta

gjennomfører artikkel 83 og anneks VI, del 3, nr. 4, punktene 17 og 18

Paragrafen gir regler om benyttelse av ratinger for poster i nasjonal valuta og poster i utenlandsk valuta. Bestemmelsen i anneks VI, del 3, nr. 4, punkt 18 gjelder adgangen til å risikovekte et lån i utenlandsk valuta på basis av låntakerens rating i nasjonal valuta når en bank er involvert i et lån som er bevilget av en multinasjonale utviklingsbank som har status som privilegert kreditor i markedet. Bestemmelsen er valgfri, men foreslås gjennomført siden den multilaterale utviklingsbanken som har bevilget lånet, vil ha en fortrinnsberettiget kreditorstatus i markedet.

Merknader til kapittel 6. Fradrag og tillegg i beregningsgrunnlaget

Bestemmelsen bygger på bestemmelsen i kapitaldekningsforskriften § 6b slik den vil lyde etter gjennomføring av de forslagene Kredittilsynet fremmet i brev datert 21. juni 2005 til Finansdepartementet. Bestemmelsene som gjelder livsforsikringselskaper og pensjonskasser er tatt ut siden forsikringselskaper og pensjonskasser ikke vil være omfattet av forskriftens del III. Bestemmelsene om tapsavsetninger er endret i tråd med bestemmelsene i den nye utlånsforskriften, men slik at nedskrivninger på enkeltutlån skal være fratrukket bokført verdi av eiendelene som risikovektes og ikke komme til fradrag i det samlede beregningsgrunnlaget.

4. Del IV Beregningsgrunnlag for kredittrisiko etter interne målemetoder (IRB)

Generelle merknader til del IV

Del IV inneholder i grove trekk det som i 2005-utkastet var kapitlene 3 og 5 til 12.

I forhold til 2005-utkastet, er kategorisering (kap. 1) nærmere tilpasset til standardmetoden på enkelte punkter, misligholdsdefinisjonen (§ 2-1) skrevet om som følge av høringsinnspill og direktivendringer, de generelle kravene til klassifisering og kvantifisering presisert (kap. 3), og egenkapitalposisjoner og engasjementer med verdipapirfond innarbeidet (kap. 6 og 7); i samråd med næringen er interne metoder for egenkapitalposisjoner likevel ikke gjennomført i dette forslaget, blant annet fordi Kredittilsynet finner det vanskelig å operasjonalisere kravene slik de nå foreligger.

Forholdet mellom pilar 1 og pilar 2: betingelser for estimering, sikkerhetsmarginer, stresstester mv.

De tilbakemeldinger Kredittilsynet har mottatt, gir grunn til noen presiseringer knyttet til forholdet mellom pilar 1 og pilar 2, se også merknadene til anvendelseskravet under del I. Det er på flere områder i Basel II-rammeverket stilt krav om forsiktige estimater av risikoparametrene med sikkerhetsmarginer ved svakheter i informasjonen som ligger til grunn. Dette er pilar 1-krav, og særlig til kapittel 3 er det gitt utfyllende merknader på dette området. For LGD og KF er det i tillegg et særlig krav om at estimatene skal betinges på økonomiske nedgangstider dersom dette gir høyere verdier enn langsiktig forventningsverdi. De avklaringer som har kommet siden 2005-utkastet, tydeliggjør på den ene siden kravet til LGD/KF for nedgangstider; samtidig fremgår det at forholdet mellom nedgangsscenarioer for disse parameterne på den ene siden, og *stresstestene* på den andre siden, er noe løst: LGD kan være høyere eller lavere enn det som ville følge av stresstestene. Stresstestene er på sin side et pilar 1-krav, selv om vurderingen av samlet kapitalbehov ligger under pilar 2. Hva angår det forhold at LGD (og KF) skal kunne ligge høyere eller lavere enn det som måtte følge av stresstestene, ser Kredittilsynet det som et mulig utgangspunkt at LGD/KF ikke skal ligge vesentlig systematisk over eller under over tid.

Verken LGD eller stresstester er områder som er fullstendig ferdig drøftet internasjonalt. Stresstester er tema for senere arbeider i regi av CEBS, og foreløpige studier av QIS5-resultatene viser betydelig spredning i LGD-verdier.

Langsiktighet og stabilitet i pilar 1-kravet

Både Baselakkorden og direktivet har en fremstilling som er tilpasset rating og estimering som to helt separate prosesser, der man først tilordner motparter/engasjementer til en klasse ("B"), og deretter bruker historikken til en referanseportefølje til å forutsi PD for B-ratede selskaper. Selv om direktivet og accorden åpner for forskjellige *ratingfilosofier*⁴, er det like

⁴ Kredittilsynet ønsker i det store og hele å unngå begreper av typen "point in time" og "through the cycle", da disse er svakt definert og gjerne skaper forvirring i bruk; for eksempel er det ikke uvanlig å bruke begrepene kun om *rating* i forstand av tilordning til klasser, og i denne forbindelse vil egenskapene i tid kunne være svært forskjellig avhengig av om man betrakter klasses tilordninger eller PD-er, eller om man betrakter enkeltengasjementer, enkeltklasser eller porteføljer. Terminologien er heller ikke mer hensiktsmessig eller entydig i ratingsystemer der hvor klasses tilordning og estimering er sammenvevd i en og samme modell.

fullt et krav om at de *estimatene* som produseres, skal reflektere langsiktig risiko; i et ratingsystem som nevnt over, skal klasse "B" sine PD-er estimeres ut fra lang historikk fra misligholdsfrekvenser i denne klassen. Intensjonen må dessuten forstås slik at estimatene er skal være forutsigelser og ikke kun retrospektive målinger, og kvantifiseringen ut fra lang historikk skulle tilsi at forutsigelsene skal være langsiktige. Dette har imidlertid ikke vært veldig tydelig uttalt i direktivets ordlyd, men det er enighet om at dette er tolkningen uansett et internratingsystems design, se bl.a. GL10 paragraf 263, 282, 384 (LGD – jevnfør dog kravet om å estimere LGD for nedgangstider) eller 383, 401 (PD). Selv om det er uunngåelig at man vil oppleve noen grad av fluktasjoner i primært PD over konjunkturer, finner Kredittilsynet det nødvendig å presisere langsiktighetskravet. Intensjonene knyttet til pilar 1-kravet, og de tilsynsmessige virkemidler som i sin tur er koblet opp mot dette, tilsier dessuten at det er svært lite hensiktsmessig å akseptere et IRB-system som kun måler misligholdsrisiko på kort sikt på en måte som ikke inneholder tilstrekkelige elementer av de forhold et soliditetstilsyn skal gi vern mot. Dette er nærmere drøftet i merknadene til kapittel 3.

Spesialiserte foretak

Kredittilsynet har mottatt flere hørings svar og andre merknader hva angår definisjonen av spesialiserte foretak. Hva angår det faktiske innholdet, arbeider Kredittilsynet fortsatt med saken. Kredittilsynet oppfatter det som et omfattende arbeid å skille ut hvilke argumenter som er knyttet til reelle risikoforhold og til modellerbarhet. Enkelte foreløpige vurderinger er gjort i merknader til § 1-1, men de vurderinger som gjøres antas ikke å ville påvirke *forskriftsordlyden*.

Om forholdet til personopplysningsloven mv.

Direktivene stiller krav til informasjon som kan benyttes ved bruk av IRB-modeller, herunder hvor lenge informasjonen skal oppbevares. Kvaliteten på informasjonen er avgjørende for estimatene som benyttes, og derfor også for kapitalkravet. Finansnærings Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen har påpekt overfor Kredittilsynet at regelverket om personopplysninger kan være til hinder for at institusjonene kan utvikle IRB-systemer etter direktivkravene. I høringsnotatet som Finansdepartementet sendte på høring 15. desember 2005 ble det foreslått en forskriftshjemmel i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandeloven for å gjøre unntak fra personvernlovgivningen. Kredittilsynet har hatt kontakt med næringsorganisasjonene med tanke på å utarbeide et forslag til forskrift. Næringsorganisasjonene har imidlertid reist spørsmål ved om de foreslåtte forskriftshjemlene ville være tilstrekkelige. Finansdepartementet antar i Ot.prp. nr. 66 (2005-2006) side 35 at de foreslåtte forskriftshjemlene er tilstrekkelige og at det ikke bør gjøres generelle unntak fra personopplysningsloven § 19 til 21. Kredittilsynet tar sikte på utarbeide et forskriftsforslag i samarbeid med næringsorganisasjonene innen rimelig tid.

Merknader til kapittel 1. Kategorier og kategorisering

gjennomfører artikkel 86, 87 (11) første punktum, annekse VII:1 (7), (10), (11), (16), VII:1 (13).

Under IRB skal engasjementer mv. tilordnes en av kategoriene nevnt i § 1-1. I den grad det søkes om unntak etter IRB etter avgrensninger etter kategori, vil disse avgrensningene måtte gjøres på en måte som er konsistent med § 1-1. I utgangspunktet vil det dermed være nødvendig å kategorisere korrekt og konsekvent og deretter anvende unntaksbestemmelsene, men det er likevel ikke nødvendig å for eksempel ha gjøre et korrekt skille mellom

engasjementer med stater og med institusjoner (bokstav a og b) for IRB-institusjoner som etter del I § 4-3 unntar begge disse kategoriene fra IRB. Imidlertid er disse kategoriene nå definert etter skillelinjer man også finner igjen i standardmetoden, som fremgår i det følgende.

Stater og institusjoner

Multilaterale investeringsbanker og internasjonale organisasjoner (EU, IMF og BIS) er fordelt mellom stats- og institusjonskategorien ut fra bestemmelser i standardmetoden. Det samme er lokale og regionale myndigheter (der kategoriseringen av norske kommuner er knyttet opp mot forslaget om redusert risikovekt for disse), og foretak som en offentlig eier har ubegrenset ansvar for, skal følge eierens kategorisering. Nytt siden 2005-utkastet er også at forsikringsselskaper nå skal inn i foretakskategorien (bokstav c). All den tid standardmetoden eksplisitt regulerer kassebeholdning og tilsvarende eiendelsposter, er dette nevnt som et siste strekpunkt under bokstav a.

Foretak

Foretakskategorien (bokstav c) skal være en restklasse blant engasjementer med kredittrisiko. Slike engasjementer skal altså kategoriseres som engasjementer med foretak dersom de ikke aktivt er tilordnet en annen kategori. Det er likevel et krav om at rutinene nevnt i sjettede ledd skal være uttømmende og gi en korrekt identifisering, slik at for eksempel institusjoner ikke havner i foretakskategorien.

Massemarked ("retail")

Massemarkedsdefinisjonen stiller blant annet krav til håndtering av engasjementene på en innbyrdes tilsvarende måte, som skal være mer summarisk enn foretaksengasjementer, uten at dette skal avskjære institusjonen fra nærmere oppfølging i enkelttilfeller. Det er videre krav om at kategorien skal ha et betydelig antall motparter, all den tid risikovekten for retail bygger på en diversifiseringsantakelse. Dette kravet er fortsatt ikke tilstrekkelig operasjonalisert internasjonalt, og Kredittilsynet vil måtte gjøre konkrete vurderinger i tvilstilfeller.

For å kunne regne små og mellomstore bedrifter som massemarked, har direktivet i tillegg en hard grense på 1 mill. euro. Kredittilsynet foreslår å gjennomføre denne som den står i direktivet, selv om den er for høy for norske forhold og kun kan anvendes som en sikkerhetsventil i forhold til institusjonens interne inndeling og bruk. Dette gjelder ikke minst etter endringer i direktivets ordlyd siden 2005-utkastet, slik at beløpsgrensen nå skal regnes etter at engasjementer sikret med pant i boligeiendom er trukket fra (kun *boligeiendom*, i motsetning til i definisjonen av eiendomsengasjementer, se nedenfor). Ved anvendelse av beløpsgrensen skal institusjonen konsolidere opp over tilknyttede motparter (jevnfør for eksempel bestemmelsene om store engasjementer) og innenfor egen gruppe (altså, alle institusjonens eller konsernets engasjementer med bedriften og tilknyttede motparter). Direktivet formulerer dette slik at institusjonen i det minste skal ta "reasonable steps" for å bekrefte at grensen ikke brytes. GL10 foreskriver at disse bør være dokumentert i institusjonens rutiner for kategorisering (§ 1-2). Etter GL10 forventes det videre at porteføljen av foretak kategorisert som massemarked skal kunne valideres separat.

Kredittilsynet enkelte merknader til underkategoriene av massemarked:

- Et massemarkedsengasjement skal kategoriseres som eiendomsengasjement uansett hvilken type fast eiendom som utgjør pantet. Det vil være mulig å dele et engasjement i sikret og usikret del (se § 5-1), og å behandle den sikrede som eiendomsengasjement. Det er uansett et krav at LGD for engasjementer kategorisert som øvrig massemarked, vaskes for virkning av pant i eiendom, se § 5-3 annet ledd.

- For rullerende engasjementer ("qualifying revolving retail"): "rullerende" betyr her at motparten er fri til å trekke opp også etter (eller under) nedbetaling innenfor fastsatt grense som ikke skal overstige 100 000 euro per motpart. Det bemerkes at motparten etter direktivet skal være en individuell fysisk person. Direktivet har et krav om at institusjonen til enhver tid skal kunne kansellere trekkrettigheten, et krav som nå skal ses i lys av relevant forbrukerrettslig lovgivning. Ut fra denne ser ikke Kredittilsynet noe behov for å forskriftsfeste noen bestemmelser knyttet til kanselleringsretten. Det vises likevel til det generelle kravet om at risikoen skal være konsistent med de underliggende forutsetningene (anneks VII:1 (11e)), anses innarbeidet i Kredittilsynets skjønn. For å ivareta dette kravet, er det spesielt forutsatt lavt ikke-forventet tap i forhold til forventet. Dette er formulert i form av et krav om at tapene skal ha lav volatilitet, målt relativt til gjennomsnittet. Dette kravet kommer til anvendelse separat i hvert PD-segment (også de laveste der gjennomsnittlig tap er lavt) og der hvor dette kravet brytes, skal institusjonen i stedet regne kapitaldekningskrav etter øvrig retail. Med GL10 er det et forslag til mål på volatilitet (nemlig standardavvik dividert på middel) og en benchmark, nemlig institusjonens øvrig retail-underkategori, der hvor denne er tilgjengelig. Det er imidlertid fortsatt ikke noen internasjonal enighet om hva som i denne sammenhengen er lav nok verdi i forhold til denne referansen, og Kredittilsynet vil følge opp dette ved behov. Kredittilsynet forventer uansett at institusjoner som bruker denne underkategorien, ved jevnlig kvantitativ testing (for eksempel i samband med årlig validering) kan gi et oppdatert bilde av oppfyllelsen av dette kravet. Kredittilsynet har som nevnt i høringsnotatet fra 2005, ikke lagt opp til å benytte muligheten til å dispensere fra usikret-kravet under visse betingelser (se VII:1 (11), siste punktum), da avtaler i forbruckerforhold i bruk i Norge ikke vil være innenfor kravet.

Kredittilsynet ser ikke behovet for å eksplisitt forskriftsfeste artikkel 86 (4) siste punktum (nytt i direktivet.)

Egenkapitalposisjoner, verdipapiriseringsposisjoner og øvrige eiendeler uten kredittrisiko

Definisjonen av egenkapitalposisjoner gjenstod i 2005-utkastet, og gjennomfører nå artikkel 86 (5). Fond er tatt ut av kategorien; det å behandle verdipapirfond som egenkapitalposisjoner er et unntak (se kapittel 7) fra "look through"-metoden som i femte ledd stilles opp som hovedregel.

Egenkapitalposisjoner skal defineres ut fra økonomisk substans. GL10 paragraf 202 ff. gir flere kriterier for kategorisering som egenkapitalposisjoner, herunder gjeld som gjøres opp i form av aksjer. Bemerk også paragraf 207: det kan være egenkapitalinstrumenter som er strukturert på en slik måte at de skal kategoriseres for eksempel som verdipapiriseringsposisjoner.

Definisjonen av verdipapiriseringsposisjoner (bokstav f) er i det store og hele overlatt til del VII, men annet strekpunkt gjennomfører anneks VII:4 (13).

Øvrige eiendeler uten kredittrisiko omfatter operasjonell leasing (ikke finansiering ved finansiell leasing). Kredittilsynet har lagt opp til å tillate foretak som yter tilknyttede tjenester (tidligere "banktilknyttede tjenester") behandlet som i anneks VII:1 (16).

Om kjøpte fordringer

Kjøpte fordringer var ikke regulert i 2005-utkastet, men under tilsvarende paragraf var det satt av til et ledd for slike. Måten Kredittilsynet nå foreslår å regulere kjøpte fordringer på, overflødiggjør dette leddet. Bestemmelsene for kjøpte fordringer er tatt inn i kapitlene 3 til 5, unntatt hva angår muligheten til behandling som verdipapiriseringsposisjon, se over.

Særlig om spesialiserte foretak, tredje og fjerde ledd

Som nevnt innledningsvis til denne delen, gjenstår noen vurderinger knyttet til spesialiserte foretak. Det gis her en foreløpig vurdering av enkelte momenter.

Det har innkommet hørings svar som tar opp en formulering fra 2005-høringsnotatet side 19, om at *”de tre kriteriene for å identifisere spesialiserte foretak må ses i sammenheng, og skal ikke forstås slik at alle kravene samtidig må være oppfylt absolutt.”* Høringsinstansene oppfatter dette bl.a. som et ”avvik fra CEBS’ tolkning av EUs regelverk”. Formuleringen er imidlertid hentet fra det som senere ble GL10 paragraf 177.

En av innvendingene mot en SL-definisjon slik den har blitt tolket fra enkelte hold, er at den omfatter en stor mengde selskaper. Bl.a. er det vist til at man i Norge har en betydelig mengde eiendomsselskaper organisert som single purpose-foretak. Nettopp slike mulige særegenheter er en årsak til at Kredittilsynet ikke uten videre aksepterer at definisjonen er for vid, all den tid det kan se ut som de bakenforliggende økonomiske forholdene tilsier at svært mange engasjementer faktisk oppfyller definisjonen. Kredittilsynet ser på den andre siden at en SL-definisjon som i praksis er uhensiktsmessig vid, kan skjule problemer som er knyttet til de engasjementene der de risikomessige forholdene SL var ment å ivareta, sterkest slår til. Ved naiv bruk av SL-definisjonen ville dette kunne føre til at institusjoner bruker modeller ut over sitt gyldighetsområde ut fra en statistisk betraktning som er for sterkt influert av et stort antall modellerbare engasjementer, og i ytterste konsekvens unnlater å modellere vanskelige engasjementer med den nødvendige grad av forsiktighet (eller anvende forenklet metode). Kredittilsynet vil derfor arbeide videre med spørsmålet før det konkluderes. En eventuell endret praksis vil imidlertid ikke nødvendiggjøre noen endring i forskriftens ordlyd.

§ 1-2 Kategorisering og rutiner

I forhold til 2005-utkastet, er rutinekravet foreslått flyttet ut i en egen paragraf.

Merknader til kapittel 2. Mislighold, engasjementsbeløp og tap

§ 2-1 Mislighold

gjennomfører VII:4 (44), (45), (47), (48)

Definisjonen av mislighold står sentralt i IRB. Mislighold skal etter IRB-regelverket anses å ha inntruffet etter når et eller flere av kriteriene i første ledd har inntruffet, men det er også betingelser knyttet til dette (annet og tredje ledd). Institusjonen skal dessuten reklassifisere et engasjement (som ikke misligholdt) hvis og når kriteriene ikke lenger er oppfylt (tredje ledd), og registrere nytt, separat mislighold dersom kriteriene på nytt skulle inntreffe.

I hørings svar til Kredittilsynets høringsnotat fra 2004, ble det fra flere hold bedt om å regulere misligholdsdefinisjonen for å oppnå sterkest mulig grad av samsvar med tapshendelsene i forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner

(utlånsforskriften). I 2005-utkastet forsøkte Kredittilsynet å ivareta en viss tilpasning til dette ønsket. Det er innkommet høringssvar som nå stiller seg negative til dette. Forslaget er omformulert, men det er likevel forsøkt å ivareta en mulighet for et visst samsvar for institusjoner som ønsker dette.

De innkomne merknadene tar i stor grad til orde for en snevrere misligholdsdefinisjon enn i 2005-utkastet. Samtidig har et tillegg (anneks VII:4 (44) siste punktum) innskrenket misligholdsdefinisjonen i direktivet. Deler av bakgrunnen for denne innskrenkningen, er at en for vid misligholdsdefinisjon kan gi opphav til kunstig lave LGD-verdier, og dermed kunstig lavt kapitalkrav under avansert metode og for massemarked. Kredittilsynet deler denne bekymringen.

I det foreliggende forslaget er misligholdsdefinisjonen innskrenket på flere punkter.

- Bokstav a og b om nedskrivning og avhending til underkurs, har fått forbehold om at beløpet ikke er uvesentlig. Ut over dette skal det fortsatt være mulig å knytte bokstav a til utlånsforskriften § 2-4 annet ledd.
- Bokstav c er knyttet til ”distressed restructuring”. Formålet med denne bestemmelsen er, slik Kredittilsynet ser det, at et engasjement som ville ha gått i mislighold uten endringer i vilkårene, også skal anses som misligholdt selv om vilkårene endres – gitt et forbehold om ikke uvesentlig beløp, som nå er innarbeidet.
- Bokstav d er noe svekket, men ikke så sterkt som til formuleringen i VII:4 (45) (e). Dette er dels en forenkling for å innarbeide (45) (f), dels et utslag av at en antakelse om konkurs må sees på som en indikasjon på at debitor ikke kan betale etter avtalen. Se imidlertid merknader til tredje ledd. Som nevnt i merknad til 2005-utkastet, er ikke restriksjoner på adgangen til lånopptak etter kommuneloven § 60 å anse som ”offentlig administrasjon”, noe derimot styring via tilsynsnemnd etter kommuneloven §§ 56–57 vil være.
- Bokstav e: Under PD-LGD-metoden for egenkapitalposisjoner skal også en ”distressed restructuring” av selve egenkapitalen regnes som kriterium for mislighold, jf. VII:4 (45) (d) siste punktum.

Kredittilsynet foreslår et nytt tredje ledd som gir en mulighet til å anvende skjønn ved praktisering av bokstav a til e. Motivasjonen er at direktivet omtaler ”*indications of unlikelihood to pay*” (Kredittilsynets kursivering). Det forventes at institusjonens regulerer dette presist i sin definisjon av mislighold (sjette ledd), som også skal avklare nødvendige kriterier etter bokstav f. Bestemmelsen i tredje ledd er formulert som en mulighet til å anvende den generelle regelen for overstyring av klassifisering også på risikoklassen(e) som dannes av misligholdte engasjementer, men dette er en teknisk forenkling som ikke rokker ved det fundamentale i misligholdsbegrepet.

Kredittilsynet har derimot valgt å beholde formuleringen ”ikke uvesentlig”, jf. ”annat än ett oväsentligt belopp” i svensk forskrift. Det vises også til nytt annet ledd, som nevnt en konsekvens av en nyformulering i direktivet, der tilsynsmyndighetene skal fastsette en nedre grense for hvilke beløp som kan regnes som ikke uvesentlige etter 90-dagersregelen. Kredittilsynet ser det ikke som hensiktsmessig å forskriftsfeste noe eksakt beløp, men vurderer grenser som kommunisert av tyske myndigheter på €100 for lån og 2,5 prosent over rammen for trekkrettigheter.

Ut fra et høringsinnspill, presiserer Kredittilsynet at ”et krav” i første ledd skal forstås som et krav i forbindelse med engasjementet. Ordlyden i VII:4 (44) sier rett nok at dette skal gjelde

ethvert engasjement med samme motpart unntatt for massemarked, men for stater, institusjoner og foretak følger det av § 4-4 (med de der nevnte forbehold) at alle engasjementer med én motpart skal ha samme klasse, med PD = 1 hvis misligholdende. GL10 paragraf 242 tar videre opp spørsmålet om rating basert på gruppe/konsern, der hvor dette er vurdert som korrekt: det skal da i utgangspunkt regnes mislighold for hele gruppen når ett av selskapene misligholder.

Kredittilsynet har videre noen merknader som i det store og hele gjentar merknader fra 2005-utkastet. Ad 90-dagersfristen: for trekk ut over bevilget ramme eller der ingen ramme er bevilget, skal ”forfall” regnes for å være det tidspunktet motparten trekker over rammen, og nittidagersfristen begynner å løpe fra dette tidspunktet. Det forutsettes her at motparten er gjort kjent med at bevilget ramme er redusert, dersom dette påvirker utfallet. Fjerde ledd gjennomfører en bestemmelse om et nasjonalt valg til å sette en annen frist enn 90 dager. Som tidligere kommunisert, kan Kredittilsynet vurdere å tillate en institusjon med aktivitet i annen EØS-stat å anvende den misligholdsdefinisjonen som gjelder der (et mulig eksempel kan være der hvor institusjonen anvender eksterne data basert på denne statens misligholdsdefinisjon). Høringsinstansene har støttet dette.

Endelig gjentar Kredittilsynet at institusjonens definisjoner av mislighold og tap skal dokumenteres (del XI § 2-5), og at omstendighetene rundt mislighold skal registreres (denne del, §§ 4-11 og 5-8).

§ 2-2 Engasjementsbeløp og EAD/KF

gjennomfører annekts VII:3 (1) til (4), (6) til (10), (11) første punktum, (12) til (15)

Det bemerkes at etter del I § 1-1 sjette ledd og del VI § 1-1 skal EAD for derivater mv. fastsettes etter del VI (gjennomfører annekts VII:3 (5)). EAD for slike er derfor ikke regulert i denne paragrafen. Øvrige risikoparametre fastsettes imidlertid etter del IV.

Ad første ledd:

Det materielle innholdet er at EAD skal være hovedstol selv om engasjementet er nedskrevet eller kjøpt med rabatt. Dette er nødvendig for å holde konsistens i estimering og beregning av LGD. Effekten på kapitaldekningskravet vil motsvares av en justering i ansvarlig kapital, jf. del II. For *kredittrisiko* for kjøpte fordringer, skal imidlertid kapitalkravet for *foringelsesrisiko* komme til fradrag.

Ad annet ledd til fjerde ledd:

Annet ledd regulerer muligheten til å motregne visse eksponeringer. Tredje og fjerde ledd regulerer operasjonell leasing, egenkapitalposisjoner og øvrige eiendeler uten kredittrisiko. Netting-muligheter for egenkapitalposisjoner er likevel regulert i kapittel 6. Bemerk at etter en endring i annekts VII:3 (4), skal restverdien av leasing inkludere ”bargain options”.

Ad femte ledd.

For gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter og varer og verdipapirfinansiering kan følgende metoder benyttes: avansert metode for finansielt pant i del V eller IMM under motpartsregelverket etter del VI. Dersom det er motregning av slike eksponeringer kan også en intern modell benyttes etter del V § 2-5 tredje ledd.

Gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter og varer og verdipapirfinansiering vil kunne føres både på og utenom balansen. Regnskapsreglene skal legges til grunn for utestående

beløp (bl.a. § 7-2 i forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike). Det er den foreløpige antakelsen at de eksponeringene som føres på balansen, vil behandles som andre balanseposter. Det vil dermed kun være de eksponeringene som føres utenom balansen, som vil kunne behandles etter metodene fastsatt etter dette leddet.

Definisjonen av verdipapirfinansiering er nærmere omtalt i merknaden til del VI. Det er knyttet usikkerhet til behandling av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter og varer og verdipapirfinansiering etter direktivet. Denne bestemmelse vil kunne endres dersom ytterligere presisering og avklaringer vil foreligge.

Ad poster utenom balansen, sjette til åttende ledd

Sjuende ledd innfører konverteringsfaktor for å omregne kredittlinjer til kredittekvivalent EAD. Kredittlinjer inkluderer her produkter som lånetilsagn og finansieringsbevis mv. Det vises her til bestemmelsene for retail, samt avansert metode for engasjementer med stater, institusjoner og foretak.

Nytt åttende ledd gjelder der hvor institusjonen utsteder kredittbeskyttelse i form av kurvprodukt, mens niende ledd regulerer øvrige poster utenom balansen. Se kapittel 4 for nærmere avgrensning mellom sjuende og niende ledd.

§ 2-3 Tap

gjennomfører artikkel 4 (26)

”Tap” betyr her økonomisk tap. Kredittilsynet gjentar her med små modifikasjoner merknadene fra 2005-utkastet, og viser for øvrig til GL10, særlig paragraf 242 ff om neddiskontering og 250–251 hva angår allokering av tap.

Kostnader knyttet til inndriving skal fordeles på engasjementene på hensiktsmessig måte, og inngå i en uttømmende definisjon av tap for misligholdte engasjementer. Kredittilsynet har i del I valgt å definere tapsgrad eksplisitt; som tapt beløp dividert på realisert EAD.

Definisjonen gir et visst rom for tolkning og kompliseres potensielt av at institusjonen kan ønske å la en misligholdende motpart trekke videre (for eksempel når misligholdet utløses av en restrukturering av gjelden). KF-estimatene skal reflektere muligheten for dette, se § 4-6. Kredittilsynet vil likevel påpeke at definisjonene skal være innbyrdes konsistente, og at LGD og EAD inngår i form av produktet $LGD \cdot EAD$ i formlene for beregningsgrunnlaget for de aktuelle engasjementene. Videre komplikasjoner ligger i at det for foretak gjerne er slik at sikkerhet kan brukes til å gjøre opp ethvert mellomværende, og at betalingsstatus på forskjellige kontoer og kredittlinjer i det øyeblikk en misligholdende kunde fryses, ikke nødvendigvis reflekterer økonomisk tap på en korrekt måte. En riktig allokering her vil for eksempel avhenge av hvorvidt institusjonen er kundens eneste bankforbindelse, eventuelt hovedforbindelse, eller ikke.

Kredittilsynet ser derfor for seg at institusjonene kan operasjonalisere beregningsmåten for tap på tvers av kontoer, og for tap og eksponeringsbeløp for trekkrettigheter på en måte som er hensiktsmessig for estimering ut fra økonomiske realiteter. Det vises imidlertid til at det kun er under retail at KF-dimensjonen kan elimineres ved å reflektere risikoen i LGD, og at institusjonen for engasjementer med stater, institusjoner og foretak skal ha retningslinjer og rutiner for daglig overvåkning, se igjen § 4-6.

Merknader til kapittel 3. Generelle krav til klassifisering og kvantifisering

Kredittilsynet har opprettholdt et kapittel for generelle krav til klassifisering og kvantifisering av risiko.

I lys av erfaringer Kredittilsynet har gjort ved bruk av regresjonsmodeller mv. for fastsettelse av estimat i – tilsynelatende – én operasjon, gis det noen merknader til oppdelingen mellom klassifisering (§ 3-1) og kvantifisering (§ 3-2), en oppdeling som beholdes i de påfølgende kapitlene. I det følgende er PD brukt som eksempel.

Som tidligere nevnt, har både Baselakkorden og direktivet en fremstilling som er tilpasset rating og estimering som to helt separate prosesser. Tilordningen til klasse innebærer en (ordinal) *rangering*. En regresjonsmodell for PD vil typisk innebære en scoring X som rangerer kredittkvalitet, og en monoton transformasjon $F(X)$ til PD. I prinsippet behøver man ikke å definere ”klasser” (PD-intervaller) unntatt for andre formål. For slike modeller, der ”klassene” defineres til slutt, må ”klassifisering” – i Baselakkordens, direktivets og denne forskriftens forstand – ikke forstås kun som ”klassetilordning”, men som rangering mellom ”bedre” og ”dårligere” kunder eller fasiliteter. Den relativt tette sammenvevningen mellom scoring X og transformasjon F (og det faktum at PD-er i seg selv utgjør en rangering) gjør imidlertid at både klassifiseringskrav og kvantifiseringskrav må anvendes på samme modell eller samme modellelementer, og kravene ofte må sees i sammenheng. Imidlertid skal altså kravene til ”klassifisering” etter denne forskriften *primært* forstås som krav til rangering, scoring eller diskriminering (”prediksjonsevne” i denne forstand dreier seg om evne til ex ante å forutsi hvilke som i en gitt forstand er ”dårligere” enn andre) – mens ”kvantifisering” primært skal forstås som nivåfastsettelse, tuning eller (top level-) kalibrering, der ”prediksjonsevne” tilsvarende betyr evne til å forutsi tall som er ”riktige” ut fra de forutsetninger som ligger til grunn.

§ 3-1 Risikoklassifisering

gjennomfører annekset VII:4 (2), (18) til (30)

Første ledd innarbeider det særskilte virkeområdet som i 2005-utkastet lå i § 7-1.

Annet ledd er uforandret siden 2005-utkastet. Det stilles altså krav om at institusjonen skal kunne rangere engasjementer på lang sikt, jf. Baselakkorden paragraf 447. For eksempel skal ikke boliglånskunder med to års avdragsfrihet rangeres (kun) ut fra sannsynligheten for å misligholde neste år.

Ad tredje ledd:

Det har kommet flere reaksjoner på tredje ledd i utkastet, og slik det var formulert kunne det tolkes som krav til enda et uavhengig lag i organisasjonen. Direktivbestemmelsen, slik den er formulert i VII:4 (27), må antas å skulle ivareta den formodning at bedriftskunder scores etter en sterkere grad av individuell vurdering, jf. kravet til avvikende håndtering mellom retail og foretak, og der muligheten for skjønn (som hovedregel, ut over skjønnsmessig overstyring) gjør det ønskelig å sikre integritet. Nytt forslag forsøker å ivareta dette uten å stille krav til en ekstra organisering.

Etter Kredittilsynets syn er det ikke samme behov dersom ratingen er fullautomatisert; da foretas i realiteten ratingen av en annen part enn kundeansvarlig. Det må imidlertid tas forbehold for de tilfeller der modellinput kan påvirkes.

Ad fjerde ledd

Fjerde ledd bokstav a gjelder tilfeller der institusjonen har flere klassifikasjonssystemer, som potensielt overlapper hverandres anvendelsesområde. Det skal her foreligge retningslinjer og rutiner som fastslår når hvilket system som skal brukes i hvert tilfelle ("modellhierarki"), jf. VII:4 (2). Tilsvarende skal det foreligge retningslinjer og rutiner for skjønnsmessig overstyring ("overrides"), jf. bokstav b. Kredittilsynet foreslår her å kreve retningslinjer og rutiner der hvor inputdata endres i forhold til en standardkilde (for eksempel rapporterte regnskap).

Kravet i bokstav c til tilstrekkelig detaljert beskrivelse av hver risikoklasse er en del av forskriftens implisitte avgrensning av "risikoklasse"-begrepet. Det vises her til den nye Baselakkordens paragrafer 397, 405 og 410, som forklarer hvordan en distinkt risikoklasse skal avgrenses. Disse kravene er gjennomført i anneks VII:4 (7, 11, 18). Dette risikoklassebegrepet er ikke til hinder for at institusjonen internt kan anvende en finere inndeling, for eksempel med "+" og "-"-modifiseringer av de enkelte risikoklassene. Hva som kan aksepteres som definisjon av risikoklasse, vil avhenge av hvilke kriterier som forklarer kredittrisiko, og dermed av portefølje.

Det er videre et krav til at beskrivelsene skal sørge for at rating kan skje på konsekvent vis i institusjonen. Direktivet (VII:4 (18b)) krever at en rating skal kunne replikeres av en tredjepart. I dette ligger at sammenhengen mellom kriterier og rating (utfall) skal være transparent nok til ikke å avhenge kritisk av enkeltpersoners innarbeidete skjønn. For rent mekaniske modeller som nevnt innledningsvis til paragrafen, der klasseinndelingen gjøres i termer av PD-intervaller, vil dette kravet først og fremst gjøres gjeldende for inputdata. Kravene hva angår klasseinndeling, vil da måtte forstås som en konsekvent inndeling og må vurderes i forhold til for eksempel intern kommunikasjon og validering.

Bokstav d gjelder alle fire engasjementskategoriene og fastslår at institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for å sikre at oppdatert informasjon ligger til grunn i ratingprosessen. "Informasjon" gjelder her så vel kundedata som kunnskap om forklaringsvariabler. Direktivkravet om å ta hensyn til annen relevant informasjon enn en ekstern rating (VII:4 (19 siste punktum)) anses innarbeidet i kravet om å anvende all relevant informasjon. Kredittilsynet legger til grunn at institusjonene ikke vil la en ekstern rating være eneste informasjon som bestemmer en intern rating.

Bokstav e setter krav til at institusjonen skal sørger for å holde oppdatert sin informasjon knyttet til hvert enkelt engasjement, og reklassifisere dette når nødvendig. I dette ligger det også at motparter med høy risiko – eller volatil risiko, slik at risikobildet kan komme til å endres på kort tid – følges opp tettere enn den årlige reklassifiseringen. Bokstav e gjennomfører VII:4 (29), som ikke gjelder massemarked – derav det formulerte unntaket. En høringsinstans reagerer på dette unntaket, og ser det som god bankfaglig praksis å følge opp utviklingen i risikoen også i massemarked, herunder særlig migrering. Kredittilsynet deler denne oppfatningen og vil derfor gi noen merknader til hva som vil være en rimelig tolkning av fjerde ledd bokstav d og e m.m. ut fra dette hensynet. Kredittilsynet anser en normal *overvåking* av porteføljens risiko som ordinær risikostyring, som ikke reguleres spesielt av disse særkravene. Hva angår *oppfølging av forklaringsvariabler*, skal dette forstås som regulert av bokstav d (som også gjelder massemarked). Det samme gjelder kravet om å benytte oppdatert informasjon om det enkelte engasjement ved hver re-rating. Imidlertid er det naturlig at hvert engasjement følges opp særskilt ved behov i en tettere grad i foretaksategorien enn i massemarkedet, der behandlingen er forutsatt mer summarisk. Dette er nedfelt som krav i VII:4 (29).

Bokstav f gjennomfører et krav stilt i VII:4 (19), som fastslår at institusjonene skal utvise sterkere grad av konservatisme ved lavere grad av informasjon. Dette kravet gjelder i utgangspunktet bare informasjonsmengden og ikke kvaliteten, men har fått en noe bredere ordlyd. Manglende data på enkeltkunder er dekket av bestemmelsen, men den bør ikke tolkes som en generell fullmakt til å kjøpe seg fri fra et forsvarlighetskrav i for eksempel underporteføljer der institusjonen ikke har opparbeidet informasjon nok til å gjøre en forsvarlig klassifisering. Institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for å vurdere kvaliteten på den informasjonen som foreligger i forbindelse med klassifisering og reklassifisering.

§ 3-2 Kvantifisering

gjennomfører annekts VII:4 (2), (46), (49) til (54), (56) til (58), (62), (63), (69) siste to punktum

Denne paragrafen gjelder kvantifisering av egenfastsatte risikoparametre ut fra en klassetilordning eller score unntatt for KF (se § 4-6). Paragrafen er noe endret og omorganisert i forhold til 2005-utkastet.

Innledningsvis har Kredittilsynet en merknad til det som i 2005-utkastet var § 8-5 annet ledd bokstav b, om krav til analyse og skjønsmessige betraktninger (for PD-estimering). Denne bestemmelsen var ledsaget av en kort merknad som ser ut til å ha blitt tolket til å gjelde en mulighet – og plikt til – å overstyre kvantifiseringen. Sparebankforeningen har vist til Baselakkorden og fremmet det syn at det er mer rimelig å tolke bestemmelsen, som i direktivet er forankret i VII:4 (62), som at modelleringen skal inneholde analyse, og ikke kun være en mekanisk prosedyre. Kredittilsynet ser at merknaden kunne fremstå som misvisende. Kredittilsynets vurdering er videre kravet til analyse ikke bare er dekket av § 3-3 siste ledd hva angår statistiske modeller, men generelt følger av § 3-2 nedenfor, og ikke bare for PD.

Også direktivkravet om at estimatene skal baseres på historikk og empiri (VII:4 (49) annet punktum), anses å være innarbeidet i de generelle kravene i § 3-2, særlig punkt c.

Langsiktig prediksjon:

Som påpekt i de innledende merknadene til del IV, er det et krav om at estimatene skal være *langsiktige forutsigelser*. Kredittilsynet har foreslått å regulere dette i første ledd bokstav a. Unntaket er til dels motivert ut av at kravet til å estimere LGD og KF for nedgangstider kan forstås motstridende, og dels av at forventet tap for misligholdte engasjementer skal fastsettes som beste estimat for det aktuelle engasjementet, uansett tidshorisont.

Bokstav b fastslår krav om å legge til grunn all relevant informasjon. Dette er videre presisert i senere krav under de enkelte risikoparametre, der det slås fast at institusjonen skal anvende alle sine relevante data. Det spesifiseres videre at institusjonen skal estimere på måte som representerer den portefølje forutsigelsene gjelder. Direktivet krever at estimatene skal reflektere denne informasjon på en intuitiv og plausibel måte, og at man skal være i stand til å forklare tap både ut fra risikoparametrene og de mest sentrale forklaringsfaktorene. Kredittilsynet forventer også at institusjonene skal kunne forklare mislighold som ikke resulterer i tap (eller der tapet begrenser seg til håndteringskostnader) ved å kunne skille mellom tilfeller der mislighold er erklært uten at det viste seg å ligge betalingsproblemer bak, der motparten utelukkende har betalt for sent, tilfeller der kundens betalingsproblemer har vært midlertidige og det har vist seg at saken kunne gjøres opp, og tilfeller der institusjonen har måttet realisere pant som har vist seg å dekke alle krav.

Bokstav c stiller krav til data. Dataene skal være – eller behandles slik at de blir – sammenlignbare med hva estimatene skal forutsi, herunder både økonomiske forhold og institusjonsspesifikke forhold som rutiner og retningslinjer, herunder misligholds- og tapsdefinisjon. Populasjonen skal generelt være forsvarlig både hva angår tidslengde, størrelse og representativitet. ”kan”-formuleringen i nest siste punktum må ses i forhold til bokstav bs krav om å legge til grunn all relevant informasjon; Kredittilsynet vil forvente at der hvor institusjonen har tilgjengelige data som kan bringes i tråd med gjeldende definisjoner mv. ved hjelp av analyser og tilpasninger, så tas disse med i den grad de ikke svekker estimatene.

Rutinekrav i annet ledd

I 2005-utkastet var rutinekravene i annet ledd i liten grad kommentert ut over at det ble vist til analogiene til tilsvarende bestemmelser for klassifisering. Dette var tilstrekkelig for eksempel bokstav a, men Kredittilsynet ser behovet for mer detaljerte kommentarer for de øvrige punktene.

Bokstav b har endret ordlyden i forhold til 2005-utkastet. Ordet ”etterprøve” ble også brukt om validere, og det er mer presist å kreve at institusjonen på bakgrunn av bl.a. validering skal vurdere om det er behov for recalibrering. Kravet som i 2005-utkastet lå i første ledd bokstav e, er tatt inn her og dessuten omformulert til å regulere en slik vurdering, slik direktivet gjør, og ikke et krav til ny fastsettelse.

Bokstav c hadde en rundere formulering i 2005-utkastet og er skrevet om for å tydeliggjøre det materielle innholdet med en ordlyd som ligger nærmere opp til direktivets artikkel VII:4 (54) enn (49) siste ledd, se også (63). Mens tilsvarende bestemmelse i § 3-1 (fjerde ledd bokstav f) gjelder klassifiseringen, gjelder denne bestemmelsen fastsettelse av estimatenes nivå ut fra historikk og empiri. Svakheter i informasjonen kan for eksempel være liten portefølje, lite representativ portefølje (for eksempel der hvor institusjonen går inn i et nytt marked og sammenhengen med eksisterende portefølje som estimatene bygger på ikke er fullt ut kjent, eller et marked skifter på grunn av for eksempel endrete rammebetingelser), få års data, få år med nedgangstider (eller det omvendte, selv om det er mindre relevant for norske forhold) i data, bruk av avvikende misligholdssannsynlighet uten at dette lar seg korrigere, eller low default-porteføljer. Etter drøftelser internasjonalt finner også Kredittilsynet å forvente at kvantitative sikkerhetsmarginer skal baseres på kvantitative vurderinger (uten at dette ekskluderer kvalitative); her ligger blant annet at en skjønnsmessig ”konservativ” kalibrering er vanskeligere å validere enn et formalisert begrep av hva som er forventningsrett og av et påslag, som bør reflektere kvaliteten av estimatene.

Om *anvendelseskravet* uttaler en høringsinstans at sikkerhetsmarginer/buffere ut over det forventningsbaserte hører til under pilar 2, og ber Kredittilsynet om å ikke forslå sikkerhetsmarginer ut over dette. 2005-utkastets § 7-3 nevnes spesielt. Kredittilsynet vil vise til at VII:4 (54) er et pilar 1-krav.

Det er videre knyttet kommentarer til Kredittilsynets merknader om low default-porteføljer. Kredittilsynet ønsker å presisere at der hvor institusjonene fastsetter egne estimater, så er det uansett et krav at disse baseres på data, og på nok data til å kunne kvantifisere og validere forsvarlig. GL10 paragraf 401 ff. gir noen veiledning hva angår validering av low default-porteføljer, og da særlig porteføljer som har denne egenskapen for alle institusjoner og ikke skyldes enkeltinstitusjoners manglende data mv., paragraf 403 ff.

Annet ledd bokstav d gjelder lagring av realiserte verdier og er foreslått plassert her for å kunne ivareta første ledd bokstav c.

§ 3-3 Bruk av statistiske modeller

gjennomfører anneks VII:4 (30), (31) unntatt (d), (35) (a) og (c)

De aktuelle bestemmelsene i direktivet er organisert under bestemmelser knyttet til klassifisering, men kommer også til anvendelse noe mer generelt (jf. henvisningen i VII:4 (65) om PD-estimering). Når man ser bestemmelsene knyttet til bruk av – og validering av – modeller i sammenheng med de generelle krav Kredittilsynet vil måtte stille til forsvarlighet av et IRB-system, ligger det forenkling og ikke skjerpet materielt innhold i at man rent teknisk foreslår å la kravene komme til anvendelse også for kvantifisering ved bruk av modeller; annet ledd vil for kvantifisering være et krav tilsvarende § 3-2 første ledd bokstav c.

For modeller som nevnt innledningsvis i dette kapitlet, der samme modell gjør både en scoring og en transformasjon over i en risikoparameter, vil Kredittilsynet anvende kravene til modeller både hva angår modellens evne til å rangere, og hva angår modellens evne til å fastsette verdier.

Ad tredje ledd siste punktum presiseres det at bestemmelsen ikke er rettet mot skjønnsmessig overstyring, men mot sammenstilling av kvantitative og kvalitative elementer, for eksempel når subjektive ratingelementer inngår som forklaringsvariabel i modellen, eller der hvor det anvendes et gjennomsnitt mellom modelloutput og kvalitativ rating.

§ 3-4 Særlige krav til kjøpte fordringer

gjennomfører artikkel 87 (6), VII:1 (6) første punktum, VII:4 (104) til (108)

Bestemmelsene om kjøpte fordringer gjenstod fra 2005-utkastet. Paragraf 3-4 inneholder bestemmelser om risikostyring også ut over klassifisering og kvantifisering, for eksempel første ledd, som både er et spørsmål om risikostyring og en forutsetning for å kunne anvende en misligholdsdefinisjon etter denne forskriften. Kredittilsynet foreslår likevel å samle disse all den tid det antas at kjøpte fordringer er et så vidt spesielt område i IRB-sammenheng i Norge.

Institusjonen skal risikoklassifisere både selger av fordringene og eventuell part som tar imot betaling på vegne av institusjonen ("servicer"), og ta hensyn til eventuelle korrelasjoner mellom disse og fordringene. Den skal ha retningslinjer og rutiner for hvilke slike man aksepterer ved kjøp av fordringer. Den skal overvåke deres finansielle situasjon i tillegg til fordringsmassen (og underporteføljer). Videre stilles det krav prosesser for overholdelse av retningslinjer og rutiner.

Siste ledd regulerer kort og godt at fordringer som oppfyller det aktuelle kravet, ikke behøver behandles som kjøpte fordringer, men kan behandles som ordinære engasjementer med selger. I så fall gjelder ikke særbestemmelsene for kjøpte fordringer i kapittel 4 og 5. Dersom fordringene er gyldig pant etter del V, kan de hensyntas under grunnleggende IRB-metode på vanlig måte.

Merknader til kapittel 4. Risikoklassifisering og kvantifisering: engasjementer med stater, institusjoner og foretak

De første paragrafene spesifiserer skillet mellom grunnleggende og avansert metode, for engasjementer med stater, institusjoner og foretak. Kapittel 5 for massemarked viser i betydelig grad til behandlingen etter avansert metode under kapittel 4, og flere av merknadene vil komme til anvendelse for massemarked.

For spesialiserte foretak er det en forenklet metode som er regulert i § 4-3. Denne er etter nærmere bestemmelser tilgjengelig både for institusjoner som benytter grunnleggende og avansert metode. Også bestemmelsene for kjøpte fordringer skiller seg noe fra den ordinære inndelingen mellom grunnleggende og avansert metode.

§ 4-1 Grunnleggende IRB-metode

gjennomfører artikkel 87 (6) og (8), annekse VII:2 (1), (5), (8) (a) til (d), (11), (15), VII:3 (11) (a) til (d)

Under grunnleggende metode skal institusjonen selv fastsette PD gjennom klassifisering og kvantifisering. For foretak skal institusjonen også fastsette S, som er en størrelsesparameter og ikke en risikoparameter. LGD, KF og løpetidsparameteren M følger sjablongmessige prosedyrer; Kredittilsynet har etter drøftelser på nordisk nivå ikke lagt opp til å tillate egenfastsatt M under grunnleggende metode. EL_{be} -parameteren er ikke av interesse for grunnleggende metode, men er innført for å ha en enhetlig beregningsformel for misligholdte engasjementer under kapittel 8.

Forskriften del V regulerer hvordan institusjonen kan hensynta sikkerheter i egne estimater; garantier/kredittderivater i PD, pant kan redusere LGD-verdiene oppgitt i annet ledd. Del V inneholder også bestemmelsene for såkalt "double default"; PD skal ikke justeres for å hensynta kredittbeskyttelse der denne bestemmelsen søkes brukt, men i stedet skal garantist rates separat og garantists og låntakers PD inngår begge i beregningsformelen.

Det er særlige bestemmelser for kjøpte fordringer, se merknader under §§ 4-9 og 4-10.

§ 4-2 Avansert IRB-metode

gjennomfører artikkel 87 (9), annekse VII:2 (1), (6), (10), VII:3 (11d) VII:4 (95) til 103)

Under avansert metode skal institusjonen i tillegg til det som følger under grunnleggende metode, også fastsette risikoparametrene LGD (herunder EL_{be} ved mislighold) og KF der hvor dette er relevant, samt løpetidsparameteren M. Ratingsystemet skal ha separate dimensjoner for PD og for LGD, og hver av disse skal ha hhv. PD-risikoklasser og LGD-risikoklasser.

Hva angår KF, bemerker Kredittilsynet imidlertid at institusjonen under avansert metode ikke kan anvende $KF = 0$ etter VII:3 (11) (a), siden bokstav (d) fastslår at det også skal fastsettes egne verdier for disse, og Kredittilsynet, i samråd med drøftelser på nordisk nivå, har lagt seg på en tolkning der hvor det KF skal estimeres for "alle eller ingen", det vil si at institusjonen under avansert metode (og massemarked) skal estimere KF for alle kredittlinjer. Bemerk at dette også gjelder ukommitterte linjer (se 3 (11) (a)), og inkluderer for eksempel lånetilsagn og finansieringsbevis. For estimering av KF, har det skjedd endringer i direktivteksten siden 2005-utkastet ble forfattet; det vises til merknader til § 4-6.

Det legges opp til å tillate stegvis innføring over risikoparametre under avansert IRB-metode. Dette er regulert i første ledd: det kreves en PD for å kunne bruke risikovektformelen, så PD må innføres først. Deretter skal institusjonen bruke sine egne estimater som foreligger, og fastsette øvrige som for grunnleggende metode. For formål av treårsgrensen for innføringsplan, vil institusjonen regnes for å anvende avansert IRB-metode i det øyeblikket den anvender mer enn PD.

Ulik under grunnleggende metode, kan ikke institusjonen bruke del V til å hensynta sikkerheter, med unntak for double default-bestemmelsen i del V § 1-12, se over. Derimot har avansert IRB-metode sin egen regulering av pant, i form av LGD, og garantier/kredittderivater i form av PD eller LGD, tredje ledd ff. Institusjonen står her noe friere til å hensynta sikkerheter, herunder garantier som ikke kan gjøres gjeldende før institusjonen har forfulgt kravet overfor debitor, samt – etter tillatelse fra Kredittilsynet – betingede garantier. Forutsetningen er at institusjonens retningslinjer og rutiner sikrer betryggende estimater. Bemerk likevel at garantier som bare dekker en del av et engasjements løpetid, vil avkortet til å gjelde kun deler av engasjementet etter bestemmelsene del V.

Avansert metodes regler for kredittbeskyttelse gjelder også massemarked, men double default-bestemmelsen gjelder ikke engasjementer med fysiske personer.

§ 4-3 Forenklet metode for engasjementer med spesialiserte foretak

gjennomfører artikkel 87 (5), annekset VII:1 (5) siste punktum, VII:4 (13), (22)

Kredittilsynet har foreslått å kalle ”slotting method” for spesialiserte foretak for ”forenklet metode”. Navneendringen skyldes høringsinnspill som ønsket nye navn under operasjonell risiko.

Første ledd regulerer adgangen, og er flyttet fra innførings- og unntakskapitlet i 2005-utkastet. Direktivet knytter bruk av forenklet metode opp til at institusjonen ikke kan estimere etter minimumskravene, og Kredittilsynet vil vurdere adgangen til forenklet metode etter et ”uforholdsmessig byrde”-kriterium og ut fra å avskjære regelverksarbitrasje. I 2005-utkastet var det i utgangspunktet lagt opp til at institusjonen for hver av Basel-underkategoriene (prosjektfinansiering, objektfinansiering, varefinansiering og inntektsgenererende eiendom – den såkalte HVCRE-underkategorien er ikke foreslått innført) skal ha en konsistent behandling på enten forenklet metode, eller på ordinær metode for foretak. Kredittilsynet bemerket at det kunne være tilfeller der det var hensiktsmessig å fravike dette, ”for eksempel for å unngå at finansieringen av store prosjekter som ikke er sammenlignbart med noe annet engasjement banken har detaljerte opplysninger om, medfører at metoden må anvendes på hele underkategorien”.

Som tidligere nevnt, arbeider Kredittilsynet nærmere med definisjonen av spesialiserte foretak. Ut fra at det ser ut til å ha vært definert vidt – og forutsatt at det kommer til å forbli slik – ser Kredittilsynet at det kan være langt sterkere behov for gjøre andre skiller enn ”alt eller intet” på forenklet metode. Kredittilsynet vil forvente at skillene gjøres konsekvent, og at skillene er basert på risikoegenskaper og modellerbarhet.

I 2005-utkastet avventet Kredittilsynet CEBS’ vurderinger hva angår klassifisering etter denne metoden, der direktivet (VII:1 (5)) nøyer seg med å kreve at *”Financial strength, political and legal environment, transaction and/or asset characteristics, strength of the sponsor and developer including any public private partnership income stream, security*

package” skal vurderes – men la på daværende tidspunkt til grunn Baselakkorden, paragraf 276 og anneks 4. CEBS har i GL10 paragraf 184 også lagt Baselakkordens anneks 4 til grunn.

Inndelingen i fire klasser pluss mislighold er ikke til hinder for at det internt anvendes ytterligere inndeling, men det må eksistere en mapping til disse klassene.

§ 4-4 Egne PD-verdier

Første ledd (klassifisering)

gjennomfører VII:4 (6) til (8), (18) til (20), (23), (24)

For engasjementer med stater, institusjoner og foretak er det et krav at ratingsystemet skal ha en separat dimensjon som utelukkende reflekterer risikoen for at motparten misligholder (VII:4 (6)) Dette medfører at alle engasjementer med samme motpart skal klassifiseres og kvantifiseres likt (og à fortiori, alle regnes som misligholdte dersom ett misligholdes). Det er likevel to unntak fra dette (VII:4 (24)):

- beskyttelse i form av garanti kan hensyntas og eventuelt medføre en bedre risikoklassifisering og lavere PD, etter de reglene som gjelder for den aktuelle metoden.
- risiko forbundet med transaksjoner over landegrensene – det være seg valutarisiko eller risiko forbundet med betalingssystemer eller restriksjoner på kapitalbevegelser – skal hensyntas og eventuelt medføre en mindre fordelaktig risikoklassifisering. Selv om det kan argumenteres for at disse forholdene i økonomiske termer ikke er misligholdsrelaterte ut fra en ”unlikelihood to pay”-definisjon, vil de være relatert til en risiko for at man ikke får inn den påregnede kontantstrømmen, og det legges derfor opp til at disse særtilfellene skal reflekteres i PD.

Første ledd stiller opp noen krav særlig forbundet med klassifisering av misligholdsrisiko. På den ene siden er det et krav til forsvarlig kvantifisering og validering – som skal skje separat for hvert forretningsområde – og dette sammen med krav til definisjonen av ”risikoklasse” (§ 3-1 fjerde ledd bokstav c begrenser antall klasser. På den andre siden skal antall klasser være høyt nok til unngå uhensiktsmessige konsentrasjoner (dette er likevel ikke til hinder for konsentrasjon som skyldes at institusjonen har et stort antall like kredittverdige motparter (VII:4 (8))). For å sikre en meningsfull differensiering av risiko og at motpartene i en klasse er tilstrekkelig homogene i risiko, har man for disse eksponeringene satt et minstekrav til antall klasser, på sju for ikke-misligholdende motparter og en for misligholdende. Selv om alle misligholdende motparter skal ha PD=1, (annet ledd bokstav c) står institusjoner fritt til internt å ha en finere oppdeling for misligholdende motparter.

For stater/institusjoner/foretak skal hver motpart (hver juridiske enhet) klassifiseres og reklassifiseres som en separat handling; det forventes likevel at institusjonene kan håndtere risikoen forbundet med motparter som står hverandre nær og dermed har sterkt korrelert risiko for mislighold (se VII:4 (23)). For massemarked kan klassifisering skje på noe avvikende måte, se kommentarer under kapittel 5.

Annet ledd (kvantifisering)

gjennomfører annekts VII:2 (2), (4), VII:4 (59), (64), (65), (66) første to punktum, (67)

I tråd med langsiktighetskravene i § 3-2 første ledd bokstav a, skal PD estimeres som forventet annualisert misligholdsrate for risikoklassen, ut fra lange tidsserier (jevnfør datakravet i bokstav e av realiserte årlige misligholdsfrekvenser (VII:4 (59))).

I forbindelse med dette har Kredittilsynet en merknad (se flertallsformen som nå er tatt inn i bokstav a) til hvordan Baselakkorden og direktivet har lagt opp dette. Som nevnt i merknadene til kapittel 3, er det her lagt opp til at man beregner misligholdsfrekvensene for hvert år i en referanseportefølje, og tar *simpelt* gjennomsnitt av disse. Som fremgår av VII:4 (71) tredje punktum er muligheten til å vekte ned gamle data formulert som en adgang kun under massemarked.

Kredittilsynet legger opp til at dette skal være utgangspunktet, men ser gode grunner til å tillate – og kreve – enkelte former for tilpasninger for å ivareta kravet til langsiktige og forsvarlige forutsigelser. Kredittilsynet nevner i det følgende noen eksempler på avvik eller tilpasninger som av forskjellige grunner kan oppstå, og som kan skape eller løse problemer avhengig av hvordan de er gjennomført:

- Det er ikke lagt opp til at referanseporteføljen for en risikoklasse (igjen, ta ”B” som eksempel) nødvendigvis skal sammenfalle med de selskaper institusjonen historisk har ratet som ”B”. Et opplagt eksempel kan være eksterne data, men et annet eksempel kan være at dataserien er hentet fra en periode som ikke er fullt ut representativ. I stedet for å bearbeide referansedataene og så ta simpelt gjennomsnitt over bearbeidet datasett, kan man imidlertid tidsvekte dersom dette gir et tilsvarende forsvarlig resultat.
- Dersom det benyttes alle sine datapunkter i en klasse uvektet – i stedet for å midle over tid – så vil et år med 100 kunder telle halvparten så mye som et år med 200 kunder i klassen. Ved en vanlig klassesdeling kan dette være problematisk på grunn av migrasjon; for eksempel, i en ”god” klasse – som har flere motparter i ”gode” enn i ”dårlige” år – vil dette bety at gode år vektet opp og dårlige år vektet ned, hvis man ser bort fra forrige strekpunkt. Dette problemet oppstår fordi man fraviker prinsippet om gjennomsnitt i over årlige misligholdsfrekvenser.
- For parametriske modeller der PD estimeres for hele porteføljen i én operasjon (se også nedenfor), er det ikke samme problem med migrasjon *mellom klasser*, men det kan likevel være et problem på porteføljen som helhet. Bankvirksomhet er ikke uavhengig av konjunkturer, og utviklingen i porteføljevolum (kredittvekst) er ikke konstant gjennom gode og dårlige tider, og neppe heller antall låntakere. Dette kan påvirke modellkalibreringen på en måte som ikke er i tråd med intensjonen i regelverket. Kredittilsynet kan se at det er tilfeller der det er lite ønskelig å vekte ned for å kompensere for dette – for eksempel i små porteføljer, der år med få kunder (og dermed stor innflytelse fra enkeltutslag) vektet opp – men forventer som et minimum at slike forhold analyseres og korrigeres for, også i slike små porteføljer.

For tilfeller der det anvendes modeller som gir misligholdssannsynligheter på en kontinuerlig skala, har Sparebankforeningen i sin høringsuttalelse lagt til grunn at disse kan benyttes direkte i risikovektkurven. Dette har Kredittilsynet avvist overfor institusjoner som har reist spørsmålet, og til 2005-utkastet bemerket Kredittilsynet at man så det som så vanskelig å tilpasse en så finkornet skala til de generelle kravene, at det ikke ble foreslått å gjennomføre annekts VII:4 (4) (høringsnotatet side 45), og videre at disse kravene begrenset antall mulige risikoklasser (høringsnotatet side 47, merknad til første ledd). Kravet til å estimere for hver

risikoklasse, ville – om man ser strengt på det – bety at man skulle bruke modelltilordnete misligholdssannsynligheter til en skala, tilordne klasser derfra, og så én gang til estimere misligholdssannsynligheter som skulle inngå i formelen. Uhensiktsmessigheten i dette er bakgrunnen for bokstav d, som gir muligheten til å gjøre dette i én operasjon ved å sette risikoklassens PD lik (uvektet) gjennomsnitt av modelltilordnete misligholdssannsynligheter i klassen.

Kredittilsynet signaliserte imidlertid at man ville følge opp spørsmålet om direkte estimater internasjonalt. I lys av dette, opprettholder Kredittilsynet sitt syn hva angår PD. Hva angår LGD (se nedenfor), så inngår disse på en lineær måte i risikovektformlene, og ved å splitte engasjementet kan man oppnå samme beregningsgrunnlag som ved direkte estimering. Kredittilsynet ser ikke tilstrekkelig grunnlag for å motsette seg at direkte estimerte LGD-er anvendes i risikovektfunksjonen, og har heller ikke registrert noen innvendinger internasjonalt⁵. Det samme gjelder KF, der problemstillingen er mindre aktuell etter en endring i direktivordlyden. Kredittilsynet ser heller ikke at anvendelseskravet skal være til hinder for at direkteestimerte misligholdssannsynligheter brukes for interne formål, herunder for intern kapitalallokering.

Bokstav b og c setter videre et gulv på tre basispunkter unntatt for stater. PD skal være 1 for motparter som misligholder.

For bruk av ekstern rating gjelder visse særkrav. Ekstern rating kan ikke være den eneste faktoren som bestemmer en intern rating (VII:4 (19)), og bokstav e spesifiserer et minstekrav til ytterligere informasjon som skal tas i betraktning. For institusjoner som anvender eksterne ratinger, skal sammenhengen mellom intern og ekstern ratingskala valideres spesielt.

Datalengdekravet er omformulert i forhold til 2005-utkastet, for å mer eksplisitt slå fast at institusjonen skal anvende de lengste relevante dataseriene. Minstekravet på fem år (jf. dog lettelsene under innføring under grunnleggende IRB-metode) er ikke å forstå som et unntak fra de generelle forsvarlighetskravene, se § 3-2 og merknadene til denne, herunder kravet til sikkerhetsmarginer i § 3-2 annet ledd bokstav c.

§ 4-5 Egne LGD-verdier

gjennomfører annekse VII:2 (10a), VII:4 (9), (11), (12), (73) til (79), (81)

Denne paragrafen gjelder under avansert metode. Deler av paragrafen kommer også til anvendelse for massemarked.

Første ledd fastslår at engasjementene skal klassifiseres i en egen LGD-dimensjon i ratingsystemet. Som for motpartsdimensjonen må inndelingen være hensiktsmessig for å sikre kvantifisering og validering, og fin nok til å sikre tilstrekkelig homogenitet (VII:4 (12)). Det er ikke et fast minstekrav til antall risikoklasser i LGD-dimensjonen. Andre ledd fastslår, for å unngå problemer med definisjoner av ”engasjement”, at man kan dele opp engasjementer for å lette LGD-estimering.

Ad annet ledd: Som bemerket under § 4-4, betyr muligheten til oppdelingen at LGD kan ha utfall på kontinuerlig skala, for eksempel ut fra sikringsgrad, som er spesielt nevnt som et

⁵ Se for eksempel http://www.fsa.gov.uk/pubs/cp/fs05_01.pdf side 67 som innskrenker direkteestimerer til LGD og EAD, jf http://www.fsa.gov.uk/pubs/international/crsg_proccyclicality_aide_memoire.pdf side 5 øverst.

oppdelingskriterium. Ulik for PD, aksepteres det derfor direkteestimer av LGD – også dersom ratingsystemet ikke har en formalisert prosedyre for å dele opp engasjement, estimere for hver del og slå sammen etterpå.

Fra tredje ledd og utover er det noen grad av omorganisering i forhold til 2005-utkastet, og Kredittilsynet har også, på basis av høringsinnspill, funnet å ville gå inn for en noe mer fleksibel løsning enn signalisert da:

- For å estimere LGD, har Kredittilsynet tidligere lagt til grunn den forståelsen av ”default-weighted average” som var foreskrevet i for eksempel veiledningen til QIS3, der det fremkommer som totalt tap dividert på totalt engasjementsbeløp. Dette gir en LGD som – når multiplisert med EAD – er konsistent med tap beløp på misligholdte engasjementer. Kredittilsynet er imidlertid kjent med at andre land tillater andre metoder, og vil derfor stille institusjonene noe friere. Det kan også innvendes at tap dividert på engasjementsbeløp kan bli sterkt påvirket av et stort enkeltengasjement. På den andre siden forventer Kredittilsynet at samvariasjon mellom LGD og størrelse analyseres og hensyntas.
- Direktivordlyden er at LGD skal estimeres for hver risikoklasse (underforstått: hver klasse i LGD-dimensjonen) ut fra realiserte verdier innen risikoklassen. Kredittilsynet vil likevel kunne akseptere at institusjonene benytter metoder der estimatene også baseres på data fra nærliggende klasser, for eksempel i modeller der sikkerhetsverdi inngår på kontinuerlig skala.
- Etter direktivet skal *alle* misligholdte engasjementer inngå i kvantifiseringen. Dette inkluderer også tap for saker som ikke er avsluttet. I disse tapstallene vil inngå (med negativt fortegn) et sikkert element i form av allerede inndrevet beløp fratrukket allerede påløpne kostnader, og et usikkert (fremtidig ditto) som i seg selv må estimeres. Kredittilsynet antar at det kan være naturlig å estimere den usikre komponenten av dette tapet via et LGD-estimat basert på engasjementer med tilsvarende status. Imidlertid ser Kredittilsynet også at for eksempel Sverige legger opp til at LGD-verdiene for misligholdte engasjementer fryses til siste estimat før mislighold. Kredittilsynet vil her anvende skjønn, se merknad nedenfor (åttende ledd).

I forhold til 2005-utkastet, foreslår Kredittilsynet å skille ut kravet om at LGD skal reflektere økonomiske nedgangstider (dersom dette gir et mer konservativt estimat), i et eget ledd. Det har vært et betydelig fokus på disse LGD-kravene også internasjonalt, og som fremgår av publisert materiale rundt GL10 har det vært ikke ubetydelig motstand mot disse.

Bestemmelsen er imidlertid entydig fastlagt som et pilar 1-krav. Det er imidlertid ikke et eksplisitt krav om å estimere en forventet LGD, dersom det kan vises at denne vil være lavere enn LGD for nedgangstider (se GL10 paragraf 288), skjønt dette vil kunne være til hjelp ved validering.

GL10 paragraf 287 gir en veiledning til elementer i å estimere LGD: å identifisere nedgangsscenarioer eller økonomiske forhold, å identifisere sammenhenger mellom nedgangstider (i form av høyere mislighold) og lavere gjenvinningsrater, og å innarbeide dette i estimer eller drivere. For eksempel, der hvor LGD er drevet av panteverdier, forventer Kredittilsynet at institusjonene anvender panteverdier for nedgangstider. Dette vil kunne påvirke både tilfriskningsraten (andelen misligholdte lån der hvor låntaker tar gjenopptar betaling og det ikke påløper andre tap enn kostnader), og inndrivelse på saker som ikke friskner til.

Det er videre krav om å hensynta på konservativ måte valutarisiko og samvariasjon mellom misligholdsrisiko og LGD-relatert risiko, se femte ledd.

Hva angår minstekrav for pant (sjette ledd): Det er her en endring i direktivets ordlyd, og Kredittilsynet har foreslått en mer fleksibel formulering enn i 2005-utkastet. Pant som skal kunne påvirke LGD-estimatene, skal håndteres på en måte som tilsvarer standardene i del V første kapittel; det presiseres at dette ikke gjelder for eksempel krav om likvide markeder med stabile priser. Det er et krav om at LGD-estimatene skal vaskes for pant der disse kravene ikke er oppfylt, det vil si at estimatene reflekterer et tilsvarende engasjement uten slik pant. For pant som hensyntas, skal LGD også hensynta faktorer som påvirker realisering (samt også illikviditet i markedene).

Kredittilsynet ser det som rimelig at anvendelseskravet tilpasses noe hva angår LGD, både i den grad PD og LGD er betinget på forskjellige forhold og antakelser, og også ut fra at LGD-estimatene implisitt pålegges å verdivurdere visse sikkerheter til null.

Sjuende ledd gjelder LGD ved bruk av double default-bestemmelsene. I dette tilfellet skal det ikke være noe element av dobbel gjenvinning. Institusjonen skal anvende enten LGD som for et engasjement uten beskyttelsen, eller LGD som for et direkte engasjement med garantist/derivatmotpart. Valget mellom disse to avhenger av hva som er mest utslagsgivende i double default-tilfellet, det vil si ut fra den forutsetning at begge misligholder.

Bestemmelsen som nå er *åttende ledd* var noe upresist formulert i 2005-utkastet. Kredittilsynet ser at denne bestemmelsen er gjennomført noe ulikt i forskjellige land, og formuleringen i 2005-utkastet (og merknadene) var støttet på enkelte av disse tolkningene. Kredittilsynet er klar over at enkelte omstendigheter rundt denne parameteren fortsatt er gjenstand for internasjonal avklaring, men forstår det slik at parameteren skal estimeres ved å dividere forventningsrett anslag på forventet tapt beløp på EAD – uten konservative påslag. Kredittilsynet foreslår videre å gå fra 2005-utkastets notasjon, der det i beregningskapitlet ble brukt notasjon "LGD_f" før mislighold og "LGD_m" for misligholdte. Dette skyldes også blant annet at Sverige bruker "LGD_f" for *misligholdte* engasjementer. I prinsippet ser det dessuten ut til at institusjonen skal estimere både LGD og EL_{be}. I tråd med gjennomføringen i visse andre land, herunder Sverige, la Kredittilsynet i 2005-utkastet opp til å fryse LGD til siste estimat før mislighold. Det må her tas forbehold om avklaringen internasjonalt.

Hva angår spørsmålet om hvorvidt EL_{be} kan beregnes ut fra nedskrivningene etter utlånsforskriften, så antas dette å være akseptabelt, i det minste der hvor det er foretatt nedskrivninger; det påpekes i denne forbindelse at en for lav EL_{be} fører til et høyere beregningsgrunnlag – som imidlertid kan kompenseres i form av lavere justert forventet tapt beløp.

Datalengdekravet i *siste ledd* er, som ellers, et minstekrav som ikke gir unntak fra kravet til tilstrekkelige data til en forsvarlig kvantifisering. Nytt er imidlertid at det også her er lettelsener i en overgangsperiode, se del I § 4-2 fjerde ledd, også under avansert metode.

§ 4-6 Egne KF-verdier

gjennomfører annekset VII:4 (86) til (90), (92)

Ad første ledd: Direktivet har endringer hva angår KF: det er ikke lenger et eksplisitt krav om å klassifisere i en separat dimensjon som reflekterer denne risikoen. Bakgrunnen for

endringen, er en formodning om at fasilitetsdimensjonen for LGD sammen med produkttype mv., gir en tilstrekkelig inndeling. Det er altså fortsatt snakk om en form for klasseinndeling, men ikke i denne forskriftens forstand at klassifiseringen skal rangere mellom høyere og lavere risiko. Denne forskjellen mellom klasseinndeling og klassifisering er reflektert i første ledd.

Annet ledd regulerer, tilsvarende som for LGD, at KF skal reflektere økonomiske nedgangstider der hvor dette gir et mer konservativt estimat. Tredje ledd tilsvarer også et krav for LGD, jf. § 4-5 femte ledd bokstav b; direktivets krav til sikkerhetsmarginer i dette tilfellet anses innarbeidet i § 3-2.

Ad tredje og fjerde ledd: Selv om KF skal brukes til å fastsette ”exposure at default”, skal KF likevel fange opp risikoen for at engasjementsbeløpet øker etter at misligholdet har inntruffet. Institusjonen skal her vurdere hvilke tiltak den kan – og ønsker å – treffe for å begrense ytterligere trekk. Institusjonen skal ha tilfredsstillende retningslinjer og rutiner for *daglig* overvåkning av trekk, se femte ledd.

Datalengdekravet, *siste ledd*, er som for LGD.

Om omfang av KF-estimering, særlig om lånetilsagn mv.

Kredittilsynet vil gjøre noen merknader i forhold til omfang og virkeområde av paragrafen, og da særlig for lånetilsagn og finansieringsbevis – også under massemarked, i den grad det her estimeres KF. Som nevnt under § 4-2, er det et krav under avansert metode at det skal estimeres KF for alle kredittlinjer; GL10 paragraf 313 gir noen mulighet til å tolke ”kredittlinjer” på en svært vid måte, men all den tid Kredittilsynet gjennomfører et ”alt eller intet”-prinsipp, ville dette medføre et tilleggskrav som neppe er hensiktsmessig.

Det er imidlertid gitt at KF skal estimeres også for ukommitterte linjer og der hvor grunnleggende metode kunne gi KF lik 0. Kredittilsynet bemerker at lånetilsagn mv. som i kraft av kort løpetid har konverteringsfaktor 0 også etter dagens regelverk inngår i kapitaldekningsrapporteringen, se veiledningen til post 14.55 siste avsnitt. For rene lånetilsagn, kan man i prinsippet se for seg at sannsynligheten for at avtalen misligholdes er sannsynligheten for mislighold gitt at tilsagnet benyttes, multiplisert med sannsynlighet for benyttelse – en risikoparameter som regelverket ikke tar høyde for. Unntatt for massemarked skal også PD knyttes til motpart og ikke til transaksjon. Kredittilsynet vil likevel vurdere en tilnærming basert på PD-justering dersom dette skulle bli aktuelt.

Slik som regelverket er organisert, er det imidlertid lagt opp til at det er konverteringsfaktoren som skal omsette en forpliktelse utenom balansen til en kredittekvivalent. KF skal representere risikoen for fremtidig trekk frem til mislighold (og ut over dette, der det følger av fjerde ledd). Bemerk at første ledd sier at KF skal estimeres *ut fra* (”on the basis of”) realisert verdi for misligholdte, hvilket gir muligheter for tilpasninger i forhold til den naive anvendelse det ville være å ta KF lik realisert EAD uten hensyn til frekvensen for bruk av tilsagn. Lånetilsagn har også den egenskapen at det kun kan trekkes én gang, og det er derfor ikke behov for å se på fremtidige senere opptrekk. I utgangspunktet kan altså KF for en gruppe ellers identiske lånetilsagn, estimeres ut fra forventet utnyttelsesgrad – som likevel skal være representativ for økonomiske nedgangstider dersom dette gir en høyere verdi.

Mer om KF-estimering

KF gjelder andelen utenom balansen, og skal være ikke-negativ. Det er altså ikke innenfor regelverket å estimere fremtidig engasjement ved mislighold uavhengig av nåværende trukket beløp – det ville kunne medføre $KF < 0$ der hvor det allerede er trukket mer. Dersom det ved slike metoder etableres at fremtidig engasjement ved mislighold er full ramme, så vil dette ved sammenfall etablere at KF er 1, og i slike tilfeller – eller der KF er nær 1 – vil denne metoden være svært nær korrekt, noe Kredittilsynet kan ta hensyn til, se også GL10 paragraf 306.

GL10 gir en del veiledning knyttet til KF-estimering. Det foreslås her at referansedata omfatter en ett års periode før mislighold. Horisonten er mer motivert ut fra at ett års-tenkningen i Basel II enn av noen modelleringsforutsetning, men det er enighet om at dette skal være utgangspunktet med mindre en annen periode er mer passende og konservativ, se paragraf 304 og 305; imidlertid kan en institusjon bruke en finere inndeling innenfor vinduet, se ”Variable-horizon approach” i første kulepunkt etter 305.

§ 4-7 Egne M-verdier

gjennomfører annekse VII:2 (12) og (14).

Paragrafen regulerer beregning av løpetidsparameteren M. Kredittilsynet har som nevnt i merknadene til 2005-utkastet, ikke til hensikt å benytte det nasjonale valget som unntar fra kravet om å beregne M for motparter av begrenset størrelse, og vil verken åpne for eller tillate egenfastsatt M under grunnleggende metode.

Ad annet ledd: I merknadene til 2005-utkastet, ble det lagt opp til en beregningsnøyaktighet på en dag, noe som også har blitt lagt til grunn i Corep-rapporteringen. Kredittilsynet har mottatt høringsinnspill som ber om å tillate konservative forenklinger; mer konkret er det vist til at det er en vesentlig forenkling systemmessig forenkling å regne serielån som annuitetslån, som vil ha en M på en svært enkel form som kan implementeres ut fra antall terminer totalt og per år og tid til første. Kredittilsynet ser dette som rimelig.

I nytt *trede ledd* som regulerer M for motpartsrisiko, er det en mulighet for å bruke avvikende beregningsmåte etter tillatelse fra Kredittilsynet. Dette er knyttet opp til interne modeller for ensidig CVA, jf. VII:2 (12) (ea) nest siste punktum.

Fjerde ledd regulerer M for motregning av derivater og verdipapirfinansiering.

Femte ledd regulerer en minimumsverdi på én dag for M for enkelte kortsiktige engasjementer. Direktivordlyden foreskriver en sak til sak-behandling her, og Kredittilsynet har ikke gjort ytterligere vurderinger på det nåværende tidspunkt.

Det er noen usikkerhet knyttet til fjerde og femte ledd og direktivets annekse VII:2 (13), som tolkes til å være overflødig ut fra fritaket for kapitalkrav etter § 1-4 i del VI. Det må her tas forbehold om tolkningen.

Siste ledd er en særbestemmelse for double default-regelverket.

§ 4-8 S

gjennomfører annekse VII:1 (4)

S er for fastsettelsen av den såkalte SMB-rabatten, som i risikovektformelen gir et lavere kapitalkrav for gitt PD, LGD og EAD for små og mellomstore foretak.

Som nevnt i 2005-utkastet, gjorde Kredittilsynet noen undersøkelser av relevansen av mål på størrelse. Disse indikerte at der hvor eiendeler overstiger omsetning, er dette en indikator på at det er snakk om selskaper som SMB-rabatten ikke var ment å tilgodese.

Ved fastsettelse av S skal institusjonen uansett legge til grunn siste tilgjengelige årsregnskap, analogt med krav om årlig rating.

§ 4-9 Parameterverdier for kredittrisiko for kjøpte fordringer

gjennomfører annekse VII:1 (6), (12), VII:2 (3), (4), (6), (8) (e) og (f), (9), VII:4 (60), (61)

Denne paragrafen gir særlige bestemmelser for kredittrisiko for kjøpte fordringer.

Det er en mulighet for å behandle visse porteføljer av kjøpte fordringer som massemarked, etter femte ledd og etter tillatelse fra Kredittilsynet. Substansforskjellen ligger her først og fremst i at direktivet skiller mellom ”grades” (risikoklasser for foretak) og ”pools”, som er en forenkling som er tillatt under retail, og som ikke medfører samme grad av individuell behandling. Behandlingen etter femte ledd kan være hensiktsmessig fordi det vil være en uhensiktsmessig byrde å risikoklassifisere hver debitor i fordringsmassen, eller endog å identifisere disse. GL10 paragraf 222 til 225 gir nærmere veiledning for hva som er minimumskrav for å kunne søke dette unntaket, og hva som er å anse som en uhensiktsmessig byrde.

Kredittilsynet legger til grunn at også kjøpte fordringer som skal behandles som corporate, kan klassifiseres etter EL i stedet for etter PD, se første ledd, men standardene for klassifisering må være som for vanlige foretak. EL kvantifiseres etter standardene for PD-kvantifisering.

For LGD gjelder nå sjablongverdier på 1 for fordringer som står tilbake for annen gjeld, og 0,45 (tilsvarende grunnleggende IRB-metode) ellers. Tredje ledd siste punktum om at LGD minst skal være lik EL er ikke direktivfestet, men er i prinsippet nødvendig for å unngå $PD > 1$. Til forskjell fra for ordinære foretakseksposeringer, er det ikke krav om egenfastsatte LGD-verdier for kjøpte fordringer under avansert IRB-metode. Dersom institusjonen anvender avansert metode, kan den likevel dekomponere EL i PD og LGD. I forskriftens ordlyd er dette formulert som en adgang etter Kredittilsynets tillatelse, og Kredittilsynet vil her legge til grunn at kravet er at dekomponeringen av EL i PD og LGD må kunne gjøres på en pålitelig måte (”in a reliable manner”), ikke etter kravene til egne estimater.

Institusjoner som ikke allerede har dekomponert EL i PD og LGD, skal deretter sette PD lik EL/LGD, dog minst tre basispunkter.

Garantier og kredittderivater kan anvendes som for ordinære foretaksengasjementer. S skal også fastsettes som for ordinære foretaksengasjementer, men kan likevel beregnes ut fra en gjennomsnittsbetraktning.

§ 4-9 Parameterverdier for kredittrisiko for kjøpte fordringer

gjennomfører VII:2 (5) annet punktum, (7), (8) (g)

For forringelsesrisiko er direktivet noe uklart, og Kredittilsynet følger den tolkningen som ligger i GL10 paragraf 231: PD kan enten fastsettes gjennom rating og estimering, med LGD lik 0,75, eller PD kan settes lik et EL-estimat med LGD lik 1. Uansett skal forringelseshendelser erstatte misligholdshendelser i estimeringen.

Det er også sjablongmessige verdier for M og S, og dessuten en åpning for andre tilbydere av beskyttelse mot forringelsesrisiko, enn dem som aksepteres for kredittrisiko. Kredittilsynet har ikke gjort noen avklaringer av hva slags garantister det er skulle være snakk om.

§ 4-11 Lagring av opplysninger

gjennomfører artikkel 84 (2) (d), annekset VII:4 (38), (39)

IRB-systemet skal samle, lagre og dokumentere og ha tilgjengelig for bruk en rekke data som er nødvendige for å kunne etterprøve, validere og dessuten estimere fra data.

Ad bokstav a presiseres at "hver risikoklassifisering" betyr hver motpart, hver garantist og i hver av ratingsystemets dimensjoner, og inkluderer reklassifiseringer (herunder reklassifisering til eller fra klassen for misligholdende motparter) og dermed også migrasjon.

Ad bokstav b: med "risikoparametre" menes normalt PD, LGD og KF, men også S der denne avviker fra 50.

Bokstav c følger ikke av direktivet, men er satt inn av hensyn til definisjoner av mislighold.

Ad bokstav d: med "opplysninger" om misligholdte engasjementer menes minst omstendighetene knyttet til selve misligholdet, herunder de data som er nødvendig for å validere forklaringsvariablene bak risikoklassifisering. Omstendigheter knyttet til kredittbeskyttelse skal spesielt identifiseres. Institusjoner som anvender grunnleggende metode skal også samle realiserte tapsdata og engasjementsbeløp på misligholdstidspunktet; dette står formulert som en oppfordring i den nye Baselakkordens paragraf 505, der det vises til pilar 2 og vurdering av behovet for økonomisk kapital. Det vises her til § 3-2 annet ledd bokstav d som krever at disse dataene skal være konsistente med misligholdsdefinisjonen. Kredittilsynet anser det likevel ikke som hensiktsmessig å stille like strenge krav under grunnleggende som under avansert IRB-metode, all den tid verdiene ikke inngår i kapitalkravet direkte eller som data for egne estimater.

Annet ledd fastslår at institusjoner under avansert metode skal samle de nødvendige data knyttet til LGD- og KF-relatert risiko, inklusive data som er nødvendig for å vurdere forklaringsvariable. Disse data inkluderer trekkhistorikk der hvor KF-bestemmelsen kommer til anvendelse.

Det vil også være et generelt krav at institusjonen skal ha de data som er nødvendig for å oppfylle pilar 3 (VII:4 (37)). Se her merknader til del X.

Merknader til kapittel 5. Risikoklassifisering og kvantifisering: massemarkedsengasjementer

Det foreslås å skille ut massemarked i separat kapittel på en måte som tydeliggjør likheter og forskjeller med metoden for stater, institusjoner og foretak. Det er bare én ”metode” for massemarked, men det er flere valg hva angår ratingsystemets struktur. En del bestemmelser er felles, og merknadene til kapittel 5 vil vise til, og må leses i sammenheng med, merknadene til kapittel 4. Bemerk imidlertid at henvisninger til ”kapittel 4” eller ”som for foretak” mv. i de følgende kommentarene, må leses med de tilpasninger som følger av massemarked-spesifikke bestemmelser, som for eksempel datalengdekrav.

§ 5-1 Risikoklassifisering

gjennomfører annekset VII:4 (14) til (17)

Bestemmelsene om et ratingsystems struktur er vesentlig mer fleksible for massemarked enn for stater/institusjoner/foretak. For massemarked er kravet kun at ratingsystemet skal ivareta all risiko, og det er ikke noe krav om separate dimensjoner for risiko knyttet til motpart og risiko knyttet til fasilitet. Kredittilsynet har likevel foreslått å forskriftsfeste adgangen til en slik struktur eksplisitt, som et alternativ til en struktur der institusjonen grupperer sammen engasjementer som totalt sett fremstår som innbyrdes homogene i det som direktivet kaller ”pools” (denne forskriften skiller ikke mellom ”grades” og ”pools”, men omtaler begge som risikoklasser – innholdet i ”risikoklasse”-begrepet må tolkes deretter). Motivasjonen for å skille disse to strukturene, ligger blant annet i muligheten for å estimere LGD ut fra EL og PD-estimer (eller omvendt, PD ut fra LGD og EL-estimer); for at dette skal være hensiktsmessig, bør engasjementene i en og samme risikoklasse være innbyrdes homogene simultant i (PD, LGD), og derfor er slike estimeringsmetoder bare gjort tilgjengelige der hvor samlet risikobedømmelse brukes.

For massemarked kan institusjonen også velge å la det som normalt ville ha blitt oppfattet som KF-relatert risiko, reflekteres i LGD i stedet for i KF; dette betyr for eksempel at institusjonene kan fastsette EAD ved å sette KF lik 1, og beregne LGD ut fra denne EAD-en. Igjen presiseres at dette ikke gir unntak fra de generelle kravene om forsvarlig kvantifisering, det vil si at LGD må differensiere mellom for eksempel relevante produkttyper. Bemerk at det uansett ikke lenger er noe krav til separat ratingdimensjon for KF, se merknadene til kapittel 4.

Det er ikke noe krav til et minste antall risikoklasser. Intensjonen bak dette kravet for engasjementer med stater/institusjoner/foretak er å sikre tilstrekkelig differensiering, et formål som er tatt inn eksplisitt i første ledd.

Det er et krav om at betalingshistorikk skal inngå som forklaringsvariabel, med mindre dette ikke har forklaringskraft. Direktivet stiller videre et krav om at IRB-systemet skal hensynta mulighetene for at samme sikkerhet stilles bak flere engasjementer, og for eksempel hensyntar forskjellig (tinglyst) prioritet for pant.

Som under kapittel 4, er det mulig å dele engasjementer i pantsikret og usikret del og fastsette parametre separat, dersom dette er ønskelig.

§ 5-2 Kvantifisering av PD

gjennomfører VII:2 (16) til (17), VII:4 (67) til (70), (72)

Etter første ledd første punktum kan PD kvantifiseres som for foretak. Der hvor det gjøres samlet klassifisering, kan PD likevel fastsettes ved å estimere EL og LGD og avlede PD herfra. PD estimert på denne måten skal likevel oppfylle bestemmelsene i § 4-4 annet ledd bokstav b til d, se merknader til disse, herunder til høringsinnspill som er felles for PD under begge kapitlene.

Etter annet ledd er det videre et (massemarked-spesifikt) krav at estimeringen hovedsakelig skal baseres på interne data, for å sikre at estimatene i tilstrekkelig grad hensyntar institusjonens egen praksis. Det åpnes imidlertid for at institusjoner kan bruke eksterne data, herunder modeller utviklet på eksterne data og/eller data som er poollet med samarbeidende institusjoners. Institusjonen skal i så fall sikre at dataene er representative for intern praksis.

Direktivet har en bestemmelse (VII:4 (72)) om at institusjonen skal identifisere og analysere påregnelige endringer over en eksponerings livssyklus. Kredittilsynet anser dette kravet for å være innarbeidet i de generelle kravene til forsvarlig kvantifisering. Spesielt bør institusjonene gjøre en vurdering av virkningen av at en del lån har en løpetid som kan være vesentlig lengre enn institusjonens datatilfang.

§ 5-3 Kvantifisering av LGD og KF

gjennomfører artikkel 87 (7), VII:2 (20) første punktum, (21a), VII:4 (72) til (79) og (82) til (84), (86) til (91), (93)

Etter første ledd første punktum kan LGD kvantifiseres som for foretak. Tilsvarende som for PD kan LGD likevel fastsettes ved å estimere EL og PD og avlede LGD herfra. LGD estimert på denne måten skal likevel oppfylle kravene i § 4-5 fjerde til sjuende ledd. EL for misligholdte engasjementer – EL_{be} – er nevnt spesielt i tråd med skiftet av notasjon.

Adgangen til å la "KF-risiko" være reflektert i LGD gjelder uansett hvilken struktur som er valgt. Dersom denne adgangen ikke benyttes, skal egne KF-verdier estimeres som for foretak.

Annet ledd regulerer det forhold at LGD-er som reduseres av pant i fast eiendom, kun er tillatt for underkategorien eiendomsengasjementer. Dette gjelder alle typer fast eiendom. Dersom det er pant i fast eiendom – for eksempel, der hvor et engasjement delvis sikret i fast eiendom er splittet i sikret og usikret del etter § 5-1 annet ledd – skal LGD regnes som for et tilsvarende lån uten denne sikkerheten.

§ 5-4 Garantier og kredittderivater

gjennomfører annekset VII:2 (19) første punktum og (21), VII:4 (95) til (103)

Garantier og kredittderivater kan hensyntas som for avansert IRB-metode, med det unntak at double default-bestemmelsen ikke får anvendelse på engasjementer mot fysiske personer (denne innskrenkningen er regulert i del V § 1-12).

§ 5-5 Datahistorikk

gjennomfører, med unntak for innføringsbestemmelser, annekset VII:4 (71), (85) og (94)

Se merknadene under PD for foretak og under innføringsbestemmelsene i del I.

§ 5-6 M

Første ledd setter $M = 1$ for å få en enhetlig beregningsformel i § 8-1. Annet ledd er som for foretak, siden det er felles beregningsformel for foretak og massemarked-SME når double default-bestemmelsene brukes.

§ 5-7 Parameterverdier for kjøpte fordringer

gjennomfører anneks VII:2 (18) til (20) (forringelsesrisiko)

Særlig for kjøpte fordringer er skillet mellom massemarked (og behandling som for massemarked etter § 4-9 femte ledd) på den ene siden, og foretak på den andre, av betydning. Klassifiseringsstandardene under massemarked fremstår etter forskriftens ordlyd som nær analoge, men det ligger ikke tilsvarende forventning til individuell behandling i en massemarkedsklassifisering – tvert imot ligger det i massemarkedsdefinisjonen et krav om en mer summarisk behandling. Særlig når en institusjon kjøper en portefølje av fordringer, vil man ved ”inngåelse” kunne ha behandlet hver enkelt fordring svært summarisk og ut fra en ”pool”-tankegang. Bestemmelsene i paragrafen må forstås i lys av dette.

For forringelsesrisiko gjelder klassifiseringsregler som for massemarked, og kvantifiseringsprosedyrer tilsvarende som i § 4-10, som også regulerer M og S. Som for avansert metode, kan Kredittilsynet tillate institusjonene å dekomponere i PD og LGD dersom dette kan skje på en pålitelig måte.

§ 5-8 Lagring av opplysninger

gjennomfører artikkel 84 (2) (d), anneks VII:4 (40)

Det vises her til kommentarer gitt under § 4-11, med de modifikasjoner som følger av ordlyden. For massemarked er det ikke et krav at alle engasjementer med samme motpart skal ha samme PD, og forskriften må derfor formuleres for å sikre at mislighold registreres og lagres for hvert engasjement. Betalingshistorikk skal som nevnt inngå som forklaringsvariabel. Det forventes her at institusjonen kan lagre data nok til å kunne vise hva som er relevant betalingshistorikk og ikke.

Siste bokstav, om tapsdata for kvalifisert rullerende engasjementer, er relatert til kravet om å kunne dokumentere lav volatilitet i forhold til gjennomsnittlig tap, jf. § 1-1 annet ledd bokstav b.

Merknader til kapittel 6. Egenkapitalposisjoner

§ 6-1 Metodevalg

gjennomfører artikkel 87 (12) første punktum, VII:1 (15)

For egenkapitalposisjoner er det valg mellom tre beregningsmetoder, nemlig enkel risikovektmetode, PD-LGD-metode og interne modeller. Sistnevnte er ikke foreslått gjennomført på det nåværende tidspunkt, og direktivet inneholder her en rekke krav det er vanskelig å operasjonalisere og gi hensiktsmessige merknader til på det nåværende tidspunkt.

Ved anvendelse av annet ledd (jf. fjerde) vil Kredittilsynet legge vekt på at institusjonen har tydelige rutiner for konsistent metodevalg, og som ikke bærer preg av forsøk på å utnytte regelverksarbitrasje.

Tredje ledd regulerer engasjementer med (inklusive eierandeler i) verdipapirfond, der ”look through”-metoden ikke kan benyttes. Disse skal risikovektes etter enkel risikovekt-metode. Kredittilsynet forventer at institusjonen har rutiner for klassetilordning for slike engasjementer.

§ 6-2 Enkel risikovekt-metode

gjennomfører artikkel 87 (12) første punktum, annekse VII:1 (17) til (19) og (30)

Første ledd regulerer risikovekt for tre klasser av egenkapitalposisjoner. Av disse er det kun den første som fordrer nærmere kommentar, og som ligger til grunn for rutinekravet i fjerde ledd. Intensjonen er at denne skal være reservert porteføljer med lav risiko (og dette kravet er foreslått nedfelt i forskrift), men det er ikke satt eksplisitte grenser. GL10 paragraf 213 overlater nærmere avgrensning til tilsynsmyndighetene og den dokumentasjon institusjonene måtte komme opp med. Kredittilsynet vil vurdere spørsmålet ved behov, men antar at forhold som aktiv risikostyring mv. vil kunne være momenter å vurdere.

Annet ledd regulerer muligheten til å motregne lange og korte posisjoner i EAD i gitte tilfeller, og tredje ledd regulerer garantier.

§ 6-3 PD-LGD-metode

gjennomfører annekse VII:1 (20) første punktum, (22), VII:2 (22) til (25),

PD-LGD-metoden gir muligheten for å beregne risikovekt for egenkapitalposisjoner ut fra sannsynligheten for at foretaket ikke lenger er i stand til å betjene gjeld, i hvilket tilfelle foretakets egenkapital i overveiende grad må anses å være tapt. Dette gjenspeiles i LGD-verdiene, se fjerde ledd.

PD skal i utgangspunktet fastsettes som for et ordinært engasjement med foretaket egenkapitalposisjonen gjelder, bortsett fra visse særlige guly, fastsatt i tredje ledd. Fordi det ikke nødvendigvis er snakk om foretak institusjonen har ordinære engasjementer med, kan det være vanskelig å anvende en misligholdsdefinisjon som oppfyller § 2-1. Institusjonen kan da anvende en annen definisjon, hvilket etter § 8-1 annet ledd vil resultere i et forhøyet kapitalkrav. Institusjonen kan hensynta garantier.

Merknader til kapittel 7. Særlige bestemmelser for engasjementer med verdipapirfond

§ 7-1 Forenklet behandling av engasjementer med verdipapirfond

gjennomfører artikkel 87 (11) unntatt første punktum, (12).

Denne paragrafen regulerer engasjementer med verdipapirfond der det ikke anvendes ”look through”-metoden etter § 1-1 første ledd. Bestemmelsen er noe forenklet i forhold til direktivet.

Etter første ledd skal institusjonen skille ut andelene i egenkapitalposisjoner, og behandle disse etter enkel risikovekt-metode; øvrige engasjementer behandles etter standardmetoden, men med høyere risikovekter som beskrevet. Institusjonen kan likevel *velge* å risikovekte også ikke-egenkapitalposisjoner etter enkel risikovekt-metode. Dette kan for eksempel være der hvor det ikke er hensiktsmessig å fastslå hvordan fondet til enhver tid er posisjonert.

Merknader til kapittel 8. Beregningsgrunnlag for kapitalkrav, samt justert forventet tapt beløp

Dette kapitlet regulerer beregninger av risikovekter/kapitalkrav og forventet tapt beløp. Bemerk at beregningsgrunnlaget for verdipapiriseringsposisjoner skal fastsettes etter del VII (gjennomfører artikkel 87 (10) for IRB), og disse er derfor ikke regulert i del IV.

§ 8-1 Beregningsgrunnlag for engasjementer der institusjonen skal fastsette PD

gjennomfører artikkel 87 (3), annekse VII:1 (2) til (4), (9) til (11) første punktum, (14), (20), (21), (26) unntatt siste punktum.

Denne paragrafen gjelder der hvor det foreligger PD. Kredittilsynet antar at misligholdssannsynligheter på nøyaktig null ikke forekommer i virkeligheten, og regner grenseverdien 0 for $PD = 0$ kun som en potensiell praktisk tilnærming. Parameteren R skal fastsettes etter bokstav a for stater, institusjoner og foretak (herunder ved PD-LGD-metode for egenkapitalposisjoner), men også for forringelsesrisiko for massemarked, og ved bruk av double default-regelen. Bemerk at dette også gjelder kjøpte foretaksfordringer som i medhold av § 4-9 femte ledd klassifiseres og kvantifiseres etter § 5-7 første ledd. For massemarked, med unntak som nevnt, er det en R for hver underkategori, men likevel slik at institusjonen kan velge den mest konservative R for en portefølje av kjøpte fordringer som ikke kan tilordnes R individuelt.

R-verdiene er som i Baselakkorden og i direktivet, selv om det ville ha vært mer instruktivt – og korrekt på rundt en trilliondel nær – å bruke verdiene $0,12 (1 + \exp(-50 PD))$ og $0,03 + 0,13 (1 + \exp(-35 PD))$, som enkelte jurisdiksjoner gjør.

Annet ledd regulerer PD-LGD-metode der hvor det er brukt en avvikende misligholdsdefinisjon. Det er foreslått et annet ledd for å regulere at ikke forventet tapt beløp pluss åtte prosent av beregningsgrunnlaget overstiger EAD.

Tredje ledd regulerer de tilpasninger som gjøres ved anvendelse av double default-bestemmelsene. Direktivet avviker her fra Baselakkorden i det at det ikke gis SMB-rabatt.

Fjerde ledd regulerer misligholdte engasjementer. Beregningsgrunnlaget vil bli null under enkelte metoder. Hva angår spørsmålet om LGD (fastsatt før mislighold eller ikke), se merknad til § 4-5.

§ 8-2 Beregningsgrunnlag og EL under forenklet metode for engasjementer med spesialiserte foretak

gjennomfører annekse VII:1 (5) første avsnitt, VII:1 (29)

Denne paragrafen regulerer risikovekt og EL under forenklet metode for spesialiserte foretak. Kredittilsynet har ikke foreslått å gjøre bruk av det nasjonale valget knyttet til å benytte $< 2\frac{1}{2}$ år-raden i tabellen for alle løpetider.

§ 8-3 Beregningsgrunnlag for egenkapitalposisjoner under enkel risikovekt-metode

gjennomfører delvis 87 (4), annekse VII:1 (17)

Risikovektene under enkel risikovekt-metode er regulert i § 6-2.

§ 8-4 Beregningsgrunnlag for øvrige eiendeler uten kredittrisiko

gjennomfører VII:1 (25)

Nytt siden 2005-utkastet er reguleringen av restverdier av leasingavtaler. Begrunnelsen for bestemmelsen var at restverdien skal spres jevnt ut over leasingperioden. Bemerk at det er snakk om hele perioden, ikke kun den gjenværende delen, men Kredittilsynet antar likevel at M rundes av opp til 1 ved behov.

§ 8-5 Forventet tapt beløp

gjennomfører artikkel 88, anneks VII:1 (27) til (33)

Bestemmelsen gjelder forventet tapt beløp. I enkelte tilfeller estimeres EL, og da skal forventet tapt beløp beregnes ut fra EL. I de tilfeller der EL ikke er fastsatt, vil PD og LGD være fastsatt. Dette hierarkiet eliminerer den potensielle doble definisjonen for misligholdte engasjementer, da EL_{be} skal benyttes.

Verdipapiriseringsposisjoner og øvrige eiendeler uten kredittrisiko gir ikke bidrag til justert forventet tapt beløp etter § 8-7.

§ 8-6 Særlige bestemmelser for kurvprodukter

gjennomfører anneks VII:1 (8)

Denne bestemmelsen er analog med del III § 3-3. Det er ikke regulert hvordan første ledd tredje punktum skal forstås, men det naturlige vil være en nedskalering med samme faktor i risikovekt og forventet tap.

§ 8-7 Justert forventet tapt beløp

gjennomfører artikkel 57 (q), anneks VII:1 (34) og direktiv 93/6 artikkel 17..

Justert forventet tapt beløp etter denne paragrafen skal inngå i beregningen av ansvarlig kapital, se merknader til del II, der det er gjort fornyete vurderinger i forhold til 2005-utkastet. Ved beregning av justert forventet tapt beløp, skal det for engasjementer med stater, institusjoner og foretak samt massemarkedsengasjementer regnes inn forventet tapt beløp etter dette kapittel, fratrukket nedskrivninger, se anneks VII:1 (34); dette har å gjøre med at EAD for slike engasjementer er før nedskrivninger. For egenkapitalposisjoner skal forventet tap regnes inn, men ikke nedskrivninger, se artikkel 57 (q); for verdipapiriseringsposisjoner skal ingen av delene regnes med, og det samme gjelder for øvrige eiendeler uten kredittrisiko.

Merknader til kapittel 9. Stresstesting og validering

Bestemmelsene knyttet til stresstesting og validering er noe omorganisert. De generelle pliktene til å stressteste og validere og fastsette rutiner til dette, er flyttet til del XI kapittel 2 og gjelder alle interne metoder.

Bestemmelsene knyttet til validering er gjort korte og generelle. Når det gjelder den nærmere forvaltningen av bestemmelsene, vises det til høringsnotatet fra september 2004. Det ble der spesifisert en rekke elementer som naturlig vil inngå i en validering, og som viser hva Kredittilsynet vil forvente av innhold. Bestemmelsene knyttet til validering er inndelt i

generelle bestemmelser og bestemmelser knyttet til prosess (§ 9-2) og bestemmelser knyttet til valideringen av klassifisering og kvantifisering (§ 9-3).

§ 9-1 Stresstesting

gjennomfører annekse VII:4 (41) til (42a)

IRB-stresstestene er et pilar 1-krav, og en forutsetning for å få IRB-tillatelse. De skal være det Baselakkorden kaller ”meaningful and reasonably conservative”, en formulering man også finner igjen i direktivet. I dette ligger at et scenario tilsvarende stresstestene ikke skal være innenfor det man bør kunne forvente innenfor et kort tidsrom, men representere forhold som vil kunne inntreffe fra tid til annen, og som institusjonen derfor bør ta høyde for under hensynet til langsiktig drift.

Kredittilsynet vil legge betydelig vekt på utforming av stresstestene og anvendelse av utfallet. Kredittilsynet forventer et detaljnivå der institusjonen minst vurderer ratingmigrasjon som endogen følge av stressscenariene (altså som output fra testene, ikke som input i dem), og dernest virkningen av dette på kapitaldekningen og evnen til å oppfylle pilar 1-minstekravet, jf. annekse VII:4 (42).

Direktivet operasjonaliserer i liten grad kravene til stresstesting, sier ikke hva som er ”reasonably conservative” ut over ”at least [...] mild recession scenarios”, og går ikke i detalj på hva som forventes at en institusjon skal tåle. Det er ikke etablert noe sterkt forhold mellom stresstester og scenarier for LGD-estimering. I GL10 paragraf 290 pekes det på at LGD for nedgangstider kan være lavere eller høyere enn et estimat som følger av stresstestene, men det forventes et visst samsvar i den grad scenariene sammenfaller. Kredittilsynet antar at stresstestene og nedgangsscenariene skal reflektere en innbyrdes tilsvarende grad av konservatisme, på et overordnet plan; i dette ligger ingen forventning om at de skal gi samme resultat på et gitt tidspunkt. Det forventes nærmere avklaringer internasjonalt, bl.a. i regi av CEBS.

FSA UK har sendt på høring⁶ en annen mulig tilnærming til stresstester, der scenariet er mer konservativt, men hvor det også er mulig å hensynte risikostyringstiltak. Her heter det bl.a.: *We propose that firms assess the impact of and demonstrate through a ‘capital management plan’ that they could with reasonable confidence survive a recession of the severity that might be expected once in 25 years, while continuing to meet their regulatory capital requirement throughout. Where a firm could not demonstrate this, we would respond, through the Pillar 2 process, by setting additional capital requirements or taking other appropriate measures.* Kredittilsynet peker på at en slik tilnærming ytterligere vil svekke koblingen mellom LGD og stressscenarier, men vil arbeide videre med spørsmålet.

Uklarhetene i forhold til stresstester er bakgrunnen for det foreslåtte siste ledd i paragrafen, som gir Kredittilsynet myndighet til å fastsette nærmere bestemmelser. Flere høringsinstanser stiller spørsmål ved dette leddet, og det fremholdes som uheldig å forskriftsregulere stresstestene i for stor detalj. Det er imidlertid Kredittilsynets vurdering at bestemmelsen slik det er foreslått, er et mer fleksibelt alternativ til å regulere stresstestene nærmere i forskrift, også tatt i betraktning at forholdene er så vidt uavklarte. Det foreslås at leddet blir stående, men samtidig at man kan revurdere dette dersom avklaringene internasjonalt gir grunnlag for å komme med tydeligere formuleringer innen forskriften endelig fastsettes.

⁶ *Strengthening Capital Standards 2*, http://www.fsa.gov.uk/pubs/cp/cp06_03.pdf

Hva angår tillegget i VII:4 (42a), som pålegger institusjoner som anvender double default-regelverket å ta inn nedgradering av garantister (herunder, hvorvidt kredittbeskyttelsen fortsatt vil kunne hensyntas) i vurderingen av ratingmigrasjon under stresstestene, så anser Kredittilsynet bestemmelsen for å være dekket av de generelle kravene.

§ 9-2 Generelle krav til etterprøving (validering)

gjennomfører artikkel 84 (2) (e), VII:4 (3), delvis VII:4 (31) (d) og (35), delvis VII:4 (109), (112)

Denne paragrafen fastslår bestemmelser for nivå og detaljeringsgrad av valideringen. Det vises her til høringsnotatet fra september 2004. Valideringen skal gi en vurdering av både systemets utforming og de prosesser som ligger til grunn, og på den andre siden resultatene systemet produserer. Valideringen skal videre sikre både at klassifisering og kvantifisering av risiko foregår konsekvent, og at det foregår på en pålitelig måte i alle ledd, på både detaljert nivå og på overordnet/aggregert nivå (porteføljer, forretningsområder og for institusjonens samlede virksomhet). I tillegg til kravene stilt i fjerde ledd, vil Kredittilsynet også forvente, ut fra den mer generelle bestemmelsen i tredje ledd, at valideringen sikrer at IRB-systemet fungerer tilfredsstillende for forskjellige typer av og nivåer av risiko.

Kredittilsynet vil vise til prinsippene i GL10, og spesielt prinsippene fra undergruppen av Baselkomiteens Accord Implementation Group, slik de er gjengitt og utdypet. Det vises videre til GL10s omtale av "low-default portfolios", paragraf 401ff; det fremgår av paragraf 404 at det i slike segmenter ikke er en absolutt forutsetning at slike kan valideres ut fra statistiske tester alene. Dette gir imidlertid ikke fritak for kravet til en *forsvarlig* validering.

Det er et særkrav til statistiske modeller i fjerde ledd: de skal testes på annen populasjon og i annen tid enn hva de ble utviklet på.

Hva angår nivå og omfang av valideringen, er det fra en høringsinstans påpekt at 2005-utkastet legger seg på et sterkere detaljeringsnivå enn direktivet, og at det å ta VII:4 (26) inn i valideringsbestemmelsene er et sterkere krav enn direktivet stiller, i og med kravet til hyppighet. Kredittilsynet foreslår å imøtekomme disse merknadene ved å gjøre kravet til den *årlige* valideringen kun gjeldende for det som nå er tredje ledd ff. Kredittilsynet forventer fortsatt at institusjonen validerer på de nivåer som nevnt i annet ledd, men ikke nødvendigvis hvert år etter samme metoder.

Sparebankforeningen har to merknader til kravet om å validere ut fra utviklingen siden forrige validering, og på hele institusjonens datagrunnlag. Ad det førstnevnte legger foreningen vekt på at det på så kort periode kan være vanskelig å oppnå statistisk signifikans. Ad det sistnevnte foreslår foreningen å spesifisere at det mener institusjonens *relevante* datagrunnlag. Kredittilsynet har foreslått å ta inn sistnevnte forslag. Hva angår det førstnevnte, ser Kredittilsynet det som hensiktsmessig at valideringen eksplisitt vurderer systemet opp mot den senere utvikling. Validering omfatter både kvalitative og kvantitative elementer, og der hvor statistiske tester ikke er tilstrekkelige bør institusjonen gjøre kvalitative vurderinger. Kredittilsynet har derimot forståelse for at harde kvantitative kriterier for konklusjoner ut fra siste års utfall alene, lett vil kunne bli mindre meningsfulle i en situasjon der det er svært få predikerte mislighold.

Kredittilsynet har tidligere kommunisert at det forventes at også valideringsarbeidet er gjenstand for en grundig vurdering. Dette er dekket av AIG-prinsippene, se GL10 paragraf 390. Kredittilsynet har tidligere kommunisert at en slik vurdering særlig er vesentlig i de

tilfellene der validering ikke kan utføres av enheter og personer som er uavhengig av modellmiljøene. En slik vurdering kan til en viss grad dekkes av internrevisjonen, men enkelte institusjoner vil kunne se det som mer hensiktsmessig å ha en dedikert enhet for å gjennomgå valideringsarbeidet og på denne måten gi internrevisjonen bedre grunnlag, eventuelt i tilknytning til vurderingen av valideringsresultatene.

§ 9-3 Særlige krav for validering av EL, PD, LGD og KF

gjennomfører VII:4 (31) (d), VII:4 (109) til (113)

Første ledd relaterer seg til klassifisering. Det vil her forventes at valideringen eksplisitt vurderer hvor presist IRB-systemet ex ante diskriminerer mellom lav og høy risiko; for PD betyr dette hvor godt klassifiseringen på forhånd skiller ut mislighold, for LGD og KF tilsvarende samsvaret mellom ”god” klassifisering og ”lavere” realisert verdi.

Annet ledd er på tilsvarende måte relatert til kvantifiseringen (første punktum). Valideringen skal både vurdere fastsettelsen av hver enkelt risikoparameter og forventet tap / forventet tapt beløp.

Direktivet foreskriver i at vurderingene (av klassifisering og kvantifisering) både skal gjøres i absolutte termer (VII:4 (110)) og i relative termer ut fra sammenligning med andre kilder. GL10 gir noen veiledning om ettertesting og referansemåling i paragraf 391 til 400.

Ad tredje ledd: I alle tilfeller skal valideringen bygge på en analyse av de dynamiske egenskaper ratingsystemet må forventes å utvise ut fra konstruksjon – både hva angår klassifisering og kvantifisering – herunder også forhold som krav til å estimere LGD og KF for nedgangskonjunkturer, slik at man unngår å trekke gale konklusjoner ut av naturlige svingninger. Også konservativ rating av motparter det er svak informasjon om, og sikkerhetsmarginer i estimatene, vil naturlig inngå i analysen.

Sparebankforeningen uttaler ad tredje ledd at kravet bør sees i sammenheng med stresstesting. Kredittilsynet deler i prinsippet den vurdering at dette kan være av verdi, men fordi det ikke er etablert et krav til direkte sammenheng mellom stresstestene og nedgangsscenariene for LGD (og KF), vil verdien av å se disse to i direkte sammenheng variere fra institusjon til institusjon.

§ 9-4 LGD- og KF-verdier under grunnleggende IRB-metode

Denne bestemmelsen gjennomfører ikke noe direktivkrav, men er innført som følge av Baselakkorden paragraf 505 bl.a. av hensyn til pilar 2. Sparebankforeningen peker på at dette innebærer en datautfordring for flere banker, og stiller ” spørsmål ved om det er rett å sette det som krav i sammenheng med valideringsarbeidet.” Kredittilsynet foreslår å flytte bestemmelsen ut av paragrafene som gjelder validering og over i en egen, ny paragraf.

5. Del V. Adgangen til å hensynta sikkerheter ved fastsettelse av kapitalkrav for kredittrisiko

Generelle merknader til del V

Endringer i behandling av sikkerhetsstillelse siden høringen om utkast til forskrift 31. mai 2005 består i hovedsak av endringene til det endelige direktivet og deler av direktivet som gjenstod. Endringer basert på høringssvarene er behandlet i neste avsnitt. Det ble foretatt til dels mange endringer i det endelige direktivet, men de fleste er mindre endringer og endringer knyttet til de deler som gjenstod ved forrige høring. Den mest sentrale endringen dreier seg om dobbelt mislighold, jf. del V § 1-12. Andre mindre endringer er særlig knyttet til behandlingen av offentlige eide foretak, kontragarantier og pant i livsforsikringspoliser.

I forrige høring inneholdt forskriftsutkastet hvilke typer finansielt pant som kan hensyntas i beregningene, og kravene til slikt pant, men ikke metodene for behandling av effekten av finansielt pant. De ulike metoden er nå inkludert i forskriftsforslaget, hvor enkel metode og avansert metode er behandlet i henholdsvis § 2-2 og § 2-3.

Direktivet inneholder en alternativ metode til å benytte gitte eller egne volatilitetsjusteringer for å fastsette kapitalkravet for motregning av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering. Denne alternative metoden, som innebærer at institusjoner kan benytte en intern modell, gjenstår i forskriften. Kredittilsynet foreslår at bestemmelsen ikke gjennomføres før etter direktivet trer i kraft. Begrunnelsen for dette er at reglene er meget omfattende og har liten relevans for norske institusjoner. FNH og Sparebankforeningen ble orientert om dette høsten 2005 og hadde ikke innvendinger.

Typer sikkerhetsstillelse

Direktivet anerkjenner flere typer sikkerhetsstillelse enn dagens regelverk og er delt inn i hovedkategoriene: pant, motregningsavtaler, garantier og kredittderivater. Pant omfatter finansielle instrumenter, boligeiendom, næringseiendom, kundefordringer, livsforsikringspoliser og øvrige eiendeler. Det åpnes for å kunne anerkjenne motregning av innskudd og utlån og motregning av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering. Dersom institusjonen benytter henholdsvis IRB-metode eller avanserte metode for behandlingen av finansielt pant, vil det kunne anerkjennes andre sikkerheter enn for henholdsvis standardmetoden og enkel metode for finansielt pant.

Spesielt om finansielt pant

Det er to metoder for å beregne effekten av finansielt pant. Den enkle metoden tilsvarer dagens metode der risikovekten til et engasjement erstattes med pantets risikovekt. Den avanserte metoden for behandling av finansielt pant anerkjenner flere finansielle instrumenter som pant og tillater lavere sikringsgrad enn den enkle metoden. Ved bruk av avansert metode for finansielt pant volatilitetsjusteres verdien til pantet. Volatilitetsjusteringene kan gjøres etter to forskjellige metoder. Institusjonen kan benytte volatilitetsjusteringer gitt av tilsynsmyndighetene (faste volatilitetsjusteringer) eller velge å benytte institusjonens egne estimater. Det er i tillegg adgang til å benytte en intern modell for volatilitetsjusteringer knyttet til gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering.

Behandling av sikkerhetsstillelse

Etter gjeldende kapitaldekningsregelverk erstattes risikovekten til motparten med risikovekten til pantet/garantistene. Direktivet viderefører i hovedsak dette i standardmetoden, men innfører større grad av fleksibilitet med hensyn til verdisetting av sikkerhetsstillelsen. I en IRB-metode vil sikkerheter kunne hensyntas i både *PD*, *LGD* og *EAD*. For eksempel vil et engasjement kunne benytte en garantists *PD* i stedet for låntakers, og pant i fast eiendom vil kunne redusere forventet tap og reflekteres i *LGD*.

Sikkerhetsstillelse under standardmetoden

Del V regulerer sikkerhetsstillelse når institusjonen benytter standardmetoden, men ikke samtlige sikkerheter. For eksempel er engasjementer med pant i boligeiendom ikke inkludert siden pant i boligeiendom behandles som en egen risikoklasse under standardmetoden. Adgangen til å motregne derivatkontrakter behandles under del VI.

For engasjementer som fastsettes etter standardmetoden omfatter denne delen følgende sikkerheter:

- Finansielt pant (finansielle instrumenter, innskudd mv. og gull)
- Garantier og kredittderivater
- Pant i livsforsikringspoliser
- Motregning av innskudd og utlån
- Motregning av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering

Sikkerhetsstillelse under IRB-metode

Forskriftens del V regulerer deler av sikkerhetsstillelse for engasjementer under IRB-metodene. Hvilke sikkerheter, kravene som stilles og hvordan de skal hensyntas i fastsettelsen av kapitalkravet vil avhenge av hvilken IRB-metode som benyttes og engasjementskategorier. Del IV fastsetter hvilke krav som stilles til sikkerhetsstillelse under de ulike IRB-metodene. Del V gjelder i hovedsak for engasjementer med stater, institusjoner og foretak i den grunnleggende IRB-metoden. Ut over dette fastsetter del IV hvilke tilfeller hvor del V for øvrig vil bli gjort gjeldende for IRB-metodene.

For engasjementer med stater, institusjoner og foretak i den grunnleggende IRB-metoden omfatter denne delen følgende sikkerheter:

- Finansielt pant (finansielle instrumenter, innskudd mv. og gull)
- Pant i fast eiendom (inkludert leasing av fast eiendom)
- Pant i kundefordringer (inkludert leasing av slike kundefordringer)
- Pant i andre eiendeler (inkludert leasing av slike eiendeler)
- Garantier og kredittderivater
- Pant i livsforsikringspoliser
- Motregning av innskudd og utlån
- Motregning av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering

Annen sikkerhetsstillelse som for eksempel lån til bolig som er et massemarkedsengasjement følger av del IV.

Merknader til kapittel 1. Krav til sikkerhet

Dette kapitlet gjennomfører i hovedsak det som omhandles i anneks VIII:1 og 2, dvs. hvilke sikkerheter som vil kunne hensyntas i kapitaldekningsberegningen hvis kravene er oppfylt. De kravene som stilles generelt for alle typer sikkerhetsstillelse, er behandlet i § 1-1. Beregning av effekten av sikkerheter behandles i kapittel 2.

§ 1-1 Generelle krav til sikkerhetsstillelse

Første ledd (gyldig etablert sikkerhetsstillelse; må kunne realiseres innen rimelig tid)

gjennomfører artikkel 92, anneks VIII:2 (3a, 4a, 6b–c, 8a, 8d, 9a, 10, 11a, 11c, 12, 13e, 13h, 14d og 17b)

Dersom sikkerheter hensyntas i kapitaldekningsberegningene skal institusjonens retningslinjer og rutiner som følger av slike tiltak omfatte juridisk gyldighet og gjennomførbarhet i alle relevante jurisdiksjoner. Institusjonen skal etter denne bestemmelsen foreta hensiktsmessige tiltak for å ivareta kredittbeskyttelsens effektivitet og hensynta relevante risikoer (artikkel 92 (2)). Det innebærer blant annet at institusjonen skal påse at alle kontraktsfestede og lovbestemte krav knyttet til pantet til enhver tid oppfyller kravet til å være gyldig etablert. Den juridiske sikringen skal gjennomgå med hensiktsmessige mellomrom for til enhver tid kunne ivareta rett til pantet ("*enforceability*"), herunder rettsvern. For leasingavtaler skal det være etablert klare rutiner som sikrer at utleier er den juridiske eier av objektet og dermed sikrer utleiers rettigheter som eier (anneks VIII:2 (11c)).

Rett til sikkerheten skal være ivaretatt slik at det muliggjør realisering av sikkerhetsstillelsen innen rimelig tid. For pant og motregningsavtaler skal institusjonen innen rimelig tid kunne realisere eller holde tilbake de aktuelle eiendelene ved mislighold, herunder insolvens og konkurs eller andre avtalte utløsende hendelser og i de tilfeller der en tredjepart oppbevarer pantet ("*custodian*"), artikkel 92 (4). I tilfeller der finansielt pant oppbevares av en tredjepart, skal institusjonene foreta de nødvendige tiltak for å sikre at denne tredjepart skiller pantet fra sine egne eiendeler. anneks VIII:2 (6c sjette ledd). En garanti skal også være en eksplisitt dokumentert forpliktelse. anneks VIII:2 (17b)

Bestemmelsen gjennomfører anneks VIII:2 (6b og c) for pant i finansielt pant, anneks VIII:2 (8a og c) for pant i eiendom, anneks VIII:2 (9a) for pant i kundefordringer, anneks VIII:2 (10) for pant i andre eiendeler, anneks VIII:2 (11a og c) for pant i leasingavtaler, anneks VIII:2 (12) for pant i innskudd mv. hos en tredjepart, anneks VIII:2 (3a) for motregning av utlån og innskudd, anneks VIII:2 (4a) for motregning av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering og anneks VIII:2 (14d og 17b) for garantier og kredittderivater.

Institusjonen skal ha rutiner som ivaretar at pantet er tilstrekkelig forsikret. Dette forplikter institusjonen å påse at eiendelene som den har tatt pant i er tilstrekkelig forsikret mot skader. Institusjonen skal ha rutiner for å overvåke at dette kravet forblir oppfylt. Denne bestemmelsen gjennomfører anneks VIII:2 (8d) for eiendom og anneks VIII:2 (10i) for pant i andre eiendeler, eller leasing av slik pant etter anneks VIII:2 (11a).

Annet ledd (sikkerhetene skal være likvide og med stabile priser)

gjennomfører artikkel 92 (3), anneks VIII:1 (8e og 21 a) og anneks VIII:2 (10f)

Pant og motregningsavtaler kan bare hensyntas i kapitaldekningsberegningene når disse eiendelene er tilstrekkelig likvid for formålet og verdien av eiendelene er tilstrekkelig stabile

over tid. Dette for å kunne ivareta hensiktsmessig sikkerhet til den forventede kredittbeskyttelsen.

Krav til at eiendelen skal være likvid er et sentralt krav til hvilke pant i andre eiendeler som vil kunne hensyntas i fastsettelsen av kapitalkravet under grunnleggende IRB-metode (anneks VIII:2 (21a)).

Institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for styring av risiko knyttet til sikkerheten, herunder likviditeten og verdien. Retningslinjene og rutinene skal omfatte systemer for å styre potensiell konsentrasjonsrisiko som følger av bruken av sikkerheter.

Tredje ledd (risikostyring, verdivurdering og utlånspolicy)

gjennomfører anneks VIII:2 (1, 3c–d, 6c, 8b, 8c, 9b ii og v, 10c, 10e og 15)

Institusjonen skal ha rutiner for å styre og kontrollere risikoen for redusert verdi eller bortfall av sikkerheten, risiko knyttet til verdivurdering av sikkerheten, risiko forbundet med oppgjør av sikkerheten, konsentrasjonsrisiko i forbindelse med å benytte sikkerheten og hvordan dette påvirker institusjonens overordnede risikoprofil. Institusjonen skal ha dokumenterte retningslinjer og rutiner for hvilke og i hvilke grad sikkerheter skal eller kan benyttes. Pantets markedsverdi skal beregnes med hensiktsmessig mellomrom, minimum hver sjette måned eller når institusjonen har grunn til å tro at verdien av pantet er vesentlig endret. Når en tredjepart oppbevarer pantet, skal det forsikres at pantet er atskilt fra tredjeparts egne eiendeler. Institusjonen skal ha dokumenterte rutiner for innkreving av kundefordringer ved utlegg. Det skal foretas nødvendige tiltak for innkreving, selv om institusjonen vanligvis ser hen til låntaker for innkreving (anneks VIII:2 (9b v)). Ved pant i kundefordringer skal retningslinjene omfatte rammer for konsentrasjonsrisiko som ikke er ivaretatt i institusjonens generelle risikohåndteringssystem (anneks VIII:2 (9b ii)).

Institusjonen skal ha løpende kontrollrutiner som anses som hensiktsmessige for garantier og kredittderivater. Institusjonen skal også ha systemer for å styre potensiell konsentrasjonsrisiko som følger av bruken av garantier og kredittderivater. Institusjonen skal kunne vise hvordan retningslinjene for bruken av kredittderivater og garantier påvirker den samlede risikostyringen (anneks VIII:2 (15)). Institusjonen skal også kontrollere at rammene for konsentrasjonsrisiko overholdes (anneks VIII:2 (9b ii)).

Institusjonen skal ha dokumenterte retningslinjer og rutiner for hvilke sikkerheter som kan hensyntas i forbindelse med et engasjement. Dette gjelder blant annet krav til bolig- og næringseiendom som pantsettes i forbindelse med utlån (anneks VIII:2 (8c)). Institusjonen skal også ha dokumenterte retningslinjer og rutiner for egnet belåningsgrad ved pant i andre eiendeler etter § 1-6 tredje ledd. Det innebærer at interne retningslinjer og rutiner skal være dokumentert og tilgjengelig for tilsynsformål, anneks VIII:2 (10e).

§ 1-2 Type sikkerhet

Typer sikkerhetsstillelse

Sikkerheter nevnt i denne paragraf omtales under de respektive paragrafer i kapittel 1 som det henvises til. Unntaket er pant i gull som gjennomfører anneks VIII:1 (7g).

Instrumenter med tilbakekjøp

Instrumenter utstedt av en annen institusjon som er forpliktet til å kjøpe instrumentet tilbake, kan behandles som en garanti etter forslag til direktiv annekts VIII:1 (25). Etter hva Kredittilsynet forstår er dette en bestemmelse som er ment å ivareta spesielle forhold i et av EU-landene og anses derfor ikke relevant for norske forhold. Kredittilsynet vil vurdere å gjennomføre denne bestemmelsen på et senere tidspunkt hvis det skulle vise seg å være tilstrekkelig grunnlag for det.

§ 1-3 Krav til innskudd mv.

Institusjonen skal i tillegg til å oppfylle kravene i denne paragraf også oppfylle de generelle kravene i § 1-1.

Første ledd (innskudd som gyldig pant)

gjennomfører annekts VIII:1 (7a) og artikkel 4 (35)

Innskudd mv. omfatter det som er fastsatt i direktiv annekts VIII:2 (7a). Dette tilsvarer ”cash assimilated instruments” som er definert i artikkel 4 (35). Det vil inkludere instrumenter som kan likestilles med kontanter. Dette vil også omfatte kontantinnskuddet i tilknytning til kredittlinket gjeldsinstrumenter (CLN) etter § 1-11 første ledd bokstav c.

Annet ledd (innskudd hos en tredjepart)

gjennomfører annekts VIII:1 (23), annekts VIII:2 (12) og artikkel 90

For å kunne hensynta pant i innskudd i, eller tilsvarende instrumenter i besittelsen av, en annen institusjon (tredjepart), skal pantsettelsen av låntakers krav eller at kravet er overdratt til utlånende institusjonen være offentliggjort. Innskuddet eller tilsvarende instrumenter i besittelsen av en annen institusjon skal ikke oppbevares på vegne av andre eller være en del av egen sikkerhetsstillelse. Pantsettelsen eller overdragelsen av kravet skal være gyldig etablert, jf. § 1-1. Institusjonen som er tredjepart, skal også være underrettet om pantsettelsen eller at kravet er overført den utlånende institusjonen. Dette skal resultere i at institusjonen som er tredjepart, kan utbetale til den utlånende institusjonen eller til andre under den utlånende institusjonens samtykke. Med utlånende institusjon menes ”lending credit institution” etter artikkel 90. Pantsettelsen eller overdragelsen skal også være ubetinget og ugjenkallelig.

§ 1-4 Krav til pant i finansielle instrumenter

Hvilke finansielle sikkerheter som kan hensyntas i kapitaldekningsberegningene, avhenger av om enkel eller avansert metode for finansielt pant benyttes. Denne paragrafen spesifiserer hvilke typer finansielt pant som kan hensyntas uavhengig av hvilke av disse metodene som benyttes. Første ledd bokstav j). spesifiserer imidlertid finansielt pant som i tillegg kan hensyntas i kapitaldekningsberegningene under avansert metode for finansielt pant. Det gis her oversikt over hvilke sikkerheter som vil stilles for å kunne benytte slike i kapitaldekningsberegningene (annekts VIII:1 (6–7)). I tillegg til kravene i denne paragraf gjelder også de generelle kravene i § 1-1.

Første ledd bokstav a (stater og sentralbanker)

gjennomfører annekts VIII:1 (7 første ledd bokstav b)

Pant i gjeldsinstrumenter utstedt av stater eller sentralbanker vil kunne hensyntas i kapitaldekningsberegningene dersom instrumentene er ratet av et godkjent ratingbyrå eller

godkjent eksportkreditbyrå ("ECA"). Dette forutsetter at ratingen er tilstrekkelig god til å oppnå en risikovekt på opp til og med 50 prosent etter standardmetoden.

Første ledd bokstav b (lokale og regionale myndigheter)

gjennomfører annekset VIII:1 (7 første ledd bokstav c og annet ledd, punkt i)

Gjeldsinstrumenter utstedt av lokale og regionale myndigheter (inkludert norske kommuner og fylkeskommuner) vil kunne anerkjennes som panteobjekt. Vurderingen av hvorvidt regionale og lokale myndigheter vil kunne likestilles med stater vil kun få følger for hvilket kapitalkrav som stilles. I del III er det gitt en nærmere omtale av behandlingen av kommuner etter direktivet.

Første ledd bokstav c (multilaterale utviklingsbanker)

gjennomfører annekset VIII:1 (7, annet ledd, punkt ii og tredje ledd, punkt iii)

Pant i gjeldsinstrumenter utstedt av multilaterale utviklingsbanker kan hensyntas i kapitaldekningsberegningene etter denne bestemmelsen.

Første ledd bokstav d (internasjonale organisasjoner)

gjennomfører annekset VIII:1 (7, annet ledd, punkt iii)

Pant i gjeldsinstrumenter utstedt av internasjonale organisasjoner vil kunne hensyntas i kapitaldekningsberegningene etter denne bestemmelsen. Hvilke internasjonale organisasjoner som vil kunne hensyntas er behandlet under standardmetoden. Hvilke internasjonale organisasjoner som vil kunne anerkjennes er opplistet i del III § 2-5.

Første ledd bokstav e (institusjoner, private foretak og kortsiktige fordringer)

gjennomfører annekset VIII:1 (7, første ledd, bokstav c-e)

Pant i gjeldsinstrumenter utstedt av institusjoner, private foretak og gjeldsinstrumenter med en kortsiktig risikoklassifisering kan hensyntas i kapitaldekningsberegningene dersom disse er ratet med tilstrekkelig god rating av et godkjent ratingbyrå. Kredittilsynet vil fastsette under standardmetoden hva som vil kunne anses som tilstrekkelig god (rating 3 eller bedre). Hvilke ratingbyrå som vil kunne oppfylle de krav som stilles for å bli godkjent, behandles også under standardmetoden.

Første ledd bokstav f (offentlig eide foretak)

gjennomfører annekset VIII:1 (7, tredje ledd, punkt ii)

Pant i gjeldsinstrumenter utstedt av utenlandske offentlig eide foretak kan hensyntas i kapitaldekningsberegningene dersom disse tilordnes en risikovekt på opp til og med 20 prosent etter del III, jf. del III § 2-3

Første ledd bokstav g (egenkapitalinstrumenter og konvertible obligasjoner)

gjennomfører annekset VIII:1 (7, tredje ledd, punkt ii)

Pant i egenkapitalinstrumenter og konvertible obligasjoner som er inkludert i en hovedindeks kan hensyntas i kapitaldekningsberegningene. Med konvertible obligasjoner menes en obligasjon som kan omgjøres eller byttes i et annet verdipapir som definert i direktiv 93/6/EC artikkel 3j. Hovedindeks vurderes å være hovedindekser på regulerte markedsplasser.

Første ledd bokstav h (institusjoner som ikke er ratet av godkjent ratingbyrå)

gjennomfører annekts VIII:1 (8)

Pant i gjeldsinstrumenter som er utstedt av institusjoner kan hensyntas i kapitaldekningsberegningen der det ikke foreligger en rating av et godkjent ratingbyrå under forutsetningene presisert i denne bestemmelsen. Det tredje strekpunktet setter krav til at hvis institusjonen har andre fordringer med en rating av et godkjent ratingbyrå skal ratingen være tilstrekkelig god. Hvilken rating som anses som tilstrekkelig god (rating 3 eller bedre) behandles under standardmetoden. Hvilke ratingbyrå som vil kunne oppfylle de krav som stilles for å bli godkjent behandles også i del III. Forsikringsselskaper i Norge er ikke vurdert likestilt med institusjoner og er derfor tatt ut av denne bestemmelsen i forhold til Kredittilsynets høring av 31. mai 2005 (se også merknader til del III).

Første ledd bokstav i (andeler i fond)

gjennomfører annekts VIII:1 (9)

Første ledd bokstav j (pant under avansert metode for finansielt pant)

gjennomfører annekts VIII:1 (11)

Denne paragrafen åpner for utvidet adgang til å benytte finansielt pant der institusjonen benytter avansert metode for beregning av finansielt pant. Pant i egenkapitalinstrumenter og konvertible obligasjoner som ikke er inkludert i en hovedindeks, men notert på en regulert markedsplass, vil tillates. Andeler i fond kan også benyttes som sikkerhet når kravene i § 1-4 første ledd bokstav i er oppfylt, men fondet kan i tillegg investere i egenkapitalinstrumenter og konvertible obligasjoner etter dette punktet.

Annet ledd bokstav a (korrelasjon)

gjennomfører artikkel 92 (4) og annekts VIII:2 (6 a første ledd)

Det skal ikke være urimelig stor grad av korrelasjon mellom verdien til eiendelene for kredittbeskyttelsen og kredittkvaliteten til lånetaker artikkel 92 (4). Dette inkluderer også at det ikke skal være vesentlig positiv korrelasjon mellom kredittkvaliteten til låntaker og verdien av eiendelene for finansielt pant i annekts VIII:2 (6 a første ledd). Kravet til korrelasjon gjelder også for obligasjoner med pantesikkerhet i en utlånsportefølje, selv om obligasjonen er utstedt av egen institusjon, datterselskaper eller tilknyttede selskaper. Erverv av egne slike obligasjoner vil bare kunne benyttes som pant i gjenkjøpsavtaler og oppfylle kravene i del III § 2-14.

Annet ledd bokstav b (krav til finansielt pant – utstedt av utlånende institusjon)

gjennomfører annekts VIII:2 (6a annet ledd) og annekts VI:1 (65–67)

Verdipapirer utstedt av utlåner, datterselskaper eller tilknyttede selskaper anerkjennes ikke (se § 1-4 annet ledd bokstav b). Unntatt er utlåners utstedte obligasjoner som er sikret i en utlånsportefølje hvor kravene i del III § 2-14 er oppfylt, og disse er stilt som sikkerhet for gjenkjøpsavtaler. Kredittilsynets foreløpige vurdering tilsier at tilknyttede virksomheter vil inkludere selskaper som faller inn under konsolideringsbestemmelsene etter regnskapsreglene og/eller forskrift av 25. mars 1991 nr. 214 om anvendelse av kapitaldekningsregler på konsolidert basis mv.

Annet ledd bokstav c (krav til finansielt pant – verdivurdering av pantet)

gjennomfører anneks VIII:2 (6c fjerde og femte ledd)

Pantets markedsverdi skal beregnes med hensiktsmessig mellomrom, minimum hver sjettede måned eller når institusjonen har grunn til å tro at verdien av pantet er vesentlig endret.

Annet ledd bokstav d (krav til finansielt pant – ”custodian”)

gjennomfører anneks VIII:2 (6 c sjette ledd)

Når en tredjepart (”custodian”) oppbevarer pantet skal det forsikres at pantet er atskilt fra dens egne eiendeler. Se nærmere omtale under § 1-3.

Tredje ledd (flere ratinger)

gjennomfører anneks VIII:1 (10)

I tilfeller der en rating har betydning for adgangen til å benytte finansielt pant under denne paragraf, og det foreligger flere ratinger, skal den dårligste av de to beste legges til grunn.

§ 1-5 Krav til pant i livsforsikringspoliser

gjennomfører anneks VIII:1 (24) og anneks VIII:2 (13)

Institusjonen skal i tillegg til å oppfylle kravene i denne paragraf også oppfylle de generelle kravene i § 1-1.

Etter gjeldende kapitaldekningsregelverk tilordnes norske forsikringsselskaper og pensjonskasser samme risikovekt som øvrige finansinstitusjoner og verdipapirforetak. Dette vil ikke videreføres, men Kredittilsynet har forløpig vurdert kredittforsikringer utstedt av norske forsikringsselskaper til å kunne oppfylle kravene til livsforsikringspoliser etter denne bestemmelsen. Pant i tilsvarende livsforsikringspoliser utstedt av utenlandske forsikringsselskaper vil også kunne oppfylle kravene etter denne bestemmelsen.

§ 1-6 Krav til sikkerheter under grunnleggende IRB-metode

Institusjonen skal i tillegg til å oppfylle kravene i denne paragraf også oppfylle de generelle kravene i § 1-1.

Denne paragrafen spesifiserer hvilke typer sikkerheter som kan benyttes i tillegg til andre sikkerheter omhandlet i dette kapitlet dersom institusjonen benytter grunnleggende IRB-metode. Det innebærer at for den grunnleggende IRB-metode vil kunne hensynta flere typer sikkerheter i kapitaldekningsberegningene enn institusjoner som benytter standardmetoden.

Denne paragraf består av fire ledd hvor første ledd omhandler pant i fast eiendom, annet ledd omhandler pant i andre eiendeler, tredje ledd omhandler pant i kundefordringer og fjerde ledd omhandler pant i leasingavtaler.

Lån som er sikret ved pant i eierandeler i finske boligselskaper som utøver virksomhet i henhold til den finske loven av 1991 om boligselskaper eller senere tilsvarende lovgivning, med hensyn til boligeiendom som er eller vil bli bebodd eller leid ut av eieren vil omfattes av denne bestemmelsen. Det er ikke foreslått å gjennomføre adgangen til å anerkjenne tilsvarende pant for næringseiendom (anneks VIII:1 (15)). Kredittilsynet vil vurdere på et senere tidspunkt om det vil være hensiktsmessig å gjennomføre denne bestemmelsen.

Første ledd (pant i fast eiendom)

gjennomfører annekts VIII:1 (12–13 og 16–19).

Første ledd i denne paragraf omhandler pant i fast eiendom (bolig- og næringsseiendom). For en nærmere vurdering av lån med pant i fast eiendom, se kommentarer til standardmetoden og del C i høringsnotatet fra 31. mai 2005.

For den grunnleggende IRB-metoden for kategoriene foretak, institusjoner og stater behandles pant i fast eiendom som sikkerhetsstillelse etter dette leddet og kan redusere *LGD*. Det fremgår av del V § 2-4 hvordan *LGD* fastsettes avhengig av forholdet mellom lånets størrelse og verdien av eiendommen (belåningsgrad). Ved beregning av effekten av pantet skilles det ikke mellom pant i boligeiendom og næringsseiendom.

Kravene i § 1-1 fastsetter krav til pant i fast eiendom:

- Pantet skal være gyldig etablert og kunne realiseres innen rimelig tid.
- Institusjonen skal innen rimelig tid kunne realisere eller holde tilbake de aktuelle eiendelene ved mislighold og lignende.
- Institusjonen skal ha rutiner og retningslinjer for å styre og kontrollere risikoen for redusert verdi av sikkerheten, risiko knyttet til verdivurdering av sikkerheten, risiko forbundet med oppgjør av sikkerheten, konsentrasjonsrisiko i forbindelse med å benytte sikkerheten og hvordan dette påvirker institusjonens overordnede risikoprofil.
- Institusjonen skal ha dokumenterte retningslinjer/policy for hvilke fast eiendom som kan benyttes som pant i forbindelse med utlån.
- Institusjonen skal ha rutiner som ivaretar at pantet er tilstrekkelig forsikret. Dette forplikter institusjonen som har tatt pant å påse at eiendelene som det er tatt pant i er tilstrekkelig forsikret mot skader.
- Pantet skal være tilstrekkelig likvid og sikkerheten skal ha stabile priser.

Første ledd bokstav a og b (hhv. verdien av eiendommen skal være uavhengig av låntakers betalingsevne og låntakers betalingsevne skal være uavhengig av avkastningen fra eiendommen)

gjennomfører annekts VIII:1 (13a) og annekts VIII:1 (13b, 16 og 19)

Kravene fastsatt etter disse bestemmelsene er tilsvarende som gjelder for pant i bolig under standardmetoden. Det vises derfor til merknadene til bestemmelsene under standardmetoden for utfyllende kommentarer for pant i boligeiendom.

Lån med pant i fast eiendom som ikke tilfredsstillt kravet i b, vil ofte kunne høre inn under lån til spesialiserte foretak, jf. del IV.

Kredittilsynet har også forelått å ikke definere hvilke type næringsseiendom som kan tilfredsstillt kravene til lav korrelasjon. Det er institusjonene selv som skal vurdere om kravene i bokstav a og b er oppfylt, og det vil forventes at institusjonene etablerer rutiner for overvåkingen av kravene i bokstav a og b samt rutiner for å utelukke sikkerheter fra kapitaldekningsberegningen når kravene ikke er oppfylt. Kredittilsynet vil kunne etterprøve institusjonenes rutiner.

I likhet med boligeiendom kan nasjonale myndigheter unnta kravet i bokstav b dersom det kan dokumenteres at markedet for næringsseiendommer er velutviklet og ikke har tap som overstiger en viss prosentsats. Kredittilsynet opprettholder sitt synspunkt om at det i Norge

ikke er grunnlag for å unnta fra kravet i bokstav b, jf. også merknadene til del III og høringsdokumentet fra mai 2005.

Bokstav b siste punktum åpner for å anerkjenne andre lands regler der det er gjort unntak fra kravet i første punktum i annek VIII:1 (16-17). Denne muligheten gjelder både boligeiendom og næringseiendom. Norske institusjoner som yter lån med pant i fast eiendom i land hvor myndighetene ikke tillater å unnta kravet i første setning av bokstav b, må påse at krav er oppfylt for slike lån dersom pantet skal kunne medregnes i kapitaldekningsberegningen. Tilsvarende gjelder kravet i bokstav.

Første ledd bokstav c–d (verdivurdering av pant i fast eiendom)

gjennomfører annek VIII:2 (8b)

Denne bestemmelsen fastsetter at pantets verdivurdering skal vurderes med hensiktsmessig mellomrom, men minimum årlig for næringseiendom og minst hvert tredje år for boligeiendom eller når institusjonen har grunn til å tro at verdien av pantet er vesentlig endret. Dette innebærer at dersom endringer i markedet tilsier det, skal det foretas en ny vurdering uavhengig av tidspunktet for forrige vurdering. Dersom verdien av pantet er vesentlig redusert skal verdivurderingen vurderes av en kvalifisert og uavhengig part (en person med tilstrekkelig erfaring og kvalifikasjoner og som er uavhengig av kredittgivningen).

Første ledd bokstav e (bebodd eller utleid av låntaker)

gjennomfører annek VIII:1 (13 første ledd)

Bestemmelsen regulerer muligheten til å hensynta pant i boligeiendom som er eller vil bli bebodd av låntaker eller i bolig som er utleid. Med boligeiendom forstås eiendom i Norge eller utlandet som med hensyn til beliggenhet, utforming og planløsning kan benyttes til boligformål.

Annet ledd (pant i kundefordringer)

gjennomfører annek VIII:1 (20) og annek VIII:2 (9)

Etter direktivets annek VIII:1 (19–20) kan nasjonale myndigheter tillate pant i kundefordringer ved beregning av kapitalkrav i den grunnleggende IRB-metoden. Pant som tilfredsstiller direktivkravene vil i tilfellet kunne redusere tapsgraden (*LGD*) fastsatt av tilsynsmyndighetene. Under avansert IRB og retail-IRB anvender institusjonen egne estimater på tapsgrad hvor sikkerheter hensyntas. Pant i kundefordringer anerkjennes ikke i standardmetoden.

Det er relativt vanlig at institusjoner sikrer utlån med pant i låntakers fordringer. Normalt er det fordringsmassen som sådan som pantsettes, og ikke spesifiserte fordringer mot låntakers enkeltkunder.

Kravene til at pant i fordringer kan anerkjennes ved beregning av kapitalkrav innebærer bl.a. at fordringene skal være knyttet til forretningsmessige transaksjoner og ha opprinnelig løpetid inntil ett år. Fordringene til den enkelte låntaker skal være diversifiserte og ikke høyt korrelert med låntakers betalingsevne. Fordringer på nærstående parter anerkjennes ikke. Videre er det satt en rekke krav til juridisk sikkerhet og interne rutiner, herunder verdiovervåking og mulighet til rask realisasjon.

Kravet om at fordringene skal være knyttet til forretningsmessige transaksjoner er i utgangspunktet ikke spesielt restriktivt. Kundefordringer som oppstår ved låntakers ordinære drift, dvs. salg av varer eller tjenester, vil dermed kunne tilfredsstille kravet. Det er mer usikkert om andre typer fordringer, som ved salg av eiendeler låntaker ikke selv produserer (maskiner, bygninger, deler av virksomheten mv.), kunne regnes som forretningsmessige transaksjoner. Disse må vurderes opp mot de øvrige kravene, som f.eks. kravet til diversifisering. Uansett gjelder kravet om at fordringens løpetid ikke kan være lengre enn ett år.

Kravene til at låntakers fordringer skal være diversifiserte er ikke nærmere spesifisert. Likevel er det naturlig at et slikt krav innebærer at låntakers fordringer må være spredt på et visst antall kunder. Likeledes vil det bryte med kravet dersom én kunde er dominerende i fordringsmassen. Kravet til diversifisering kan omfatte mer enn at låntakers fordringer er spredt på et visst antall kunder. Det kan f.eks. innebære at kundene bør ha en viss geografisk spredning, eller operere i ulike næringer. Dette gjenspeiles også i kravet om at det ikke skal være høy korrelasjon mellom verdien på fordringene og låntakers betalingsevne.

Konsentrasjonsrisiko ved at institusjonens samlede pantsatte fordringer har sitt opphav hos en eller få låntakere er ikke spesifikt regulert. Det er imidlertid presisert at institusjonen skal overvåke og følge generelle grenser for maksimal konsentrasjon. Dette er et generelt krav som stilles til all type sikkerhetsstillelse.

Kredittilsynet vil foreslå at valgmuligheten om å anerkjenne fordringer som pant gjennomføres i Norge. En viktig problemstilling ved gjennomføring av regelverket for pant i fordringer er kravene til at låntakers pantsatte fordringer skal være diversifiserte og ikke høyt korrelerte med låntakers betalingsevne. Det kan være vanskelig å innføre kvantitative mål som fullt ut ivaretar disse kravene. Kravene bør derfor etter Kredittilsynets vurdering gjennomføres som generelle kvalitative krav, hvor institusjonen selv må vurdere kontinuerlig om kravene er oppfylt. Kredittilsynet vil gjennomgå og etterprøve institusjonens retningslinjer for å vurdere om kravene er tilfredsstillt.

Kravene til pant i fordringer er spesifisert i dette leddet med tillegg av å oppfylle kravene i § 1-1. Kredittilsynet vil imidlertid vurdere å supplere de kvalitative kravene med visse kvantitative minimumskrav, f.eks. for å sikre en viss spredning på antall kunder i fordringsmassen. Kredittilsynet ba om innspill til dette i høringen av 31. mai 2005. Høringsinstansene hadde få konkrete innspill til dette, men var generelt enig i Kredittilsynets tilnærming i behandlingen av pant i fordringer. I mangel av konkrete innspill til å kunne vurdere innføring av kvantitative krav og/eller en liste over pant som vil anerkjennes, er det foreløpig ikke foretatt endringer i behandlingen av pant i fordringer og andre eiendeler. Kredittilsynet vil imidlertid løpende vurdere andre lands gjennomføring på dette området.

Annet ledd bokstav a (pant i kundefordringer – førsteprioritet)

gjennomfører annekts VIII:2 (9a ii)

Pant i kundefordringer skal være av første prioritet og alle nødvendige tiltak skal foretas for å sikre rett til pantet og til den eventuelle realiserte verdien fra pantet. Dersom første prioritet ikke kan oppnås, kan nasjonale myndigheter gjøre unntak fra dette kravet. Den foreløpige vurderingen tilsier at norsk panterett ikke er til hinder for å gjennomføre direktivkravet.

Annet ledd bokstav b (pant i kundefordringer – tilgang til pantet)

gjennomfører annekts VIII:2 (9a iv)

Annet ledd bokstav c (pant i kundefordringer – krav til risikostyring)

gjennomfører annekts VIII:2 (9b i)

Institusjonen skal ha betryggende rutiner for vurdering av kredittrisikoen knyttet til fordringene. Dette skal minst inkludere analyse av låntakers egen forretningsdrift, tilhørende næring(er) og typer kunder. I tilfeller der institusjonen legger til grunn låntakers vurdering av kundenes kredittrisiko, skal institusjonen gjennomgå låntakers kredittrutiner i forvisning om de er betryggende og pålitelige.

Annet ledd bokstav d (pant i kundefordringer – krav til verdivurdering)

gjennomfører annekts VIII:2 (9b ii)

Marginen mellom eksponeringen og verdi av fordringene skal hensynta alle relevante faktorer slik som kostnader knyttet til inndrivelse, konsentrasjonsrisiko i fordringene og potensiell konsentrasjonsrisiko knyttet til institusjonens samlede engasjementer som ikke hensyntas i institusjonens generelle risikohåndteringssystem.

Annet ledd bokstav e (pant i kundefordringer – krav til overvåkning av verdivurdering)

gjennomfører annekts VIII:2 (9b ii)

Annet ledd bokstav f–g (pant i kundefordringer – krav til diversifisering/korrelasjon)

gjennomfører annekts VIII:2 (9b iii)

Fordringene stilt som sikkerhet skal være diversifiserte og verdien skal ikke være vesentlig korrelert med låntaker. Der vesentlig positiv korrelasjon foreligger skal tilhørende risiko hensyntas i pantets forventet verdi av sikkerhetsstillelsen.

Annet ledd bokstav h (pant i fordringer – tilknyttede selskaper)

gjennomfører annekts VIII:2 (9b iv)

Fordringer på tilknyttet virksomhet til låntaker, herunder datterselskaper og ansatte, anerkjennes ikke som gyldig pant. Kredittilsynets foreløpige vurdering tilsier at tilknyttede virksomheter vil inkludere selskaper som faller inn under konsolideringsbestemmelsene etter regnskapsreglene og/eller forskrift av 25. mars 1991 nr. 214 om anvendelse av kapitaldekningsregler på konsolidert basis mv.

Annet ledd bokstav i (pant i kundefordringer – tilknyttet virksomhet)

gjennomfører annekts VIII:2 (9b iv)

Tredje ledd (pant i andre eiendeler)

gjennomfører annekts VIII:1 (21), og annekts VIII:2 (10)

Tredje ledd i denne paragraf omhandler pant i eiendeler annet enn i bolig- og næringseiendom behandlet i første ledd.

For andre låntakere enn de største selskapene, herunder små og mellomstore bedrifter, vil bankene normalt sikre utlånene ved pant. Dette omfatter bl.a. pant i maskiner, bygninger, varelager, transportmidler osv. Med unntak av bygninger (som regnes som lån med pant i fast eiendom) vil lån i de øvrige kategoriene regnes som pant i andre eiendeler.

Det er relativt vanlig at banker sikrer utlån med pant i låntakers eiendeler, selv om verdien ved realisasjon kan være begrenset i forhold til anskaffelseskostnaden eller verdien for låntaker ved fortsatt drift.

Kravene til at pant i andre eiendeler kan anerkjennes ved beregning av kapitalkrav innebærer bl.a. at det skal finnes et likvid marked hvor eiendelene kan realiseres raskt og kostnadseffektivt. Det må eksistere en veletablert, offentlig kjent markedspris for eiendelene, og netto pris institusjonen oppnår ved rask realisasjon skal ikke avvike vesentlig fra markedsprisen. Eiendelene må være tilstrekkelig forsikret. Videre er det satt en rekke krav til juridisk sikkerhet og interne rutiner, herunder verdiovervåking og mulighet til rask realisasjon.

Kravet til et likvid marked med offentlig kjent markedspris for eiendelene, med mulighet for rask og kostnadseffektiv realisasjon hvor netto pris tilnærmet tilsvarer markedspris, vil i stor grad begrense hvilke typer pantsatte eiendeler som vil kunne anerkjennes. Alle typer eiendeler som i noen grad er spesialtilpasset låntakers behov vil i de fleste tilfeller ikke kunne tilfredsstille kravene. Kravet er meget sentralt for eiendeler der tiden til realisering av pantet vil avhenge av at prisen reduseres i forhold til markedsprisen. Imidlertid vil standardiserte eiendeler der verdien ikke er påvirket av låntaker kunne tilfredsstille kravene.

Det er ikke adgang til å redusere sikkerhetsverdien for å kompensere for lav likviditet. Dette kravet vil redusere muligheten for å kunne anerkjenne pant i varelager. Eksempelvis vil ikke verdien av pant i varelager kunne settes til 40 prosent av bokført verdi hos låntaker, fordi det vil innebære et estimat på redusert verdi ved en rask realisasjon (betydelig prisavslag). Pant i eiendeler skal også ha stabile priser over tid. Det antas at verdien av et varelager i mange tilfeller vil variere i for stor grad til å kunne oppfylle kravet til prisstabilitet.

Utlån med pant i varelager kan i noen tilfeller kunne anses å oppfylle kravene. Dette omfatter de tilfeller der varene er standardiserte varer med en offentlig kjent markedspris, og markedet er tilstrekkelig likvid til at realisasjon av pantet ikke påvirker prisene i vesentlig grad. Dette kan gjelde råvarer som olje og gass, metaller og andre standardiserte produkter som ellers tilfredsstiller kravene. Varer som må bearbeides før videre salg til forbrukere, vil normalt ikke ha en veletablert markedspris, og en rask realisasjon vil måtte baseres på prisavslag, og dermed ikke kunne anerkjennes.

Noen transportmidler som ulike typer av fly, skip, biler osv. vil mulig kunne anses å tilfredsstille kravene. For en del av disse typene eksisterer det markedspriser, men det avhenger av type, størrelse, alder, utstyrsnivå, tilstand osv. De samme faktorene vil også kunne påvirke verdien av eiendelene og dermed gjøre at disse avviker fra markedspris. Kravet om at eiendelene må kunne omsettes til en offentlig kjent markedspris innebærer dermed at det relevante markedet i denne sammenheng er transportmidler med lik verdi og like egenskaper som låntakers transportmidler. Hver type transportmiddel (markedssegment) må

dermed vurderes separat om det eksisterer et veletablert marked med offentlig kjent markedspris og tilstrekkelig likviditet. En rask realisasjon uten at prisene reduseres vil være en forutsetning for at slik pant vil kunne anerkjennes.

Utlån med pant i maskiner kan generelt sett ikke kunne anses å tilfredsstille kravene. Maskiner brukt som produksjonsutstyr vil som regel være spesialtilpasset låntaker, og dermed ikke kunne ha en veletablert markedspris. Selv om det eksisterer et marked for brukte, standardiserte maskiner, vil slike markeder normalt ikke være tilstrekkelig likvide til at låntaker kan realisere disse raskt uten å gi prisavslag. Tilsvarende argumenter kan gjøres gjeldende for alle andre typer pant i eiendeler som pant i inventar og annen løsøre.

Kredittilsynet vil foreslå at valgmuligheten om å anerkjenne andre eiendeler som pant gjennomføres i Norge. En viktig problemstilling ved gjennomføring av regelverket for pant i andre eiendeler er kravene til at låntakers pantsatte eiendeler skal kunne realiseres raskt i et likvid marked med offentlig kjent markedspris uten at netto pris ved realisasjon avviker vesentlig fra markedsprisen. Kredittilsynet vil tilrå at disse kravene kan gjennomføres som generelle kvalitative krav, hvor institusjonen selv må vurdere kontinuerlig om kravene er oppfylt. Kredittilsynet vil gjennomgå og etterprøve institusjonens retningslinjer for å vurdere om kravene er tilfredsstilt.

Kravene til pant i andre eiendeler er spesifisert i dette leddet med tillegg av å oppfylle kravene i § 1-1. Kredittilsynet vil imidlertid vurdere å presisere kravene ytterligere ved å sette krav til at eiendelene må kunne omsettes på en regulert markeds plass (f.eks. en råvarebørs). En ytterligere presisering kan være å liste opp de ulike typer eiendeler som aksepteres. Kredittilsynet ønsket innspill fra høringsinstanser på hvilke type eiendeler som vil kunne tilfredsstille kravene og hvilke tilleggskrav som eventuelt kan presiseres i høringen av 31. mai 2005. Høringsinstansene hadde få konkrete innspill til dette, men var generelt enig i Kredittilsynets tilnærming i behandlingen av pant i andre eiendeler. I mangel av konkrete innspill til å kunne vurdere innføring av kvantitative krav og/eller en liste over pant som vil anerkjennes, er det foreløpig ikke foretatt endringer i behandlingen av pant i andre eiendeler. Kredittilsynet vil imidlertid løpende vurdere andre lands gjennomføring på dette området.

Fjerde ledd (leasing)

gjennomfører annekse VIII:1 (11)

Eksposeringer i forbindelse med transaksjoner hvor en institusjon leaser eiendeler etter første og tredje ledd i denne paragraf til en tredjepart kan behandles likt som engasjementer med tilsvarende pant.

§ 1-7 Krav til motregning av innskudd og utlån

gjennomfører annekse VIII:1 (3-4) og annekse VIII:2 (3)

Institusjonen skal i tillegg til å oppfylle kravene i denne paragraf for å kunne hensynta motregning av innskudd og utlån, oppfylle de generelle kravene i § 1-1.

Institusjonen skal til enhver tid ha oversikt over hvilke innskudd og utlån som omfattes av motregningsadgangen. Selv om institusjonens risikostyring og kontroll baseres på netto eksposering skal institusjonen til enhver tid kunne ha kontroll på hvilke bruttoeksposeringer som inngår dersom motregningsadgangen skulle bortfalle.

Institusjonen skal også ha kontroll over og styre de risikoer som er forbundet med utløpet av motregningsavtalen. Det innebærer risikoen for økning i eksponeringen når kortsiktige innskudd er motregnet mot langsiktige utlån. Risikoen for at det dermed vil kunne oppstå uventede eksponeringer som følge av at de langsiktige forpliktelsene ikke vil kunne motregnes mot nye kortsiktige forpliktelser ("roll-off risk").

§ 1-8 Krav til av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering

gjennomfører annekts VIII:1 (5) og annekts VIII:2 (4-5)

For institusjoner som benytter avansert metode for finansielt pant, vil gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering dekket av bilaterale motregningskontrakter kunne hensyntas i kapitaldekningsberegningen. Verdipapirfinansiering er nærmere omtalt under del VI. Pant i og lånte finansielle instrumenter eller varer innenfor slike motregningsavtaler skal oppfylle kravene til finansielt pant under § 1-4.

Institusjonen skal i tillegg til å oppfylle kravene i denne paragraf oppfylle de generelle kravene i § 1-1.

Det presiseres at motregning av derivater ikke omfattes av motregning etter denne bestemmelsen. Motregning av derivater omhandles i del VI.

§ 1-9 Krav til garantier

Institusjonen skal i tillegg til å oppfylle kravene i denne paragraf også oppfylle de generelle kravene i § 1-1.

Oppgjørs- og driftskredittordningene i landbruket

I Kredittilsynets høring fra 31. mai 2005 redegjorde en av høringsinstansene for hovedtrekkene i oppgjørs- og driftskredittordningene i landbruket og viser til lave tap knyttet til disse ordningene. Disse ordningene vil ikke oppfylle kravene i forskriftsutkastet som heller ikke avviker fra direktivet på dette området. Det argumenteres likevel for at det åpnes for å anerkjenne disse ordningene i Norge. I den grad disse ordningene ikke oppfylder kravene i direktiv, har Kredittilsynet ikke til hensikt å gjøre tilpasninger i regelverket for å spesielt anerkjenne disse ordningene.

Første ledd bokstav a (gyldige garantister – stater og sentralbanker)

gjennomfører annekts VIII:1 (26a)

Første ledd bokstav b (gyldige garantister – utenlandske regionale og lokale myndigheter)

gjennomfører annekts VIII:1 (26b)

Norske kommuner tillates ikke å utstede selvskyldnergarantier, som er et krav til at en garanti skal kunne anerkjennes. Norske kommuner og offentlige eide foretak som er en del av disse, er dermed ikke anerkjent som gyldig garantist.

Første ledd bokstav c (gyldige garantister – multilaterale utviklingsbanker)

gjennomfører annekts VIII:1 (26c)

Første ledd bokstav d (gyldige garantister – internasjonale organisasjoner)

gjennomfører anneks VIII:1 (26d)

Garantier stilt av internasjonale organisasjoner som tilordnes en risikovekt på 0 prosent kan hensyntas i kapitaldekningsberegningene etter denne bestemmelsen. Hvilke internasjonale organisasjoner som vil kunne hensyntas er fastsatt i del III § 2-5.

Første ledd bokstav e (gyldige garantister – offentlig eide foretak)

gjennomfører anneks VIII:1 (26e)

Hvilke offentlig eide foretak som vil kunne falle inn under denne bestemmelsen, er fastsatt i del III § 2-3.

Første ledd bokstav f (gyldige garantister – institusjoner)

gjennomfører anneks VIII:1 (26f og 28)

Forsikringsselskaper i Norge er ikke vurdert likestilt med institusjoner og er derfor tatt ut av denne bestemmelsen i forhold til Kredittilsynets høring av 31. mai 2005 (se også merknader til del III). Hva som regnes som institusjoner avhenger av hvilken metode som benyttes for kredittrisiko, henholdsvis del III og IV.

Første ledd bokstav g (gyldige garantister – ratede foretak)

gjennomfører anneks VIII:1 (26g og i) og anneks VIII:1 (27)

Garantier stilt av foretak kan hensyntas i kapitaldekningsberegningene etter denne bestemmelsen under visse forutsetninger. Foretaket må være ratet med tilstrekkelig god rating av et godkjent ratingbyrå for å kunne anerkjennes som garantist. Hva som anses som tilstrekkelig god rating (rating 2 eller bedre), behandles i del III. Hvilke ratingbyrå som oppfyller de krav som stilles for å bli et godkjent ratingbyrå, behandles også i del III.

Første ledd bokstav h (gyldige garantister – ikke-ratede foretak)

gjennomfører anneks VIII:1 (26g ii) og anneks VIII:1 (27)

Det tillates å benytte garantier stilt av foretak med en tilstrekkelig god *PD* slik den er beregnet under grunnleggende IRB-metode. Det vises til avsnittet over for kommentarer til rating.

Første ledd bokstav i (gyldige garantister – dobbelt mislighold)

gjennomfører anneks VIII:1 (28a)

Dette leddet gjelder kun institusjoner som benytter en grunnleggende IRB-metode. Det er her spesifisert hvilke garantister som kan hensynta dobbelt mislighold etter beregningsmetoden i del IV § 8-1 tredje ledd. Forutsetningen for at disse garantistene skal kunne hensyntas er at kravene i denne delen § 1-12 er oppfylt.

Annet ledd bokstav a–c (minstekrav til garantier)

gjennomfører anneks VIII:2 (14)

Direktivet stiller en del felles krav til garantier og kredittderivater i anneks VIII:2 (14) som er innført i § 1-11 annet ledd bokstav a–c for kredittderivater og tilvarer dette leddets bokstav a–c for garantier.

Garantisten skal ikke kunne trekke garantien (kredittbeskyttelsen) tilbake, redusere garantiens løpetid, øke kostnaden eller kunne forhindre at utbetaling skjer innen rimelig tid der garantien er utløst. Garantien skal være direkte og hvilke engasjementer som er beskyttet skal fremgå av avtalen.

Krav til garantier som stilles etter gjeldende kapitaldekningsregelverk er foreslått videreført. Det innebærer at bare engasjementer sikret med selvskyldnergaranti vil kunne hensyntas i kapitaldekningsberegningene.

Garantier kan inneholde klausuler hvor garantisten kan foreta endringer i kredittbeskyttelsen forutsatt at disse klausulene er under direkte kontroll av utlåner. Dette omfatter eksempelvis den som garantien er stilt overfor, ikke betaler forfalte krav i henhold til kontrakten og hvor garantisten da kan trekke beskyttelsen tilbake. Også krav til opplysninger til den garantien er stilt overfor, kan kreves dersom slike opplysninger er under direkte kontroll.

Annet ledd bokstav d (ved mislighold)

gjennomfører annekset VIII:1 (17)

Det skal ikke være noe som hindrer garantisten til å være forpliktet til å foreta utbetaling innen rimelig tid når låntaker har ubetalte forfalte innbetalinger. Det innebærer at ved kvalifiserte mislighold av og/eller manglende betaling fra motparten skal utlånende institusjon innen rimelig tid kunne ha rett til å forfølge garantisten for alle forfalte pengekrav som omfattes av garantien. Garantistens betalinger skal ikke forutsette at den utlånende institusjonen først skal forfølge kravet ovenfor låntaker. Garantien skal være en eksplisitt dokumentert forpliktelse som garantisten har akseptert.

Tredje ledd (statlig godkjente garantiordninger og kontragarantier)

gjennomfører annekset VIII:1 (18)

Det er foreløpig ikke vurdert hvilke statlige godkjente garantiordninger som vil omfattes av denne bestemmelsen. Det bes derfor om innspill fra høringsinstansene til en slik vurdering.

Med en kontragaranti menes det når en institusjon A forespør en annen institusjon B om å utstede en garanti ovenfor en tredjepart og institusjon B krever en garanti fra A. Garantien fra A til B vil være en kontragaranti.

§ 1-10 Særlig om kontragarantier fra stater mv.

gjennomfører annekset VIII:2 (16)

I tillegg til kravene i denne paragraf gjelder også de generelle kravene i § 1-1.

Tilsvarende som i § 1-9 tredje ledd, vil kontragarantier etter dette ledd være stilte garantier som vil erstatte en annen garanti i tilfeller der denne ikke kan oppfylles. Denne paragrafen omhandler kontragarantier stilt av stater, sentralbanker og multilaterale utviklingsbanker som etter del III vil kvalifisere til 0 prosent risikovekt.

Direktivet åpner for å akseptere kontragarantier stilt av regionale og lokale myndigheter, samt offentlig eide foretak (se kommentarer til § 1-4 første ledd bokstav b og f, samt § 1-9 første ledd bokstav b og e).

Det stilles samme krav til kontragarantier som for andre garantier. Det følger av imidlertid av egenskapene til kontragarantier at de unntas kravet til at de skal være stillet direkte overfor institusjonen, jf. § 1-9 annet ledd bokstav a.

Anneks VIII:2 (16c) tilsier at tilsynsmyndigheter kan vurdere om slike kontragarantier oppfyller kravet til at det ikke skal foreligge forhold som skulle tilsi at kontragarantien ikke kan likestilles med en direkte garanti fra samme motpart. Kredittilsynet har foreløpig ikke vurdert hvilke kontragarantier som vil kunne oppfylle dette kravet. Kredittilsynet ber derfor om innspill fra høringsinstansene til en slik vurdering.

§ 1-11 Krav til kredittderivater

Direktivet anerkjenner kredittderivater som en type sikkerhetsstillelse i fastsettelsen av minstekrav til ansvarlig kapital. Hvilke kredittderivater som vil kunne benyttes er omtalt i direktivets anneks VIII:1 (29–30). Minimumskravene som er felles for garantier og kredittderivater, er spesifisert under anneks VIII:2 (14–15) og særbestemmelsene for minimumskravene til kredittderivater er fastsatt i anneks VIII:2 (19–20). Verdivurderingen av kredittbeskyttelsen gitt fra kredittderivater som kan benyttes i kapitaldekningsberegningene er fastsatt i anneks VIII:3 (84–93). Kredittderivater som gir kredittbeskyttelse knyttet til en portefølje av engasjementer (kurvprodukter), reguleres i anneks VIII:6 (1–2).

I utkast til forskrift skal kredittderivater oppfylle de generelle kravene til sikkerhetsstillelse fastsatt i § 1-1. Aktuelle kredittderivater og minimumskravene som stilles til disse er spesifisert i denne paragraf. Verdsettelse og beregningsmetoden for kredittderivatene er fastsatt i § 2-6 og § 2-7. Kurvprodukter er behandlet i § 2-8.

Kredittderivater er en avtale som beskytter hele eller deler av kredittrisikoen knyttet til et lån, obligasjon eller andre engasjementer (utlån/underliggende kreditt). Kredittrisikoen overføres fra kjøper av beskyttelse til selger av beskyttelse. Kredittderivatene er omsettelige instrumenter og muliggjør en overføring av kredittrisiko uten å selge underliggende kreditt (utlånet).

Markedet for kredittderivater er i sterk vekst internasjonalt der finansinstitusjoner og verdipapirforetak står både som sluttbrukere (som kjøpere eller selgere av kredittrisiko), og som mellomledd for andre aktører. I Norge er bruken av kredittderivater foreløpig på et lavt nivå.

Et viktig moment ved kredittderivater er operasjonell risiko. Eksempelvis vil det kunne være et problem hvis kjøperens faktiske risikoavdekning ikke samsvarer med de risikoene som ble søkt avdekket. Et annet eksempel er selgere som utilsiktet tar på seg større risiko ved å selge beskyttelse enn ved å stå som långiver fordi de kontraktsfestede utløsende hendelsene forplikter selgeren til å beskytte langt mer enn bare kredittrisiko. Et tredje eksempel kan være at selgere overskrider de rammene som følger av sunn risikoforvaltning. Felles for alle former for derivater er at forsvarlig bruk forutsetter tilstrekkelige interne ressurser i form av oppfølgings- og kontrollsystemer.

Et aspekt av operasjonell risiko som er spesielt fremtredene for kredittderivater, er juridisk risiko, det vil si risikoen for tap fordi en inngått kontrakt ikke kan gjennomføres. Eksempler på juridisk risiko er knyttet til faktorer som utilstrekkelig dokumentasjon, at en motpart ikke har lovlig rett til å inngå kontrakten, usikkerhet om en kontrakt eller kontraktsklausul og problemer med gjennomføring av en kontrakt i en konkurs eller konkursliknende situasjoner.

Kredittilsynet vil legge vekt på

- a. at kredittderivatet faktisk overfører kredittrisikoen som forutsatt av kjøper
- b. at selger av beskyttelse har forståelse for hvilken eksponering som ligger i kredittderivatet og faktisk har evne til å bære denne.

Første ledd (typer kredittderivater)

gjennomfører annekts VIII:1 (29-31)

Tre typer kredittderivater vil kunne anerkjennes som kredittbeskyttelse for underliggende kreditt på institusjonens balanse. Disse er kredittbytteavtaler ("credit default swaps"), totalavkastningsbytteavtaler ("total return swaps") og kredittlinket gjeldsinstrumenter ("credit linked notes") (se nedenfor). Andre instrumenter som er sammensatt av slike derivater eller instrumenter hvor slike inngår, vil også kunne anerkjennes der kredittbeskyttelsen er tilvarende. Beskyttelse gjennom kredittderivater benyttet som intern sikring fra bank- til handelsporteføljen, vil kun anerkjennes der denne er videreført til en eller flere tredjeparter. annekts VIII:1 (31).

Beskyttelse gjennom en totalavkastningsbytteavtale anerkjennes ikke når netto positiv kontantstrøm føres som inntekt uten å korrigere verdien av eiendelene som er beskyttet. Korrigeringen av verdien av eiendelene som er kredittbeskyttet kan gjøres både gjennom reduksjon i virkelig verdi eller egenkapital (reserver) annekts VIII:1 (30).

For kredittlinket gjeldsinstrumenter vil kredittbeskyttelsen kunne hensyntas i den utstrekning den er innbetalt i form av innskudd, kontanter eller tilsvarende sikkerhet. Det vil si at beskyttelsen er begrenset til det beløpet som er innbetalt. annekts VIII:1 (29c).

De tre typene kredittderivater som vil anerkjennes er beskrevet i Kredittilsynets høringsnotat fra 31. mai 2005

Annet ledd bokstav a–b (krav til kredittderivatet)

gjennomfører annekts VIII:2 (14)

Selger av beskyttelse skal tilsvarende en garantist ikke kunne trekke beskyttelsen (garantien) tilbake, reduserer beskyttelsens løpetid, øke kostnaden eller kunne forhindre at utbetaling skjer innen rimelig tid der kredittbeskyttelsen er utløst. Kredittbeskyttelsen skal være direkte slik at avtalen innebærer at selger av beskyttelse har forpliktet seg direkte overfor kreditor eller kjøper av beskyttelse. Avtalen skal også spesifisere hvilke kreditter som er beskyttet og være uomtvistelig. Direktivet stiller en del felles krav til garantier og kredittderivater i annekts VIII:2 (14) som er innført i § 1-11 annet ledd.

Annet ledd bokstav c (krav til kjøper av beskyttelse)

gjennomfører annekts VIII:2 (14c)

Denne bestemmelsen tilsier at avtalen kan inneholde klausuler hvor selger av beskyttelse kan foreta endringer i kredittbeskyttelsen forutsatt at disse er under direkte kontroll av utlåner. Dette omfatter eksempelvis kjøpere av beskyttelse som ikke betaler forfalte krav i henhold til kontrakten og selger av beskyttelsen da kan trekke beskyttelsen tilbake. Også krav til opplysninger til kjøper av beskyttelse kan stilles dersom slike opplysninger er under direkte kontroll. Dette vil kunne anses som et unntak fra bestemmelsen i § 1-9 annet ledd bokstav b

hvor det presiseres at selger av beskyttelse ikke *ensidig* kan endre avtalen om kredittbeskyttelse.

Annet ledd bokstav d (fysisk oppgjør)

gjennomfører annekse VIII:2 (19d)

Denne bestemmelsen omhandler kredittderivater der fysisk oppgjør er avtalt ved en utløsende hendelse. Det kreves at kjøper av beskyttelse ved oppgjør skal både ha rett og evne til å overføre underliggende kreditt til selger av beskyttelsen. Det skal heller ikke være betingelser knyttet til underliggende kreditt som forhindrer eller unødig tilbakeholder det fysiske oppgjøret. Dette innebærer også at ved fysisk oppgjør skal underliggende kreditt inngå i de leverbare kreditene.

Det ble bemerket fra høringsinstansene i høringsnotatet 31. mai 2005 at denne bestemmelsen ikke fullt ut samsvarer med direktivet. I utkast til forskrift var det et krav til at overdragelse av underliggende kreditt ikke kunne være betinget av samtykke fra en tredjepart. Dette er nå endret til at der overdragelse av underliggende kreditt krever samtykke, skal dette ikke vesentlig forsinke slik overdragelse.

Annet ledd bokstav e (utløsende hendelser)

gjennomfører annekse VIII:2 (19a)

Denne bestemmelsen spesifiserer kravene som stilles til hvilke utløsende hendelser som minimum skal omfattes av kredittbeskyttelsen. Med utløsende hendelse ("credit event") menes en kontraktsspesifisert hendelse som utløser kredittbeskyttelsen og medfører at selgeren av beskyttelse må betale i henhold til avtalen. Utløsende hendelser skal omfatte betalingsmislighold der forfalte krav ikke er betalt etter den underliggende kreditt. I tillegg skal utløsende hendelser omfatte konkurs, insolvens eller manglende betalingsevne hos låntaker eller annen bekreftelse på generelt manglende betalingsevne eller begrenset adgang til å betjene gjelden eller lignende hendelser.

Kredittbeskyttelsen skal omfatte alle kontraktsfestede betalingsmislighold der en utløsende hendelse utløses etter en henstandsperiode lik eller kortere enn henstandsperioden til underliggende kreditt. Med andre ord skal kredittbeskyttelsen ikke opphøre i noen henstandsperioder før en utløsende hendelse i underliggende kreditt kvalifiserer til en slik hendelse. Med henstandsperiode ("grace period") menes en kort utsettelse av betalingen fra det avtalefestede tidspunktet før oppfyllelse av vilkår i låneavtalen.

Utløsende hendelser skal også omfatte restrukturering av underliggende kreditt for å oppnå full anerkjennelse for kredittbeskyttelsen. Restrukturering kan innebære ettergivelse eller utsettelse av hovedstol, rente eller gebyrer. Dersom restrukturering ikke er en utløsende hendelse etter avtalen, mens øvrige utløsende hendelser er omfattet og andre krav oppfylt, vil kredittbeskyttelse avkortes i henhold til § 2-6 første ledd.

Hvilke parter som er utpekt til å avgjøre når en utløsende hendelse har funnet sted, skal være klart definert. Denne avgjørelsen kan ikke være helt overlatt til selger av beskyttelse. Kjøper av beskyttelse skal ha rett og evne til å informere selger av beskyttelse når en utløsende hendelse oppstår.

I høringsinnspill til Kredittilsynets høringsnotat fra 31. mai 2005 ble det ansett ønskelig å flytte en av presiseringene knyttet til kredittderivater som var plassert i merknadene til

bestemmelsen. Dette er imøtekommet gjennom at betalingsmislighold nå er spesifisert som en påkrevd utløsende hendelse i forskriften (tidligere i merknadene).

Tredje ledd (avvik mellom referansekreditt og underliggende kreditt)

gjennomfører annekst VIII:2 (20)

Med referansekreditt menes den kreditten som brukes til å verdsette tapet ved finansielt oppgjør, eventuelt avgjøre prioriteten på leverbare kreditter ved fysisk oppgjør eller fastslå avkastningen i en totalavkastningsbytteavtale.

Det kan i mange tilfeller være situasjoner der institusjonen har kjøpt beskyttelse for en annen kreditt (referansekreditten) enn den underliggende kreditten som ønskes avhendet. Direktivet åpner for å anerkjenne beskyttelse av underliggende kreditt selv når denne avviker fra referansekreditten. Dette forutsetter imidlertid at visse krav er oppfylt. Dette omfatter også når den underliggende kreditt avviker fra den utløsende kreditten som benyttes til fastslå når en utløsende hendelse har oppstått. Utløsende kreditt er den kreditt som benyttes til å fastsette verdien ved finansielt oppgjør eller leverbare kreditter i forbindelse med fysisk oppgjør.

Selv om det åpnes for at referansekreditt kan avvike fra underliggende kreditt, er det imidlertid viktig at institusjoner som kjøper beskyttelse, er oppmerksom på at kredittbeskyttelsen kan være ufullstendig som følge av basisrisiko. Med basisrisiko menes at verdien av kredittbeskyttelsen og underliggende kreditt ikke samvarierer fullt ut. Dermed vil ikke verdibevegelsene til den underliggende kreditt og kredittbeskyttelsen alltid fullt ut motsvare hverandre. Kilder til avvik kan blant annet være at underliggende kreditt består av en portefølje ulik referansekredittens portefølje, valuta og løpetid er ulik, terskelbeløp, verdsettelsesmekanismer, og andre forhold i derivatkontrakten som vil kunne påvirke verdiutviklingen.

I høringsinnspill til Kredittilsynets høringsnotat fra 31. mai 2005 ble det ansett ønskelig å flytte noen av presiseringene knyttet til kredittderivater som var plassert i merknadene til bestemmelsen. Dette er imøtekommet gjennom at kravene til å kunne anerkjenne et kredittderivat når referansekreditten og underliggende kreditt ikke har samme låntaker nå er spesifisert i forskrift (tidligere i merknadene).

Fjerde ledd (finansielt oppgjør)

gjennomfører annekst VIII:2 (19c)

Finansielt oppgjør ("cash settlement") er en oppgjørsform der betalingen består av forskjellen mellom referansekredittens pålydende og referansekredittens markedsverdi. Når kredittderivater med finansielt oppgjør benyttes, skal det forligge betryggende rutiner for verdivurdering for å sikre pålitelig estimering av eventuelle tap. Perioden for å verdivurdere underliggende kreditt etter en utløsende hendelse skal være spesifisert.

§ 1-12 Krav til garantier og kredittderivater for behandling etter del IV § 8-1 tredje ledd

gjennomfører annekst VIII:2 (20a)

Denne paragrafen er kun relevant for institusjoner som benytter grunnleggende IRB-metode. Gyldige garantier er spesifisert i § 1-9 første ledd bokstav i. Dersom garantien eller kredittderivatet er utstedt av en gyldig garantist/selger av beskyttelse, kan dobbelt mislighold hensyntas etter beregningsmetoden i del IV § 8-1 tredje ledd.

Merknader til kapittel 2. Beregning av effekten av sikkerhetsstillelse

Sikkerheter som oppfyller kravene i kapittel 1, kan hensyntas i fastsettelsen av minstekravet til ansvarlig kapital etter dette kapittel. Dersom det eksisterer løpetidsforskjeller mellom sikkerhetsstillelsen og eksponeringen skal denne fastsettes først etter kapittel 3 i denne del.

Beregning av effekten av sikkerhetsstillelsen foretas gjennom å fastsette beregningsgrunnlaget og forventet tap dersom det er relevant. Dette danner grunnlag for minstekravet til ansvarlig kapital.

§ 2-1 Generelt

Første ledd ("custodian")

gjennomfører annekse VIII:3 (80)

Pant i innskudd mv. som oppfyller kravet til gyldig pant under § 1-2 første ledd bokstav a kan behandles som en garanti fra denne institusjonen.

Annet ledd (livsforsikringspoliser)

gjennomfører annekse VIII:3 (81)

Pant i livsforsikringspoliser som oppfyller kravene i § 1-5 kan behandles som en garanti fra selskapet som utsteder livsforsikringspolisen. Verdien av kredittbeskyttelsen skal være livsforsikringspolisens gjenkjøpsverdi.

Tredje ledd (motregning innskudd og utlån)

gjennomfører annekse VIII:3 (4)

Fjerde ledd (kredittlinket gjeldsinstrument)

gjennomfører annekse VIII:3 (3)

Der en institusjon har kjøpt kredittbeskyttelse gjennom å utstede et kredittlinket gjeldsinstrument ("credit linked note") som oppfyller kravene etter denne del, vil instrumentet kunne behandles som kontanter (dvs. som innskudd mv. etter § 1-2 første ledd bokstav a). Erverv av egne utstedte kredittlinkede obligasjoner vil også kunne behandles som kontanter.

§ 2-2 Pant i finansielle instrumenter, innskudd mv. og gull (finansielt pant) – enkel metode

gjennomfører annekse VIII:3 (25–30)

Det er kun institusjoner som benytter standardmetoden som kan benytte den enkle metoden fastsatt etter denne paragraf for å kunne hensynta finansielt pant. Institusjoner som benytter standardmetoden, kan også benytte den avanserte metoden for finansielt pant etter § 2-3. Institusjoner som benytter grunnleggende IRB-metode må benytte den avanserte metoden for finansielt pant etter § 2-3.

Med finansielt pant menes pant i finansielle instrumenter etter § 1-4 og innskudd mv. og pant i gull slik det fremgår av § 1-2 første ledd bokstav a og b.

Første ledd (anvendelse)

gjennomfører annekse VIII:3 (25)

Den enkle metoden for hensynta finansielt pant er forbeholdt institusjoner som benytter standardmetoden.

Annet ledd (verdsettelse og beregning)

gjennomfører annekse VIII:3 (26-27)

I fastsettelsen av beregningsgrunnlaget for engasjementer med finansielt pant skal risikovekten slik den fremgår under standardmetoden, benyttes. Det gjelder for den delen av engasjementet som er sikret med finansielt pant til markedsverdi. Risikovekten som benyttes skal ikke sette lavere enn 20 prosent dersom ikke annet fremkommer av øvrige ledd under denne paragraf. Den resterende usikrede andelen av engasjementet skal vektas som usikret engasjement under standardmetoden.

Tredje ledd (gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering)

gjennomfører annekse VIII:3 (28)

Fjerde ledd (derivater)

gjennomfører annekse VIII:3 (29)

Et engasjementet eller deler av et engasjement som er sikret med et derivat vil kunne tillegges en risikovekt på 0 prosent dersom derivatet er underlagt daglig marginkrav. Det innebærer at marginkravet er i form av innskudd mv., jf. § 1-2 første ledd bokstav a, og denominert i samme valuta.

Femte ledd (andre transaksjoner)

gjennomfører annekse VIII:3 (30)

Med innskudd og tilsvarende eiendeler menes pantetyper som omhandles av § 1-2 første ledd bokstav a.

§ 2-3 Pant i finansielle instrumenter, innskudd mv. og gull (finansielt pant) – avansert metode

gjennomfører annekse VIII:3 (31-62)

Med finansielt pant menes pant i finansielle instrumenter etter § 1-4 og innskudd mv. og pant i gull slik det fremgår av § 1-2 første ledd bokstav a og b.

Første ledd (pris- og valutavolatilitet)

gjennomfører annekse VIII:3 (31-32)

Valutaforskjeller for OTC-derivater oppstår når sikkerheten er denominert i en annen valuta enn den underliggende eksponeringen. Justering for slik valutarisiko kommer i tillegg til volatilitetsjusteringene etter annet ledd.

Annet ledd

gjennomfører annekse VIII:3 (33)

Valutajusteringer skal foretas ved mortregning av OTC-derivater når sikkerheten er denominert i en annen valuta enn oppgjørsvalutaen. Selv om motregningen inkluderer OTC-derivater denominert i flere valuta skal det kun justeres for valutaforskjeller en gang.

Tredje ledd (justert engasjementsbeløp E*)

gjennomfører annekse VIII:3 (34)

Fjerde ledd (bruk av justert engasjementsbeløp E* under standardmetoden og grunnleggende IRB-metode)

gjennomfører annekse VIII:3 (61-62)

Dersom grunnleggende IRB-metode benyttes, skal institusjonen benytte den avanserte metoden for å kunne hensynta finansielt pant. Institusjoner som benytter standardmetoden kan benytte den avanserte metoden for finansielt pant, men kan ikke benytte både den avanserte og den enkle metoden samtidig for ulik finansielt pant.

Femte ledd (faste eller egne estimater og når pantet består av flere pantetyper)

gjennomfører annekse VIII:3 (35-36)

Sjette ledd (faste volatilitetsjusteringer)

gjennomfører annekse VIII:3 (37-42)

Dette leddet innledes med tre tabeller der de to første oppgir de fastsatte justeringene for prisvolatilitet for henholdsvis gjeldsinstrumenter og annen pant. Den tredje tabellen fastsetter justering for valutavolatilitet. Justering for både pris og valutavolatilitet avhenger av realisasjonstiden som er etter regelverket delt inn kategoriene 5, 10 og 20 dager. Bokstav a fastsetter hvilke realisasjonstid som skal benyttes for ulike typer finansielt pant.

Justering for prisvolatilitet for gjeldsinstrumenter fastsatt i tabell 1 avhenger i tillegg til realisasjonstid, av langsiktig/kortsiktig rating, løpetid og om gjeldsinstrumentet før 0, 10 eller 20 prosent risikovekt etter standardmetoden. Bokstav d behandler ikke-ratede gjeldsinstrumenter. Samtlige gjeldsinstrumenter som kan benyttes som finansielt pant, er listet § 1-4 første ledd. Justering for prisvolatilitet for annen finansielt pant er fastsatt i tabell 2 og avhenger kun av realisasjonstiden.

Bokstav b spesifiserer at for de finansielle instrumenter og varer omfattet av motregningsavtaler som ikke oppfyller kravene til motregning etter § 1-8, skal det justeres for prisvolatilitet etter tabell 2 for egenkapitalinstrumenter. Bokstav c behandler andeler i fond.

Syvende ledd (egne volatilitetsjusteringer)

gjennomfører annekse VIII:3 (43-57)

Institusjoner kan benytte egne estimater for volatilitetsjusteringer forutsatt at kravene i dette leddet er oppfylt. Bokstav a fastsetter generelle krav, bokstav b fastsetter kvantitative krav og bokstav c fastsetter kvalitative krav.

Åttende ledd (Skalering)

gjennomfører annekts VIII:3 (58)

Både faste og egne volatilitetsjusteringer forutsetter daglige prisjusteringer. Dersom finansielt pant prisjusteres sjeldnere enn daglig skal volatilitetsjusteringene skaleres opp i henhold til dette leddet.

Niende ledd (unntak for volatilitetsjusteringer)

gjennomfører annekts VIII:3 (59)

Dette leddet spesifiserer hvilke finansielt pant som ikke trenger å volatilitetsjusteres.

Bokstav h åpner for at norske institusjoner ikke behøver å volatilitetsjustere gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer når disse er utstedt av et lands myndigheter, og det landet har unntatt disse for volatilitetsjusteringer.

§ 2-4 Sikkerheter under grunnleggende IRB-metode

Første ledd bokstav a (pant i fast eiendom)

gjennomfører annekts VIII:3 (63–66)

Pantsikkerhet i fast eiendom skal vurderes til et forsvarlig verdigrunnlag. Fast eiendom omfatter både bolig- og næringseiendom som oppfyller kravene fastsatt i del V § 1-6 første ledd. Verdivurderingen skal gjøres av en uavhengig part, og forsvarlig verdigrunnlag skal ikke være høyere enn markedsverdien. Med markedsverdi menes den verdien eiendommen ville blitt overført for med passende markedsføring mellom to velinformerte og frivillige parter med en armlengdes avstand på tidspunktet for verdisettingen. Markedsverdien skal også kunne dokumenteres.

Verdien av pantet skal fastsettes etter en forsiktig vurdering som innebærer en beregning av verdien som kan opprettholdes over en lengre tidsperiode der hensynet til fremtidig salgbarhet er ivaretatt. Verdivurderingen skal også inkludere både normale og lokale markedsforhold, den aktuelle bruken av eiendommen og alternative bruksområder for eiendommen.

En forsiktig verdivurdering skal ikke hensynta spekulative elementer. Institusjonen må kunne fremlegge dokumentasjon som viser hva som er lagt til grunn for en forsiktig verdivurdering. Verdivurderingen skal også hensynta kravene til interne rutiner etter § 1-1. Det skal også hensynta andre krav med høyere prioritet på pantet.

Gjeldende kapitaldekningsregelverk krever at en forsvarlig verdivurdering skal legges til grunn for verdivurdering av pant i boligeiendom. I veiledningen til rapportering av gjeldende kapitaldekningsregelverk er dette forklart ved:

”Med forsvarlig verdigrunnlag forstås markedsverdi fastsatt ut i fra en forsiktig vurdering. Det forutsettes at markedsutviklingen følges nøye og at dette gjenspeiles i verdigrunnlaget. Institusjonen må kunne fremlegge dokumentasjon som viser hvordan verdigrunnlaget er fremkommet, herunder de forhold av teknisk og økonomisk art som er lagt til grunn for vurderingen..”

Høringsinnspill fra Kredittilsynets høringsnotat 31. mai 2005 kommenterte at det var vanskelig å se at forskriftsteksten med kommentarer innebærer en riktig gjennomføring av de

aktuelle direktivbestemmelsene. Direktivet inneholder et nasjonalt valg som for de landene innen EØS som har regulert fastsettelse av verdien av fast eiendom, kan denne benyttes, uavhengig av om den er høyere eller lavere enn markedsverdi. Dermed inneholder direktivet to alternative måter å verdivurdere pant i fast eiendom. Kredittilsynet har ikke foreslått å gjennomføre dette nasjonale valget, men har valgt å videreføre kravet til at verdien av pantet skal settes ut i fra et forsvarlig verdigrunnlag. Dette vil kunne anses å være noe mer konservativt enn minstekravet i direktivet. I forbindelse med dette valgte Kredittilsynet å være mer presis i tolkningen av et forsvarlig verdigrunnlag hvor noen av momentene er sammenfallende med deler av ordlyden i det nasjonale valget. Høringsinstansene har kommentert at del V § 2-4 første ledd bokstav a er en sammenblanding av to alternative bestemmelser i direktivet. Kredittilsynet har valgt å opprettholde ordlyden i paragrafen på bakgrunn av at bruken av et forsvarlig verdigrunnlag videreføres.

Første ledd bokstav b (pant i kundefordringer)

gjennomfører annekse VIII:3 (67)

Verdien av pant i kundefordringer skal være utestående beløp. Med pant i kundefordringer menes de fordringer som oppfyller kravene i § 1-6 annet ledd.

Første ledd bokstav c (pant i andre eiendeler)

gjennomfører annekse VIII:3 (68)

Med pant i andre eiendeler menes de eiendeler som oppfyller kravene i § 1-6 tredje ledd. Verdien av slike eiendeler skal settes til markedsverdi. Med markedsverdi menes den verdien eiendelen ville blitt overført for med passende markedsføring mellom to velinformerte og frivillige parter med en armlengdes avstand på tidspunktet for verdisettingen.

Annet ledd (effekten av pant)

gjennomfører annekse VIII:3 (69–73)

Pant i kundefordringer, fast eiendom og pant i andre eiendeler som oppfyller kravene i § 1-6, vil kunne hensyntas i beregningen av *LGD* for engasjementer beregnet under en grunnleggende IRB-metode for engasjementer med stater, institusjoner og foretak. Usikrede engasjementer som ikke står tilbake for annen gjeld etter del IV § 4-1 annet ledd bokstav c skal tilordnes en *LGD* på 45 prosent. Dette omfatter i hovedsak gjeld som utlån og fordringer. Usikrede engasjementer som står tilbake for øvrig gjeld, vil etter del IV § 4-1 annet ledd bokstav b tilordnes en *LGD* på 75 prosent. Dette er i hovedsak ansvarlige lån eller andre hybride gjeldsinstrumenter med egenkapitalegenskaper.

Dersom engasjementet er sikret med pant som nevnt i denne bestemmelsen, vil dette kunne redusere *LGD*-parameteren. Tabellen under denne bestemmelsen viser minimum sikringsgrad (*S*) som skal være oppfylt for at engasjementet skal kunne tilordnes en lavere *LGD* (justert *LGD* = *LGD_J*). Dersom sikringsgraden overstiger *S_M* kan hele engasjementet tilordnes den justerte *LGD_J*. I tilfeller der sikringsgraden er mellom *S* og *S_M*, skal engasjementet deles i en sikret og en usikret del. Den sikre delen skal oppfylle kravet til sikringsgraden *S_M* og kan da benytte *LGD_J*. Den resterende andelen av engasjementet skal behandles om usikret engasjement med *LGD* fra del IV (45 eller 75 prosent avhengig av om det er vanlig gjeld eller hybride instrumenter).

Nedenfor er et eksempel på hvordan denne bestemmelsen skal benyttes i fastsettelsen av *LGD* for et engasjement med pant i fast eiendom:

- Eksponeringsbeløpet er 100 kr (E)
- Pant i fast eiendom er 70 kr (sikkerhetsverdien V)
Belåningsgraden er $70/100 = 70$ prosent som oppfyller minimum sikringsgrad (S) på 30 prosent
- Eksponeringen skal være tilstrekkelig pantesikret, for pant i fast eiendom minst 140 prosent ($= S_M$). Andelen av eksponeringen som er tilstrekkelig pantesikret er $70/140 = 50$, dvs. at 50 kr av eksponeringen vil kunne vektes 35 prosent. Resterende 50 kr av eksponeringsbeløpet vil vektes 45 prosent som et usikret engasjement, jf. del IV § 8-2 første ledd bokstav a tredje strekpunkt. Gjennomsnittlig *LGD* for dette engasjementet vil da være $(50 \cdot 35 \% + 50 \cdot 45 \%) / 100 = 40 \%$.

Tredje ledd (engasjementer sikret med flere typer sikkerheter)

gjennomfører annekse VIII:3 (77–79)

For engasjementer som behandles etter grunnleggende IRB-metode, skal engasjementer sikret med flere typer pant justere *LGD* for hver av de respektive andelene av engasjementet. Det gjelder alle typer pant. Engasjementets volatilitetsjusterte verdi skal dermed deles i deler sikret for hver type pant. Det innebærer at engasjementet deles inn i en del sikret med finansielt pant, en del sikret med pant i fordringer, en del dekket med pant i bolig- og næringsseiendom, en del sikret av annen pant og en usikret del. LGD_j for hver andel av eksponeringen skal beregnes separat.

Engasjementer som er sikret med garantier og kredittderivater i tillegg til pant, vil ikke påvirke behandling av *LGD* siden garantier og kredittderivater vil justere *PD*. Det innebærer at all sikkerhetsstillelse for hvert engasjement uavhengig av om det er sikret gjennom garantier og kredittderivater eller pant vil hensyntas. Garantier og kredittderivater beregnes for engasjementer beregnet med en IRB-metode i § 2-7.

§ 2-5 Motregningsavtaler av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering

gjennomfører annekse VIII:3 (5–22)

Motregningsavtaler av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering som oppfyller kravene etter denne forskrift kan behandles etter denne paragraf.

Det er kun institusjoner som benytter avansert metode for finansielle pant etter § 2-3, som kan hensynta motregningsavtaler av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering i beregningen av minstekravet til ansvarlig kapital. Under forutsetning av at institusjonen benytter avansert metode for finansielt pant, vil motregning av slike instrumenter justere eksponeringsverdien for hver motpart. Hvorledes eksponeringsverdien skal justeres, vil blant annet avhenge av hvilken metode for volatilitetsjusteringer som velges av institusjonen. Det eksisterer tre muligheter for å volatilitetsjustere eksponeringsbeløpet (*EAD* for engasjementer hvor IRB-metode benyttes) ved motregning av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering:

- Faste volatilitetsjusteringer

- Egne volatilitetsjusteringer
- Interne modeller

Det fremgår av denne paragrafen hvorledes eksponeringsbeløpet skal justeres for motregning gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering av både ved bruk av faste volatilitetsjusteringer og eventuelt ved bruk av egne estimater, men ikke selve volatilitetsjusteringen siden dette behandles under avansert metode for finansielt pant i § 2-3. Fremgangsmåten og formelen for eksponeringsbeløpet etter denne paragrafs tredje ledd er felles for begge metodene, men volatilitetsjusteringene etter § 3-2 vil avvike.

Et alternativ til faste og egne volatilitetsjusteringer for volatilitetsjusteringer er bruk av institusjonenes egen interne modell som anses å være den mest krevende metoden for institusjoner å benytte for volatilitetsjusteringer. Behandlingen av kravene som stilles for å kunne benytte en slik intern metode gjenstår, men direktivet omhandler disse i annekks VIII:3 (12–22).

Denne paragrafen fastsetter at dersom motregning av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering kan benyttes skal eksponeringsbeløpet volatilitetsjusteres. Beregning av E^* for eksponeringer omfattet av slike motregningsavtaler vil inngå som justert eksponeringsverdi under standardmetoden eller justert EAD for eksponeringer hvor en IRB-metode er benyttet, se også § 2-3 fjerde ledd.

Første ledd (volatilitetsjusteringer under sjablongmetoden eller egne estimater)

gjennomfører annekks VIII:3 (6–11)

Denne bestemmelsen regulerer hvordan eksponeringsbeløpet for eksponeringer der det foreligger avtale om motregning av gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering. Denne beregningsmetoden gjelder kun institusjoner som benytter sjablongmetoden eller egne estimater for slike volatilitetsjusteringer.

Bokstav a etter dette leddet beskriver hvordan nettoposisjonen for hvert instrument omhandlet av motregningsavtalen, fremkommer. Dette innebærer at det skal beregnes nettoposisjon for hvert instrument for hver motregningsavtale (flere nettoposisjoner under samme motregningsavtale). Volatilitetsjusteringene skal anvendes på de positive eller negative nettoposisjonene for hver type instrument. Med hvert instrument menes verdipapirer som er utstedt av samme selskap/enhet. Verdipapirene skal være utstedt på samme tidspunkt med lik løpetid og omfattet av like betingelser. Verdipapirene skal også være med tilsvarende likviditet, dvs. at det ikke skal foreligge forhold som tilsier at realisasjonstiden for papirene er forskjellig.

Bokstav b etter dette leddet beskriver hvordan justering for valutarisiko skal utføres. Justering for valutarisiko skal foretas på bakgrunn av nettoposisjonen for hver valuta bortsett fra den avtalte oppgjørsvalutaen. Denne fremkommer ved at samlet verdi av instrumentene denominert i samme valuta som er utlånt, solgt eller vil bli fremskaffet i henhold til motregningsavtalen, med tillegg av kontantbeløp i den valutaen som er utlånt, overført eller omhandlet av avtalen, trekkes fra totalverdien av verdipapirene som er lånt, kjøpt eller mottatt under samme avtale, med tillegg av kontantbeløp i den valutaen lånt eller mottatt som er en del av avtalen. Volatilitetsjusteringene for valutarisiko skal gjøres for de positive og negative nettoposisjonene for hver valuta, bortsett fra den avtalte oppgjørsvalutaen.

Bokstav c beskriver hvordan eksponeringsbeløpet skal beregnes for å hensynta volatilitetsjustering i forhold til type instrument/verdipapir og volatilitetsjustering for valutarisiko.

E representerer eksponeringsbeløpet uten motregning, dvs. utgangspunktet før justering. P er gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering som representerer sikkerhetsstillelsen, dvs. alle instrumentene som representerer en fordring på en motpart som er omfattet av motregningsadgangen. H_{sec} er volatilitetsjusteringen for hvert instrument i henhold til § 3-3. Tilsvarende gjelder for volatilitetsjusteringen for valutarisiko, H_{fx} .

Annet ledd (interne modeller)

gjennomfører annekset VIII:3 (12–22)

Regulering av interne modeller som grunnlag for volatilitetsjustering av eksponeringer i forbindelse med gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering gjenstår.

§ 2-6 Garantier og kredittderivater – verdsettelse

Denne paragrafen fastsetter verdien av en garanti eller et kredittderivat. Dette innebærer at garantier og kredittderivater ikke nødvendigvis vil fullt ut sikre et engasjement dersom kravene i kapittel 1 er oppfylt. Verdsettelse i denne paragraf danner grunnlag for hvordan sikkerheter skal hensyntas i § 2-7.

Første ledd (verdsettelse)

gjennomfører annekset VIII:3 (84)

Verdien av kredittbeskyttelsen (G) skal være det beløpet garantisten/selger av beskyttelse er forpliktet til å betale ved et eventuelt mislighold av låntaker, manglende betaling eller når andre avtalte utløsende hendelser inntreffer.

I tilfeller der kredittderivater ikke inkluderer restrukturering av underliggende kreditt som utløsende hendelse, jf. § 1-11 annet ledd bokstav e (annekset VIII:2 (19a iii)), skal verdien av kredittbeskyttelsen (G) reduseres. I tilfeller der G ikke er høyere enn eksponeringsbeløpet (E) skal G reduseres med 40 prosent. I tilfeller der G er høyere enn eksponeringsbeløpet (E) skal G ikke overstige 60 prosent av E . Dette er illustrert med følgende eksempler:

	<i>Eksempel 1.</i>	<i>Eksempel 2.</i>	<i>Eksempel 3.</i>
Eksponeringsbeløpet (E)	100 kr	100 kr	100 kr
Verdien av kredittbeskyttelsen (G)	80 kr	100 kr	150 kr
Justert verdi av kredittbeskyttelsen (G') (i tilfeller der restrukturering ikke er en utløsende hendelse i kredittderivatavtalen)	48 kr	60 kr	60 kr
	(80 kr*0,6)	(0,6*100 kr (G) og maksimalt 0,6*100 kr (E))	(0,6*150 kr (G) men maksimalt 0,6*100 kr (E))

Annet ledd (justering for valutarisiko)

gjennomfører annekset VIII:3 (85)

Når kredittbeskyttelsen er utstedt i en valuta annen enn eksponeringen, skal verdien av kredittbeskyttelsen reduseres ved volatilitetsjustering for valutarisiko etter formelen i denne bestemmelsen. Neste ledd under denne paragraf spesifiserer hvorledes volatilitetsjusteringen H_{fx} for valutarisiko fremkommer.

Tredje ledd (volatilitetsjustering)

gjennomfører annekset VIII:3 (86)

Det fremgår av denne bestemmelsen hvorledes kredittbeskyttelse fra garantier og kredittderivater skal justeres der det er forskjell i valutaen kredittbeskyttelsen er denominert i, og valutaen eksponeringen (underliggende kreditt) er denominert i. Volatilitetsjusteringen H_{fx} som skal anvendes ved valutaforskjeller etter denne paragrafs annet ledd kan beregnes på bakgrunn av sjablongmetoden og ved bruk av egne estimater etter fastsatt under den avanserte metoden for finansielt pant, jf. § 2-3. Fremgangsmåten og formelen for volatilitetsjusteringen for valutarisiko etter denne paragrafs annet ledd er felles for begge metodene, men volatilitetsjusteringene etter § 2-3 vil avvike.

§ 2-7 Garantier og kredittderivater – beregningsmetode

Første ledd (transjer – verdipapirisering)

gjennomfører annekset VIII:3 (87)

Der en garanti eller et kredittderivat gir kredittbeskyttelse for en del av et låns risiko, skal reglene om verdipapirisering i del VII gjelde.

Dersom kredittbeskyttelsen i form av en garanti eller et kredittderivat ikke vil utløses før utlånende institusjon tar tap ("first loss"), skal dette anses for å være verdipapirisering.

Annet ledd (beregning under standardmetoden)

gjennomfører annekset VIII:3 (88–90)

Denne bestemmelsen fastsetter hvordan garantier og kredittderivater skal hensyntas i beregningen av minstekrav til ansvarlig kapital når dette gjøres etter standardmetoden.

Bokstav a fastsetter at risikovekten til garantisten/selger av beskyttelsen skal benyttes der et engasjement er fullt ut sikret. Det innebærer at verdien av garantien/kredittderivatet beregnet under § 2-6 og justert for løpetidsforskjeller i henhold til kapittel 3 minst skal tilsvare engasjementsbeløpet før den anses som fullt ut sikret.

Bokstav b fastsetter hvilken risikovekt som skal benyttes der kredittbeskyttelsen fra en garanti eller kredittderivat dekker en forholdsmessig lik andel av tapet. Andelen som dekkes av institusjonen selv og kredittbeskyttelsen må være av lik prioritet, det vil si pro rata. Dersom kredittbeskyttelse ikke er pro rata, vil den falle inn under denne paragrafs første ledd, dvs. behandles etter regler for verdipapirisering etter del VII.

Tredje ledd (engasjementer sikret med flere typer sikkerheter)

gjennomfører annekse VIII:5 (1–2)

For engasjementer som behandles etter standardmetoden, skal engasjementer sikret med flere typer sikkerheter deles inn i en del for hver type pant. Det gjelder alle typer sikkerhetsstillelse. Det innebærer blant annet at der et engasjement er sikret med både en garanti og med pant, skal engasjementet deles inn i en del for hver sikkerhetsstillelse. Den delen som er sikret med en garanti eller et kredittderivat, skal beregnes etter denne paragrafs første og annet ledd. Det er risikovekten til engasjementet som endres som følge av en garanti eller kredittderivat.

Engasjementer som er sikret med pant i tillegg til garantier og kredittderivater, vil ikke påvirke behandling av garantier og kredittderivater etter denne paragrafs første og annet ledd. Den delen som er sikret med pant, skal beregnes etter de respektive metodene for pant.

§ 2-8 Kurvprodukter – kredittderivater

Kredittderivater kan kredittbeskytte en eller flere underliggende kreditter. De fleste kredittderivater beskytter én underliggende kreditt, såkalte "single name transactions". Hvis det er flere underliggende kreditter som kredittbeskyttes, omtales disse gjerne som et kurvprodukt ("*Basket Transactions*" / "*multiple names*"). Et kredittderivat med en kurv av kreditter avdekker derfor kredittrisiko for flere kreditter og/eller mot flere ulike juridiske enheter. Denne paragrafen omhandler to typer kurvprodukter.

Kravene i § 1-11 skal også være oppfylt for kurvprodukter.

Første ledd ("first to default")

gjennomfører annekse VIII:6 (1)

En "first to default"-kontrakt beskytter den første underliggende kreditten i kurven som misligholdes. De underliggende kreditter kan være mot ulike referanseenheter. De underliggende kredittene som er kredittbeskyttet av kurvproduktet kan dermed være av ulike risikovekt under standardmetoden eller med ulik *PD* under en IRB-metode. Beskyttelsen bortfaller når kredittbeskyttelsen utløses for første underliggende kreditt i kurvproduktet. Denne bestemmelsen fastsetter at det er kun den underliggende kreditten som ville gitt lavest kapitalkrav som vil kunne anses å være kredittbeskyttet.

Annet ledd ("nth to default")

gjennomfører annekse VIII:6 (2)

Denne bestemmelsen omhandler kurvprodukter der kredittderivatet kredittbeskytter de *n* første underliggende kredittene. Det er hvilke av de underliggende kredittene som først har en utløsende hendelse, som avgjør hvilke *n* kreditter som vil kunne bli kredittbeskyttet. Beskyttelsen bortfaller når kredittbeskyttelsen utløses for de *n* første underliggende kredittene i kurvproduktet. Denne bestemmelsen fastsetter at det er kun de *n* underliggende kredittene som ville gitt det laveste kapitalkravet som kan anses for å være kredittbeskyttet.

"Second to default"-kontrakter er et eksempel på et kurvprodukt etter denne bestemmelsen der *n* = 2 og gjøres opp når to kreditter har hatt en utløsende hendelse. Beskyttelsen bortfaller når den andre utløsende hendelsen inntreffer.

Merknader til kapittel 3. Løpetidsforskjeller

Institusjonen skal oppfylle kravene for løpetidsforskjeller under dette kapitlet for å kunne hensynte sikkerheter omhandlet av denne forskrift.

§ 3-1 Generelt

Første ledd (sikkerheter med løpetidsforskjell)

gjennomfører annekse VIII:4 (1–2)

For denne bestemmelsen skal løpetid for engasjementer og sikkerheter beregnes etter annet ledd, dvs. effektiv løpetid. Der løpetiden til sikkerheten er kortere enn løpetiden til engasjementet, vil sikkerheten kun kunne hensyntas dersom sikkerheten har en opprinnelig løpetid på ett år og/eller har en gjenværende løpetid på tre måneder. Det innebærer ikke at sikkerheter som gjelder i hele engasjementets løpetid, skal oppfylle dette kravet. Der det er tilfelle, dvs. ingen løpetidsforskjell, vil sikkerheten kunne hensyntas selv om opprinnelig løpetid er kortere enn ett år og/eller en gjenstående løpetid på tre måneder.

Løpetidsforskjeller mellom sikkerheter for engasjementer etter del IV § 4-7 femte ledd, som kan ha en opprinnelig løpetid ned til en dag, kan ikke hensyntas.

Annet ledd (løpetidsdefinisjon)

gjennomfører annekse VIII:4 (3–5)

Beregnet effektiv løpetid til engasjementer kan maksimalt være 5 år. Det innebærer at dersom effektiv løpetid til sikkerheten er over 5 år, foreligger det ikke løpetidsforskjeller.

Der hvor selger av beskyttelse i en kredittderivatkontrakt har en ensidig opsjon til å si opp kontrakten, skal effektiv løpetid for sikkerheten være frem til første mulig tidspunkt opsjonen kan utøves. Der hvor kjøper av beskyttelse i en kredittderivatkontrakt har en ensidig opsjon til å si opp kontrakten og hvor det ved inngåelse av kontrakten foreligger et insentiv for å utøve opsjonen før forfall, skal effektiv løpetid for sikkerheten være frem til første mulig tidspunkt opsjonen kan utøves. Andre slike opsjoner der slike insentiver ikke foreligger ved kontraktsinngåelse, behøver ikke påvirke beskyttelsens løpetid.

Tredje ledd (enkel metode for finansielt pant)

gjennomfører annekse VIII:4 (6) og annekse VIII:2 (7)

Der det foreligger løpetidsforskjell mellom et finansielt pant og et engasjement, beregnet etter denne paragrafs første og annet ledd, kan sikkerheten ikke hensyntas hvis enkel metode for finansielt pant benyttes. Det innebærer at alle sikkerheter må minst ha en effektiv løpetid som engasjementets løpetid. Siden effektiv løpetid ikke kan fastsettes til mer enn 5 år etter annet ledd, vil sikkerheter med en effektiv løpetid på 5 år eller mer benyttes også under enkel metode for finansielt pant.

§ 3-2 Verdsettelse under avansert metode for finansielt pant

gjennomfører annekse VIII:4 (7)

Institusjoner som benytter avansert metode for finansielt pant etter § 2-3, kan hensynte sikkerheter justert for eventuelle løpetidsforskjeller etter denne bestemmelsen.

§ 3-3 Verdsettelse av garantier og kredittderivater

gjennomfører annekset VIII:4 (8)

Der institusjonen kan ta hensyn til kredittbeskyttelse gjennom en garanti eller et kredittderivat slik de inngår i beregningene under § 2-7, skal verdien av kredittbeskyttelsen først justeres for løpetidsforskjeller før beregningen under § 2-7 foretas. Dvs. at G_{VA} som benyttes under § 2-7 fremkommer fra løpetidsjusteringen under denne paragraf.

6. Del VI. Beregningsgrunnlag for motpartsrisiko for derivater mv.

Generelle merknader til del VI

Motpartsrisikoregelverket omhandler regler for beregning av engasjementsbeløp for derivater mv. som inngår i portefølje for annen virksomhet og gjennomfører annekks III. Reglene kommer imidlertid også til anvendelse for handelsporteføljen i del VIII om markedsrisiko.

Det er fire alternative metoder for beregning av engasjementsbeløp for motpartseksponeeringer. To av metodene – opprinnelig engasjementsmetode og markedsverdimetoden - videreføres fra gjeldende regler. De nye metodene er standardisert metode og bruk av interne modeller (IMM-metode). I ”søfistikeringsnivå” ligger den standardiserte metoden mellom markedsverdimetoden og IMM-metoden. I merknadene til kapittel kapital 4 og 5 er henholdsvis standardisert metode og IMM-metode nærmere omtalt.

Som følge av direktivet er det også foretatt endringer i motregningsbestemmelsene. Dette er nærmere omtalt i merknadene til kapittel 6.

Beregningsmåte

Etter forskriften skal engasjementsbeløpet beregnet etter denne del, risikovektes etter den metode institusjonen benytter for kredittrisiko i del III (standardmetoden) eller IV (IRB).

Engasjementsbeløpet for derivater skal beregnes etter regelverket om motpartsrisiko. For gjenkjøpsavaler, lån av finansielle instrumenter og varer, verdipapirfinansiering og transaksjoner med lang oppgjørsfrist fastslår direktivet at kapitalkravet enten kan beregnes enten etter IMM-metode eller etter den metode institusjonen benytter for kredittrisiko, jf. merknadene til del III kapittel 3 og del IV § 2-2 femte ledd. Institusjoner som ikke benytter IMM-metode må m.a.o. benytte del III eller IV for slike kontrakter.

Begreper og definisjoner

Kontrakter

Etter gjeldende kapitaldekningsregler skal det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko for derivater. Derivater omtales som kontrakter og inndeles i henholdsvis renterelaterte kontrakter, valuta- og gullrelaterte kontrakter, egenkapitalrelaterte kontrakter, edelmetallrelaterte kontrakter og andre varerelaterte kontrakter. Når motpartsrisikoregelverket, i IMM-metode, også omfatter gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter, verdipapirfinansiering og transaksjoner med lang oppgjørsfrist er det behov for å innføre et fellesbegrep. Direktivet benytter begrepet ”transaction” som kan oversettes til transaksjon. Kredittilsynet har imidlertid valgt å videreføre begrepet kontrakter, men at det i tillegg til derivater utvides til også å omfatte gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter, verdipapirfinansiering og transaksjoner med lang oppgjørsfrist.

Derivater

Derivater er definert i anneks IV som også viser til anneks I: C (4-7, 9 og 10) i direktiv 2004/39/EC (MiFid). Kredittilsynet legger til grunn at derivater er et tilstrekkelig kjent begrep og at det derfor ikke er behov for definisjon i forskrift. Forholdet til børsomsatte kontrakter og kontrakter avregnet av oppgjørssentral som er underlagt daglige marginkrav er omtalt i merknadene til § 1-4.

Verdipapirfinansiering

Kredittilsynet har oversatt "margin lending" med verdipapirfinansiering, dvs. kreditt til finansiering av verdipapirer. Margin lending er i direktivet anneks III:1 (4) definert som: "...*transactions in which a credit institution extends credit in connection with the purchase, sale, carrying or trading of securities. Margin lending transactions do not include other loans that happen to be secured by securities collateral*"

Etter hva Kredittilsynet forstår er "Margin Lending" en form for utlån som er mer vanlig i USA og er derfor usikker på om det foreslåtte begrepet "verdipapirfinansiering" er dekkende for eventuell slik virksomhet i Norge. "Margin Lending" er bl.a. omtalt på hjemmesidene til NASD og U.S. Securities and Exchange Commission, henholdsvis

http://www.nasd.com/web/idcplg?IdcService=SS_GET_PAGE&ssDocName=NASDW_005927 og <http://www.sec.gov/investor/pubs/margin.htm>.

Transaksjoner med lang oppgjørsfrist

"Long settlement transactions" er oversatt med transaksjoner med lang oppgjørsfrist som i direktivet anneks III: 1 (3) er definert som "[...] *transactions where a counterparty undertakes to deliver a security, a commodity, or a foreign exchange amount against cash, other financial instruments, or commodities, or vice versa, at a settlement or delivery date that is contractually specified as more than the lower of the market standard for this particular transaction and five business days after the date on which the credit institution enters into the transaction.*" Kredittilsynet har definert dette som transaksjoner der oppgjør eller levering av finansielle instrumenter, varer og valuta er avtalt etter normalt oppgjørstidspunkt eller fem virkedager etter at kontrakten er inngått dersom normal oppgjørsperiode er lengre enn fem virkedager.

Gjenkjøpsavtaler og lån av finansielle instrumenter og varer

Gjenkjøpsavtaler omfatter også omvendte gjenkjøpsavtaler. Lån av finansielle instrumenter og varer omfatter både innlån og utlån.

Andre endringer i forhold til gjeldende regelverk

Valutarelaterte kontrakter

Etter gjeldende regelverk er valutakontrakter med en opprinnelig løpetid på 14 dager eller mindre unntatt kapitalkrav. Denne bestemmelsen er nå tatt ut av direktivet og Kredittilsynet legger derfor til grunn at slike kontrakter underlegges kapitalkrav.

Maksimal risikovekt i standardmetoden for kredittrisiko

Etter gjeldende regler skal omregnet verdi vektet etter bestemmelsene i for eiendelspostene (§ 5 i kapitaldekningsforskriften) men slik at disse kontraktene gis risikovekt 50 prosent der hvor andre poster i og utenom balansen blir vektet 100 prosent. Denne bestemmelsen videreføres ikke i del III, jf. den nye Baselakkorden pkt. 82.

Merknader til kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 Beregningsgrunnlag og engasjementsbeløp

gjennomfører artikkel 78 (2) (standardmetoden) og anneks VII:3 (5 og 10) (IRB).

Bestemmelsen fastslår at engasjementsbeløpet beregnet etter denne del skal risikovektes etter den metode institusjonen benytter for kredittrisiko (standardmetoden/IRB).

§ 1-2 Beregningsmetoder og kombinasjon av metoder

gjennomfører artikkel 78 (2), anneks VII:3 (5 og 10), anneks III:2 (1, 2, 5 og 7) og anneks III:6 (1 og 3)

Etter direktivet kan de ulike beregningsmetodene kombineres i konsern, men ikke innefor en juridisk enhet. Siden denne forskrift regulerer ”institusjonen” har ikke Kredittilsynet funnet det hensiktsmessig å forskriftsfeste denne muligheten. Dette er ikke til hinder for at disse metodene kan kombineres mellom selskaper i konsern. Institusjonen skal begrunne ønsket kombinasjon overfor Kredittilsynet.

Første ledd gjennomfører artikkel 78 (2), anneks VII:3 (5) og fastslår at engasjementsbeløpet for derivater skal beregnes etter enten markedsverdimetoden, opprinnelig engasjementmetoden, standardisert metode eller IMM-metode.

Andre ledd presiserer at samme metode skal benyttes for alle derivater, jf. direktivets anneks III: 2 (1). Direktivet åpner imidlertid for at transaksjoner med lang oppgjørsfrist kan beregnes etter en annen metode. Kredittilsynet legger til grunn at både direktivet og den nye Baselakkorden vurderer transaksjoner med lang oppgjørsfrist til å være vanskeligere å modellere innenfor IMM og åpner derfor for unntak fra IMM-metode i del I § 4-4 annet ledd.

Etter direktivets anneks III: 2 (7) kan IRB-institusjoner benytte standardmetoden for transaksjoner med lang oppgjørsfrist. Denne muligheten er foreslått gjennomført i del I § 4-3 første ledd, bokstav e som unntak fra IRB-metode.

Tredje ledd gjennomfører anneks 3:6 (1) som åpner for at for at gjenkjøpsavaler og omvendte gjenkjøpsavtaler, innlån og utlån av finansielle instrumenter og verdipapirfinansiering kan beregnes etter IMM-metode. Tilsvarende som for annet ledd er det åpnet for unntak for transaksjoner med lang oppgjørsfrist.

Av andre og tredje ledd følger at IMM-metoden kan benyttes for enten:

- derivater, eller
- gjenkjøpsavaler og omvendte gjenkjøpsavtaler, innlån og utlån av finansielle instrumenter, verdipapirfinansiering, eller
- derivater, gjenkjøpsavaler og omvendte gjenkjøpsavtaler, innlån og utlån av finansielle instrumenter, verdipapirfinansiering, og at

- transaksjoner med lang oppgjørsfrist som ikke unntas etter del I § 4-4 annet ledd kan inkluderes i hvert av de tre nevnte alternativene.

Fjerde ledd gjennomfører annekts III:2 (2) som begrenser opprinnelig engasjement-metode til å gjelde institusjoner som har fritak fra krav om beregning av kapitalkrav for markedsrisiko etter del VIII. En lignende bestemmelse finnes også i gjeldende kapitaldekningsregler, men der vilkårene for å benytte opprinnelig engasjement-metode er at institusjonen i begrenset grad handler i rente- og valutarelaterte kontrakter. Kredittilsynet foreslår derfor å gjennomføre bestemmelsen mer i tråd med direktivets ordlyd.

Femte ledd gjennomfører annekts III:2 (6) som fastslår at engasjementbeløpet for en motpart skal være lik summen av engasjementsbeløpene for hver motregningsgruppe med denne motparten. Motregningsgruppe er i del I definert som kontrakter med en motpart som er underlagt en bilateral motregningsavtale der motregning anerkjennes etter denne forskrift. Kontrakter som ikke er underlagt en slik bilateral motregningsavtale er en separat motregningsgruppe.

§ 1-3 Kredittderivater

gjennomfører annekts III:2 (3 og 4)

Kredittderivater inngår ikke i definisjonen av derivater i direktivets annekts IV. Første setning sier at det ikke er kapitalkrav for motpartsrisiko ved kjøp av et kredittderivat enten som beskyttelse mot engasjement utenfor handelsporteføljen eller som beskyttelse mot motpartsrisiko. Kapitalkravet for den beskyttede posten følger bestemmelsene i del III, IV og V.

Fra andre setning følger det at ved salg av beskyttelse i form av et kredittderivat av typen kredittbytteavtale (credit default swaps) utenfor handelsporteføljen skal det ikke fastsettes beregningsgrunnlag for motpartsrisiko da kredittbytteavtalen skal behandles som solgt beskyttelse og skal ha kapitalkrav for kredittisiko, dvs. hovedsakelig tilsvarende krav som for avgitt garanti.

§ 1-4 Børsomsatte kontrakter og kontrakter som avregnes av oppgjørssentral

gjennomfører annekts III:2 (6)

Etter direktivet kan engasjementsbeløpet settes lik null for kontrakter utestående med sentral motpart (central counterparty) forutsatt at kontrakten ikke er avvist. Engasjementsbeløpet kan også settes lik null for sikkerheter stilt overfor den sentrale motparten. I begge tilfellene er det krav til daglige marginkrav. Bestemmelsene kommer til anvendelse i alle metodene.

”Central counterparty” er definert i 2000/12 annekts III:1: ”A central counterparty is an entity that legally interposes itself between counterparties to contracts traded within one or more financial markets, becoming the buyer to every seller and the seller to every buyer”. Kredittilsynet legger til grunn at ”central counterparty” er oppgjørssentral.

Kontrakter avregnet av anerkjent oppgjørssentral og kontrakter omsatt på anerkjent børs som er underlagt daglige marginkrav er etter gjeldende kapitaldekningsregler unntatt kapitalkrav. I Norge avregnes børsomsatte kontrakter i NOS og Nord Pool slik at det i utgangspunktet ikke

er behov for å skille mellom børsomsatte kontrakter og kontrakter avregnet av oppgjørssentral. Av hensyn til at oppgjørsfunksjonen ikke nødvendigvis er atskilt i andre land har Kredittilsynet valgt å opprettholde et skille mellom børsomsatte kontrakter og kontrakter som avregnes av oppgjørssentral.

Merknader til kapittel 2. Markedsverdimetoden

gjennomfører anneks III:3

§ 2-1 Engasjementsbeløp

Forskriftsteksten tar utgangspunkt i gjeldende kapitaldekningsforskrift § 6 nr. 8

§ 2-2 Potensiell fremtidig eksponering

Første ledd: Påslagstabellen i forskriften (fra direktivets ”table 1”) benytter nå prosentsetser, og ikke desimaltall, i likhet med direktivet.

Direktivet har en alternativ påslagstabell 1a) for edelmetaller (unntatt gull) og enkelte andre varer enn disse edelmetallene. Tabellen inngikk også i det opprinnelige direktivet, men er ikke blitt gjennomført i Norge og er følgelig ikke inntatt her.

Andre ledd: Denne bestemmelsen inngikk også i eksisterende direktiv, men var ikke gjennomført. Nå er dette punktet inntatt under anneks III (2) nr. 8 og foreslås gjennomført her. Med stadig utvikling av produkttyper og spesialformler for å legge til rette for ulike risikointeresser er det fornuftig at institusjonen har retningslinjer som sikrer at den ikke bare legger inn et nominelt beløp som målegrunnlag uten å vurdere om dette er en passende måleenhet for risikoen. Der for eksempel kontrakten spesifiserer at kontantstrømmer skal multipliseres må beløpet oppjusteres.

§ 2-3 Motregning

Første ledd gir en henvisning til kapittel 6 for beregning av engasjementsbeløpet. *Andre til fjerde ledd* er en terminologijustert videreføring av bestemmelser i kapitaldekningsforskrift § 6a) som gjennomfører begynnelsen av Part 7 c) effects of recognition

Siste del av Part 7 c ii) other netting arrangements om en alternativ påslagstabell under kapittel 3 Opprinnelig engasjement-metoden er ikke gjennomført i den gjeldende norske forskriften og er fortsatt utelatt.

Merknader til kapittel 3. Opprinnelig engasjement-metoden

gjennomfører anneks III:4

Første ledd er en terminologijustert videreføring av bestemmelsen i gjeldende kapitaldekningsforskrift § 6 nr. 8. Anneks III:2 (1) siste setning tillater ikke bruk av denne metoden for annet enn rente-, valuta- og gullrelaterte kontrakter. Dette er underforstått i den gjeldende norske kapitaldekningsforskriften da det her ikke er gitt påslagsprosent for andre instrumenttyper enn de overnevnte.

Andre ledd tilsvarer bestemmelsen i § 2-2 andre ledd.

Merknader til kapittel 4. Standardisert metode

Den standardiserte metoden er gjort gjeldende for institusjoner som ikke oppfyller kravene til IMM-metoden for beregning av engasjementsbeløp, men som allikevel ønsker å benytte en metode som bedre gjenspeiler institusjonens faktiske risiko enn markedsverdimetoden. Etter direktivet kan den standardiserte metoden anvendes både for derivater og transaksjoner med lang oppgjørsfrist. I den nye Baselakkorden fastslås det imidlertid at den standardiserte metoden kun kan benyttes for derivater. I gjennomføringen har Kredittilsynet lagt til grunn retningslinjene fra Baselkomiteen, dvs. kun derivater.

Den standardiserte metoden er relativt mekanisk i den forstand at engasjementsbeløpet beregnes ved å gjennomføre beregningene i en bestemt rekkefølge. Engasjementsbeløpet beregnes for hver gruppe av kontrakter med én motpart, som er underlagt en gyldig motregningsavtale (definert i forskrift som en motregningsgruppe). Hver kontrakt som ikke er underlagt en slik motregningsavtale utgjør sin egen separat motregningsgruppe.

Først dekomponeres kontraktene i ulike risikoposisjoner (etter nærmere regler). Deretter beregnes verdien av hver risikoposisjon. Deretter grupperes risikoposisjonene i sikringsgrupper ("hedging sets") som blant annet avhenger av gjenstående løpetid, type referanserente (fra statspapir eller annen rente), og spesifikk risiko. For hver sikringsgruppe beregnes nettoverdien og det skilles mellom sikringsgrupper med og uten motregningsavtaler. Summen av verdiene av alle sikringsgruppene innenfor en motregningsgruppe er engasjementsbeløpet for denne motregningsgruppen.

Direktivet inneholder begreper der Kredittilsynet er usikker på tolkning og norsk oversetting. Disse er omtalt i det følgende og det bes om innspill fra høringsinstansene.

§ 4-1 Fastsettelse av engasjementsbeløp

gjennomfører annekset III del 5 (1, 4 siste setning)

Paragrafen fastsetter beregningsgrunnlag for engasjementsbeløpet. Engasjementsbeløpet skal beregnes separat for hver motregningsgruppe. Engasjementsbeløpet for en motpart er summen av engasjementsbeløp over alle motregningsgrupper med motparten.

Ad første ledd: Engasjementsbeløp beregnes som den største av netto markedsverdi og en sjablongmessig tilnærming av forventet positiv eksponering (EPE), multiplisert med en skaleringsfaktor. Den såkalt "sjablongmessige EPE" er beregnet som summen av verdien av nettoposisjoner over alle sikringsgrupper (definert i § 4-4), multiplisert med en konverteringsfaktor (etter § 4-5). Hensikten med den sjablongmessige EPE er å ha en enklere tilnærming til EPE som modelleres av institusjoner som anvender IMM-metoden. På denne måten beholder den standardiserte metoden noen fellestrekk med IMM-metoden.

Skaleringsfaktoren er en konstant verdi som, etter Baselkomiteen⁷, har til hensikt å vekte engasjementsbeløpet for bl.a. å reflektere nedgangskonjunktur. Forskriften fastsetter en skaleringsfaktor av 1,4, som følger verdien angitt i direktivet.

Ad annet ledd: Der sikkerhet er brukt for å redusere motpartsrisikoen, skal institusjonen ha retningslinjer og rutiner for å sikre at sikkerheten tilfredsstillende kravene i forskriftens del V.

⁷ "The Application of Basel II to Trading Activities and the Treatment of Double-Default Effects", BIS, juli 2005

Sikkerhet mottatt fra en motpart skal ha positiv fortegn, og sikkerhet stilt til en motpart skal ha negativ fortegn.

Direktivet åpner for å anerkjenne finansielt pant utover de finansielle instrumentene spesifisert i del V § 1-4 og innskudd mv. etter del V § 1-3. Sikkerhetene det åpnes for er spesifisert i Anneks II paragraf nr. 8 og gjennomført i del VIII § 7-3 fjerde ledd bokstav b og c. En mulig tolkning av denne bestemmelsen er at eksponeringer som ligger i bankporteføljen kan sikres med sikkerheter i handelsporteføljen selv om disse ikke anerkjennes dersom de var i bankeporteføljen.

Kredittilsynet ser det som hensiktsmessig å presisere forholdet mellom § 4-1 og § 4-2 til § 4-5. For å beregne engasjementsbeløpet etter formelen i § 4-1 skal trinnene i § 4-2 til § 4-5 følges for å komme frem til den sjablongmessige EPE i formelen. Deretter kan verdien sammenlignes med nettomarkedsverdien og den resulterende verdien kan vektet med skaleringsfaktoren for å komme til engasjementsbeløpet.

§ 4-2 Tilordning av kontrakter til risikoposisjoner (trinn 1)

gjennomfører anneks III del 5 (2, 3, 4)

Paragrafen fastsetter regler for tilordning av kontrakter og betalingsdeler ("payment legs") til risikoposisjoner. Fastsetting av betalingsdeler er omtalt i paragrafens tredje ledd. En risikoposisjons verdi fastsettes etter § 4-3.

Under den standardiserte metoden er den sjablongmessige EPE beregnet ved å først tildele kontrakter til risikoposisjoner. Disse risikoposisjoner representerer elementer som kan føre til en verdiendring i kontrakten, for eksempel valuta og rente. Eksempelvis er en valutabytteavtale tildelt én valutarisikoposisjon og én renterisikoposisjon for hver valuta i avtalen.

Ad tredje ledd: Betalingsdelen av en kontrakt vil oppstå i kontrakter som enten innebærer bytte av en finansiell instrument mot betaling (eksempelvis obligasjoner, aksjer eller vare), eller betaling mot betaling (for eksempel rentebytteavtaler). Det skal tildeles separate risikoposisjoner til betalingsdeler av kontrakter, som et steg i beregning av engasjementsbeløpet.

§ 4-3 Verdi på risikoposisjonen (trinn 2)

gjennomfører anneks III del 5 (5-11)

Paragrafen fastsetter regler for beregning av verdien på risikoposisjonen, for bruk i beregning av engasjementsbeløpet etter § 4-1.

Risikoposisjoner som representerer lange posisjoner som oppstår fra [kontrakter] med lineær risikoprofil blir positiv. Korte posisjoner blir negativ. Etter direktivet skal posisjoner med ikke-lineær risikoprofil anvende ["delta equivalent effective notional value"] for beregning av risikoposisjonens verdi, mens posisjoner med lineær risikoprofil skal anvende den ["effective notional value"]. Kredittilsynet er usikker på innholdet i disse begrepene og bes om innspill fra høringsinstansene samt forslag til oversettelse. Direktivet benytter også begrepene ["notional value/amount"] og ["delta equivalent notional value"] og også her ønskes høringsinstansenes innspill og forslag til oversettelse.

Paragrafens sjuende og åttende ledd gir to forskjellige formler som kan anvendes ved beregning av [”effective notional value”] og [”delta equivalent notional value”]; én for gjeldsinstrumenter og [betalingsdelen] av [kontrakter], og én for øvrige instrumenter. Etter Baselkomiteen skal [”delta equivalent notional values”] for ikke-lineære kontrakter baseres på modeller etter regelverket for markedsrisiko. Etter Kredittilsynets vurdering vil dette være reglene om beregning av delta for ikke-børsomsatte opsjoner etter § 4-3 første ledd og § 9-3 tredje ledd, samt VaR-metode etter kapittel 10 i del VIII, jf. merknad til niende ledd.

Ad niende ledd: Dersom institusjonen ikke kan beregne delta eller modifisert durasjon ved bruk av markedsrisikomodeller, åpner direktivet for at tilsynsmyndighetene skal fastsette verdien av risikoposisjoner på en konservativ måte. Direktivet gir også tilsynsmyndighetene mulighet til å pålegge institusjonene å benytte markedsverdimetoden i slike tilfeller. Kredittilsynet mener det ikke er hensiktsmessig at Kredittilsynet skal fastsette verdien på risikoposisjonen og foreslår heller å pålegge institusjonen å benytte markedsverdimetoden i kapittel 2. Dette er tilsvarende forslag fra FSA, jf. CP 06/3 Strengthening Capital Standards 2 (FSA februar 2006).

Kredittilsynet er imidlertid usikker på alternativene for beregning av [”effective notional value”] for kontrakter med lineær risikoprofil dersom reglene i syvende og åttende ledd ikke benyttes. Det bes derfor om innspill fra høringsinstansene.

Ad fjerde og femte ledd: Både disse kategoriene inkluderer opsjoner og ”swaptions”.

Ad åttende ledd: Anvendelse av [”delta-equivalent notional values”] for opsjoner innebærer at både kjøpte og solgte opsjoner inngår i beregningen av risikoposisjonens verdi. Solgte opsjoner (utstedt opsjon) vil ikke medføre motpartsrisiko på kontraktsnivå. På porteføljenivå derimot, kan solgte opsjoner medføre motpartsrisiko ved at reduksjoner i prisen på en solgt opsjon vil, når alt annet holdes konstant, øke motregningsgruppens markedsverdi.

§ 4-4 Sikringsgrupper (trinn 3)

gjennomfører annekset III del 5 (1, 12-17)

Risikoposisjoner fra samme kategori (for eksempel valuta, gjenstående løpetid) som fremkommer av kontrakter innenfor samme motregningsgrupper grupperes i en sikringsgruppe. Innenfor hver sikringsgruppe skal nettorisikoposisjonen beregnes ved hensyntaking av eventuell sikkerhet. Verdien av sikringsgruppen beregnes ved å ta absoluttverdien av nettorisikoposisjonen over alle kontrakter og sikkerheter innenfor gruppen. Verdien inngår i beregningsgrunnlaget for engasjementsbeløp i § 4-1, hvor det er summert over alle sikringsgrupper innenfor en motregningsgruppe.

Institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for å påse at alle kontrakter som inngår i en sikringsgruppe er underlagt en motregningsavtale som tilfredsstillende kravene etter kapittel 6.

Ad tredje ledd: Rentederivater, valutaderivater og betalingsdelen fra aksjer- og varederivater er utsatt for renterisiko. Følsomhet for endringer i rente avhenger av den gjenstående løpetiden av fremtidige nedbetalinger. For ”floating rate notes” og ”floating rate legs” i rentebytteavtaler, skal gjenstående løpetid representeres med tidsintervallet til neste justering av renten i forhold til referanserenten.

Ad femte ledd: Her bruker direktivet ”emulates” som Kredittilsynet har oversatt som ”representerer”, men er usikker om dette er en riktig tolkning. Det bes derfor om innspill fra høringsinstansene.

§ 4-5 Konverteringsfaktorer for sikringsgrupper (trinn 4)

gjennomfører annekset III del 5 (18-19)

Hver sikringsgruppe skal multipliseres med en konverteringsfaktor i henhold til § 4-5. Som omtalt i notatet fra Baselkomiteen (se fotnote til § 4-1) var det forutsatt ved kalibrering av konverteringsfaktorene at avtalekursen for terminer og bytteavtaler er lik underliggendes markedspris (”at-the-money”), og at tidshorizonten er ett år. Tidshorizonten fastsettes for å være i tråd med IRB-metoden for kredittrisiko, som krever en ett års tidshorizont for estimering av misligholdssannsynligheten (jf. forskriftens del I, § 1-2).

Ad første ledd: Underliggende instrumenter i derivater som ikke hører til tabellens punkt 1 – 9 (dvs. som vektet med 10 prosent i henhold til tabellens punkt 10) skal tilordnes separate sikringsgrupper for hver kategori av underliggende instrument.

Merknader til kapittel 5. IMM-metode

IMM-metode åpner for at institusjonen kan benytte egne modeller for å beregne engasjementsbeløpet eller EAD. En beskrivelse av konseptet bak IMM-metoden finnes i den nye Baselakkorden annekset 4 og notatet fra Baselkomiteen som vist til under merknadene til standardisert metode. Modellen skal estimere en sannsynlighetsfordeling for endringer i markedsverdien til motregningsgruppen som følge av endringer i risikofaktorer som renter, valuta osv. Modellen beregner dernest motpartseksponeringen (for hver motregningsgruppe) for hvert fremtidige tidspunkt for de gitte endringene i risikofaktorene. Det er forskjellige regler avhengig av om modellen tar hensyn til marginavtaler eller ikke.

Baselkomiteen viser til at ikke er krav om at institusjonen benytter en spesiell modell og at IMM kan bestå av flere modeller. Det vises videre til at analytiske modeller kan aksepteres så lange kravene oppfylles. Reglene beskriver imidlertid modellen som en simuleringsmodell som etter Kredittilsynets vurdering ser ut til å ha mange fellestrekk med VaR-modeller i del VIII.

§ 5-1 Krav til estimering av EE

gjennomfører annekset III:6 (10, 14, 23, 30, 31, 34-37, 39 b og c, 40 og 42)

Første ledd gjennomfører annekset III:6 (30) som stiller krav til at EE skal estimeres daglig med mindre Kredittilsynet bestemmer annet. Hovedregelen om at EE skal estimeres daglig reflekterer direktivets ordlyd om at institusjonen må overbevise tilsynsmyndigheten dersom lavere hyppighet er tilstrekkelig. Direktivet kan virke selvmotsigende fordi det i paragraf 21 stilles krav til daglig rapportering. Denne bestemmelsen er gjennomført i del I.

Direktivet krever videre at EE skal estimeres for tilstrekkelig mange fremtidige datoer for nøyaktig å reflekterer fremtidige kontantstrømmer og løpetid, se direktivet annekset III:6 (30) annet punktum. Det er også et krav om at modellen skal fange opp ikke-gaussiske

fordelingsegenskaper, se anneks III:6 (10). Kredittilsynet har lagt til grunn at disse bestemmelsene er dekket av først og andre ledd.

Andre ledd bokstav a krever at institusjonen skal ta hensyn til alle relevante risikofaktorer. Direktivet omtaler (markeds) risikofaktorer som renter, valuta, aksjekurser, varer osv, men uten at det stilles nærmere krav til risikofaktorene slik det gjøres i del VIII § 10-2. Kredittilsynet har derfor valgt en generell gjennomføring. Det er videre et krav at risikofaktorene skal estimeres over en lang tidshorisont, jf. direktivets punkt 42 annet ledd.

Andre ledd bokstav c gjennomfører punkt 42 tredje ledd som krever at systemet (prismodeller) skal kunne hensynta ikke-lineære endringer i opsjonspriser.

Andre ledd bokstav d gjennomfører punkt 36 og krever at systemet skal ta hensyn til transaksjonsspesifikk informasjon. Det er også et direktivkrav at denne informasjonen skal lagres i databaser og regelmessig avstemmes samt revideres av internrevisjonen. Kredittilsynet anser kravet til databaser og avstemming å være omfattet av begrepet ”IMM-system” og at kravet til internrevisjonen er dekket av internrevisjonens virksomhet ellers og etter kravene i del XI § 2-4.

Andre ledd bokstav e gjennomfører punkt 23 første setning som krever at systemet og beregning av motpartseksposering skal hensynta bruk av kredittlinjer både daglig og mellom dager.

Ad tredje ledd. Det fremgår ikke klart av direktivet hvordan samvariasjon mellom risikofaktorer reguleres. Kredittilsynet antar at det ikke er et krav at modellen skal ta hensyn til slik samvariasjon, og foreslår å gjennomføre dette som en kan bestemmelse forutsatt at institusjonen har tilfredsstillende systemer og rutiner. Dette er tilsvarende krav som for VaR-modeller for markedsrisiko i del VIII § 10-1 fjerde ledd.

Fjerde ledd gjennomfører punkt 42 femte ledd og omfatter krav knyttet til marginavtaler i systemet. Systemet skal både ta hensyn til gjeldende og framtidige marginkrav. I bokstav a-e benyttes følgende oversettelser:

- a. type marginavtale – nature of margin agreements (unilateral or bilateral)
- b. hyppigheten av margininnbetalinger – frequency of margin calls
- c. tiden fra mislighold til kontrakten kan avsluttes – margin period of risk
- d. minste eksponering som krever margininnbetaling – minimum threshold of unmargined exposure
- e. minste endring i marginkrav som krever margininnbetaling – minimum transfer amount

Femte ledd gjennomfører punkt 42 femte ledd siste punktum om at verdien av sikkerheter stilt i marginavtalen skal beregnes enten til markedsverdi eller etter bestemmelsene i del V.

Sjette ledd samler bestemmelser der direktivet stiller krav til kontroll og overvåkning av risiko. Bokstav a gjennomfører punkt 23 tredje og fjerde punktum og stiller krav til overvåkning av maksimal eksponering og potensiell fremtidig eksponering på portefølje- og motpartsnivå. Maksimal eksponering (”peak exposure”) skal forstås som et høyt konfidensnivå, se direktivet anneks III:1 (19). Det skal tas hensyn til konsentrasjonsrisiko og store engasjementer etter bl.a. tilknyttede motparter, næring, marked osv.

Sjette ledd bokstav b gjennomfører punkt 31 og 39 b og c og stiller krav til overvåkning og kontroll av eksponeringer over kontraktens løpetid (og ikke kun ett års horisont). Etter direktivet skal økningen i eksponeringen utover ett år inngå i institusjonens modell for intern kapital. Kredittilsynet tolker ”modell for intern kapital” til å være institusjonens ICAAP og har derfor knyttet bestemmelsen opp mot finansieringsvirksomhetslovens § 2-9b og verdipapirhandelloven § 8-10b i Ot.prp. nr. 66 (2005-2006).

Sjette ledd bokstav c og d gjennomfører punkt 35 – ”wrong-way risk”. Direktivet skiller mellom ”general wrong-way risk” og ”specific wrong-way risk”. Førstnevnte er gjennomført i bokstav c og sistnevnte i bokstav d. ”General wrong-way risk” er risikoen for at motpartens misligholdssannsynlighet er positivt korrelert med risikofaktorer som renter, valuta osv. ”Specific wrong-way risk” er risikoen for at motpartens eksponering er positivt korrelert med motpartens misligholdssannsynlighet og skal overvåkes og kontrolleres gjennom kontraktens løpetid.

Syvende ledd gjennomfører punkt 37 om omfatter krav til data ved estimering av samvariasjon og volatilitet. Det er krav til minimum tre års observasjonsperiode som skal omfatte nedgangskonjunktur. Kredittilsynet kan tillate bruk av konstruerte tidsserier, for eksempel ved ny produkter. De konstruerte tidsseriene skal gjenspeile risiko på en konservativ måte under ugunstige markedsforhold. I direktivet stilles krav til at innhenting av data skal være uavhengig av forretningsområdene og at institusjonen skal ha en prosess for å sikre datakvalitet. Disse kravene er gjennomført i åttende ledd bokstav f gjennom krav til interne retningslinjer og rutiner. Direktivet stiller også krav til databaser og som skal revideres. Kravet til databaser anses dekket gjennom ”IMM-systemet” og kravet til revisjon dekkes av kravet til internrevisjon i del XI § 2-4 annet ledd.

Åttende ledd gjelder krav til interne retningslinjer og rutiner og gjennomfører punkt 31, 34, 35, 37 og 40.

§ 5-2 Engasjementsbeløp

gjennomfører annekset III:6 (5-9, 11 og 15)

Engasjementsbeløpet beregnes som effektiv EPE (expected positive exposure) multiplisert med en konstant alfa. Effektiv EPE beregnes ut fra EE-verdier (forventete fremtidige eksponeringer) etter annet ledd, der funksjonalen for enkelhets skyld har en noe annen form enn i direktivet. Alfa er nærmere omtalt i merknadene til § 5-3 nedenfor.

Tredje ledd regulerer adgangen til å hensynta sikkerheter, se merknad til § 4-1 annet ledd.

Fjerde ledd gir nærmere regler om engasjementsbeløpet avhengig av om modellen hensyntar marginavtaler eller ikke. Bokstav b regulerer tilfellet der modellen ikke tar hensyn til avtale om marginkrav, men der avtalen inkluderes ved beregning av EPE. jf. merknaden til §5-1 fjerde ledd.

§ 5-3 Alfa

gjennomfører annekset III:6 (7, 12-14)

Institusjonen kan enten benytte den fastsatte alfa på minst 1,4 eller estimere denne etter kravene i annet ledd. Egne estimater av alfa kan ikke være lavere enn 1,2. Alfa tilsvarer skaleringsfaktoren som omtalt i merknadene til § 4-1 første ledd.

Egen estimer av alfa skal være forholdet mellom samlet kapitalbehov simulert over alle motpartseksponeringer og samlet kapitalbehov basert på EPE for gitt utestående beløp. Samlet kapitalbehov er oversatt fra begrepet ”internal capital” og Kredittilsynet legger til grunn at direktivet kobler dette til institusjonens ICAAP. Med samlet kapitalbehov menes derfor kapitalen fastsatt etter finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b og verdipapirhandelloven § 8-10b. Institusjonen må kunne påvise at beregningen av kapitalbehovet hensyntar alle vesentlige samvariasjoner mellom markedspriser, og at alfa ivaretar konsentrasjon, se anneks III:6 (12).

I bokstav d er det krav til at alfa skal reflektere nedgangskonjunktur og gjennomfører punkt 14: ”Where appropriate, volatilities and correlations of market risk factors used in the joint simulation of market and credit risk should be conditioned on the credit risk factor to reflect potential increases in volatility or correlation in an economic downturn”.

I punkt 14 er det krav til at alfa skal valideres. Kravet er gjennomført i § 5-5.

§ 5-4 Stresstesting

gjennomfører anneks III:6 (32-33)

Institusjonen skal regelmessig gjennomføre stresstester og vurderes mot estimatet av EPE. Stresstestene skal etter direktivet gjennomføres som en del av ICAAP, jf. henvisningene i tredje ledd til finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b og verdipapirhandelloven § 8-10b.

Stresstestene skal minst omfatte konjunkturedgang, redusert likviditetstilgang, hendelser i markedet, risikofaktorer knyttet til både markedsrisiko og kredittrisiko, konsentrasjonsrisiko, samvariasjon på tvers av markedsrisiko og kredittrisiko, og risiko knyttet til lukking av posisjoner.

I likhet med IRB foreslås det at Kredittilsynet kan fastsette nærmere regler om stresstesting.

§ 5-5 Etterprøving

gjennomfører anneks III:6 (38, 42) og anneks V (2a) i 93/6

IMM- systemet skal regelmessig etterprøves og når det foretas vesentlige endringer, samt ved endringer i porteføljen eller strukturelle endringer i markedet. Bestemmelsen angir også at valideringen ikke kun skal være begrenset til ettertesting ”backtesting” men at den også som et minimum bør omfatte tester av forutsetningene, tester i relasjon til porteføljens risiko og struktur, herunder basis- og konsentrasjonsrisiko, samt bruk av hypotetiske porteføljer.

Valideringen skal også omfatte systemets utforming og de prosesser som ligger til grunn, jf. også omtalen under IRB og AMA.

Etter direktivet skal prismodeller som benyttes i beregningen av motpartseksponering for gitte sjokk i markedsrisikofaktorer inngå i valideringen. Kredittilsynet anser dette kravet for å være dekket kravene i første og andre ledd.

Kravet i tredje ledd om at risikofaktorer skal valideres over en lang tidshorison reflekter tilsvarende krav i § 5-1 annet ledd om at risikofaktorene skal estimeres over en lang tidshorison.

I likhet med VaR-modeller for markedsrisiko i del VIII er det i fjerde ledd krav til ettertesting. Kravene skiller seg imidlertid i innhold. For VaR-modeller er det et skille mellom hypotetiske

og faktiske *endringer* i porteføljer, mens porteføljene for IMM-modeller skal holdes konstante. Det er derimot et krav om at institusjonen skal gjennomføre ettertesting på et sett representative konstante porteføljer, både på faktiske porteføljer (som den har hatt) og hypotetiske porteføljer (som den ikke har hatt, men som modelleres), og sammenligner modellpredikert eksponering over forskjellige tidshorisonter og under forskjellige historiske scenarier som dekker forskjellige markedsforhold (oppadgående, nedadgående, lav volatilitet, høy volatilitet osv.)

I VaR får institusjonen et tillegg i kapitalkravet (multiplikator) avhengig av antall overskridelser som ettertestingen viser. Tilsvarende krav gjelder ikke for IMM. Institusjonen må likevel som en del av søknaden og løpende kunne dokumentere resultatene fra ettertestene. I del XI er det også krav til interne retningslinjer og rutiner for hvilke avvik som skal medføre ny vurdering av modellen eller estimatene. Dersom resultatene fra ettertestingen indikerer at modellen ikke er tilstrekkelig nøyaktig kan Kredittilsynet trekke tillatelsen tilbake eller pålegge institusjonen tiltak for å sikre at modellen omgående forbedres.

Merknader til kapittel 6. Motregning

gjennomfører 2000/12 annekks III:7 om "Contractual netting (contracts for novation and other netting agreements)".

Forskriftsteksten tar utgangspunkt i dagens kapitaldekningsforskrifts § 6a Motregning av derivater.

§ 6-1 Motregning av derivater mv.

Første ledd innebærer at det kan tas hensyn til motregning under markedsverdimetoden, standardisert metode og IMM-metode. Derivater som kan motregnes i Norge vil i utgangspunktet begrenses til de typer som omfattes av Verdipapirhandelloven § 10-1 (varederivater, fremtidige renteavtaler (FRA), rente- og valutaopsjoner, rente- og valutaterminer, rente- og valutabytteavtaler, og avtaler om handel med valuta).

Det er en foreløpig antagelse at motregning på tvers av kontraktstyper (derivater, gjenkjøpsavtaler og lån av finansielle instrumenter eller varer) ikke tillates når motpartsrisiko beregnes etter markedsverdimetoden eller standardisert metode, jf. merknaden til andre ledd.

Andre ledd gjennomfører Part 7 a) iia). Såkalt "cross-product" netting (motregningsavtaler som dekker flere kontraktstyper) ble diskutert i dokumentene fra Basel og EU fra april 2005 etter at næringen har hevdet at det kan være mulig å inngå avtaler som gir grunnlag for å motregne også innen og mellom flere kontraktstyper enn bare for derivater. Basel og EU legger imidlertid til grunn at det for tiden ikke er tilstrekkelig juridisk grunnlag for å anerkjenne motregning mellom derivater, gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering. Under IMM, som er den eneste metoden som kan anvendes for kontrakter nevnt i Part 7 a), legger direktivet likevel rent teknisk til rette for at slik motregning kan gjennomføres i påvente av et eventuelt fremtidig juridisk fundament. Eventuelle endringer i anvendelsesområdet kan i utgangspunktet eventuelt tas inn i VPHL uten at man trenger å gjøre tekstendringer i forskriften her.

§ 6-2 Krav til motregning av derivater mv.

Første ledd viderefører i hovedsak tekst fra gjeldende kapitaldekningsforskrifts § 6a.

Motregningsavtalen skal etter denne bestemmelsen bestå av én enkelt juridisk forpliktelse som omfatter samtlige kontrakter, slik at institusjonen ved motpartens manglende evne til å oppfylle sine forpliktelser, vil ha en fordring på eller forpliktelse til å betale nettosummen av kontraktens positive og negative markedsverdi.

Nettosummen for hver motregningsavtale er summen av positive og negative markedsverdier for de enkelte kontraktene omfattet av avtalen. Ved motregning på tvers av flere kontraktstyper summeres nettosummen fra hver motregningsavtale (Part 7 a). En motregningsavtale som dekker flere kontraktstyper kan med dette sies å ha en eller flere undermotregningsavtaler. Enkeltkontrakter, som er inngår i motregningsavtalen som dekker flere kontraktstyper, men som ikke er dekket av en undermotregningsavtale, skal inngå med kontraktens markedsverdi, enten den er negativ eller positiv.

Andre ledd fastsetter krav til en uavhengig juridisk bekreftelse på at avtalen er gyldig og kan gjennomføres. Den skal bekrefte at den aktuelle type motregningsavtale medfører at institusjonens fordringer og forpliktelser i slike tilfeller er begrenset til nettosummen etter:

- a. gjeldende lovgivning i den stat motparten har sitt forretningskontor, og gjeldende lovgivning i den stat en filial har forretningskontor,
- b. lovgivningen som regulerer de aktuelle kontrakter, og
- c. lovgivningen som regulerer enhver kontrakt eller avtale som er nødvendig for å gjennomføre motregningsavtalen.

Denne bestemmelsen innebærer at institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for å sikre at motregningsavtalene er gyldig etablert. Det innebærer blant annet at motregningsavtaler som er gyldig etablert vurderes løpende i lys av eventuelle endringer i aktuell lovgivning.

For motregningsavtaler som dekke flere kontraktstyper skal blant annet muligheten for håndhevelse og dens eventuelle effekt på de bilaterale enkeltavtalene som inngår, vurderes for å sikre gyldig etablering av avtalen (Part 7 b). Institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner som sikrer dette.

Institusjonene skal ha retningslinjer og rutiner som sikrer at alle kontrakter omfattet av avtalen er gyldig etablert. (Part 7 c).

Bokstav d synes å inneholde krav som er åpenbare og følger naturlig uten at de trenger å gjentas.

Tredje ledd gjennomfører Part 7 b) (iiib) og (iiic). Her stilles det krav som er nye i forhold til eksisterende direktiv. For at motregning skal kunne aksepteres i kapitaldekningen må institusjonen vise at den faktisk stoler på at motregningen vil kunne etterleves. Det stilles derfor krav om at institusjonen skal ta hensyn til motregningen når den måler og styrer kredittrisikoen på enkeltmotparter, herunder ved fastsettelse av kredittrammer. Videre skal den risikoreduserende effekten av motregningen inngå i institusjonens beregning av intern kapital. Det legges til grunn at direktivet med dette mener institusjonens ICAAP, og det er derfor gjort henvisninger til finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b og verdipapirhandelloven § 8-10b, jf. Ot.prp. nr. 66 (2005-2006). Bokstav (iiia) krever at institusjonen skal beholde dokumentasjon som godtgjør motregningen i sine arkiver, men dette er åpenbart og tas ikke inn i forskriftsteksten.

7. Del VII. Beregningsgrunnlag for kredittrisiko ved verdipapirisering

Generelle merknader til del VII

Verdipapirisering innebærer generelt at kredittrisiko ved engasjementer overføres til investorene i verdipapirmarkedet. Institusjoner kan imidlertid fortsatt ha kredittrisiko knyttet til overførte engasjementer gjennom bl.a. å være derivatmotpart eller tilby kreditt- og likviditetsstøtte til verdipapiriseringstransaksjoner i tillegg til å opptre som verdipapirinvestor. Reglene om fastsettelse av beregningsgrunnlag avhenger av om institusjonen benytter standardmetoden eller IRB for kredittrisiko etter henholdsvis del III og IV.

Det deles opp i to hovedformer for verdipapirisering. Tradisjonell verdipapirisering er når institusjonen selger aktiva ut av egen balanse til et spesialforetak, og dette finansierer kjøpet ved å utstede verdipapirer til markedet. Ved syntetisk verdipapirisering forblir engasjementene på institusjonens balanse, mens risikoen overføres ved hjelp av ulike former for sikkerhetsstillelse, dvs. kredittderivater, garantier eller pant i finansielle instrumenter. For begge typer verdipapirisering fastsettes krav til at risikoen skal være overført.

Nærmere om del VII

Kapittel 1 og 2 er generelle bestemmelser som gjelder både under IRB og standardmetoden for kredittrisiko. Kapittel 3 gjelder bare under standardmetoden, kapittel 4 bare under IRB og kapittel 5 gir spesielle bestemmelser for rullerende eksponeringer med førtidig innfrielse.

Det er ikke gitt eksplisitte krav i direktivet til at institusjonen skal ha intern retningslinjer og rutiner for verdipapirisering. Kredittilsynet vil eventuelt ved behov senere kunne foreslå bestemmelser om dette.

Bestemmelsene for engasjementer institusjoner har med verdipapiriseringer, når engasjementet er plassert utenfor handelsporteføljen. Det vil antakelig først og fremst være investeringer i verdipapiriseringer som det kan være aktuelt å plassere i handelsporteføljen. Slike investeringer vil i handelsporteføljen bli behandlet som et hvilket som helst finansielt instrument.

Begreper og definisjoner

Del I § 1-2 inneholder definisjoner og *gjennomfører artikkel 4 (36)*.

Verdipapirisering

Verdipapirisering defineres som en transaksjon der:

- a. Kredittrisikoen forbundet med et engasjement eller en eksponering eller en gruppe av slike deles opp i transjer (jf. nedenfor).
- b. Kilden til betalingene til investorene i skal først og fremst være betalingsstrømmer fra eksponeringene. Investorene skal således ikke ha et krav på institusjonen som har verdipapirisert eksponeringer, med sikkerhet i eksponeringene.
- c. Transjens prioritet bestemmer hvor sterkt den er utsatt for tap gjennom hele transaksjonens eller oppleggets løpetid. En underordnet transje kan løpende oppleve tap uten at en høyere prioritert transje tar belastning. Ved vanlige obligasjonslån vil

prioritetsrekkefølgen ikke løpende bestemme betalingsprioriteten, men først og fremst ha betydning i konkurstilfelle der en høyere prioritert obligasjoner normalt får en høyere dividende.

Generelt må vurderingen av om transaksjonen skal defineres som en verdipapirisering være avhengig av det reelle økonomiske innhold og ikke kun den juridiske struktur. Dersom det er usikkert om transaksjonen skal defineres som en verdipapirisering skal institusjonene konsultere Kredittilsynet.

Engasjementer med verdipapiriseringer betegnes posisjoner i verdipapiriseringer iht. artikkel 4 (40) og er en egen engasjementskategori, jf. over.

Transje

Definisjonen av transje *gjennomfører* artikkel 4 (39). Oppdelingen i transjer er en hovedbetingelse for å skape en verdipapirisering. Den underliggende risiko deles opp og pakkes inn i minst to transjer med ulik risiko. Grupperingen av transaksjoner etter kredittrisiko skal være avtalt. Kredittrisikoen knyttet til en posisjon i en transje skal være større eller mindre enn kredittrisikoen knyttet til en posisjon med samme beløp i andre transjer når man ikke tar hensyn til sikkerhet som er stilt fra tredjepart direkte til innehaverne av posisjoner.

Kredittstøtte

Definisjonen av kredittstøtte (engelsk: credit enhancement, svensk: kreditförstärkning, dansk: forbedring av kredittkvalitet) *gjennomfører* artikkel 4 (43). Avtaler som forsterker kredittkvaliteten til en verdipapiriseringssposisjon i forhold til hva kvaliteten ville ha vært uten kredittstøtten. Støtte som utgjøres av underordnede transjer inngår i dette begrepet. En institusjon som yter kredittstøtte påtar seg således en verdipapiriseringssposisjon.

Spesialforetak (SPV)

Finansvl. § 2-35 behandler finansinstitusjonens forhold til spesialforetaket. Finansinstitusjonen kan likevel iht. 1 b ”yter kreditt til eller stille garanti for spesialforetaket for å sikre oppfyllelse av forpliktelsene overfor obligasjonseierne”. Denne norske lovformuleringen dekker ikke transjering og kan sies å være en undergruppe av kredittstøtte etter direktivet.

Tradisjonell verdipapirisering

Definisjonen av tradisjonell verdipapirisering henviser til overdragelse iht. finansvl. § 2-36 og *gjennomfører* art 4 (37) som krever at verdipapiriseringen skal innebære en økonomisk overdragelse av eksponeringer til et spesialforetak. De utstedte verdipapirene skal ikke representere betalingsforpliktelser for overdragende institusjon.

Syntetisk verdipapirisering

Definisjonen av syntetisk verdipapirisering *gjennomfører* artikkel 4 (38).

Merknader til kapittel 1. Overføring av risiko

§ 1-1 Tradisjonell verdipapirisering

gjennomfører artikkel 95, annekse IX:2 (1)

Risikoen knyttet til engasjementer som inngår i en verdipapirisering anses for overført når vilkårene i finansvl. del V er oppfylt i tillegg til enkelte bestemmelser her. Siste ledd fastslår: ”Dersom kravene fastsatt i eller i medhold av denne paragrafen ikke er oppfylt, skal finansinstitusjonen fortsatt stille ansvarlig kapital for risikoen knyttet til låneporteføljen eller fordringsmassen i henhold til kapitaldekningsregelverket som om låneporteføljen eller fordringsmassen ikke var skilt ut.” Kravene som oppstilles her i § 1-1 er krav som ikke eksplisitt er stilt i finansvl.

Anneks IX:2 (1) bokstavene a, c, d og e kan sies å være overlappende med finansvl. Direktivets bokstav g gjennomføres i a, bokstav f gjennomføres i c og bokstav b i b.

Kravet til ”significant risk transfer” skal sikre at inngåtte avtaler ikke bare tilfredsstillende juridiske krav til overføringen, men alle betydelige risikobeløp skal være overført til tredjepart. Overføringen skal ha effekt gjennom transaksjonens løpetid. Det oppstilles ikke kvantitative minstekrav til risikooverføringen. Slike er vanskelige å fastsette på generelt grunnlag og må være avhengig av bl.a. egenskaper ved det aktuelle markedet og transaksjonenes struktur. Det vil likevel være naturlig at man vurderer hvor stor andel av kredittrisikoen som eventuelt ikke overføres.

§ 1-2 Syntetisk verdipapirisering

gjennomfører artikkel 95 (1b), annekse IX:2 (2)

I utredning nr. 6 fra Banklovkommisjonen heter det: ”Mange utenlandske kredittinstitusjoner har for øvrig anledning til å overføre/selge ut kredittrisikoen i låneporteføljer gjennom bruk av såkalte kredittderivater, hvor det også oppnås at kapitalkravet reduseres. Det er kredittrisikoen knyttet til lånene som overdras, ikke lånene som sådan. Salg av kredittrisikoen uten at lånene selges betegnes ofte som syntetisk verdipapirisering. Syntetisk verdipapirisering vil ikke bli behandlet i denne utredningen.” Finansvl. inneholder således ingen bestemmelser om syntetisk verdipapirisering.

Å overta kredittrisikoen for en fordring, har likhetstrekk med å garantere for den. Å stille garanti for kreditt, er finansieringsvirksomhet. Dermed vil den som overtar kredittrisiko, drive finansieringsvirksomhet og vil trenge konsesjon som finansinstitusjon med mindre overtakelsen bare skjer som enkeltstående tilfeller, jf. finansvl. § 1-2 første ledd nr. 6.

Syntetisk verdipapirisering er således for så vidt tillatt i Norge, men da den som overtar kredittrisikoen må ha konsesjon som finansinstitusjon blir det antakelig lite interessant å gjennomføre slike transaksjoner.

Norske institusjoner som er investor i syntetiske verdipapiriseringer som utenlandske institusjoner har gjennomført i andre land, følger bestemmelsene i denne forskrift dersom investeringene er plassert i bankporteføljen.

§ 1-3 Støtte til verdipapiriseringen

gjennomfører art 101.

Støtten skal ikke kunne ha som formål å redusere faktiske eller mulige tap som ellers ville belastes investorene. Art 101 (2) pålegger myndigheten å kreve, som et minimum, at en institusjon som har ytt støtte ut over de kontraktmessige forpliktelsene, skal ha kapitaldekning for de verdipapiriserte engasjementene som om de ikke hadde vært gjenstand for en verdipapirisering. Myndigheten kan også gi ytterligere pålegg. Videre skal institusjonen offentliggjøre at den har gjort dette og opplyse hvilken effekt påleggene har på ansvarlig kapital, jf bestemmelsen i del IX § 2-6 (2).

Anneks XI: 2 gir bestemmelser om at myndigheten skal overvåke om implisitt støtte gis til en verdipapirisering og eventuelt gjennomføre tiltak som står i forhold til økt forventning om at institusjonen vil gi fremtidig støtte og således ikke oppnå overføring av risikoen. Siden dette retter seg mot Kredittilsynet anses det ikke hensiktsmessig å gjennomføre bestemmelsen i forskrift.

Merknader til kapittel 2. Beregningsgrunnlaget

§ 2-1 Engasjementsbeløp

Første ledd gjennomfører anneks IX:4 (2 a-b). Etter standardmetoden skal engasjementsbeløpet for verdipapiriseringsposisjoner være lik bokført verdi etter eventuelle nedskrivninger, mens etter IRB skal engasjementsbeløpet være beløpet før eventuelle nedskrivninger og det er fastsatt i § 4-3.

Andre og tredje ledd gjennomfører anneks IX:4 (2 c) som dekker verdipapiriseringsposisjoner utenom balansen, der derivater spesifiseres i tredje ledd. Likviditetsstøtte og visse typer kredittstøtte skal behandles etter annet ledd og da skal engasjementsbeløpet være nominell verdi multiplisert med en konverteringsfaktor som i utgangspunktet er 100 prosent. Tredje ledd er skilt ut da beregningsgrunnlag / engasjementsbeløp for derivater behandles i del VI.

§ 2-2 Ekstern rating

gjennomfører artikkel 97-99 og anneks IX:3.

Første ledd sier at § 2-2 gjelder når man skal fastsette risikovekter for ratede verdipapiriseringsposisjoner.

Andre ledd sier først hvilke elementer fra del III som skal gjelde for verdipapiriseringsposisjoner. Her listes hvilke bestemmelser i del III som gjennomfører direktivbestemmelser om verdipapirisering:

- Del III § 1-1 (2) dekker art 98 (1) og IX:3 (8) og (9) om Kredittilsynets fastsettelse av risikoklasse etter byråenes ratingkategori.
- Del III § 1-1 (3) dekker art 98 (2) om Kredittilsynets adgang til å legge til grunn tilordninger fra tilsynsmyndighetene i annet EØS-land.
- Del III § 1-1 (4) dekker anneks IX:3 (2) om adgang til å bruke et eller flere ratingbyråer.
- Del III § 4-1 (1) dekker art 97 (1) og (2) om krav til ratingbyråers metoder og kompetanse.

- Art 97 (3) om Kredittilsynets adgang til å godkjenne ratingbyråer basert på andre EØS-lands godkjenning *fremgår av merknadene til del III § 4-1*
- Del III § 5-1 (1) dekker art 99 og annekts IX:3 (3) om konsistent bruk av ratinger
- Del III § 5-1 (2) dekker annekts IX:3 (1 a) som tydeliggjør at ratingen som benyttes må dekke de samme betalingstyper som gir opphav til verdipapiriseringsposisjonen. For eksempel dersom en bank har krav på både avdrag og renter må ratingen reflektere kredittrisikoen forbundet med rettidig tilbakebetaling av begge elementer.
- Del III § 5-1 (3) dekker IX:3 (5) ved rating fra to byråer.
- Del III § 5-1 (4) dekker IX:3 (6) ved rating fra flere enn to byråer.

Bokstav a gjennomfører annekts IX:3 (4). Ved flere posisjoner i samme verdipapirisering skal samme ratingbyrå benyttes. Unntaket er gitt der man følger reglene i del III § 5-1 (3) og (4) når flere ratingbyrå har gitt rating og disse gir ulik risikovekt.

Bokstav b gjennomfører annekts IX:3 nr 1 b) som sier at ratingen skal være offentlig tilgjengelig, noe som er sterkere krav til offentliggjøring enn under del III. Ratingen skal være tilgjengelig for hele markedet, og ikke bare for et begrenset antall enheter og dessuten skal ratingene inkluderes i ratingbyråets såkalte "transitions matrix". Det betyr at ratingen skal inngå i byråets statistikk for hvordan alle ratede utstedelser har utviklet seg; dvs. i statistikken som viser om utstedelser med rating fra byrået over tid ligger stabilt på samme ratingnivå eller om de har beveget seg opp eller ned på skalaen.

Bokstav c gjennomfører IX:3 (7). Der ratingen reflekterer godkjent sikkerhet som er stilt til SPV kan ratingen anerkjennes ved tilordningen. Der sikkerheten ikke er stilt direkte til SPV'en skal ikke sikkerheten anerkjennes ved tilordningen.

§ 2-3 Likviditetsstøtte

gjennomfører annekts IX:4 (14)

Avgitt løfte om likviditetsstøtte vil være posisjoner utenom balansen. Disse er normalt ikke ratet. Her listes krav til utforming av avtaler om likviditetsstøtte som må oppfylles for at konverteringsfaktoren under standardmetoden (§ 3-3) eller IRB (§ 4-4) skal kunne settes lavere enn 100 prosent som er utgangspunktet etter § 2-1 annet ledd.

Vilkårene listes i punkt a-f og innebærer ulike betingelser som skal sikre at man har en avtale om likviditetsstøtte og ikke om kredittstøtte.

Ad bokstav b. Yteren av likviditetsstøtte skal for eksempel ikke kunne kjøpe aktiva til pris over markedsverdi.

Ad bokstav c. Det skal for eksempel ikke være slik at betjeningen av obligasjonene hele tiden er avhengig av at likviditetsstøtten benyttes.

Ad bokstav d. Tilbakebetaling av avgitt likviditetsstøtte skal ikke ha prioritet som medfører at støtten de facto er kredittstøtte. Følgelig skal for eksempel verdipapirinvestorene ikke ha høyere prioritet enn tilbakebetalingen av likviditetsstøtte.

Ad bokstav e. Gjelder der likviditetsstøtten kunne ha dratt nytte av kredittstøtten.

Ad bokstav f. Avtaler om likviditetsstøtte skal inneholde krav om at mulig støtte skal reduseres med beløp som tilsvarer misligholdte eksponeringer. Alternativt kan avtalen,

dersom den dekker eksponeringer med rating, inneholde en klausul som medfører tilbakebetaling av avgitt støtte dersom gjennomsnittlig rating på eksponeringene faller under risikoklasse 3.

§ 2-4 Overlappende posisjoner

gjennomfører annekts IX:4 (5)

En institusjon kan ha inngått flere ulike avtaler om likviditetsstøtte eller kredittstøtte i samme verdipapirisering. Da kan det tenkes at to avtaler dekker samme underliggende eksponering. I slike tilfeller skal denne eksponeringen kun tas med en gang, og man må bruke den høyeste risikovekten som ville blitt beregnet for de to ulike støtteavtalene.

§ 2-5 løpetidsforskjeller ved syntetisk verdipapirisering

gjennomfører annekts IX:2 (5-7).

Bestemmelsene gjelder kun overdragende institusjon (originator). Første ledd gir en formel for justering av beregningsgrunnlaget for institusjons engasjementer som er overdratt i en syntetisk verdipapirisering, jf. § 3-1 annet ledd og § 4-1 annet ledd.

Andre ledd gir en bestemmelse som sikrer at risikovekten uansett ikke skal være høyere enn 1250 prosent.

Merknader til kapittel 3. Beregningsgrunnlag etter standardmetoden

§ 3-1 Overført risiko

Ad første ledd: Direktivets artikkel 95 (1a) sier at dersom vesentlig kredittrisiko under tradisjonell verdipapirisering er overført fra institusjonen iht. de kvalitative kravene oppstilt i annekts IX:2 (jf § 1-1) kan engasjementene utelates fra beregningsgrunnlaget og fra beregning av forventet tap der det er relevant (dvs. under interne målemetoder). Bestemmelsen gjelder kun for overdragende institusjon (originator).

Ad annet ledd: Direktivets artikkel 95 (1b) sier at dersom vesentlig kredittrisiko under syntetisk verdipapirisering er overført fra institusjonen iht. de kvalitative kravene oppstilt i annekts IX:2 (jf § 1-2) skal engasjementsbeløp og risikovekter for de engasjementene som inngår i den syntetiske verdipapiriseringen fastsettes etter del III. Risikovekten vil være den som tilordnes sikkerhetsstillelsen (del V). Bestemmelsen gjelder kun for overdragende institusjon (originator). Ved løpetidsforskjell mellom sikkerhetsstillelsen som er benyttet for å dele inn i transjer og de verdipapiriserte engasjementene skal den overdragende institusjon fastsette et justert beregningsgrunnlag iht. § 2-5.

Der risikoen ikke er overført iht. § 1-2 skal del III anvendes, jf. artikkel 95 (2) andre setning. Da følges reglene som gjelder de underliggende engasjementenes kategori.

§ 3-2 Verdipapiriseringsposisjoner

gjennomfører artikkel 95 (2) og 96 (1) og annekts IX:2 (3-4) for standardmetoden.

Paragrafen gjelder for alle institusjoner herunder for posisjoner en overdragende institusjons beholder eller påtar seg i verdipapirisering der institusjonen i utgangspunktet har overført

vesentlig risiko knyttet til engasjementene. Beregningsgrunnlaget skal fastsettes ved at engasjementsbeløp som fremkommer etter felleskapitlet nr 2 og dette kapitlet multipliseres med risikovektene fra dette kapitlet.

Anneks IX:2 (3) sier at overdragende institusjon i en syntetisk verdipapirisering skal bruke bestemmelsene i anneks IX:4 i stedet for direktivartikler 78-89 for å fastsette beregningsgrunnlaget for institusjonens verdipapiriseringssposisjoner. Anneks IX:2 (4) presiserer at en overdragende institusjon må fastsette et beregningsgrunnlag for alle transjone i en syntetisk verdipapirisering.

Der risikoen ikke er overført iht. § 1-2 skal del III anvendes, jf. 95 (2) andre setning.

§ 3-3 Konverteringsfaktorer for likviditetsstøtte

gjennomfører anneks IX:4 første del av 14 og (15-16)

Bestemmelsene gir mulighet til å anvende lavere konverteringsfaktorer enn utgangspunktet, som er gitt i § 2-1 annet ledd, for visse typer ikke-ratet likviditetsstøtte. Er likviditetsstøtten ratet brukes konverteringsfaktor 100 prosent og risikovektene i § 3-4. Bestemmelsene gjelder typisk for likviditetsfasiliteter til programmer som utsteder såkalte "asset-backed commercial paper" ABCP-programmer. Under slike programmer utstedes hovedsakelig sertifikater med løpetid opp til og med ett år der tilbakebetalingen først og fremst er avhengig betalingsstrømmene fra aktiva (eller engasjementer) som skal finansieres, men også av muligheten til å refinansiere ved utstedelse av nye sertifikater. Avtaler om likviditetsstøtte kan bidra til å sikre rettidig tilbakebetaling av sertifikatene. Aktiva har tradisjonelt vært relativt kortsiktige fordringer og av rullerende karakter, men etter hvert har mange ulike typer engasjementer blitt finansiert gjennom slike programmer.

Forutsetningen for en lavere konverteringsfaktor er at støtten oppfyller kravene i § 2-3.

Bokstav a og b gjennomfører anneks IX:4 første del av 14 som fastsetter konverteringsfaktorer på 20 prosent og 50 prosent for slik støtte med opprinnelig løpetid på henholdsvis til og med ett år og over ett år.

Bokstav c gjennomfører anneks IX:4 (15) som setter konverteringsfaktor 0 prosent, uavhengig av støttens opprinnelig løpetid, dersom støtten er slik at den bare kan gis ved vesentlige forstyrrelser i markedet (general market disruption). Det vil si at det er flere ABCP-programmer som ikke kan få refinansiering i markedet ved forfall av utestående sertifikater, og at dette ikke skyldes kredittkvaliteten på underliggende eksponeringer eller på SPV-en.

Bokstav d gjennomfører anneks IX:4 (16) der det som kan kalles en kontantforskuddsstøtte kan ha 0 prosent konverteringsfaktor. Det er normalt eventuelt en låneadministrator (servicer) som stiller en slik støtte for å sørge for at kontantstrømmen til investorene ikke brytes og da vil tilbakebetalingen til låneadministrator (servicer) altså være prioritert foran alle andre; dette er et strengere krav enn § 2-3 første ledd bokstav c.

§ 3-4 Risikovekter for ratede posisjoner

gjennomfører anneks IX:4 (6)

Her fastsettes risikovekten ut fra risikoklassen som posisjonens kredittkvalitet/rating er plassert i, jf. del III § 1-1 (1) og (2).

Det er to tabeller for henholdsvis langsiktig og kortsiktig rating. Iht. del III §§ 2-7 og 2-8 skal kortsiktige og langsiktige engasjementer med foretak tilordnes risikovekter etter to forskjellige tabeller. Tilsvarende gjennomføres for verdipapiriseringsposisjoner. Har posisjonen er langsiktig rating benyttes tabellen for langsiktig rating. Har posisjonen kun kortsiktig rating benyttes tabellen for kortsiktig rating.

§ 3-5 Risikovekter for ikke-ratete posisjoner

Første ledd gjennomfører anneks IX:4 (7) som gir et utgangspunkt på 1250 prosent for ikke-ratete posisjoner dersom ikke annet følger av bestemmelsene i annet til fjerde ledd.

Andre ledd gjennomfører anneks IX:4 (10-11) der det gis anledning til å benytte lavere risikovekt enn 1250 prosent dersom sammensetningen av porteføljen er kjent til enhver tid. Risikovekten skal da være gjennomsnittet, vektet med engasjementsstørrelsen, av risikovektene på enkeltengasjementene i den verdipapiriserte porteføljen multiplisert med en konsentrasjonsfaktor gitt i en formel. Konsentrasjonsfaktoren, og tilhørende risikovekt, blir større når posisjonen tilhører en mer risikoutsatt transje. Dersom institusjonen ikke kjenner sammensetningen til enhver tid, eller av andre grunner ikke kan fastsette risikovektene på enkeltengasjementene i den verdipapiriserte porteføljen, skal risikovekten være 1250 prosent.

Tredje ledd gjennomfører anneks IX:4 (14) siste ledd som sier at likviditetstøtte etter § 2-3 som ikke har rating skal tilordnes den høyeste av risikovektene til de enkeltengasjementene som er dekket av likviditetsstøtten.

Fjerde ledd gjennomfører anneks IX:4 (12-13) som er spesialbestemmelser for visse posisjoner i et ABCP-program, herunder for likviditetsstøtte som ikke kvalifiserer til lavere kredittkonverteringsfaktorer etter § 3-3. Det oppstilles betingelser i bokstav a til c. Bestemmelsene vil typisk anvendes av organiserende institusjon i ABCP-programmet (sponsor). Risikovekten blir riktignok aldri lavere enn 100 prosent, og kan bli høyere når minst ett av engasjementene i den verdipapiriserte porteføljen ville ha blitt tilordnet en høyere vekt dersom engasjementet ikke var blitt verdipapirisert.

§ 3-6 Maksimalt beregningsgrunnlag

gjennomfører anneks IX:4 (9) der det settes et tak på beregningsgrunnlaget for verdipapiriseringsposisjoner for overdragende institusjon og organiserende institusjon i ABCP-programmer.

Merknader til kapittel 4. Beregningsgrunnlag etter IRB

Det er bare én IRB metode for verdipapirisering og banker som har fått tillatelse til bruk av IRB metode for en kategori skal bruke IRB ved verdipapirisering av porteføljer fra denne kategorien.

§ 4-1 Overført risiko

For *første og andre ledd*: Se merknadene til § 3-1 for standardmetoden og anvend tilsvarende under IRB.

Tredje ledd gjennomfører del av artikkel 95 (1a) for tradisjonell og deler av anneks IX:2 (3) for syntetisk verdipapirisering. Overdragende institusjon som har overført risiko iht. § 1-1 eller § 1-2 kan sette forventet tap for verdipapiriserte engasjementer lik null.

§ 4-2 Verdipapiriseringsposisjoner

Se merknadene til § 3-2 for standardmetoden og anvend tilsvarende under IRB.

§ 4-3 Engasjementsbeløp for balanseposter

gjennomfører anneks IX:4 (2b) som sier at verdipapiriseringsposisjoner på balansen skal måles til å være bokført verdi (gross of value adjustments), dvs. før eventuelle verdijusteringer.

§ 4-4 Konverteringsfaktorer for likviditetsstøtte

Gir bestemmelser om lavere konverteringsfaktorer for visse typer ikke-ratet likviditetsstøtte der risikovekt fastsettes etter § 4-6 (3). Er likviditetstøtten ratet, og § 4-5 kan benyttes, brukes konverteringsfaktor 100 prosent. Samme faktor benyttes dersom § 4-8 eller § 4-9 kan benyttes for tilordning av risikovekt. Bestemmelsene gjelder typisk for støtte til ABCP-programmer, jf. merknader til § 3-3.

Bokstav a gjennomfører IX:4 (54) som sier at ikke-ratet likviditetsstøtte godkjent etter § 2-3 av typen nevnt i § 3-3 c, dvs. som bare kan brukes ved vesentlige forstyrrelser i hele markedet (general market disruption) kan under IRB benytte 20 prosent konverteringsfaktor, mot 0 prosent under standardmetoden.

Bokstav b gjennomfører IX:4 (55) som åpner for å bruke samme konverteringsfaktor på 0 prosent for kontantforskuddstøtte under IRB som under standardmetoden.

Bokstav c gjennomfører deler av IX:4 (56-57) som gir konverteringsfaktorer der § 4-10 benyttes. Et krav etter § 4-10 er at likviditetsstøtten tilfredsstillende § 2-3. Dersom opprinnelig løpetid er opp til og med ett år kan konverteringsfaktoren settes til 50 prosent (og følgelig er den 100 prosent dersom opprinnelig løpetid er lenger enn ett år).

§ 4-5 Risikovekter for ratede posisjoner

Første ledd: gjennomfører anneks IX:4 (37) og (45).

Har posisjonen er rating skal denne metoden benyttes, jf. behandlingen i § 3-4. Også her listes to tabeller, men risikovektene fordeles i tre forskjellige kolonner, til bruk i ulike situasjoner, jf. nedenfor.

Risikovekten skal multipliseres med 1,06, med unntak av engasjementer som etter plasseringen i risikoklassen tilordnes risikovekt 1250 prosent.

Andre ledd: gjennomfører anneks IX:4 (46), jf. 46 A og 47.

Verdipapiriseringsposisjoner som ligger i transjer som har den høyeste prioritet skal risikovektes etter kolonne A, med unntak for bestemmelsene i de to neste ledd. Ved vurdering av hva som er høyeste prioritet er det ikke nødvendig å ta med beløp som skal betales under derivatkontrakter, skyldige gebyrer/provisjoner til låneadministrator, betalingsagent og

lignende. Denne typen betalinger er normalt foranstilt de høyest ratede transjene i en verdipapirisering.

Tredje ledd: gjennomfører annekts IX:4 (46 a).

For posisjoner med høyeste prioritet kan institusjonene på visse vilkår erstatte den laveste risikovekten som er 7 prosent under (1) med 6 prosent. Posisjonen må enten ha en god nok rating (risikoklasse 1) eller kunne få en god nok utledet rating gjennom referanseposisjonen, jf. § 4-8. Tilsynsmyndighetene kan godkjenne en slik redusert risikovekt dersom man mener at underordnede transjer har god kapasitet til å absorbere tap.

Fjerde ledd: gjennomfører annekts IX:4 nr 47.

Bestemmer at de høyere risikovektene i kolonne C skal benyttes når antallet engasjementer i den verdipapiriserte porteføljen er lavt og under seks, dvs. det er relativt høy konsentrasjon i porteføljen.

Femte ledd: gjennomfører annekts IX:4 nr 48.

Alle andre posisjoner skal benytte risikovektene i kolonne B.

§ 4-6 Risikovekter for ikke-ratede posisjoner

gjennomfører annekts IX:4 (37, 38, 39, 40, 50, 51)

Denne paragrafen inneholder hovedmetoden for ikke-ratede posisjoner.

Første ledd: gjennomfører annekts IX:4 (40). Risikovekten skal være 1250 prosent dersom ikke annet følger fra bestemmelsene nedenfor.

Andre ledd gjennomfører først annekts IX:4 del av (37), (38) og (50). Dersom en ikke-ratet posisjon ikke kan benytte § 4-8 om utledet rating, eller verken har tillatelse til å benytte § 4-9 om intern vurderingsmetode ved ikke-ratede posisjoner i ABCP-programmer eller midlertidig tillatelse etter § 4-10 om risikovekt ved ikke-ratet likviditetsstøtte, skal formelen i tredje ledd brukes. Det kreves tillatelse fra Kredittilsynet. Uten slik tillatelse blir risikovekten 1250 prosent, jf. første ledd. Risikovekten skal være den høyeste av 7 prosent og vekten som fremkommer ved formelberegningen.

Deretter gjennomføres i andre setning annekts IX:4 (39). Adgangen til å bruke formelen i tredje ledd er først og fremst for overdragende institusjon, men også andre kan benytte metoden gitt at de har tilstrekkelig informasjon om de underliggende eksponeringene og tillatelse fra Kredittilsynet.

Tredje ledd: gjennomfører hoveddelen av annekts IX:4 (51) som gir "Supervisory Formula" for å bestemme risikovekten for den transjen den aktuelle posisjonen tilhører. Institusjonen må fremskaffe data for fem variable:

- For den aktuelle transjen der posisjonen er plassert uttrykker T transjens størrelse relativt til engasjementsbeløpet for alle verdipapiriserte engasjementer gitt at engasjementene ikke var blitt verdipapirisert. Dersom posisjonen er knyttet til en rente- eller valutaswap skal potensiell fremtidig eksponering inkluderes i beregningen.
- K_{irbr} uttrykker K_{irb} relativt til engasjementsbeløpet for alle verdipapiriserte eksponeringer gitt at eksponeringene ikke var blitt verdipapirisert. K_{irb} er definert i IX:1 (1) og er 8 prosent av beregningsgrunnlaget for engasjementer som inngår i en verdipapirisering, målt etter IRB-metode i del IV som om de ikke var blitt

verdipapirisert pluss forventet tapt beløp for de samme engasjementene. Ved beregning av K_{irb} skal således forventet tap ikke settes til null.

- L gir nivået på kredittstøtten til den aktuelle transjen. Effekten av eventuell kredittstøtte som bare gir den aktuelle transjen skal ikke inkluderes. ”Capitalised future income” (”gain on sale”) skal ikke inkluderes i L. Det er foreløpig uklart hvordan dette begrepet skal defineres og det bes om innspill fra høringsinstansene.
- N gir såkalt effektivt antall eksponeringer.
- ELGD gir et vektet gjennomsnitt for LGD for alle verdipapiriserte engasjementer, der engasjementet er vekten.

Fjerde ledd gjennomfører en del av annekset IX:4 (51). LGD for forringelsesrisiko er satt til 75 prosent, jf. del IV § 4-10. Et eksempel på aggregert behandling av kreditt- og forringelsesrisiko ved kjøpte fordringer er når overpantsettelse eller annen reserve er tilgjengelig til dekning av tap fra begge typer risiko.

Femte ledd gjennomfører nest siste del av annekset IX:4 (51) som gir adgang til å benytte forenklete verdier for LGD og N dersom den største enkelteksponeringen i verdipapiriseringen utgjør mindre enn 3 prosent av porteføljen. LGD kan settes til 50 prosent og N kan bestemmes på to alternative måter.

Sjette ledd gjennomfører siste del av annekset IX:4 (51) og gir en spesialbestemmelse som etter tillatelse fra Kredittilsynet kan benyttes ved verdipapirisering av massemarkedsengasjementer.

§ 4-7 Sikkerhetsstillelse ved bruk av formel for ikke-ratede posisjoner, jf. § 4-6 tredje ledd

gjennomfører IX:4 (52) som viser til (58-59) og (61-65)

Første ledd gjennomfører første setning (62), andre setning (63) og tredje setning (61). Her fastsettes beregningsregler der sikkerheten, i form av fellesbetegnelse pant eller garantier, gir dekning for hele beløpet. Begrepet ”posisjonens beløp” anvendt her er ikke underliggende verdipapirisert eksponering, men selve verdipapiriseringssposisjonen.

Andre ledd gjennomfører (64) og presiserer at første ledd også gjelder der sikkerheten ikke dekker fullstendig, men enten dekker ”first loss” eller forholdsmessig tap (pro rata).

Tredje ledd gjennomfører (65). Beregningsgrunnlaget skal være summen av beregningsgrunnlagene for sikrede og usikrede deler. Direktivet benytter begrepet ”total notional amount of the underlying pool” som er oversatt med nominelle beløp på de verdipapiriserte engasjementene.

§ 4-8 Utleddet rating for ikke-ratede posisjoner

gjennomfører annekset IX:4 (37 og 41) jf. (45-49)

Risikovekten som tilordnes etter § 4-5 skal anvendes også på posisjoner uten rating når andre posisjoner i samme verdipapirisering har rating forutsatt at visse krav er tilfredsstilt. Disse andre posisjonene kalles referanseposisjoner. Er kravene tilfredsstilt *skal* denne regelen følges, jfr. beskrivelsen i (37) som inngår i pkt 3.1 ”the hierarchy of approaches”.

Kravene i Anneks IX: 4 nr 41 a) og b) er tatt inn i teksten. Punkt 41 c) presiserer at den utledede ratingen må oppdateres og den skal reflektere eventuelle forandringer i referanseposisjonens rating.

§ 4-9 Intern vurderingsmetode ved ikke-ratede posisjoner i ABCP-programmer

gjennomfører anneks IX:4 (42, 43)

Her gis spesialregler om bruk av ”internal assessment approach” for ikke-ratede posisjoner i ABCP-programmer, men der selve sertifikatene som utstedes under programmet har rating. Bestemmelsene retter seg ikke bare mot organiserende institusjon (sponsor), men også mot andre institusjoner og skal antakelig dekke både likviditetsfasiliteter og kredittstøtte.

Internevalueringen skal tilordnes/mappes til en rating fra et ratingbyrå, dvs. en ratingbyråkategori iht. del III § 1-1 (3), og risikovektene i ratingbasert metode § 4-5 skal benyttes.

Direktivteksten oppstiller valgt revisor som ett av alternativene for hvem som kan vurdere prosessen. Valgt revisor står etter Kredittilsynets oppfatning i en særstilling blant direktivets alternativer hva gjelder hvilket ansvar som kan pådras ved en godkjennelse, og også fordi det vil være uklart for en valgt revisor hva som skal vurderes og godkjennes. Det anses derfor mest hensiktsmessig å utelate valgt revisor som et alternativ for å vurdere kvaliteten på eksponeringer på ABCP-programmer og prosessen for interne vurderinger.

Ad bokstav i: Ved beslutning om kjøp av et aktivum skal programforvalteren (kalt ”program administrator” og kan være identisk med overdragende institusjon ”sponsor”) vurdere aktivatype, type og størrelse på eksponering som følger av å yte likviditets- eller kredittstøtte, tapsfordeling samt overføringen av aktiva fra selger i juridisk og økonomisk forstand. Det skal foretas en kredittanalyse av overdrageren som skal omfatte analyse av tidligere og fremtidig finansielt resultat, nåværende markedsposisjon, forventet fremtidig konkurransedyktighet, gjeldsgrad, kontantstrømmer, rentedekningsgrad og rating av utestående gjeld. I tillegg skal overdragerens egne standardkrav, evnen til å administrere aktivaporteføljen samt innkrevingsprosedyrene gjennomgås.

Ad bokstav k: Overdrager (”seller”) opptrer også ofte i rollen som låneadministrator (”servicer”).

§ 4-10 Risikovekt for ikke-ratet likviditetsstøtte

gjennomfører deler av anneks IX:4 (56-57), jf § 4-4 tredje ledd.

Dersom K_{irb} ikke kan beregnes og likviditetstøtten tilfredsstillende § 2-3 kan IRB-institusjoner bruke risikovekt fra standardmetoden. Kredittilsynet kan midlertidig tillate at risikovekten skal være den høyeste vekten på underliggende eksponeringer dersom eksponeringene ikke var verdipapirisert.

§ 4-11 Posisjoner med risikovekt 1250 prosent

gjennomfører anneks IX:4 (70, 73c).

Beregningsgrunnlaget for en verdipapiriseringssposisjon kan reduseres dersom institusjonen har foretatt nedskrivninger på de verdipapiriserte eksponeringer. Reduksjonen kan da være nedskrivningene multiplisert med 12,5. Siste setning i (70) slår fast at selv om nedskrivningen på eksponeringen får effekt på beregningsgrunnlaget for verdipapiriseringssposisjonen skal nedskrivningen uansett ikke inngå ved beregninger av justert forventet tapt beløp (forventet tapt beløp fratrukket nedskrivninger) etter del IV § 8-9. Dette er en presisering av Anneks VII:1 (34) som sier at EL knyttet til verdipapiriseringssposisjoner ikke skal inngå ved beregningen av EL (jf. del IV § 8-6).

§ 4-12 Beregningsgrunnlag ved nedskrivning på posisjoner

gjennomfører anneks IX:4 (71)

Bestemmelsen gjelder adgang til å redusere beregningsgrunnlaget på verdipapiriseringssposisjoner med nedskrivningene foretatt på posisjonen multiplisert med 12,5.

Iht. anneks IX:4 (73 a og b) kan institusjonen ved beregning av engasjementsbeløpet som skal trekkes fra i del II § 1-4 ta hensyn til nedskrivninger iht. § 4-11 første ledd og § 4-12.

§ 4-13 Maksimalt beregningsgrunnlag

gjennomfører anneks IX:4 (44)

Bestemmelsen angir maksimalt beregningsgrunnlag for institusjoner som kan beregne K_{irb} . Overdragende institusjon vil alltid kunne beregne K_{irb} , men det kan være vanskelig for en utenforstående institusjon som ikke har tilstrekkelig detaljinformasjon om eksponeringene som verdipapiriseres. Ved likviditetstøtte fra en annen en overdrager kan eventuelt § 4-10 benyttes.

Anneks IX:4 (74) jf (72) gir en bestemmelse om hvordan taket etter anneks IX:4 (44) jf. over skal beregnes der engasjementsbeløp trekkes fra i ansvarlig kapital. Maksimalt beregningsgrunnlag skal da reduseres med det fratrukkne engasjementsbeløpet multiplisert med 12,5.

Merknader til kapittel 5. Tilleggskrav for verdipapirisering av rullerende engasjementer med førtidig innfrielse

Rullerende engasjementer er engasjementer der kundenes utestående lån tillates å variere, basert på kundenes beslutning om å låne eller nedbetale, og er begrenset oppad til et avtalt beløp etter artikkel 100 (2).

Rullerende engasjementer er omtalt i NOU 2001: 23, pkt 6.6.6: "Fordi størrelsen på de rullerende kredittene avgjøres av kundene innenfor den fastsatte maksimumsgrensen (kredittkort, lønnskotelån, kassakreditt), er gjerne denne typen verdipapirisering utformet slik at både obligasjonseierne og den selgende banken er med på å finansiere den underliggende porteføljen som verdipapiriseres. Obligasjonseierne har et fast beløp utestående i form av obligasjoner og tilskrives også utestående lån for et beløp som står i forhold til deres obligasjonsbeholdning. Banken har en bufferfunksjon ved at den har lite utestående når

kundene trekker lite kreditt og mye utestående når kundene trekker mye kreditt. Banken overdrar dermed bare deler av det enkelte lånet til spesialforetaket og bankens andel av det enkelte lån vil variere. Fordelingen av kontantstrømmen fra de underliggende kredittene skal fordeles mellom investorene og banken etter deres andel av den verdipapiriserte porteføljen.”

Enkelte verdipapiriseringer av rullerende engasjementer inneholder avtaler om at investorenes posisjoner skal innløses før opprinnelig planlagt forfallstidspunkt for de utstedte obligasjonene dersom visse spesifiserte hendelser inntreffer, jf. artikkel 100 (2). Typisk brukes da overskuddsmargin i transaksjonen til å fremskynde tilbakebetalingen til obligasjonseierne. Transaksjonene kan da ha fastsatte nivå for når overskuddsmargin skal holdes tilbake (fanges opp) og plasseres på en reservekonto i påvente av at marginen faller så lavt at førtidig innløsning inntreffer.

Innløsningsmuligheten kan imidlertid medføre økt finansieringsrisiko for institusjoner som overdrar slike porteføljer av rullerende engasjementer dersom det ikke er tilstrekkelig overskuddsmargin og institusjonen må ta eksponeringer tilbake på egen balanse. Det etableres derfor et tilleggskrav for denne risikoen. Hensikten er at institusjonen skal kunne bygge opp kapital som grunnlag for å finansiere eksponeringene. Tilleggskravet skal likevel ikke gjelde dersom ikke vilkårene i § 5-3 er oppfylt.

Tilleggskravet for verdipapirisering av rullerende engasjementer med førtidig innfrielse vil være avhengig av bestemmelsenes utforming. Det skilles mellom kontrollert og ikke-kontrollert innfrielse, der kontrollerte innfrielser får noe lavere kapitalkrav gjennom en noe lavere konverteringsfaktor. Videre graderes konverteringsfaktorer for kansellerbare og ubetingede massemarkedsengasjementer etter hvor stor buffer det er mellom løpende overskuddsmargin og det avtalte nivå på overskuddsmargin som utløser oppfangning av overskuddsmargin.

Bestemmelser om førtidig innfrielse kan innebære at når den løpende overskuddsmarginen i verdipapiriseringen faller under et visst fastsatt nivå skal denne løpende overskuddsmargin fanges opp (holdes tilbake) og benyttes til tilbakebetaling av obligasjonslånet. Tilleggskravet vil være avhengig av beregnede konverteringsfaktorer som bestemmes av forholdet mellom nivået på den løpende overskuddsmarginen og det fastsatte nivået på overskuddsmarginen som utløser oppfangningen. Videre vil det være avgjørende om nedbetalingen er såkalt kontrollert eller ikke-kontrollert og dessuten vil type underliggende engasjement bestemme konverteringsfaktoren.

§ 5-1 Generelt

gjennomfører artikkel 100 og annekset IX:4 (17, 18, 19, 20, 66, 67 og 68)

Første ledd sier at en overdragende institusjon i en verdipapiriseringen som inneholder bestemmelser om førtidig innfrielse, skal fastsette et beregningsgrunnlag for de overdratte engasjementer som en sum av to ledd med forskjellige beregningsmåter; institusjonens interesser og investorenes interesser. Dette beregningsgrunnlaget skal komme i tillegg til eventuelle andre som måtte følge av posisjoner i samme verdipapirisering. Begrepene institusjonens og investorenes interesser defineres i etterfølgende ledd.

Andre ledd definerer institusjonens interesser under standardmetoden. Institusjonens interesser er et engasjementsbeløp og beregnes for institusjonens andel av den overdratte porteføljen.

Tredje ledd definerer institusjonens interesser under IRB der engasjementsbeløpet ikke bare skal dekke låntakernes trukne beløp under kredittlinjer som er overdratt, men også skal dekke institusjonens andel av beløp som (foreløpig) ikke er trukket under de overdratte kredittlinjer.

Fjerde ledd sier at for at andelene nevnt i andre og tredje ledd skal kunne defineres som institusjonens interesser må andelene ikke ha lavere prioritet til betalingsstrømmene enn investors interesser. Prioriteten kan altså være lik.

Femte ledd definerer investors interesser under standardmetoden som engasjementsbeløpet for "restandelen" som utgjør en helhet sett sammen med andelen som definerer institusjonens interesser i andre ledd. "Restandelen" tilsvarer den delen som går til parter som har posisjoner i verdipapiriseringen.

Sjette ledd definerer investors interesser under IRB som engasjementsbeløpet i femte ledd pluss engasjementsbeløpet for samme "restandel", nevnt i femte ledd, av andel av beløp som (foreløpig) ikke er trukket under de overdratte kredittlinjer.

§ 5-2 Beregningsgrunnlag for institusjonens interesser

gjennomfører anneks IX:4 (21, 67 og 69)

Kapitalkravsberegningen for institusjonens interesser skal følge reglene i IRB eller standardmetoden, mens kapitalkravet for investors interesser, som pålegges institusjonen fordi institusjonen har fremtidig finansieringsrisiko, skal følge reglene i dette kapittel.

§ 5-3 Unntak fra tilleggskrav

gjennomfører anneks IX:4 (22)

Overdragende institusjon er unntatt fra tilleggskrav når to vilkår er oppfylt. For det første skal underliggende eksponeringer ikke gå tilbake til overdragende institusjon ved en førtidig innfrielse. Det vil si at investorene er fullt eksponert mot låntakernes fremtidige trekk. For det andre skal innfrielsen ikke kunne utløses av hendelser som har sammenheng med kvalitet eller utvikling i eksponeringene eller den overdragende institusjon.

§ 5-4 Konverteringsfaktorer for rullerende engasjementer

gjennomfører anneks X:4 (27-32)

Paragrafen fastsetter konverteringsfaktorer for rullerende eksponeringer. Overskuddsmargin ("excess spread") defineres som nettoinntekter fra de verdipapiriserte eksponeringene, jf. anneks IX:1 (1). Det vil si normalt si marginen som gjenstår etter at investorene i verdipapirerne og låneadministrator (servicer) er betalt.

Første ledd gjelder ved kansellerbare massemarkedsengasjementer der førtidig innfrielse utløses av at nivået på overskuddsmargin faller under et spesifisert nivå.

Andre ledd gjelder der det ikke er avtalt et nivå som utløser tilbakeholdelse/oppfangning. Nivået som krever oppfangning settes da til nivået som utløser innfrielsene med et tillegg på 4,5 prosentpoeng.

Tredje ledd gir konverteringsfaktorer for engasjementer nevnt i første og andre ledd. Institusjonen beregner forholdet mellom 3 måneders gjennomsnittlig overskuddsmargin og nivået på overskuddsmargin som utløser tilbakeholdelse/oppfangning av denne. Deretter finner institusjonen konverteringsfaktoren i kolonnen for kontrollert eller ikke-kontrollert innfrielse. Jo lavere forholdstall desto lavere konverteringsfaktor og dermed lavere beregningsgrunnlag etter § 5-6.

Når forholdstallet er over $4/3$ blir overskuddsmarginen ikke oppfanget og den kan falle ytterligere uten at oppfangning påbegynnes. Da er konverteringsfaktoren null. Men når for eksempel forholdstallet faller til $1/2$ er oppfangning påbegynt. Imidlertid er overskuddsmarginen i slike tilfeller ikke svært høy, men er nærmere nivået som faktisk utløser den førtidige innfrielsen. Konverteringsfaktoren er nå 50 for ikke-kontrollert innfrielse. Faller marginen ytterligere slik at forholdstallet går under $1/2$ blir konverteringsfaktoren 100 for ikke-kontrollert innfrielse og det gir fullt kapitalkrav for investors interesse etter § 5-6.

Fjerde ledd gjelder alle andre enn de engasjementer nevnt i første til tredje ledd der innfrielsen er kontrollert, dvs. rullerende engasjementer som ikke er massemarkedsengasjementer og massemarkedsengasjementer som ikke kan kanselleres. Disse får en konverteringsfaktor som er 90 prosent. Her er det altså ikke noen gradert konverteringsfaktor som i tredje ledd.

Femte ledd gjelder alle andre enn de engasjementer nevnt i første til tredje ledd der innfrielsen er ikke-kontrollert, dvs. rullerende eksponeringer som ikke er massemarkedsengasjementer og massemarkedsengasjementer som ikke kan kanselleres. Disse får en konverteringsfaktor som er 100 prosent.

Det nasjonale valget i annekse IX:4 30a) foreslås ikke gjennomført. Valget tillater en behandling som forsøker å etterligne metoden nevnt i tredje ledd og gjelder engasjementer nevnt i første ledd, men der innfrielsen utløses av en annen tallstørrelse enn 3 måneders gjennomsnittlig overskuddsmargin. Kredittilsynet mener at dette er lite aktuelt i Norge. Dessuten oppstilles det omfattende krav til de tilsynsmyndigheter som anvender dette valget om å informere og konsultere med alle andre lands tilsyn.

§ 5-5 Kontrollert førtidig innfrielse

gjennomfører annekse IX:4 (26)

Dersom innfrielsen er kontrollert anses risikoen å være noe lavere enn dersom innfrielsen er ikke-kontrollert og dette reflekteres i konverteringsfaktorene som fastsettes i neste paragraf. For at førtidig innfrielse skal defineres som kontrollert må fire vilkår være tilfredsstillende:

- a. institusjonen har gjort beregninger som sikrer at den har kapital og likviditet til gjennomføring av en eventuell førtidig innfrielse
- b. betalingsstrømmene skal fordeles etter institusjonens investorers andel i transaksjonen. Andelene skal måles regelmessig og minst en gang i måneden.
- c. nedbetalingsperioden må tilstrekkelig lang. Minst 90 prosent av utestående ved innfrielse må kunne nedbetales i løpet av perioden.
- d. nedbetalingstakten må ikke være for høy. Linær nedbetaling etter c setter grense for hvor høy takten kan være.

§ 5-6 Beregningsgrunnlag for investors interesser

gjennomfører annekse IX:4 (25)

Institusjonen som har overdratt porteføljen skal fastsette et beregningsgrunnlag for finansieringsrisikoen ved at investors interesser, som er et engasjementsbeløp, skal multipliseres med konverteringsfaktoren fastsatt i forrige paragraf og dessuten med porteføljens gjennomsnittlige risikovekt som ville blitt benyttet om den ikke var blitt verdipapirisert. Risikovektene finnes i del III eller IV.

§ 5-7 Maksimale beregningsgrunnlag

gjennomfører annekse IX:4 (23, 24)

Første ledd: Det maksimale beregningsgrunnlaget gitt i §§ 3-5 og 4-13 kan ikke gjelde for institusjoner som skal fastsette beregningsgrunnlag etter dette kapitlet. Det maksimale beregningsgrunnlaget som skal dekke tilleggskravet, pluss beregningsgrunnlaget fra andre verdipapiriseringssposisjoner i samme transaksjon, skal ikke være høyere enn det høyeste av to mulige beløp. Bokstav a er relatert til beregningsgrunnlaget for alle investors interesser (både etter § 5-6 og andre verdipapiriseringssposisjoner), gitt at verdipapirisering er gjennomført, og bokstav b er beregningsgrunnlaget for andelen som gir investors interesser dersom eksponeringene ikke var blitt verdipapirisert. Et intuitivt grunnlag for denne paragrafen er at institusjonens beregningsgrunnlag ikke skal bli høyere ved en verdipapirisering enn det ville vært om de samme eksponeringene ikke var blitt verdipapirisert.

Andre ledd: Det bes om synspunkter fra høringsinstansene på tolkningen av begrepet: ”kapitalisering av fremtidige inntekter” (”capitalisation of future income”) jf. også del II § 1-4 første ledd, bokstav h. Det bes også om synspunkter på hele teksten i del II § 1-4 første ledd, bokstav h jf. art. 57 siste ledd.

8. Del VIII. Beregningsgrunnlag for markedsrisiko mv.

Generelle merknader til del VIII

Markedsrisikoreglene i direktiv 93/6 omhandler regler for posisjonsrisiko, oppgjørs- og motpartsrisiko for finansielle instrumenter som inngår i handelsporteføljen. Videre omhandles valutarisiko og varerisiko for institusjonens samlede virksomhet. Regler for bruk av interne modeller (VaR-modeller) omhandles også.

I det nye direktivet utvides definisjonen av finansielle instrumenter i forhold til dagens definisjon som tilsvarende verdipapirhandelloven § 1-2 annet ledd. Det innføres også mer detaljerte bestemmelser om egenhandelsvirksomheten, blant annet styring og kontroll av handelsporteføljen og verdivurdering av posisjoner som inngår i denne porteføljen. En rekke av bestemmelsene endres videre som en konsekvens av at bestemmelsene som regulerer kredittrisiko endres. Det åpnes videre for at kredittderivater som benyttes til å sikre posisjoner i handelsporteføljen kan hensyntas ved beregning av kapitalkrav for markedsrisiko. Ved beregning av kapitalkrav for posisjoner i verdipapirfondsandeler innføres det valg mellom fire metoder, metodevalget vil avhenge av nivået på kjennskap til underliggende investeringer. Når det gjelder bruken av interne modeller stilles det bl.a. krav om metoder for å beregne kapitalkrav for misligholdsrisiko knyttet til posisjoner i handelsporteføljen som ikke gjenspeiles i modellen.

Forskriften

Del VIII bygger i hovedsak på tidligere forskrift om minstekrav til kapitaldekning for markedsrisiko mv. for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. I tillegg til endringene som bygger på det reviderte 93/6 direktivet er det også gjort enkelte endringer av redigeringshensyn. Tidligere kapittel 1 som omhandlet virkeområde og definisjoner er flyttet frem i del I. Tidligere kapittel 2 er videreført i kapittel 1 og omfatter bestemmelsene om handelsporteføljen og verdivurdering. I tillegg er tidligere kapittel 3 som omhandlet minstekrav til kapitaldekning omskrevet og bestemmelsene fremkommer nå i § 1-3 og § 1-5. Tidligere kapittel 4 er videreført i kapittel 2 om posisjonsrisiko for egenkapital og gjeldsinstrumenter. Det er særlig § 2-4 om spesifikk risiko for gjeldsinstrumenter som endres. Det er tatt inn et nytt kapittel 3 om andeler verdipapirfond. Tidligere kapittel 5 er videreført i kapittel 4 om posisjonsrisiko for derivater. Nye bestemmelser om kredittderivater i handelsporteføljen er tatt inn i et nytt kapittel 5. Tidligere kapittel 7, 8, 9 og 10 videreføres i kapitlene 6, 7, 8 og 9. Det er ikke foretatt materielle endringer i kapittel 6 og 9, mens i kapittel 8 er det enkelte mindre endringer foretatt. I kapittel 7 er det innført nye bestemmelser for oppgjørs og motpartsrisiko. Kapittel 10 viderefører tidligere kapittel 6 om interne modeller og gjennomfører også nye direktivbestemmelser, herunder om spesifikk risiko. Tidligere § 6-2 om kvalitative krav er tatt inn i del I og XI. Tidligere kapittel 11 om konsolidering er tatt ut, det legges til grunn at nødvendige konsolideringsbestemmelser nå fremkommer i ny konsolideringsforskrift.

Merknader til kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 Handelsporteføljen

gjennomfører 93/6 artikkel 11 (1, 2 og 5) og anneks VII, Del C og CA (4)

Bestemmelsen angir nærmere hva handelsporteføljen består av, herunder posisjoner i finansielle instrumenter, jf. vphl § 1-2 annet ledd, varer og kreditderivater. Posisjonene må holdes enten for handelsformål eller for å sikre andre deler av handelsporteføljen. Det fremgår også at det må være posisjoner som holdes med henblikk på videresalg eller for å dra fordel av pris og rentevariasjoner på kort sikt. Sikringsposisjoner må enten selv kunne sikres eller ikke ha knyttet klausuler til omsetteligheten. Posisjoner som holdes som ledd i markedspleie ("market-making") og kundehandel skal medregnes. Terminrelaterte gjenkjøpsavtaler som oppfyller kravene til å inngå i handelsporteføljen, men som regnskapsføres utenfor denne, kan ved beregning av kapitalkrav inkluderes i handelsporteføljen dersom alle slike gjenkjøpsavtaler er omfattet. Kreditderivater som sikrer engasjementer utenfor handelsporteføljen og oppfyller kravene i del V, herunder være inngått med en uavhengig tredjepart, skal ikke inngå i handelsporteføljen ved beregning av kapitalkrav. Når det gjelder finansielle instrumenter som er definert i del I og gjennomfører 93/6 artikkel 3.1 e, er det slik at det innføres ny definisjon av finansielle instrumenter som omfatter enhver kontrakt som fører til både en finansiell eiendel for en part og en finansiell forpliktelse eller egenkapitalinstrument for en annen part. Det presiseres i direktivet at finansielle instrumenter skal omfatte både "primære" finansielle instrumenter og finansielle instrumenter i form av derivater, hvor verdien er avledet av prisen på et underliggende finansielt instrument eller en rente/kurs eller en indeks eller en pris på et annet underliggende objekt. Definisjonen skal minst omfatte de finansielle instrumentene som er definert i vphl. § 1-2 annet ledd. I direktivet legges det opp til at kreditderivater inngår i definisjonen av finansielt instrument. Siden kreditderivater ikke omfattes av vphl. § 1-2 annet ledd, er det tatt inn en presisering om at regelverket også omfatter kreditderivater hvor det er nødvendig. Det vil bli behov for å tilpasse definisjonen i forskriften i forbindelse med gjennomføringen av direktiv 2004/39/EC (MiFid) i norsk rett.

I anneks VII Del CA nr 3 åpnes det for at myndighetene kan tillate at institusjoner som har posisjoner i en annen institusjons ansvarlige kapital som inngår i handelsporteføljen, behandler disse som ordinære aksje- eller obligasjonsposisjoner dersom institusjonen kan vise at den er en aktiv "market-maker" i disse posisjonene. Adgangen gjelder posisjoner som overstiger 10 prosent av den ansvarlige kapitalen, og som skal trekkes fra i institusjonens egen ansvarlige kapital. For øvrig stilles også en del andre krav for å kunne benytte seg av adgangen. Bestemmelsen er valgfri. I Norge er grensen for når en slik investering skal trekkes fra i egen ansvarlig kapital satt til 2 prosent. Det synes derfor ikke hensiktsmessig å innføre adgangen for unntak for posisjoner i handelsporteføljen. Bestemmelsen foreslås ikke gjennomført.

§ 1-2 Verdivurdering

gjennomfører 93/6 artikkel 33 og anneks VII, Del B (3 – 12)

Verdivurderingen av posisjonene i handelsporteføljen skal skje til markedsverdi ("marking to market") minst en gang om dagen. Det skal benyttes lett tilgjengelige sluttkurs, eksempel på slike er vekslingskurs, elektroniske børsnoteringer, eller priser oppgitt fra flere uavhengige meglere. Når det foretas vurdering til markedsverdi skal den laveste delen av tilbudt kjøp/salg pris (bid/offer) benyttes, med mindre institusjonen er en betydelig market-maker og verdien kan settes til midtkurs. I de tilfeller det ikke er mulig å sette en markedsverdi skal

institusjonen vurdere handelsporteføljen til en modellverdi ("mark to model"), dvs. en estimering av markedsverdien hvor verdien fastsettes ved bruk av ekstrapolering, "benchmark" eller på annet måte beregnet fra markedsverdier. Institusjonens ledelse skal kjenne til hvilke deler av handelsporteføljen som verdsettes til modellverdi, og skal forstå i hvilken grad dette skaper usikkerhet i virksomhetens risiko- og resultatrapportering. Kredittilsynet kan gi nærmere retningslinjer for slike verdivurderinger. Ved verdifastsettelsen skal utenlandsk valuta omregnes til dagskurs.

Modellen skal regelmessig etterprøves uavhengig av utviklingsprosessen. Dette skal omfatte en vurdering av om resultatene er nøyaktige nok, hvorvidt forutsetningene er hensiktsmessige, analyse av resultater i forhold til risikofaktorer, og sammenligning mellom faktiske sluttkurser og modellresultat.

En uavhengig verifikasjon av kursene bør utføres i tillegg til den daglige vurdering til markedsverdi eller modellverdi. Hyppigheten av kontrollene bør avhenge av markeds- eller handelsvirksomheten men skal minst foregå månedlig, jf. krav til retningslinjer og rutiner i § 1-4.

Det kan synes som om direktivet legger opp til at dersom det benyttes modellverdier skal det vurderes om det er behov for verdijusteringer. Institusjonene skal også vurdere behovet for å opprette reserver for mindre likvide posisjoner og løpende undersøke om de fortsatt er hensiktsmessige. Regelverket i Norge er bygget opp slik at når institusjonen pådrar seg tap skal den etter del II gjøre fradrag i kjernekapitalen. Det vurderes derfor ikke som nødvendig å innføre bestemmelser om krav til oppbygging reserver i handelsporteføljen. Det legges til grunn at bestemmelsene i annekset VII Del B (13 – 14a) er dekket i del II. Bestemmelsene i foreslås derfor ikke innført i del VII. Det er noe usikkerhet knyttet til tolkningene som er gjort av direktivforslaget i denne bestemmelsen. Det bes derfor om innspill fra høringsinstansenes når det gjelder de vurderingene som er gjort.

§ 1-3 Beregningsmetoder og beregningsgrunnlag

viderefører tidligere § 3-1.

Det er foretatt noen mindre endringer i henvisningene som følge av tilpasning til nytt forskriftsutkast. Avsnittet om at verdipapirforetak har et ytterligere kapitalkrav om faste kostnader er fjernet, ettersom dette kravet nå erstattes av regelverket for operasjonell risiko.

§ 1-4 Krav til retningslinjer og rutiner

gjennomfører 93/6 artikkel 11 (3 og 4) og annekset VII Del A, Del B (1 og 2), og Del CA (1 og 2).

Bestemmelsen fastsetter krav til retningslinjer og rutiner for styring og kontroll med handelsporteføljen, herunder hvilke posisjoner som skal inngå, handelsstrategi, investeringshorisont samt hvordan posisjonen skal overvåkes. Videre skal retningslinjene og rutinene omfatte verdsettelsesprosessen og sørge for klare og uavhengige rapporteringslinjer for enheten som er ansvarlig for denne, det vil si uavhengig av handelsenheten. Retningslinjer og rutiner for verdivurdering skal omfatte et klart definert ansvar for de ulike områdene som inngår i verdifastsettelsen, kildene for markedsinformasjon og gjennomgang av egnethet, hyppigheten av uavhengig vurdering, tidspunkt for sluttkurser, prosedyrer for verdifastsettelsesjusteringer, verifiseringsprosedyrer ved månedsslutt og i særtilfeller. Kravet til retningslinjer og rutiner omfatter også forvaltningen av handelsporteføljen. En rekke forhold som gjelder forvaltningen bør beskrives, herunder aktiviteter, målemetoder,

validering, juridiske begrensninger osv. En uavhengig rapporteringslinje for enheten som er ansvarlig for verdsettelsesprosessen skal ende hos styret. Direktivets annekse VII er omfattende, men det vurderes som lite hensiktsmessig med en detaljert gjennomføring av bestemmelsene.

Kravet om at institusjonen skal ha kontrollsystemer for måling av renterisiko for sin samlede virksomhet er fjernet ettersom dette nå inngår i del XI.

§ 1-5 Fritak fra krav om beregning av kapitaldekning etter bestemmelsene i denne del

viderefører tidligere § 3-2.

Det er foretatt noen mindre endringer i henvisningene som følge av tilpasning til nytt forskriftsutkast.

Merknader til kapittel 2. Posisjonsrisiko for egenkapital- og gjeldsinstrumenter

§ 2-1 Beregning av posisjonsrisiko

viderefører tidligere § 4-1.

§ 2-2 Spesifikk risiko, egenkapitalinstrumenter

viderefører tidligere § 4-3.

§ 2-3 Generell risiko, egenkapitalinstrumenter

viderefører tidligere § 4-4.

§ 2-4 Spesifikk risiko gjeldsinstrumenter

gjennomfører 93/6 artikkel 19 (1) og annekse I (14, 15 og 16)

Bestemmelsens første ledd som gjennomfører *annekse I og (14) første avsnitt og tabell 1, (14) nest siste avsnitt første punktum og (16)* er endret for å ta hensyn til at det skal gjenspeile endringene som er foretatt i regelverket når det gjelder bruk av risikoklasser ved fastsettelse av risikovekt for kredittrisiko etter standardmetoden. I standardmetoden åpnes det for å fastsette risikovekt på bakgrunn av rating fra godkjent ratingbyrå. Risikovektene som er tilordnet de ulike utstedelsene ved beregning av spesifikk risiko for gjeldsinstrumenter som inngår i handelsporteføljen følger samme prinsipp. Hvilken risikoklasse utstedelsen tilhører får derfor sammen med løpetid betydning for hvilken risikovekt som kan benyttes. Derfor innføres det også en ny risikovekt på 150 prosent for utstedelser som tilhører risikoklasse 6 for stater mv. etter standardmetoden og risikoklasse 5 eller 6 for foretak.

Når det gjelder vektning for spesifikk risiko som omhandles i annekse I (14) åpner direktivet i artikkel 19 (1) for at myndighetene i det enkelte land kan innføre en bestemmelse som innebærer at det kan benyttes 0 prosent risikovekt for gjeldsinstrumenter som er utstedt av foretak, direktivet bruker begrepet *entities*, som er oppført i annekse I tabell 1 i de tilfellene disse gjeldsinstrumentene er nominert og finansiert (fundet) i innenlandsk valuta.

Bestemmelsen er valgfri, og kan til en viss grad sammenlignes med § 5A i dagens kapitaldekningsforskrift, fjerde og femte strekpunkt som også åpner for dette, men da begrenset til fordringer på og fordringer garantert av stater og sentralbanker utenom OECD. Ettersom annekse I tabell 1 omfatter flere typer virksomhet enn stater og sentralbanker og det

ser ut til kun å være valutarisikoen som er fjernet, er øvrig risiko på motparten er like fullt til stede. Bestemmelsen foreslås derfor ikke gjennomført.

Bestemmelsens tredje ledd gjennomfører *anneks I (14) tredje siste avsnitt* som stiller krav til hvilken PD som skal legges til grunn når det foretas en kredittvurdering etter metodene i IRB-forskriften. Utstederen skal da for å være kvalifisert til en hvis risikoklasse ha en intern rating med samme eller lavere PD som forbindes med tilsvarende risikoklasse etter standard metoden.

I bestemmelsens fjerde ledd som gjennomfører *anneks I (15)* er vilkårene som stilles til kvalifiserte gjeldsinstrumenter nærmere angitt. Dersom et av vilkårene for kvalifiserte gjeldsinstrumenter er oppfylt kan gjeldsinstrumentet gis samme risikovekt som gjeldsinstrumentene som nevnt i første ledd bokstav b til d. Det er fem ulike vilkår som hver for seg vil føre til at gjeldsinstrumentet er kvalifisert, herunder at institusjonen må kvalifisere til en risikoklasse nærmere fastsatt av Kredittilsynet. Dette er ment å være ekvivalent til såkalt ”investment grade” når det gjelder kvalitet og underlagt tilsyn og regelverk som minst kan sammenlignes med kapitaldekningsregelverket. Ettersom CEBS/EU-kommisjonen ikke har besluttet hvilke risikoklasser som vil kunne oppfylle såkalt ”investment grade”, er bestemmelsen formulert slik at dette kan fastsettes når risikoklassene som tilsvarer ”investment grade” er bestemt. Det forventes at dette vil bli fastsatt i løpet av 2006.

Når det gjelder den foreslåtte bestemmelsen i b tredje strekpunkt, er det i direktivet lagt opp til at børsen eller det regulerte markedet skal være anerkjent. Dette innebærer at det må være børser som er underlagt tilsvarende krav som regulerte markeder i EØS. Det vil være opp til institusjonen å vurdere om kravene er oppfylt. Institusjonens vurderinger vil i slike tilfeller følges opp i forbindelse med ordinære tilsyn.

Det følger også av bestemmelsens femte ledd som gjennomfører *anneks I (14) nest siste avsnitt* at den vurderingen som gjøres av institusjonen om et gjeldsinstrument er kvalifisert eller ikke, kan overprøves av Kredittilsynet dersom spesifikk risiko anses for høy til at gjeldsinstrumentet kan betraktes som kvalifisert. Det er også foreslått at myndighetene kan kreve høyere kapitalkrav for spesifikk risiko, eller at adgangen til å sammenstille posisjoner etter § 2-6 eller § 2-7 fjernes for å bestemme omfanget av generell markedsrisiko mellom disse instrumentene og andre gjeldsinstrumenter. Bestemmelsen er valgfri. Det vil være hensiktsmessig for myndighetene å ha adgang til å kunne kreve høyere kapitalkrav i slike tilfeller. Bestemmelsen foreslås gjennomført.

Bestemmelsens sjette ledd gjennomfører *anneks I (14) siste avsnitt* og skal sikre samsvar mellom behandlingen av verdipapiriserte posisjoner i øvrig portefølje og handelsporteføljen, da verdipapiriserte posisjoner i handelsporteføljen skal være gjenstand for et kapitalkrav som er minst like høyt som det som kreves av slike posisjoner i øvrig portefølje.

§ 2-5 Generell risiko, gjeldsinstrumenter

viderefører tidligere § 4-6

§ 2-6 Generell risiko, gjeldsinstrumenter – alternativ 1 løpetidsmetoden

viderefører tidligere § 4-7

§2-7 Generell risiko. Gjeldsinstrumenter – alternativ 2 durasjonsmetoden (varighetsmetoden)

viderefører tidligere § 4-8

Merknader til kapittel 3. Posisjonsrisiko for andeler i verdipapirfond

§ 3-1 Andeler i verdipapirfond

gjennomfører 93/6 artikkel 19 (3) og annek I (47-56)

Bestemmelsen erstatter tidligere § 4-2 og regulerer kapitalkrav for verdipapirfondsandeler. Det settes et øvre tak på beregningsgrunnlaget for posisjonsrisiko (generell og spesifikk) og valutarisiko tilsvarende en risikovekt på 500 prosent. Institusjonene kan benytte 4 ulike metoder til å fastsette beregningsgrunnlaget; en enkel metode hvor beregningsgrunnlaget fastsettes ved en risikovekt på 400 prosent (første ledd), og tre metoder hvor en fastsetter beregningsgrunnlaget ut fra verdipapirfondets underliggende investeringer ”look through”. Det foreslås at både full ”look through” og modifisert ”look through” kan benyttes (annet ledd). Imidlertid kan ”look through” metodene kun benyttes for fondsandeler som er forvaltet av norsk selskap eller av selskap som er under tilsyn av en annen EØS-stat og dersom visse tilleggskrav er oppfylt (tredje ledd).

I annek I (52) åpnes det for at myndighetene kan bestemme at kapitalkravet for et verdipapirfond fra land utenfor EØS-området kan beregnes på samme måte som verdipapirfond som er utstedt innenfor EØS forutsatt at de generelle kravene som stilles til slike fond i tredje ledd er oppfylt. Bestemmelsen er valgfri. Ettersom slike fond etter gitte betingelser, jf. verdipapirfondloven, kan tillates solgt i Norge, vil det være hensiktsmessig om denne adgangen innføres i norsk kapitaldekningsregelverk. Bestemmelsen foreslås gjennomført. Videre åpner artikkel 19 (3) for at myndighetene kan bestemme at dette også kan gjelde for verdipapirfond fra land utenfor EØS-området dersom et kompetent myndighetsorgan i et annet EØS-land har anerkjent fondet. Bestemmelsen er valgfri. Det anses også som hensiktsmessig at denne adgangen gjennomføres i Norge. Det er derfor i fjerde ledd foreslått at Kredittilsynet kan bestemme at kapitalkrav for verdipapirfond uten for EØS-området kan beregnes etter de samme reglene dersom kravene som følger av tredje ledd er oppfylt og det samme gjelder dersom fondet allerede er godkjent etter denne bestemmelsen i et annet land innenfor EØS.

Ved anvendelse av metoden der investeringen i verdipapirfondsandeler kan ses på som direkte investering i fondets underliggende investering, er det adgang til å nette fondets underliggende posisjoner med institusjonens øvrige investeringer. Det er imidlertid en forutsetning at andelene kan innløses eller byttes mot fondets underliggende investeringer. Beregningsgrunnlaget for de underliggende investeringene fastsettes ved å anvende reglene i kapittel 2, 4 og 5 eller kapittel 10.

Ved anvendelse av metoden der posisjonen kan behandles som en hypotetisk posisjon som tilsvarer de posisjoner som er nødvendig for å gjengi sammensetningen og resultatet av en eksternt generert indeks eller kurv av aksjer eller gjeldsinstrumenter, stilles det krav om minstekorrelasjon på 0,9 mellom fondets daglige prisendringer og den indeks eller kurv som fondet følger. Med korrelasjon forstås i denne sammenheng korrelasjonskoeffisienten mellom det børsnoterte fondets daglige avkastningsresultat og den indeks eller kurv som følges.

Beregningsgrunnlaget for den hypotetiske posisjonene fastsettes ved å anvende reglene i kapittel 2, 4 og 5 eller kapittel 10.

Beregningsgrunnlaget for den modifiserte ”look through” metoden i bokstav c hvor fondets investeringer ikke er kjent til enhver tid, fastsettes ved å anvende reglene i kapittel 2, 4 og 5. Denne metoden kan ikke benyttes når institusjonen fastsetter beregningsgrunnlaget for posisjoner i verdipapirfondsandeler etter kapittel 10.

Når det gjelder de angitte kravene som må være oppfylt for at metodene i annet ledd skal kunne benyttes er det slik at evt. investeringsbegrensninger må suppleres med opplysninger om de relative begrensningene og metodene som benyttes for å beregningen. Videre skal opplysningene som fremgår av årlig og halvårlig rapportering gjøre det mulig å foreta en vurdering av fondets drift. Det forutsettes at institusjonen skal ha foretatt en tilstrekkelig risikovurdering av fondet.

Merknader til kapittel 4. Posisjonsrisiko for derivater mv.

viderefører tidligere kapittel 5.

Etter gjeldende markedsrisikoforskrift inneholder definisjonen av derivater også gjenkjøpsavtaler og lån av finansielle instrumenter og varer. Siden direktivet ellers behandler slike instrumenter ulikt er det presisert at det også skal beregnes kapitalkrav for gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter og varer og verdipapirfinansiering. For nærmere omtale se merknadene til del VI.

Merknader til kapittel 5. Posisjonsrisiko for kredittderivater

§ 5-1 Posisjonsrisiko

gjennomfører 93/6 annek 1 (8)

Det skal benyttes nominelle beløp der ikke annet er spesifisert. Ved beregning av spesifikk risiko for kredittbytteavtaler og kredittlinkede gjeldsinstrumenter skal løpetiden for kredittderivatet benyttes i stedet for løpetiden til underliggende kreditt.

Henvisningen til § 4-1 fastsetter at kredittderivater skal behandles som posisjon i de underliggende instrumenter.

En totalavkastningsavtale representerer en lang posisjon i referansekreditten og en kort posisjon i en statsobligasjon med samme løpetid til forfall som perioden frem til neste rentefastsettelse og med risikovekt 0 prosent etter del III (standardmetoden) ved beregning av generell markedsrisiko. Denne type kredittderivat representerer også en lang posisjon i referansekreditten ved beregning av spesifikk risiko.

Det skal ikke beregnes kapitalkrav for generell posisjonsrisiko for posisjoner i kredittbytteavtaler. Unntaket er når det skal betales en periodisk premie som skal inngå som en posisjon i et 0 prosent risikovektet gjeldsinstrument. Med periodisk premie menes også overkurs eller forpliktende rentebetalinger i kredittderivatets løpetid. Denne type kredittderivat representerer også en lang posisjon i referansekreditten ved beregning av spesifikk risiko. Dersom derivatet er eksternt ratet og oppfyller kravene som stilles til et

kvalifisert gjeldsinstrument etter § 2-4 kan derimot en lang posisjon i derivatet beregnes. Ratingen til kredittderivatet skal reflekteres.

Et kredittlinket gjeldsinstrument, en såkalt ”single-name” representerer en lang posisjon i selve obligasjonen (gjeldsinstrumentet) ved beregning av generell risiko. Denne type kredittderivat representerer også en syntetisk lang posisjon i referanseenheten ved beregning av spesifikk risiko. Det skal også beregnes kapitalkrav for spesifikk risiko for en lang posisjon mot utsteder av det kredittlinkede gjeldsinstrumentet.

Er det kredittlinkede gjeldsinstrumentet et såkalt ”multiple name”, dvs at kredittderivatet dekker flere underliggende kreditter og disse gis proporsjonal beskyttelse, vil det representere kapitalkrav for spesifikk risiko for en lang posisjon mot utsteder av gjeldsinstrumentet. I tillegg vil det skapes en posisjon i hver av referanseenhetene med kontraktens totale nominelle beløp fordelt på posisjonen etter størrelsen på det totale nominelle beløp som hver eksponering på en av referanseenhetene representerer. Dersom det er mulig å velge mer enn en obligasjon for en referansekreditt skal den obligasjonen som har høyest risikovekt bestemme den spesifikke risikoen.

Er det kredittlinkede derivatet eksternt ratet og oppfyller kravene som stilles til et kvalifisert gjeldsinstrument etter § 2-4, skal det kun beregnes krav for spesifikk risiko for en lang posisjon for kredittderivatet.

Kredittderivater basert på en kurv av underliggende kreditter og der kredittbeskyttelsen opphører etter første utløsende hendelse, såkalt ”first-asset-to-default”, representerer en posisjon i det nominelle beløpet for hver underliggende kreditt for hver referanseenhet i beregning av spesifikk risiko. Hvis den maksimale utbetaling er lavere kan den utgjøre kapitalkravet.

Kredittderivater basert på en kurv av underliggende kreditter og der kredittderivatet gir dekning av den første frem til den andre underliggende kreditten i kurven, såkalt ”second-asset-to-default”, representerer en posisjon i det nominelle beløpet for hver underliggende kreditt for hver referanseenhet bortsett fra én (den med lavest krav for spesifikk risiko) ved beregning av spesifikk risiko. Hvis den maksimale utbetaling er lavere kan den utgjøre kapitalkravet. Tilsvarende vil prinsippet gjelde for kredittderivater basert på en kurv av underliggende kreditter, og der kredittderivatet gir dekning av den første frem til den n-te underliggende kreditten i kurven.

Er et slikt kredittderivat basert på en kurv av underliggende kreditter eksternt ratet og oppfyller kravene som stilles til et kvalifisert gjeldsinstrument etter § 2-4, skal det kun beregnes krav for spesifikk risiko for en lang posisjon for kredittderivatet. Ratingen til derivatet skal reflekteres.

For kjøperen av beskyttelse blir posisjonen et speilbilde av selgerens posisjon som er beskrevet ovenfor, med unntak for kredittlinkede gjeldsinstrument som ikke medfører en kort posisjon hos utsteder. Dersom det på et gitt tidspunkt kan gjøres gjeldende en kjøpsopsjon i kombinasjon med ”step-up” skal dette anses som beskyttelsens løpetid. For kurvprodukter der kredittderivatet gir dekning av den første frem til den n-te underliggende kreditten kan kjøperen av beskyttelse ta hensyn til n-1 av de underliggende kredittene, (dvs. de n-1 kreditter som lavest krav for spesifikk risiko).

Det er noe usikkerhet knyttet til tolkningene som er gjort av direktivforslaget i denne bestemmelsen. Det bes derfor om innspill fra høringsinstansenes når det gjelder de vurderingene som er gjort.

Det er gitt en nærmere omtale av kredittderivater, herunder typen og bruken av disse i merknaden til § 1-1 i del V om adgangen til å ta hensyn til sikkerheter ved fastsettelsen av kapitalkrav for kredittrisiko.

§ 5-2 Beregning av spesifikk risiko for posisjoner som er sikret av kredittderivater

gjennomfører 93/6 annekst I (42 – 46)

Ved beregning av spesifikk risiko for posisjoner i handelsporteføljen som er sikret av kredittderivater gis det adgang til full anerkjennelse når de to posisjonene alltid beveger seg i motsatt retning. Dette vil være tilfelle når det er snakk om identiske instrumenter. Identiske instrumenter vil si at de er av samme type og samme slag. Samme type betyr samme valuta, forfall, referansekreditt, oppgjør og kontraktsinnhold. Det vil også være tilfelle når en lang/kort posisjon er sikret med en totalavkastningsbytteavtale og der referansekreditten og den underliggende eksponeringen er den samme. Dette gjelder selv om forfall/løpetid avviker.

Det vil også være adgang til delvis anerkjennelse ved beregning av spesifikk risiko i handelsporteføljen for korte og lange posisjoner som er sikret med kredittderivater. Tilfellene er spesifisert i

- første ledd, annet punktum,
- annet ledd bokstav a, tredje punktum og
- annet ledd, bokstav b.

Delvis anerkjennelse innebærer enten at det gis fradrag for 80 prosent av én-side-kravet til den siden (korte eller lange) som vil gi det høyeste beregningsgrunnlaget eller at beregningsgrunnlaget settes til den siden av posisjonen med det høyeste beregningsgrunnlaget (en-side-krav). Tilfellet som omtales i bokstav a tredje punktum setter krav om at låntaker skal være den samme. Dette innebærer også at det legges til grunn at juridiske avtaler sikrer lik betjening av lånene.

Utover dette er utgangspunktet for posisjoner i kredittderivater er at det skal beregnes kapitalkrav for posisjonsrisiko for begge sider (korte og lange posisjoner).

Dersom valuta i avtalene avviker skal dette hensyntas etter bestemmelsene om valutarisiko i kapittel 8.

Bestemmelsen angir hvilke typer kredittderivater som kan anerkjennes når det foreligger motgående posisjoner. Tolkningen av direktivbestemmelsene i 93/6 annekst I (42-46) som er foretatt innebærer at det ikke tillates å anerkjenne derivat mot derivat dersom disse ikke er helt like. Dette er en foreløpig vurdering og det bes om innspill fra høringsinstansene når det gjelder dette spørsmålet.

Merknader til kapittel 6. Posisjonsrisiko ved emisjoner

§ 6-1 Beregningsgrunnlag ved deltakelse i emisjoner

viderefører tidligere § 7-1

Merknader til kapittel 7. Oppgjørs- og motpartsrisiko

§ 7-1 Oppgjørsrisiko for uoppgjorte transaksjoner

gjennomfører endring i 93/6 annekset II (1) og (2c), viderefører tidligere § 8-1.

Det er tatt inn en referanse til valuta som følge av en presisering i direktivet om at bestemmelsen også gjelder uoppgjorte posisjoner i utenlandsk valuta. Det er også tatt inn en referanse til kredittderivater da det skal beregnes kapitalkrav for eventuelt uoppgjorte kredittderivater⁸ tilsvarende øvrige derivater. Referansen til varederivater er tatt ut ettersom det nå inngår i definisjonen av finansielt instrument i handelsporteføljen jf. § 2-1.

I tredje ledd er ordet ”paragraf” byttet ut med ”bestemmelsen”. Dette er kun en språklig endring. I samme ledd er også tilføyd at bestemmelsen ikke gjelder for lån av varer.

I fjerde ledd gjennomføres annekset II (2c) som åpner for at myndighetene kan unnta uoppgjorte transaksjoner fra kapitalkrav for oppgjørsrisiko i tilfeller der manglende levering skyldes svikt i systemer for oppgjør eller avregning (”clearing”). Bestemmelsen er valgfri. Det vil være hensiktsmessig å innføre en slik adgang til å unnta fra kapitalkrav i slike spesielle situasjoner ettersom leveringssvikten ikke ansees som mislighold av forpliktelse for kredittrisikoførmål. Det vil ikke være forhold ved motparten som er årsaken til systemsvikten. Kravet på motparten vil ikke være bestridt og det stilles heller ikke tvil ved motpartens evne eller vilje til å betale eller levere. Årsaken til leveringssvikten er dermed utenfor partenes kontroll. Bestemmelsen foreslås innført.

§ 7-2 Motpartsrisiko for transaksjoner som ikke er avsluttet

gjennomfører 93/6 annekset II (2a, 2b og 2c), viderefører delvis tidligere § 8-2.

Bestemmelsen er endret ved at kapitalkravet for handler som gjennomføres i systemer som ikke sikrer levering mot betaling avhenger av hvor lenge transaksjonen har vært uavsluttet. For en uavsluttet transaksjon settes beregningsgrunnlaget til null frem til første avtalte betalings- eller leveringstidspunkt. Fra dette tidspunktet og frem til fire dager etter andre avtalte betalings- eller leveringstidspunkt settes beregningsgrunnlaget til overført beløp eller avtalt overført beløp fastsatt etter del III eller IV. Fra fem virkedager etter andre avtalte betalings- eller leveringstidspunkt frem til annullering av transaksjonen skal den overførte verdien og reinvesteringskostnad trekkes fra i ansvarlig kapital.

For institusjoner som fastsetter beregningsgrunnlaget etter del IV angir tredje ledd hvordan institusjonen skal tilordne PD, fastsette LGD evt. fastsette risikovektene etter del III eller benytte en risikovekt på 100 prosent for alle uavsluttede transaksjoner.

I fjerde ledd åpnes det for at uavhengig av hvilken metode som benyttes for kredittrisiko kan en risikovekt på 100 prosent benyttes dersom beregnet engasjementsbeløp er uvesentlig.

I femte ledd åpner bestemmelsen for at Kredittilsynet kan unnta uavsluttede transaksjoner, fra kapitalkrav for motpartsrisiko i tilfeller der manglende levering skyldes svikt i systemer for oppgjør eller avregning (”clearing”). Bestemmelsen *gjennomfører annekset II (2c)*. Bestemmelsen er valgfri. Av samme årsaker som omtalt under § 7-1 foreslås bestemmelsen innført.

⁸ Når nytt investeringstjenestedirektiv er gjennomført i norsk rett vil kredittderivater antakelig inngå i definisjonen av finansielt instrument. Det vil da ikke være behov for å vise til kredittderivater spesielt.

§ 7-3 Motpartsrisiko for derivater mv.

Det innføres en ny bestemmelse som omhandler motpartsrisiko for derivater mv. Bestemmelsen erstatter tidligere § 8-3.

Første ledd gjennomfører 93/6 annek II (3–10) og gir referanse til del VI om motpartsrisiko ved fastsettelse av beregningsgrunnlag for de aktuelle kontraktene. Motpartsrisiko for derivater og kredittderivater fastsettes etter bestemmelsene i del VI, men med tilleggsbestemmelsene som forklart nedenfor. Institusjoner som har tillatelse til å benytte IMM-metode skal også beregne kapitalkravet for gjenkjøpsavtaler, lån av finansielle instrumenter eller varer og verdipapirfinansiering etter del VI. Etter Kredittilsynets forståelse skal institusjoner som ikke har tillatelse til å benytte IMM beregner kapitalkravet etter metoden institusjonen benytter i del III eller IV, jf. annet punktum i første ledd.

Andre ledd gjennomfører 93/6 annek II (6) der det innføres påslagssatser for potensiell fremtidig kredittrisiko for kredittderivater (i handelsporteføljen) under markedsverdimetoden (del VI kapittel 2). Satsene er ikke avhengig av gjenstående løpetid. Bokstav a og b gir prosentsatser som er avhengig av om referanse kreditten i kredittderivatet kan ansees som et kvalifisert instrument etter del VIII om markedsrisiko. Bokstav c sier at det i utgangspunktet ikke skal være noe påslag dersom institusjonen har solgt beskyttelse. Unntaket er når motpartens mislighold medfører at kontrakten skal gjøres opp, også når den beskyttede kreditten ikke har misligholdt. Selgeren av beskyttelse kan da ikke tape mer enn beskyttelsespremiene som motparten skulle ha betalt i avtaleperioden og påslaget beregnet etter bokstav a og bokstav b begrenses av dette.

Tredje ledd gjennomfører 93/6 annek II (6), siste avsnitt som gir påslagsregler for kurvprodukter der kredittderivatet gir dekning av den første og frem til den n-te underliggende kreditt. Dersom den kreditten med n-te lavest kredittkvalitet er et kvalifisert instrument skal påslaget være 5 prosent (jf. andre ledd bokstav a) og er det ikke et kvalifisert instrument skal påslaget være 10 prosent (jf. andre ledd bokstav b).

Fjerde ledd bokstav a gjennomfører 93/6 annek II (7)

Fjerde ledd bokstav b og c gjennomfører 93/6 annek II (8). Bokstav b første setning behandler eksponering ved gjenkjøpsavtaler mv. Den sier at samtlige finansielle instrumenter og varer (som kan plasseres i handelsporteføljen) kan regnes som sikkerhet. Andre setning behandler eksponering ved derivater, og utvider mulige sikkerheter til også å gjelde varer i tillegg til det som følger av forskriftens del V om sikkerhetsstillelse. Siste setning omhandler sikkerheter som ikke kan anerkjennes etter del V om man bruker faste volatilitetsjusteringer. I tillegg må det bemerkes at når egne volatilitetsjusteringer benyttes etter del V § 2-3 sjuende ledd skal sikkerhetene som ikke anerkjennes etter del V volatilitetsjusteres separat for hver sikkerhet.

Merknader til kapittel 8. Valutarisiko

§ 8-1 Hovedregel

viderefører tidligere § 9-1.

Tidligere første ledd, tredje punktum om interne modeller er tatt ut da dette fremgår av § 1-3 annet ledd.

§ 8-2 Beregningsgrunnlag

gjennomfører 93/6/EEC Anneks III (1), viderefører tidligere § 9-2.

I paragrafen er tidligere annet punktum slettet. Det fremgikk av ordlyden i annet punktum at dette var en overgangsbestemmelse som gjaldt frem til 31. desember 2004. Etter at denne adgangen til å begrense beregningsgrunnlaget til den del av summen av netto valutaposisjon og nettogullposisjon som overstiger 2 prosent av institusjonens samlede ansvarlige kapital falt bort 31 desember 2004 har kapitalkravet for valutarisiko i Norge vært strengere en direktivkravet. Bestemmelsen som definerer beregningsgrunnlaget er nå foreslått endret til å være i samsvar med direktivet. Det skal dermed bare beregnes kapitalkrav dersom den samlede netto valuta- og gullposisjon overstiger 2 prosent av foretakets ansvarlige kapital. Kapitalkravet skal imidlertid beregnes av hele netto valuta- og gull posisjonen.

§ 8-3 Posisjonsberegning,

annet ledd, femte strekpunkt gjennomfører 93/6 anneks I (45(b))

I annet ledd bokstav e presiseres det at i beregningen av kapitalkrav for valutarisiko skal valutarisiko knyttet til kredittderivater⁹ også inngå i institusjonenes samlede netto valutaposisjoner.

Tredje ledd

gjennomfører 93/6 anneks III (2.1) siste avsnitt, viderefører tidligere § 9-3

Ved innehav av verdipapirfondsandeler skal evt. valutarisiko tas med ved beregning av åpen nettoposisjon. Institusjonen kan i slike tilfeller benytte valutaposisjonsdata rapportert fra en tredjepart forutsatt at institusjonen forsikrer seg om at opplysningene er tilstrekkelig korrekte. Er fondets valutaposisjon ukjent skal den største mulige posisjon som er tillatt i henhold til vedtektene eller lignende dokument legges til grunn, herunder også prospekt. Det skal også tas hensyn til lånefinansiering ("gearing"). Dette skal gjøres ved å øke posisjonen i verdipapirfondet proporsjonalt til den største mulige eksponeringen i de underliggende instrumentene som følger av investeringsmandatet. Den antatte valutaposisjonen i verdipapirfond skal behandles som en separat valuta tilsvarende behandlingen av investeringer i gull. Er institusjonen kjent med verdipapirfondets investeringer kan den samlede lange valutaposisjonen (i fondet) legges til den samlede lange åpne valutaposisjonen og den samlede korte valutaposisjonen (i fondet) legges til den samlede korte åpne valutaposisjonen. Posisjonene kan ikke nettes ved beregningen av lange og korte posisjoner i fondet.

§ 8-4 Posisjonsgrense

viderefører tidligere § 9-4.

⁹Når nytt investeringstjenestedirektiv er gjennomført i norsk rett vil kredittderivater antakelig inngå i definisjonen av finansielt instrument, det vil da være aktuelt å korrigere bestemmelsen i samsvar med dette.

Merknader til kapittel 9. Varerisiko

§ 9-1 Hovedregel

viderefører tidligere § 10-1.

Tidligere første ledd, annet punktum om interne modeller og annet ledd om behandlingen av gull er tatt ut da dette fremgår av § 1-3 annet ledd og av § 8-1.

§ 9-2 Beregningsgrunnlag

viderefører tidligere § 10-3.

§ 9-3 Varederivater

Bestemmelsen viderefører tidligere § 10-2.

§ 9-4 Varerisiko, alternativ 1 – løpetidsmetode

Bestemmelsen viderefører tidligere § 10-4.

§ 9-5 Varerisiko, alternativ 2 – forenklet metode

viderefører tidligere § 10-5.

Merknader til kapittel 10. VaR-metode

§ 10-1 Generelle krav til estimering av VaR

viderefører tidligere § 6-5 Kvantitative krav.

Direktivet stiller ikke krav til retningslinjer og rutiner. Det foreslås likevel å innføre krav til retningslinjer og rutiner for data tilsvarende kravene i IMM, jf. bestemmelsens åttende ledd.

§ 10-2 Risikofaktorer for generell markedsrisiko

gjennomfører 93/6 annek V (13), underavsnitt 2, viderefører tidligere § 6-4 Spesifikasjon av risikofaktorer for generell markedsrisiko.

Det er tatt inn en presising om at institusjonene skal hensynta posisjoner i valuta som følge av verdipapirfondsandeler i modellen. I de tilfellene institusjonen kjenner fondets valutaposisjoner kan disse sees på som investeringer direkte i fondets underliggende investeringer. Forutsatt at man kan fastslå med sikkerhet at opplysningene er korrekte kan institusjonen også benytte valutaposisjonsdata rapportert fra en tredjepart. I de tilfellene institusjonen ikke kjenner fondets underliggende valutaposisjoner skal behandlingen skje etter reglene i § 8-3.

§ 10-3 Spesifikk risiko

gjennomfører 93/6 annek V (4), viderefører tidligere § 6-6 Spesifikk risiko.

I annet ledd innføres det krav om at modellen må gjenspeile hhv. hendelsesrisiko og at modellen skal være sensitiv for materielle idiosynkratiske ulikheter mellom lignende men ikke identiske posisjoner ved beregning av spesifikk risiko. Sistnevnte omtales i direktivet som "name-related-basis-risk". I tredje ledd stilles det krav om at virkningen av hendelser som ikke er reflektert i VaR-målet pga at det er utenfor holdingperioden på 10 dager og konfidensintervallet på 99 prosent må tas med i den interne kapitalvurderingen (ICAAP) som

institusjonen er pålagt å foreta etter Pilar 2. Det følger videre av fjerde ledd at modellen på en konservativ måte skal vurdere risikoene som oppstår bl.a som følge av mindre likvide posisjoner og posisjoner med begrenset pristransparens under realistiske markedsscenarier. En konservativ måte vil blant annet innebære at modellen skal bygge på forsvarlig datagrunnlag og at konstruerte data kun skal benyttes når tilgjengelige data er mangelfulle eller når de ikke reflekterer porteføljens ”sanne” volatilitet. Direktivet stiller også krav om at institusjonen benytter seg av teknikker og beste praksis i markedet etter hvert som dette utvikles.

Etter femte ledd stilles krav til beregningsgrunnlag for misligholdsrisiko som kommer i tillegg til beregningsgrunnlaget for spesifikk risiko. Institusjonen kan hensynta dobbelttelling ved beregning av den overskytende misligholdsrisikoen, dersom deler av denne allikevel dekkes av VaR-modellen. Etter direktivet kan institusjonen beregne kapitalkravet for den ”overskytende” misligholdsrisikoen etter en intern metode med *samme pålitelighet* (soundness standards) som IRB metode etter del IV eller etter en tilnærming som er *konsistent med* metodene i del III eller del IV. Verken direktivet eller Basel gir nærmere regler eller retningslinjer om hvordan tilleggskravet beregnes og hva som ligger i begrepene ”samme pålitelighet” og ”konsistent med”. Det er derfor valgt en gjennomføring som ligger nær direktivets ordlyd.

Det følger av sjette ledd at i de tilfeller institusjonen gjenspeiler den økte misligholdsrisikoen gjennom et tillegg, skal den ha metoder på plass for å validere målet.

I bestemmelsens syvende ledd innføres det krav om at posisjoner i tradisjonell og syntetisk verdipapirisering skal ha et kapitalkrav som er minst like høyt som det som kreves for slike posisjoner enten man benytter fradragsmetoden eller et kapitalkrav på 1250 prosent, jf. også merknaden til del VII § 2-4. Det åpnes imidlertid for at dette allikevel ikke gjelder for institusjoner som kun megler disse instrumentene, forutsatt at visse krav kan oppfylles når det gjelder markedet og prising av instrumentene. Det er i tillegg nødvendig at institusjonen må ha tilstrekkelig med markeddata for å sikre at disse posisjonenes konsentrerte misligholdsrisiko gjenspeiles i den interne metoden som benyttes for å måle tilleggsmisligholdsrisikoen. Det legges til grunn at institusjonen i tillegg til handelsformål kan vise at det eksisterer et likvid toveis marked. Et toveis marked eksisterer dersom det er uavhengige tilbud om kjøp eller salg ”good-faith offers” slik at en pris fornuftig relatert til forrige salgspris eller til bud om kjøp eller salg i god tro kan fastsettes i løpet av en dag og oppgjort til slik pris innen relativt kort tid i samsvar med praksis.

§ 10-4 Beregningsgrunnlag

gjennomfører 93/6 annek V (10), viderefører tidligere § 6-8.

Bestemmelsens tidligere andre ledd som omhandlet økningen i kapitalkravet dersom institusjonen modellerte spesifikk risiko uten å fange opp hendelsesrisiko er slettet. I direktivet er det gitt nye bestemmelser for behandling av hendelsesrisiko ved modellering av spesifikk risiko og det er også gjort endringer når det gjelder bestemmelsene som skal gjelde dersom VaR-modellen ikke fanger opp denne hendelsesrisikoen i sin helhet. Både bestemmelsene om krav til dekning av hendelsesrisiko i VaR-modellen og bestemmelsene som omhandler risiko for mislighold som likevel ikke fanges opp i VaR-modellen er tatt inn i § 10-3 som omhandler spesifikk risiko.

I bestemmelsens første ledd er det derfor tatt inn en henvisning både under punkt a) og b) om at kapitalkravet for markedsrisiko ved bruk av interne modeller også skal omfatte et tilleggskrav for misligholdsrisiko i henhold til § 10-3.

Videre fastsetter bestemmelsen nå beregningsgrunnlaget mens den tidligere refererte til kapitaldekningskravet. VaR-beløpet multipliseres derfor med 12,5.

§ 10-5 Stresstesting

gjennomfører 93/6 annek V, (2), underavsnitt 1 punkt g), viderefører tidligere § 6-3 Stresstesting

Bestemmelsen har en vesentlig endret ordlyd i forhold til tidligere § 6-3. Det er tatt inn en presisering i bestemmelsen angående hvilke krav som stilles til selve prosessen og hva den spesielt skal omfatte av såkalte stresshendelser. Direktivet viser blant annet til at man skal hensynta "one way markets", "jump-to-default-risk" og "deep-out-of-the-money posisjoner". Det legges til grunn at disse begrepene innebærer at stresstesting skal ta høyde for følgende risikoer: at markedene i sterk grad går i en retning, såkalt asymmetrisk prisvariasjon, plutselig uforutsett mislighold og opsjoner med liten sannsynlighet for å bli utøvd. Stresstestene skal reflektere porteføljens sammensetning og tiden det vil kunne ta for å sikre eller styre risikoen under alvorlige markedsforhold. En del av bestemmelsen som omhandlet rapportering til ledelsen og innhold i interne retningslinjer er flyttet til del XI.

I likhet med IRB foreslås det at Kredittilsynet kan fastsette nærmere regler om stresstesting.

§ 10-6 Generelle krav til etterprøving (validering)

gjennomfører 93/6 annek V, (2a)

VaR-systemet skal regelmessig etterprøves og når det foretas vesentlige endringer, samt ved endringer i porteføljen eller strukturelle endringer i markedet. Bestemmelsen angir også at valideringen ikke kun skal være begrenset til ettertesting "backtesting" men at den også som et minimum bør omfatte tester av forutsetningene, tester i relasjon til porteføljens risiko og struktur, herunder basis- og konsentrasjonsrisiko, samt bruk av hypotetiske porteføljer.

Valideringen skal også omfatte systemets utforming og de prosesser som ligger til grunn, jf. også omtalen under IRB og AMA.

§ 10-7 Særlig krav til etterprøving (ettertesting)

viderefører tidligere § 6-7 Ettertesting.

Bestemmelsen omhandler nå særlige krav til ettertesting ettersom § 10-6 som er ny stiller de generelle kravene. Bestemmelsen gjennomfører også *anneks V (3) annet avsnitt* hvor det åpnes for at myndighetene kan kreve at institusjonene utfører "backtesting" enten på hypotetiske eller faktiske handelsresultat, eller begge. I dagens regelverk er det krav om at testing skal kunne foretas etter begge metoder. Ettersom det har vært et krav om å kunne bruke begge metoder siden regelverket for interne modeller ble innført, og det må antas at institusjonenes kunnskaper om ettertesting har utviklet seg siden direktivet ble innført kan det forventes at dette fortsatt skal gjelde i dag. Det foreslås at dagens bestemmelse videreføres.

9. Del IX. Beregningsgrunnlag for operasjonell risiko

Generelle merknader til del IX

Direktivet åpner for beregning av kapitalkravet for operasjonell risiko etter tre metoder. Den enkleste metoden (basismetoden) kan benyttes av alle institusjoner. Kapitalkravet beregnes som 15 prosent av gjennomsnittlig inntekt over de tre siste år.

Under sjablongmetoden deles en institusjons virksomhet inn etter forretningsområder. Kapitalkravet beregnes som en prosentsats av inntekten for hvert område. For å benytte sjablongmetoden må institusjonen blant annet ha vurderings- og styringssystemer for operasjonell risiko som er en integrert del av institusjonens risikostyringsprosess. Systemet skal regelmessig være gjenstand for uavhengig gjennomgang, og det er gitt nærmere krav til rapporteringsrutiner.

Etter avansert metode (AMA-metode) kan institusjonene beregne kapitalkravet for operasjonell risiko ut i fra egne systemer og metoder, forutsatt at de tilfredsstillende en nærmere kvantitative og kvalitative krav. Bruk av avanserte metoder krever tillatelse fra tilsynsmyndigheten og kan tidligst benyttes fra 1. januar 2008.

Direktivet åpner for at visse typer verdipapirforetak kan unntas kapitalkravet for operasjonell risiko. Dette er nærmere omtalt under merknadene til kapittel 5.

Høringsnotatet fra juni 2005 omhandlet basismetoden og sjablongmetoden. Etter høringsinnspillene er det blant annet foretatt noen begrepsendringer i tabellen i § 3-2. Navnene til de to enkleste metodene er også endret, og beregningsformlene er endret for å fremstille beregningsgrunnlaget for operasjonell risiko, ikke kapitalkravet (ved å multiplisere kapitalkravet med 12,5). Andre endringer er omtalt i merknadene til den relevante paragrafen i forskriften.

Dette forskriftsforslaget omfatter også AMA-metode.

Merknader til kapittel 1. Beregningsmetoder

Operasjonell risiko er definert i del I § 1-2.

§ 1-1 Beregningsmetoder

gjennomfører artikkel 102 (1) og annekset X:4 (3 og 4)

Ad annet ledd: Direktivet åpner for permanente og tidsbegrensede kombinasjoner av beregningsmetodene innenfor en juridisk enhet. Kombinasjoner av basismetoden og sjablongmetoden kan bare benyttes i unntakstilfeller, og kun i en tidsbegrenset periode. Eksempelvis kan basismetoden benyttes ved oppkjøp av ny virksomhet for de aktuelle porteføljene som er omfattet av oppkjøpet.

Institusjoner kan benytte enten basismetoden eller sjablongmetoden i kombinasjon med AMA-metoden under visse vilkår. Direktivet åpner for både tidsbegrenset og permanent kombinasjoner av AMA-metoden med de andre metodene. Tidsbegrensede kombinasjoner kan være aktuelt ved gjennomføring av AMA-metoden. Dette er regulert i § 4-2 i del I om innføring av AMA-metode.

Permanente kombinasjoner kan vurderes hvis det er vanskelig å benytte AMA-metoden for visse forretningsområder. Som omtalt i høringsnotatet fra juni 2005 vil permanente kombinasjoner av AMA-metoden og basismetoden ikke tillates. Kredittilsynet forventer at institusjoner som ønsker å benytte AMA-metoden også må forutsettes å kunne gjennomføre sjablongmetoden, jf. også kravet om at permanente kombinasjoner av basismetoden og sjablongmetoden ikke er tillat.

Direktivet gir ikke nærmere regler for hvordan de ulike metodene kan kombineres mellom institusjoner i konsern. Kredittilsynet legger til grunn at konsern kan kombinere de tre metodene. Konsernet må imidlertid kunne begrunne en ønsket kombinasjon, som Kredittilsynet vurderer i hvert enkelt tilfelle.

GL10 gir ikke nærmere retningslinjer om kombinasjon av metoder i konsern. Kredittilsynet viser imidlertid til kapittel 4 i GL10 om retningslinjer for hvordan kapitalkravet skal beregnes for gitte kombinasjoner, både på solonivå og innenfor konsern.

Merknader til kapittel 2. Basismetode

§ 2-1 Beregningsgrunnlag

gjennomfører annekst X:1 (1-4)

Kapitalkravet beregnes som 15 prosent av en institusjons gjennomsnittlig inntekt (etter § 2-2) over de tre siste år. Dersom en institusjons virksomhet har pågått i mindre enn ett år, kan første års inntekt legges til grunn for beregningen.

Bruk av tre års gjennomsnittsinntekt kan føre til over- eller underestimering av operasjonell risiko. I GL10 vises det til at eksempelvis avhending av virksomhet kan føre til overestimering av kapitalkravet. Dersom institusjonen kan begrunne at tre års gjennomsnitt ikke er representativt kan Kredittilsynet tillate at inntekten beregnes på annen måte, jf. tredje ledd.

§ 2-2 Inntekt

gjennomfører annekst X:1 (5-9)

Paragrafen fastsetter inntektsbegrepet som ligger til grunn for beregning av kapitalkravet. Inntekt defineres i direktiv 2000/12/EC som ”net interest and net non-interest income”. Forskriftsutkastet definerer inntekt etter forskrift 16. desember 1998 nr 1240 om årsregnskap mm. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike, jf. § 4-1 Resultatregnskap (oppstillingsplan). Det presiseres at inntekter medregnes som positiv beløp og kostnader som negativ beløp i beregningen. Inntekt beregnes fra tolv måneders data ved regnskapsårets slutt. Hvis et regnskapsår er forkortet eller forlenget kan inntekten regnes om til tolv måneder ved for eksempel proporsjonering.

Direktivet spesifiserer at inntekten beregnes før fradrag for nedskrivninger og driftskostnader. Derfor er disse poster ikke medtatt i første ledds definisjon av inntekt. Det endelige direktivet presiserer at utgifter knyttet til utkontraktering til tredjeparter som ikke er en del av konsernet skal medregnes som driftskostnader. Dette er begrunnet med at utkontraktering ikke

nødvendigvis reduserer operasjonell risiko. Slike kostnader kan redusere inntektsbeløpet dersom kostnadene faller på et annet foretak som er under tilsyn.

Verdiendringer på instrumenter som inngår i handelsporteføljen og resultatføres, jf. forskrift om årsregnskap for banker mv. § 3-2, skal ifølge direktivet inngå i beregning av inntekt. Jf. også § 3-1 i forskrift 2. august 1999 nr. 957 om årsregnskap for verdipapirforetak. Slike instrumenter føres på post 6 i oppstillingsplanen og er derfor inkludert i definisjonen av inntekt i paragrafens første ledd.

Når det gjelder beregning av inntekt i for den konsoliderte kapitaldekningen, i tilfeller der det benyttes forskjellige regnskapsprinsipper på konsernnivå og selskapsnivå skal selskapsregnskapets regler legges til grunn, jf. § 4 sjuende ledd i konsolideringsforskriften.

Som følge av den første høringen ser Kredittilsynet det som hensiktsmessig å presisere forholdet mellom paragrafens første og annet ledd. Første ledd bokstav f fastsetter at netto verdiendringer og gevinst/tap på valuta og verdipapirer som er omløpsmidler skal inngå i inntektsberegningen. Annet ledd bokstav a fastsetter at realisert gevinst/tap fra salg av eiendeler i bankporteføljen ikke skal inngå i beregning av inntekt. Når dette ses i sammenheng med første ledd bokstav f, skal urealisert og realisert gevinst/tap i inkluderes i inntektsberegningen, men realisert gevinst/tap fra salg av eiendeler i bankporteføljen skal trekkes fra beløpet.

Ad annet ledd: Det spesifiseres at inntekt fra forsikring som ikke er en del av institusjonens drift ikke skal inngå i beregning av inntekt. Kredittilsynet har lagt til grunn at inntekt fra forsikringselskapene som er datterselskaper ikke skal inkluderes. Inntekt fra salg av forsikringsprodukter mv. fra institusjonen skal imidlertid inkluderes. Direktivet spesifiserer også at ekstraordinære inntekter ikke skal inngå i beregning av inntekt. Ekstraordinære inntekter er derfor ikke medtatt i første ledds definisjon av inntekt.

Tredje ledd fastsetter at institusjoner som følger oppstillingsplanen som beskrevet i regnskapsloven § 6-1 eller 6-1a også skal beregne inntekten ut i fra de data som best gjenspeiler definisjonen i paragrafens første til annet ledd. Det kan nevnes at Kredittilsynet vurderer det slik at netto finansposter¹⁰ vil være omfattet av inntektsbegrepet. Direktivet åpner også for at institusjoner som anvender internasjonale regnskapsstandarder (IFRS), kan beregne inntekten ut fra data som beste gjenspeiler definisjonen gitt i paragrafens første til annet ledd. Etter forskrift av 16. desember 1998 nr 1241 § 1-3 (tilføyd ved forskrift av 20. desember 2005 nr 1597) kan IFRS ikke benyttes på selskapsnivå. Kredittilsynet har i høringsnotat av 21. juni 2005 indikert at et slikt forbud er foreløpig. For å hensynta mulige fremtidige muligheter for anvendelse av IFRS på selskapsnivå, har Kredittilsynet valgt å forskriftsfeste muligheten for å beregne inntekt etter IFRS.

I høringen foreslo en av høringsinnstansene at inntektsbegrepet bør defineres mer presist gjennom bruk av ORBOF-kodelisten. Kredittilsynet ser det som lite hensiktsmessig ettersom listen endres jevnlig.

¹⁰ ekskl. annen finansinntekt og annen finanskostnad

Merknader til kapittel 3. Sjablongmetoden

Kapitlet regulerer adgang til å benytte sjablongmetoden for beregning av kapitalkravet for operasjonell risiko.

Direktivet åpner for anvendelse av en ”alternativ” sjablongmetode. Som drøftet i høringsnotatet fra juni 2005, foreslår Kredittilsynet at denne metoden ikke gjennomføres i Norge.

§ 3-1 Anvendelse av sjablongmetoden

gjennomfører annekset X:2 (17)

Paragrafen fastsetter krav for bruk av sjablongmetoden. Blant annet må en institusjon ha et system for vurdering og styring av operasjonell risiko og systemet må være integrert i institusjonens overordnet risikostyringsprosess. Dette medfører også at resultatene fra systemet må utgjøre en vesentlig bestanddel av overvåking og kontroll av institusjonens operasjonelle risiko. Det skal også foreligge intern rapportering av operasjonell risiko til institusjonens styre.

Direktivkravene reiser spørsmål om hvordan tilsynsmyndigheten skal påse at institusjonene etterlever disse kravene. I høringsnotatet fra juni 2005 konkluderte Kredittilsynet at det ikke skal innføres en søknadsprosess for institusjoner som ønsker å anvende sjablongmetoden. Institusjoner som ønsker å benytte sjablongmetoden må kunne dokumentere overfor Kredittilsynet at kravene etterleveres og Kredittilsynet vil gjennom tilsynsvirksomheten følge opp dette.

I høringsdokumentet av juni 2005 ba Kredittilsynet om høringsinstansenes kommentarer til bestemmelsene, herunder hvordan ”vurderings- og styringssystem for operasjonell risiko” kan forstås. Kredittilsynet har gjennomgått høringssvarene, men har ikke sluttført vurderingene. Vurderingene knytter seg til tolkning og vil derfor antagelig ikke få betydning for forskriftens ordlyd.

Institusjonen skal informere Kredittilsynet dersom de ønsker å benytte sjablongmetoden. Endringer i beregningsmetode etter at sjablongmetoden er tatt i bruk kreves tillatelse fra Kredittilsynet, jf. paragrafens annet ledd.

Ad første ledd bokstav a: Den uavhengige funksjonen i bokstav a kan være internrevisjonen. Rapportering bør i så fall skje til styret sammen med annen rapportering, jf. internkontrollforskriften.

§ 3-2 Beregningsgrunnlag

gjennomfører annekset X:2 (1-8)

Beregning av kapitalkravet etter sjablongmetoden innebærer at virksomheten deles opp i forretningsområder med definerte tjenester. Hvert forretningsområde får så en vekt som gjenspeiler risikoen av tjenestene i det aktuelle området.

Det er foretatt justeringer av paragrafens ordlyd etter vurderinger i CEBS. Kapitalkravet skal beregnes som 3-års gjennomsnitt av summen av kapitalkravene over alle forretningsområder i hvert år. Kapitalkravet for hvert forretningsområde i ett år er inntekten (etter § 2-2)

multiplisert med den tilsvarende prosentsatsen for forretningsområdet, etter tabellen i paragrafens første ledd. Det vil si at det først beregnes kapitalkrav for hvert forretningsområde i hvert år. Deretter summeres kapitalkravene for hvert enkelt år på tvers av forretningsområdene, og gjennomsnittet beregnes over de tre årene. Negativ inntekt kan inngå i kapitalkravet til de enkelte forretningsområdene så lenge summen over alle forretningsområdene innenfor ett år er større enn eller lik null.

Ad fjerde ledd: Bestemmelsen tilsvarer § 2-1 tredje ledd for basismetoden. Det vises til merknadene til § 2-1 for nærmere omtale.

Ad femte ledd: I prinsippet skal et tjenestesområde kun tildeles ett forretningsområde, og støttefunksjoner må tildeles samme forretningsområde som funksjonen de støtter. Tjenestesområde i institusjonen som ikke faller inn under et av de aktuelle forretningsområdene i tabellen skal tildeles forretningsområdet med det høyeste vekt. Tildeling av tjenester må være konsekvent med kategoriene som brukes for kredittrisiko og markedsrisiko. Det vil si at hvis en tjeneste er tildelt massemarkeds-kategorien under beregning av kapitalkravet for både kredittrisiko og markedsrisiko, må den også tildeles en av massemarkeds-kategoriene under beregning av kapitalkravet for operasjonell risiko.

Kostnader som genereres i ett forretningsområde men som kan tilskrives et annet, kan omfordeles til det forretningsområdet som de tilhører. Det kan gjøres for eksempel ved å anvende intern prissetting mellom to forretningsområder. I høringen til første utkast av forskriften, ble høringsinstansene bedt om å komme med deres forståelse av denne bestemmelsen. Kredittilsynet fikk imidlertid få konkrete innspill. Kredittilsynet foreslår likevel å gjennomføre bestemmelsen og vil søke å avklare tolkning internasjonalt.

Institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for tildeling av tjenester på forretningsområder. Prosessen skal være gjenstand for uavhengig gjennomgang.

Når det gjelder ”betalingstjenester” i kategorien ”Banktjenester for massemarkeds-kunder” ser Kredittilsynet behov for å presisere forholdet mellom denne kategorien og ”Betaling og oppgjørstjenester”. En høringsinstans foreslo at alle transaksjoner som avregnes gjennom NICS-systemet bør kunne henføres til betalingstjenestekategorien innenfor ”Banktjenester for massemarkeds-kunder” og vektet 12 prosent uansett om de er massemarkeds- eller bedrifts-markedstransaksjoner. Kredittilsynet presiserer at kategorien ”Betaling og oppgjørstjenester” er ment å fange opp risikoen i selv betalings- og oppgjørssystemet, og ikke de transaksjonene som avregnes i systemet. Betalingstjenestekategorien innenfor ”Banktjenester for massemarkeds-kunder” er ment å representere tjenester i forbindelse med nettbank, bruk av minibankkort mv., og inntekt som følger av eventuelle gebyrer knyttet til disse tjenester.

Merknader til kapittel 4. AMA-metode

Kapitlet regulerer adgang til å benytte interne målemetoder (AMA-metoder) for beregning av kapitalkravet for operasjonell risiko. Bestemmelser som gjelder tillatelse til bruk av AMA-metoden, anvendelse, innføring og unntak mv. fremgår av forskriftens del I og del XI. GL10 gir veiledning til direktivkravene som må ses i sammenheng med forskriften. Enkelte forhold fra GL10 er omtalt i det følgende.

§ 4-1 Beregningsgrunnlag

gjennomfører annekst X:3 (8, 10, 11 og 14)

Paragrafen angir bestemmelser for fastsettelse av beregningsgrunnlag for operasjonell risiko. Direktivet inneholder få konkrete bestemmelser og gir derfor rom for bred tolkning på dette området. Kredittilsynet legger ikke opp til å fastsette krav om måten å modellere operasjonell risiko, men institusjonene må kunne påvise at modelleringen skjer på en konsekvent og betryggende måte.

Første ledd fastslår at beregning av kapitalkravet skal baseres på både forventet og uventet tap, med mindre Kredittilsynet bestemmer annet. Ordlyden ”Kredittilsynet bestemmer annet” reflekterer at direktivet åpner for at kapitalkravet utelukkende kan beregnes på bakgrunn av ikke-forventet tap dersom forventet tap er hensyntatt på annen måte (”adequately captured in their business practices”). Kredittilsynet viser til GL10 paragraf 565 og 567 for nærmere vilkår for unntaket. Det vises også til Baselkomiteens ”*The treatment of expected losses by banks using the AMA under the Basel II framework*¹¹”.

Ad tredje ledd: Kapitalkravet skal beregnes for hvert forretningsområde etter § 3-2. Dette er ikke et direktivkrav, men Kredittilsynet mener det er hensiktsmessig for å blant annet å gi informasjon om hvordan kapitalkravet fordeles i virksomheten. I tilfeller der det ikke er mulig å beregne kravet for hvert forretningsområde kan Kredittilsynet tillate unntak fra dette kravet.

Fjerde ledd åpner for at institusjoner kan hensynta korrelasjoner i tap fra operasjonell risiko på tvers av risikoestimer. Etter GL10, gjelder dette kun dersom institusjonen kan påvise at de har betryggende systemer for måling av samvariasjon mellom data fra ulike risikoklasser for operasjonell risiko, og at de hensyntar eventuell usikkerhet rundt slike korrelasjonsestimer, spesielt i perioder av stress, jf. også forskriften. Spesielt bør institusjonen være oppmerksom på avhengighet mellom sjeldne, men alvorlige hendelser (”tail-events”), ettersom de kan ha en stor påvirkning på risikoestimatene.

Forutsetninger om hensyntaking av korrelasjoner i tap skal dokumenteres, og det skal inkluderes en redegjørelse for modellens følsomhet overfor forutsetningene. Korrelasjonsestimer skal valideres ved bruk av kvalitative og kvantitative metoder etter § 4-4.

AMA-systemet skal være konsistent med andre systemer i institusjonen. AMA-systemet skal ikke hensynta kvalitative vurderinger og risikoreduserende teknikker som allerede hensyntas gjennom andre deler av denne forskrift, for eksempel ved beregning av kapitalkravet for kreditt- eller markedsrisiko.

§ 4-2 Forhold som skal hensyntas ved fastsettelse av beregningsgrunnlag

gjennomfører annekst X:3 (13-24)

For å oppfylle kravene til AMA-metoden, skal AMA-systemet benytte fire hovedelementer (interne data, eksterne data, scenarioanalyse og faktorer som gjenspeiler forretningsmiljøet og kontrollsystemer) etter denne paragrafen. Disse elementer skal inngå i AMA-modellen og valideres. Akkurat hvordan disse elementene inngår i AMA-modellen (det vil si hvor mye

¹¹ Bank of International Settlements newsletter nr. 7, november 2005

vekt som er lagt til hvert element) bestemmes av institusjonen, men det skal foreligge retningslinjer og rutiner, og dokumentasjon om hvordan elementene er brukt.

Ved bruk av kvalitative data skal institusjonen etter GL10 kunne påvise at:

- Institusjonen har bred erfaring med anvendelse av kvalitative data for bruk i AMA-modellen;
- Institusjonen har, i den grad det er mulig, fjernet skjevheter i slike data; og
- Dataene er relevante til anvendelse.

Ad annet ledd: Interne data skal gi informasjon om tap som er spesifikke for institusjonen. Dataene skal fange opp alle betydelige hendelser og eksponeringer i operasjonell risiko, fra alle aktuelle systemer i institusjoner og over alle geografiske lokaliseringer. Institusjonen må kunne påvise at eventuelle utelatte eksponeringer ikke vil påvirke risikoestimatene. Bokstav a stiller krav til at data skal dekke en observasjonsperiode på minimum 5 år. Som nevnt i del I § 4-2 fjerde ledd kan Kredittilsynet tillate at beregning av estimatene baseres på kortere tidsserier under innføring av AMA-metoden. Institusjonen skal tilordne interne tapsdata etter forretningsområdene i § 3-2 og tapshendelseskategoriene etter § 4-2 annet ledd bokstav b. Tildelingen skal skje konsekvent over tid og være underlagt retningslinjer og rutiner etter femte ledd. Interne data skal vær tilgjengelig for Kredittilsynet.

Som omtalt i GL10 er interne tapsdata mest relevante der de er tilknyttet institusjonens aktuelle virksomheter, prosesser og rutiner. Derfor skal institusjonens retningslinjer og rutiner etter femte ledd også vurdere anvendelighet av historiske interne data.

Ad tredje ledd: GL10 gir retningslinjer for scenarioanalyser. Scenarioanalyser skal vurdere konsekvensene av mulige alvorlige tapshendelser. I tillegg bør scenarioanalyse brukes til å vurdere utfallet av endringer i korrelasjonsforutsetninger som nevnt i § 4-1 fjerde ledd, og vurdering av mulige tap fra flere tapshendelser som inntreffer samtidig. Slike vurderinger skal valideres og revurderes over tid og sammenlignes med realiserte tap etter kravene i § 4-4.

Fjerde ledd fastsetter at institusjonens AMA-metode skal hensynta sentrale faktorer i virksomheten ("business environment") og faktorer vedrørende intern kontroll som kan påvirke institusjonens operasjonell risikoprofil. Både positive endringer i risiko fra forbedring i risikokontroll og negative endringer fra økt kompleksitet i institusjonens virksomhet eller økt vekst skal tas høyde for. Etter Baselakkorden skal hensyntaking av slike faktorer kunne bidra til mer fremtidsrettet vurderinger og gjenspeile kvaliteten i institusjonens kontroll- og driftsmiljø. I den grad det er mulig bør faktorene konverteres til kvantitative mål som kan verifiseres. Prosessen for hensyntaking av faktorene skal dokumenteres og være gjenstand for uavhengig gjennomgåelse. Dokumentasjonen skal omfatte en begrunnelse for eventuelle endringer i institusjonens estimer. Anvendelse av faktorene og utfallet skal valideres over tid ved sammenligning med realiserte tap, relevante eksterne data og eventuelle justeringer. Det vises også til GL10 paragraf 547-549.

Femte ledd angir krav til rutiner og retningslinjer. Her stilles det krav til eksterne data. Eksterne data skal forstås som enten data samlet fra flere institusjoner ("pooled data") eller offentlige tilgjengelige data, og skal gi informasjon om eventuelle tap som institusjonen ikke har interne data for. Etter Baselakkorden bør eksterne data inkludere blant annet data om realiserte tap, omfanget av virksomheten da tapshendelsen skjedde og årsakene til tapshendelsen. Det vises også til GL10 paragraf 537-542. En institusjon skal ha retningslinjer og rutiner for å vurdere når eksterne data skal anvendes og hvordan slike data brukes i forhold

til interne data. Når det gjelder uavhengig gjennomgåelse av eksterne data, kan den uavhengige funksjonen være internrevisjonen. Rapportering bør i så fall skje til styret sammen med annen rapportering, jf. internkontrollforskriften.

§ 4-3 Forsikring og andre metoder for overføring av risiko

gjennomfører annekst X:3 (25 – 29)

Direktivet åpner for at forsikring og andre risiko reduserende teknikker kan anvendes ved beregning av kapitalkravet for operasjonell risiko. Kredittilsynet ser det som hensiktsmessig å vurdere hvert enkelt tilfelle der en institusjon ønsker å benytte andre former for overføring av risiko enn forsikring, ettersom direktivet ikke angir nærmere krav.

Vilkåret for å anvende forsikring som risikoreduserende teknikk er at forsikringspolisen skal ha en opprinnelig avtaleperiode på minst ett år, som nevnt i § 4-3 tredje ledd bokstav a. For poliser med gjenstående avtaleperiode på mindre enn ett år, skal institusjonen gjennomføre avkortninger for å gjenspeile polisens nedadgående gjenstående avtaleperiode, opp til 100 prosent avkortning for poliser med gjenstående avtaleperiode på nitti dager eller mindre.

Reduksjonen i kapitalkravet fra forsikring skal ikke overstige 20 prosent av kapitalkravet for operasjonell risiko beregnet før anerkjennelse av forsikring som en risikoreduserende teknikk.

§ 4-4 Krav til etterprøving (validering)

gjennomfører annekst X:3 (11, 20 og 24)

Direktivet stiller ikke overordnede krav til validering av institusjonens risikoestimer for operasjonell risiko. Direktivet nevner imidlertid at korrelasjonsforutsetninger (forskriftens § 4-1 fjerde ledd), bruk av scenarioanalyse og at institusjonens overordnet risikostyringsprosess skal valideres. Direktivet stiller heller ikke krav til stresstesting, men Kredittilsynet antar at dette er tilstrekkelig dekket av kravet til scenarioanalyser etter § 4-2.

Kredittilsynet anser det hensiktsmessig å stille nærmere krav til validering, men foreslår generelle krav for å hensynta utviklingen på området.

Paragrafens første ledd fastsetter krav til validering av AMA-systemet. Det stilles ikke krav til hyppighet av validering av AMA-systemet, men dersom AMA-systemet gjennomgår endringer bør validering gjennomføres. Validering av AMA-systemet skal gi en vurdering av både systemets utforming og de prosesser som ligger til grunn. Dette kan omfatte en vurdering av rapporteringsrutiner, dokumentasjon, standarder for data, rutiner for oppfølging av svakheter i systemene/prosesser og rutiner for vedlikehold av rammeverket rundt operasjonell risiko. Institusjonen bør påse at informasjonen som er brukt i AMA-systemet er i størst mulig grad nøyaktig og komplett.

Ad annet ledd: Hver modell som anvendes skal valideres regelmessig. Valideringen skal videre sikre både at identifisering og kvantifisering av risiko foregår konsekvent, og at det foregår på en pålitelig måte i alle ledd, på både detaljert nivå og på overordnet/aggregert nivå. Institusjonen bør også kunne etterteste ("back-testing") modellen.

I tilfeller der det ikke gis unntak etter forskriftens § 4-1 tredje ledd bør valideringen gjennomføres for hvert forretningsområde etter § 3-2 og for hver modell. Dersom tapshendelseskategorier definert i § 4-2 annet ledd bokstav b inngår som variabler i AMA-

modeller, bør de også valideres. Det bør også gjennomføres separate validering for eksponeringer der AMA-systemet har vært skjønsmessig overprøvd.

Etter GL10 skal institusjoner gjennomføre en validering av AMA-systemet og modellene før innsendelse av søknad om anvendelse av AMA-metoden. Det vises til GL10 avsnitt 4.3.4.4 for nærmere retningslinjer knyttet til validering.

Merknader til kapittel 5. Spesielle regler for verdipapirforetak

§ 5-1 Fritak fra krav om kapital til dekning av operasjonell risiko etter bestemmelsene i denne forskrift

gjennomfører artikkel 20 (2 og 4) og 21 i 93/6/EEC

EUs regelverk vil gi åpning for enkelte nasjonale valg knyttet til anvendelsen av kapitalkravene for operasjonell risiko. Det åpnes for at verdipapirforetak som driver begrenset virksomhet, kan unntas fra det særskilte kapitalkravet for operasjonell risiko på selskapsnivå. Kredittilsynet går inn for at dette unntaket gjennomføres i norsk rett slik at foretak som kun driver aktiv forvaltning og/eller markedsføring av finansielle instrumenter gis fritak, herunder forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til aktiv forvaltning. Dette fritaket omfatter ikke kredittinstitusjoner som har konsesjon til å drive aktiv forvaltning og/eller markedsføring av finansielle instrumenter i selve kredittinstitusjonen, dvs. som ikke har skilt denne virksomheten ut i selvstendige rettssubjekter. En høringsinstans finner det prinsipielt uheldig at det foreslås forskjellige soliditetsregler for en og samme virksomhet, avhengig av hvordan denne er organisert.

I de fleste tilfeller har norske finanskonsern skilt ut aktiv forvaltning som egne selskaper, slik at disse vil bli omfattet av unntaksbestemmelsene på selskapsnivå. I høringsnotatet ble unntaket begrunnet med at selv om verdipapirforetak og kredittinstitusjoner prinsipielt i størst mulig grad bør være underlagt samme kapitaldekningsregler, kan det allikevel være hensyn som taler for en forskjellbehandling av disse institusjonene. For institusjoner som bare tilbyr begrensede tjenester kan innføring av kapitalkrav for operasjonell risiko være et uforholdsmessig krav i forhold til hvilken risiko slike foretak medfører for det finansielle systemet. Virksomheten kan også være av en slik karakter at det er mest hensiktsmessig å regulere risikoen på en annen måte enn å øke kapitalkravet. Et unntak for verdipapirforetak som driver begrensede tjenester vil ikke nødvendigvis skape ulike konkurransevilkår i det norske markedet.

Beregningsstudier foretatt i regi av EU-kommisjonen viser at verdipapirforetak og forvaltningsselskap vil få en betydelig økning i kapitalkravet som følge av at det innføres kapitalkrav for operasjonell risiko. Disse foretakene får liten grad benyttet seg av lettelsene i kapitalkrav som innføres for kreditt- og markedsrisiko. Som følge av at dagens regler foreslås videreført vil disse foretakene i stedet måtte oppfylle kapitalkravet på 25 prosent av fjorårets faste kostnader. Dette kapitalkravet gjelder derimot ikke for kredittinstitusjoner som ikke har skilt denne virksomheten ut i selvstendige rettssubjekter. Det er derfor i dagens regelverk også slik at det er forskjellige soliditetsregler for en og samme virksomhet, avhengig av hvordan denne er organisert. Det nevnes også at det nasjonale valget om unntak fra kapitalkrav for operasjonell risiko som tilsvarende foreslås for verdipapirforetak med et minstekapitalkrav på 730 000 euro på bestemte vilkår, jf. artikkel 20.3 i 93/6, ikke foreslås innført fordi de fleste av disse foretakene vil opptre som konkurrenter til kredittinstitusjonene.

Kredittilsynet fastholder sitt synspunkt om at valgmuligheten til å unnta verdipapirforetak og forvaltningsselskap som driver begrenset virksomhet fra kapitalkrav for operasjonell risiko bør innføres.

I nytt direktiv 93/6 er det også tatt inn et nasjonalt valg i artikkel 45b som åpner for differensiering av kapitalkravet for operasjonell risiko for verdipapirforetak som er omfattet av hovedregelen, dvs. kapitalkrav for kreditt-, markeds- og operasjonell risiko. Bestemmelsen åpner for at myndighetene frem til 31. desember 2011 i enkelttilfeller kan bestemme at kapitalkravet for operasjonell risiko ikke skal gjelde for verdipapirforetak med færre enn 100 ansatte og hvor handelsporteføljen er mindre enn 400 mill kroner (50 mill euro). I stedet skal kapitalkravet minst være det laveste av a) kapitalkravet for operasjonell risiko og b) 12/88 deler av det høyeste av i) kapitalkravet for kreditt og markedsrisiko og ii) kapitalkravet for faste kostnader.

Kredittilsynet legger til grunn at dette er et nasjonalt valg som er ment å ta hensyn til spesielle forhold i et medlemsland. Videre er det slik at unntaket ikke gjelder kredittinstitusjoner. En eventuell gjennomføring for verdipapirforetak vil derfor ikke være i samsvar med Kredittilsynets prinsipielle oppfatning om at verdipapirforetak og kredittinstitusjoner i størst mulig grad bør være underlagt samme kapitaldekningsregler. Når det gjelder verdipapirforetak med et minstekrav til kapital på 730.000 euro så vil de fleste av disse opptre som konkurrenter til kredittinstitusjonene og tilby samme typer investeringstjenester. Det nasjonale valget foreslås ikke gjennomført.

10. Del X. Offentliggjøring av finansiell informasjon

Generelle merknader til del X

gjennomfører artikkel 72 og 145 til 149, artikkel 39 i 93/6

Opplysningskravene i pilar 3 stiller krav til at institusjonene offentliggjør informasjon om blant annet kapitalforhold, risikoeksponering og styring og kontroll som kan bidra til at markedet – inklusive analytikere og andre aktører – i større grad kan vurdere risikoforhold og kapitalisering av institusjonene

Kredittilsynet finner at flere direktivbestemmelser er vanskelige å forstå. Bestemmelsene virker heller ikke alltid konsekvente. Videre er det knyttet betydelig tolkingsrom til flere punkter. Kredittilsynet har i forskriftsforslaget søkt å bedre disse forholdene så langt det har latt seg gjøre.

Direktivet stiller på flere punkter krav til offentliggjøring av retningslinjer og rutiner. Kredittilsynet legger til grunn at etablering av slike retningslinjer og rutiner følger av forskriftens respektive deler.

Merknader til kapittel 1. Generelt

§ 1-1 Oppfylleelsesnivå

gjennomfører artikkel 72 (1 og 2), artikkel 149 bokstav a og annekse XII:1 (5)

Direktivet tar som utgangspunkt at opplysningskravene påhviler bare øverste morselskap i EU i en finansiell gruppe når morselskapet er en kredittinstitusjon. Ved siden av konsernforhold omfattes også institusjoner morselskapet har en kapitalinteresse i, jf. artikkel 4 nr. 14. Opplysningene skal gis på konsolidert basis. Etter artikkel 72 nr. 1 andre ledd og nr. 2 andre ledd skal likevel betydningsfulle datterinstitusjoner til morselskapet gi opplysninger om ansvarlig kapital og kapitalkrav, jf. henvisningen til annekse XII:1 nr. 5 og videre til annekse XII:2 nr 3 og 4, på enten delkonsolidert nivå eller på institusjonsnivå.

Tilsvarende regler gjelder for kredittinstitusjoner som er kontrollert av finansielle holdingselskap innen EU og betydningsfulle datterinstitusjoner av holdingselskapet.

Artikkel 149 bokstav a gir tilsynsmyndighetene anledning til å kreve at en institusjon oppfyller et eller flere av opplysningskravene som følger av annekse XII:2 og 3.

Etter direktivets artikkel 68 skal også institusjoner som ikke skal konsolideres, oppfylle informasjonsplikten. Det fremgår i forskriftens del I § 1-3.

Paragraf 1-1 første ledd innebærer at for institusjoner som er underlagt konsolideringsplikt etter § 3 i forskrift 25. mars 1991 nr. 214 om anvendelse av kapitaldekningsregler på konsolidert basis mv. (konsolideringsforskriften), skal informasjonen gis på konsolidert basis av det øverste innenlandske foretaket.

Paragraf 1-1 andre ledd krever at institusjoner som er underlagt konsolideringsplikt, skal gi opplysninger på institusjonsnivå om ansvarlig kapital, jf. § 1-6, og kapitalkrav, jf. § 1-7, se

nedenfor. Dette gjelder også den øverste institusjonen som avgir informasjon på konsolidert basis.

Det er ikke alle opplysningene i del X som vil variere med konsolideringsnivå. Blant annet stilles det flere steder krav til beskrivelse av retningslinjer og rutiner som kreves i henhold til andre deler av forskriften. Disse forholdene kan være like for institusjoner som skal konsolideres. Kvantitativ informasjon vil derimot å gi selvstendig mening å konsolidere.

Når det gjelder konsolideringsprinsipp, skal det være det samme som følger av konsolideringsforskriften § 4. Forholdsmessig konsolidering gjelder som utgangspunkt. Det antas ikke å være nødvendig å forskriftsfeste dette. Det vil bare være for opplysninger om tallstørrelser at dette vil være aktuelt.

§ 1-2 Offentliggjøring av finansiell informasjon

gjennomfører artikkel 146 (1), 147 (1 og 2), 148 (2), 149 (bokstav a-c) og annekset XII:1 (1)

Paragraf 1-2 første ledd fastslår formålet ved bestemmelsene i forskriftens del X: å sikre allmennheten tilgang til finansiell informasjon om institusjonene. Institusjonenes opplysningsplikt er avgrenset til finansiell informasjon.

Paragraf 1-2 andre ledd gjennomfører artikkel 149 bokstav a og c, som gir tilsynsmyndighetene adgang til å bestemme at institusjonene skal publisere nærmere angitt informasjon og bruke bestemte medier og publiseringssteder ved offentliggjøringen utover regnskapsavleggingen. Det legges opp til at informasjonen skal gjøres tilgjengelig på Internett. Institusjonene kan ikke stille krav om at brukerne registrerer seg eller betaler vederlag for informasjonsbruken. Det forutsettes at institusjonens foretaksnavn fremgår klart og også hvilke institusjoner som er konsolidert, jf. nedenfor i § 3-1. For at det skal kunne bli enklere for allmennheten å sammenlikne opplysningene fra flere institusjoner, åpnes det for at Kredittilsynet kan bestemme at opplysningene skal gis i et bestemt format.

For at brukerne lettere skal kunne se hvordan en institusjon utvikler seg, kan det være behov for at informasjonen er tilgjengelig over flere år. Forslaget antyder en minste tilgangstid på fem år. Høringsinstansene oppfordres til å uttale seg om markedet vil ha behov for denne informasjonen for en så lang periode. Det vises her særskilt til at årsregnskapet bare krever sammenstilling med foregående årsregnskap, jf. regnskapsloven § 6-6 første ledd første punktum.

Direktivets artikkel 148 nr. 2 åpner for at institusjonene kan bruke informasjon som publiseres i regnskap mv., og vise til hvor nødvendig tilleggsopplysninger fins. Det antas at det vil være lettere for brukerne av informasjonen at alle opplysningene er samlet på ett sted. Når publiseringen skjer på Internett, bør ikke dette medføre særlige byrder for institusjonen. Likevel finner Kredittilsynet at institusjonene bør kunne velge å benytte adgangen i direktivet så lenge det ikke er fastsatt noe format for offentliggjøringen i samsvar med § 1-2 andre ledd andre punktum.

Paragraf 1-2 tredje ledd gir for det første en alminnelig regel om at institusjonen skal offentliggjøre informasjon som er omfattet av forskriften, og som anses egnet til å påvirke beslutningen til brukere av informasjonen i forbindelse med økonomiske forhold. Institusjonen har en plikt til å publisere informasjon av eget tiltak dersom den kan påvirke brukernes beslutninger. Unntak fra informasjonsplikten følger av § 1-3, se nedenfor.

Terskelen for å informere markedet skal være lav. Det gjenspeiles i ordbruken ”anses egnet”. Motsetningsvis er det ikke nødvendig for institusjonen å publisere informasjon som faller under terskelen. På denne måten blir direktivets artikkel 146 nr. 1 og annekse XII:1 nr.1 gjennomført.

Som nevnt over, gjelder del X finansiell informasjon. Det er derfor bare brukernes beslutninger knyttet til økonomiske forhold som skal være avgjørende for institusjonens vurdering av om en opplysning må offentliggjøres eller ikke.

Både positive og negative beslutninger omfattes. Det kan være vel så viktig for en markedsaktør å vite om han eller hun bør handle som ikke å handle.

Informasjonsplikten omfatter både en plikt til å gi nye opplysninger og en plikt til å rette opplysninger som allerede er gitt, hvis dette er nødvendig for å sikre korrekt markedsinformasjon.

Leddene gjennomfører deler av artikkel 149 bokstav b ved at det settes en tidsfrist for når offentliggjøringen skal skje. Fristen settes til 30 dager etter at institusjonen er eller burde være klar over forholdet det skal gis opplysninger om. Det etableres altså en aktsomhetsplikt for institusjonen til å vurdere om markedet skal informeres.

Det legges ikke opp til et forholdsmessighetsprinsipp i informasjonsplikten. I utgangspunktet påhviler de samme pliktene på store som små institusjoner. I praksis vil nok store institusjoner ha mer omfattende plikter fordi de kan ha aktiviteter, systemer osv. som er underlagt mer inngående publiseringskrav.

Paragraf 1-2 fjerde ledd gjennomfører artikkel 147 nr. 1 om at informasjonen skal publiseres minimum på årlig basis. Nødvendige oppdateringer skal skje like ofte. Det foreslås at Kredittilsynet kan fastsette en annen hyppighet. Det kan være for enkelte opplysninger eller for enkelte institusjoner.

I tillegg kan en plikt til hyppigere offentliggjøring følge av tredje ledd. Dette leddet gjennomfører således også artikkel 147 nr. 2. I vurderingen av om det skal opplyses om et forhold eller ikke, må institusjonen se hen til markedets behov sett i lys av omfanget av institusjonens transaksjoner, bredden i institusjonens forretningsaktiviteter, tilstedeværelse i ulike land, involvering i ulike finansielle sektorer og deltakelse i internasjonale markeder og betalings- og oppgjørssystemer. Blant annet opplysninger om risikoeksponering og andre faktorer som kan endre seg hurtig, skal vurderes særlig. Disse kriteriene fremgår av annekse XII:1 nr. 4. Det antas ikke nødvendig å forskriftsfeste kriteriene.

Det foreslås ikke noen uttrykkelig frist for den årlige offentliggjøringen, men tredje ledd oppstiller et krav om 30 dager, noe som vil være avgjørende for hvor lang tid institusjonen kan bruke.

§ 1-3 Unntak

gjennomfører artikkel 146 (2 og 3) og annekse XII:1 (2 og 3)

Paragraf 1-3 første ledd gjennomfører artikkel 146 nr. 2 og annekse XII:1 nr. 2 og 3. Det fremgår her i forslaget at informasjonsplikten for det første ikke gjelder opplysninger som er

underlagt taushetsplikt etter bestemmelse i eller i medhold av lov. For det andre gjøres det unntak for institusjonens drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde.

Forretningsbankloven § 18, sparebankloven § 21, verdipapirhandelloven § 9-8 og finansieringsvirksomhetsloven § 3-14 stiller opp taushetspliktsregler som institusjonen må ta hensyn til. Taushetsplikt på avtalegrunnlag er ikke omfattet.

Unntaket for drifts- og forretningsforhold er formulert med forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 som mal og skal forstås på samme måte. Det omfatter for eksempel informasjon om produkter og systemer som institusjonen har investert i, og en offentliggjøring vil redusere verdien av investeringene, jf. annekset XII:1 nr. 2 andre punktum.

Paragraf 1-3 andre ledd gjennomfører artikkel 146 nr. 3. Markedet skal gjøres kjent med at institusjonen har unntatt opplysninger fra publiseringen og begrunnelsen for dette. Institusjonen skal gi generelle opplysninger om forholdet så langt det lar seg gjøre uten å røpe de taushetsbelagte opplysningene eller forretningshemmelighetene.

§ 1-4 Begrunnelse for kredittvurderinger

gjennomfører artikkel 145 (3a)

Direktivet oppfordrer institusjonen å begrunne dens kredittvurdering av foretak som søker lån, dersom foretaket ber om det. Begrunnelsen skal være skriftlig. Direktivet tar som utgangspunkt at finansnæringen skal gis anledning til komme til en frivillig ordning. Det er først hvis det viser seg at næringen ikke gjennomfører dette på en tilfredsstillende måte at myndighetene skal gripe inn med regulering. Kredittilsynet er kjent med finansnæringen arbeider med en ordning som tilfredsstillende direktivets oppfordring. I påvente av utfallet av dette arbeidet er det tatt inn et uttrykkelig pålegg om begrunnelse for kredittvurderinger.

§ 1-5 Interne retningslinjer og rutiner

gjennomfører artikkel 145 (3)

Paragraf 1-5 gjennomfører artikkel 145 nr. 3. Institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for å sikre oppfyllelsen av informasjonsplikten etter forskriften. Det omfatter retningslinjer og rutiner for å vurdere hyppigere publisering enn det som følger av forskriftens minimumsregler. Dessuten må institusjonen forvise seg om at informasjonen som gis, er av god kvalitet. Det foreslås ikke noen nærmere regler i forskriften om verifisering av opplysningene som gis selv om det åpnes for slik regulering i artikkel 149 bokstav d. Det antas å være tilstrekkelig at institusjonene er underlagt krav til internkontroll. Retningslinjene og rutinene er tilgjengelige for Kredittilsynet etter vanlige tilsynsregler.

§ 1-6 Ansvarlig kapital

gjennomfører annekset XII:2 (3)

Paragraf 1-6 første ledd bokstav a krever at institusjonen beskriver postene som inngår i den ansvarlige kapitalen. Det kan her være nødvendig at institusjonen spesifiserer for eksempel hvert enkelt ansvarlige lån. Det er likevel bare de vesentligste betingelsene for postene som skal medtas. Informasjonen skal kunne gjøres kortfattet.

Bokstav b pålegger institusjonen å oppgi kjernekapitalen etter at det er tatt hensyn til fradrag og tillegg som nevnt i del II henholdsvis § 1-4 første ledd og § 1-5. Fradragene og tilleggene skal dessuten fremkomme separat post for post.

Bokstav c gir at institusjonen skal informere om størrelsen på tilleggskapitalen etter at det er gjort fradrag som nevnt i del II § 1-4 andre ledd. Også her skal fradragene gå fram separat post for post. At fradragene skal nevnes, er ikke et uttrykkelig direktivkrav, men de bør være med av hensyn til sammenhengen med bokstav b.

Bokstav d innebærer at institusjonen må opplyse samlet ansvarlig kapital etter tillegg, fradrag og begrensninger som fremkommer i del II § 1-4 til 1-6.

§ 1-7 Kapitalkrav

gjennomfører artikkel annekse XII:2 (4) (bokstav b-e)

Paragraf 1-7 første ledd krever at institusjonen oppgir samlet kapitalbehov beregnet i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b første og andre ledd og verdipapirhandelloven § 8-10b første og andre ledd (ICAAP). Dette er for så vidt ikke noe direktivkrav, men Kredittilsynet antar at markedet vil kunne ha behov for opplysningene for å gjøre en samlet vurdering av institusjonen. Opplysningene vil dessuten gi et godt grunnlag for å kunne sammenlikne institusjoner. Kredittilsynet ber om høringsinstansenes syn på dette standpunktet.

Institusjonen skal også informere om kapitalbehovet for henholdsvis kredittrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko og annen risiko, herunder forsikringsrisiko.

Paragraf 1-7 andre ledd gjennomfører annekse XII:2 nr. 4 bokstav b til e, som krever at institusjonen offentliggjør minstekravet til ansvarlig kapital for hver risikotype og hvilken metode som benyttes for beregning av minstekravet. Kredittilsynet foreslår en overordnet gjennomføring av direktivkravene i forskrift. En nærmere presisering av offentliggjøringskravene vil bli vurdert i forbindelse med en eventuell utarbeidelse av et felles format for offentliggjøring som nevnt i utkastets § 1-2 andre ledd andre punktum.

Bokstav a gjelder institusjoner som benytter standardmetoden for beregning av kredittrisiko, jf. forskriftens del III. Her skal kapitalkravet for hver engasjementskategori som angitt i del III kapittel 2 oppgis separat.

Bokstav b gjelder institusjoner som benytter interne målemetoder (IRB) til beregning av kredittrisiko, jf. forskriftens del IV. Her skal kapitalkravet oppgis separat for hver engasjementskategori og hver underkategori. Dette kravet går noe ut over hva som listes opp i direktivet, men innebærer en mer konsekvent tilnærming ved at det ikke bare er for massemarkedsengasjementer og egenkapitaleksponeringer at tallet for underkategoriene skal oppgis. For engasjementer med spesialiserte foretak skal det også offentliggjøres kapitalkrav fastsatt etter del IV § 8-4. For egenkapitalposisjoner gjelder kravet for hver av beregningsmåtene nevnt i del IV § 6-1 første ledd, og hver av klassene nevnt i § 6-2 første ledd.

Bokstav c gjelder motpartsrisiko etter hvilken metode institusjonen benytter i del VI.

Bokstav d gjelder kredittrisiko ved verdipapirisering etter hvilken metode institusjonen benytter i del VII.

Bokstav e regulerer markedsrisiko. Institusjoner skal oppgi kapitalkravet for henholdsvis posisjonsrisiko, motpartsrisiko, oppgjørskrisiko, valutarisiko og varerisiko etter del VIII. Offentliggjøringen av kapitalkravet for posisjonsrisiko, varerisiko og valutarisiko vil avhenge av om institusjonen benytter VaR-metode eller ikke.

Bokstav f regulerer operasjonell risiko og gjennomfører også annekset XII:2 nr. 10 bokstav a. For sjablongmetoden og AMA-metoden foreslår Kredittilsynet at kapitalkravet offentliggjøres for hvert forretningsområde. Dette er ikke et direktivkrav, men innebærer etter Kredittilsynets vurdering mer konsekvente bestemmelser. For AMA vil offentliggjøring for hvert forretningsområde være betinget av at Kredittilsynet ikke har gjort unntak i medhold av § 4-1 tredje ledd i del IX.

§ 1-8 Styring og kontroll av risiko

gjennomfører annekset XII:2 (1) og (4) bokstav a

Paragraf 1-8 første ledd krever at institusjonen skal beskrive sin prosess for å vurdere samlet kapitalbehov etter finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b første og andre ledd og verdipapirhandelloven § 8-10b første og andre ledd.

Paragraf 1-8 andre og tredje ledd gjennomfører annekset XII:2 nr. 1. Institusjonen skal gjøre markedet kjent med sine mål og strategier for styring og kontroll av risiko. Opplysningene skal gis særskilt for hver risikotype som er nevnt i del X, og for eventuelle andre risikotyper institusjonen er eller kan bli utsatt for, for eksempel renommérisiko og juridisk risiko,

Paragraf 1-8 tredje ledd angir hvilken informasjon som skal gis for hver risikotype. Det omfatter prosesser for å styre og kontrollere risikoen, organisering av risikostyringsfunksjonen, omfanget av og egenskapene til risikorapporterings- og målesystemet og retningslinjer og rutiner for overvåkning og bruk av sikkerhetsstillelse. Begrepet sikkerhetsstillelse brukes her i en videre betydning enn i forskriften ellers. Alle typer sikring omfattes, for eksempel forsikring for å redusere operasjonell risiko og sikring av posisjoner i handelsporteføljen. Retningslinjene og rutinene må innbefatte tiltak for å vurdere tilstrekkeligheten og effektiviteten av sikkerhetsstillelsen.

Merknader til kapittel 2. De enkelte risikoene

§ 2-1 Generelt om kredittrisiko

gjennomfører annekset XII:2 (5)

Bokstav a pålegger institusjonen å forklare hvordan den definerer ”forfall” og ”verdifall” i forbindelse med regnskapsføring.

Bokstav b krever at institusjonen skal beskrive metodene den bruker for å fastsette verdiendringer og nedskrivninger.

Bokstav c pålegger institusjonen å oppgi samlet engasjementsbeløp for hver engasjementstype. Det skal skje etter eventuell nettoføring i samsvar med § 4-5 i forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike. Beløpene skal oppgis uten å ta hensyn til eventuell sikkerhetsstillelse. Også

engasjementenes gjennomsnittlige størrelse i løpet av perioden skal oppgis fordelt på engasjementskategori. Med perioden menes tiden siden forrige offentliggjøring. Tallene vil således gjelde for en periode på maksimalt ett år, jf. § 1-2 fjerde ledd første punktum.

Direktivet definerer ikke begrepet "engasjementstype" som vist til i avsnittet over. Etter den nye Baselakkorden paragraf 824 fotnote 142 vises til at oppdelingen i engasjementstyper *kan* følge regnskapsreglene. Ettersom det i Basel legges opp til fleksibilitet har Kredittilsynet ikke definert begrepet nærmere. En nærmere presisering av offentliggjøringskravene vil imidlertid bli vurdert i forbindelse med en eventuell utarbeidelse av et felles format for offentliggjøring som nevnt i § 1-2 andre ledd andre punktum.

Bokstav d bestemmer at institusjonen for hver engasjementstype, jf. forrige avsnitt, skal opplyse om samlet engasjementsbeløp fordelt på signifikante geografiske områder, på bransjer eller type av motparter og etter løpetid. Hvor detaljert opplysningene skal gis, vil variere med institusjonens størrelse, involvering i ulike bransjer og land mv. Institusjonen må bruke skjønn for å ta stilling til på hvilket detaljnivå opplysningene bør gis. Markedets behov for informasjon skal være avgjørende.

Bokstav e påbyr institusjonen å gi visse opplysninger spesifisert etter signifikante bransjer eller type av motparter. For det første skal samlet engasjementsbeløp fremgå for henholdsvis engasjementer med verdifall og forfalte engasjementer. For det andre skal institusjonen oppgi de verdiendringene og nedskrivningene som har skjedd. For det tredje skal resultatførte verdiendringer i løpet av perioden gis. Opplysningene skal gis for perioden siden forrige offentliggjøring. Institusjonen må skjønnsmessig avgjøre hvilket spesifikasjonsnivå som ivaretar markedets behov.

Bokstav f krever at institusjonen angir separat de samlede engasjementsbeløpene med verdifall og forfalte engasjementer fordelt på signifikante geografiske områder. Ved den geografiske oppdelingen må institusjonen bruke skjønn. De samlede verdiendringene og nedskrivningene for hvert geografiske område skal spesifiseres.

Bokstav g bestemmer at institusjonen skal informere om avstemming av endringer i henholdsvis verdiendringer og nedskrivninger for engasjementer med verdifall. Opplysningene skal gis separat og skal omfatte en beskrivelse av typen av verdiendringer og nedskrivninger, inngående balanser og beløp ført mot nedskrivninger i løpet av perioden. Med perioden menes her tiden siden forrige offentliggjøring. Videre skal institusjonen opplyse om beløp som avsettes eller tilbakeføres til anslått sannsynlig tap på engasjementer i samme periode, og eventuelle andre reguleringer. Andre reguleringer som her kan være aktuelle, er reguleringer som følge av valutakursforskjeller, virksomhetssammenslutninger, oppgjør eller salg av datterforetak og overføringer mellom nedskrivninger. Utgående balanser skal også fremgå.

Paragraf 2-1 andre ledd gir at institusjonen skal orientere om verdiendringer og gjenvinning på tidligere nedskrevne engasjementer som registreres direkte i resultatregnskapet.

§ 2-2 Kredittrisiko målt med standardmetoden

gjennomfører annekset XII:2 (6)

Paragraf 2-2 første ledd bokstav a gir at institusjonen skal angi hvilke ratingbyråer og eksportkategorier som er benyttet for hver engasjementskategori som nevnt i del III kapittel 2. Dersom institusjonen har byttet byrå, skal den opplyse om årsaken til byttet.

Bokstav b krever at institusjonen beskriver prosedyren for overføring og tildeling av ratingvurderinger. Beskrivelsen skal gis for hver engasjementskategori. Det er uklart for Kredittilsynet hva direktivet mener å regulere her. På engelsk lyder den tilsvarende direktivbestemmelsen: "a description of the process used to transfer the issues and issue credit assessments onto items not included in the trading book" (anneks XII:2 nr. 6 bokstav c).

Bokstav c fordrer at samlet engasjementsbeløp innen hver engasjementskategori skal fremkomme. Verdiene skal oppgis henholdsvis uten hensyn til sikkerheter og med hensyn til sikkerheter. Dessuten skal engasjementene som er fratrukket den ansvarlige kapitalen, fremgå særskilt.

Paragraf 2-2 andre ledd bestemmer at institusjonen skal opplyse om hvilke engasjementskategorier hvert av de ulike ratingbyråene og eksportkreditbyråene er benyttet for.

Anneks XII:2 nr. 6 bokstav d inneholder et krav om at institusjonen skal forklare hvordan den tilordner ratingbyråenes ratingkategorier til risikoklasser. Dette kravet gjelder ikke dersom institusjonen overholder tilsynsmyndighetens standard for tilordning. Siden Kredittilsynet i henhold til del III § 1-1 andre ledd skal fastsette risikoklasser for de ulike kategoriene som ratingbyråene benytter, anses det ikke nødvendig å gjennomføre direktivbestemmelsen.

§ 2-3 Kredittrisiko målt med interne målemetoder

gjennomfører anneks XII:3 (14)

Paragrafen gjelder kredittrisiko målt med interne målemetoder (IRB).

Paragraf 2-3 første ledd bokstav a krever at institusjonen offentliggjør Kredittilsynets tillatelse til bruk av metodene og de overgangsordningene og den innføringsplanen institusjonen benytter.

Bokstav b påbyr institusjonen å forklare oppbygningen av IRB-systemet, herunder bruken av eksterne ratinger. Forklaringen skal inkludere en vurdering av systemet og bruken av eksterne ratinger. Bruken av egenfastsatte risikoparametre ut over bruk for fastsettelse av beregningsgrunnlag og forventet tapt beløp, skal forklares og vurderes. Det samme gjelder bruken av sikkerheter ved fastsettelse av risikoparametre og prosesser for styring og kontroll i IRB-systemet. Det siste omfatter en beskrivelse av uavhengighet, ansvar og revisjon av systemet.

Bokstav c fordrer at institusjonen beskriver prosessen for klassifisering, kvantifisering og validering for hver av engasjementskategoriene som nevnt i del IV § 1-1 første ledd bokstav a til e. Det samme gjelder for egenkapitalposisjoner under PD/LGD-metoden og for hver av underkategoriene blant massemarkedsengasjementene, jf. del IV § 1-1 andre ledd. Institusjonen skal også oppgi misligholdsdefinisjon og datagrunnlag. Bokstav c inkluderer det som er nevnt i anneks XII:3 nr. 14 andre ledd, slik at beskrivelsen skal omfatte de typene av engasjementer som er tatt med i engasjementskategorien, definisjoner, metoder og data til estimering og validering av PD-verdi og eventuelt LGD-verdi og KF-verdier, herunder de forutsetningene som er brukt ved avledingen av disse variablene. Det skal gis beskrivelser av betydelige avvik fra definisjonen av mislighold som angitt i del IV § 2-1, herunder de overordnede engasjementssegmentene som påvirkes av slike avvik.

Bokstav d bestemmer at det skal opplyses om samlet EAD for hver av engasjementskategoriene som nevnt i del IV § 1-1. Bokstaven omfatter anneks XII:3 nr. 7 og nr. 14 bokstav d, e og f. For engasjementer med stater, institusjoner og foretak og for massemarkedsengasjementer og egenkapitalposisjoner under PD/LGD-metoden, skal det for hver risikoklasse oppgis samlet EAD i klassen, samlet ubenyttet ramme og gjennomsnittlig risikovekt beregnet som beregningsgrunnlag dividert på total EAD. Institusjoner som bruker egne LGD-verdier og/eller egne KF-verdier, skal dessuten oppgi gjennomsnittlig LGD og gjennomsnittlig KF for hver risikoklasse. Begrepet "gjennomsnittlig" skal her forstås for LGD som totalt estimert tap dividert på total EAD og for KF som total EAD dividert på total ubenyttet ramme. Dette svarer til hva som gjelder i del IV. For spesialiserte foretak under sjablongmetoden skal EAD for hver underkategori og hver risikoklasse oppgis. For egenkapitalposisjoner under enkel risikovekt-metode skal EAD for hver klasse oppgis. Normalt vil det ikke være anledning til å anvende både grunnleggende og avansert IRB-metode. Unntak gjelder når institusjonen er i en overføringsfase eller Kredittilsynet har bestemt at institusjonen skal gjøre slik i medhold av del I § 3-1 femte ledd.

Bokstav e gir at institusjonen skal oppgi de faktiske verdiendringene i forrige periode for den enkelte engasjementskategori og utvikling fra tidligere perioder. Dette svarer til anneks XII:3 nr. 14 bokstav g. For massemarkedsengasjementer skal opplysningene foreligge for hver underkategori. Avgrensningen av periodene vil henge sammen med hvor hyppig institusjonen offentliggjør informasjon.

Bokstav f krever at institusjonen gjør rede for de faktiske tapene i forrige periode og utvikling fra tidligere perioder, fordelt på risikoparametrene. Også her er periodeavgrensningen avhengig av hvor ofte opplysningene publiseres. Eventuelle endringer i risikoparametrene skal fremgå.

Bokstav g pålegger institusjonen å sammenlikne egenfastsatte risikoparametre med faktisk utfall over lengre tid for hver engasjementskategori og underkategori som nevnt i bokstav d. Der det er relevant, skal institusjonen også sammenlikne de sentrale forklaringsvariablene bak risikoparametrene med faktisk utfall over lengre tid. Informasjonen skal som minimum omfatte opplysninger om estimerte tap i forhold til faktiske tap innenfor de enkelte engasjementskategoriene og underkategoriene over en periode som er tilstrekkelig lang til å muliggjøre en meningsfylt vurdering av utfallet av målemetoden for hver engasjementskategori og underkategori. Når det er relevant, skal institusjonene spesifisere dette ytterligere for å muliggjøre en PD-analyse. Institusjoner som bruker egne LGD-verdier og/eller konverteringsfaktorer, skal informere om resultatet av LGD-verdi og konverteringsfaktorer sammenliknet med de estimatene som er gitt i opplysningene ellers.

§ 2-4 Sikkerheter ved fastsettelse av kapitalkrav for kredittrisiko

gjennomfører anneks XII:3 (15)

Paragraf 2-4 første ledd bokstav a krever at institusjoner som tar hensyn til sikkerheter ved fastsettelse av kapitalkrav for kredittrisiko, skal forklare hvilke hovedtyper av pant som benyttes.

Bokstav b pålegger institusjonen å opplyse om hovedkategorier av garantister og type kredittderivater som benyttes. Også kredittverdigheten til garantistene skal fremgå.

Bokstav c bestemmer at institusjonen skal oppgi samlet engasjementsbeløp og andelen som er sikret med garantier eller kredittderivater, fordelt på engasjementskategorier. Dette skal skje etter at det er tatt hensyn til motregning. For egenkapitalposisjoner og fond skal opplysningene gis for hver av de metodene som benyttes etter del IV § 6-1 og 7-1.

Bokstav d gir en særregel for institusjoner som beregner kapitalkrav for kredittrisiko etter standardmetoden eller benytter grunnleggende IRB-metode for engasjementer med stater, institusjoner og foretak. Disse institusjonene skal oppgi det samlede engasjementsbeløpet og andelen som er sikret med pant, fordelt på engasjementskategorier. Verdiene skal oppgis etter motregning og volatilitetsjusteringer.

Bokstav e gjelder krav til en beskrivelse av retningslinjer og rutiner for motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen, verdivurdering og forvaltning av sikkerheter og styring av potensiell konsentrasjonsrisiko som følger av bruken av sikkerheter.

§ 2-5 Motpartsrisiko

gjennomfører annekst XII:2 (4a)

Paragrafen gjelder motpartsrisiko for derivater mv.

Direktivet fordrer i annekst XII:2 nr. 4a bokstav a at institusjonen redegjør for metodologien som blir brukt for å beregne kapitalbehov og rammer for motpartsrisiko-eksponeringer. Dette kravet følger av § 1-7 andre ledd bokstav e og § 1-8 om styring og kontroll av risiko.

Bestemmelsen i annekst XII:2 nr. 4a bokstav b og d er inntatt i forskriftens § 2-5 første ledd bokstav e, se nedenfor.

Paragraf 2-5 første ledd bokstav a krever at institusjonen skal oppgi engasjementsbeløp beregnet etter den metode institusjonen benytter for motpartsrisiko for derivater mv. etter del VI og del VIII § 7-3 om markedsrisiko.

Bokstav b pålegger institusjonene å offentliggjøre brutto virkelig verdi av kontraktene. Direktivet omtaler "gross positive value" av kontraktene. Kredittilsynet antar at dette begrepet kan oversettes med virkelig verdi. Institusjonen skal videre gi opplysninger om effektene av eventuell motregning, sikkerhet stilt av motparter og netto kreditteksponering fra derivater. Netto kreditteksponering fra derivater vil si kreditteksponeringen ved derivater etter å ha tatt hensyn til netting som kan gjennomføres, og sikkerheter som er stilt.

Bokstav c pålegger institusjonen å informere om nominell verdi ("the notional value") av kreditter som er beskyttet av kredittderivater, fordelt etter type derivat mv.

Bokstav d forlanger at institusjonen skal opplyse om nominell verdi av kredittderivater ("credit derivative transactions") fordelt etter om derivatene holdes for egne eksponeringer eller på vegne av andre. Opplysningene skal brytes videre ned på hver type kredittderivat etter henholdsvis kjøpt og solgt beskyttelse.

Bokstav e krever at institusjonen beskriver retningslinjer og rutiner for sikkerhetsstilling, herunder hvilken sikkerhet institusjonen er forpliktet til å stille ved svekket rating.

Paragraf 2-5 andre ledd gjelder institusjoner som bruker IMM-metode, jf. del VI kapittel 5. Leddet inneholder flere pålegg som ikke følger av direktivet. De er tatt med for å sikre konsistens med andre interne metoder. Kredittilsynet er av den oppfatningen at det vil være rimelig å kreve slik offentliggjøring siden direktivet stiller tilsvarende krav for IRB, AMA og VaR. Opplysningskravene for IMM er basert på dem som gjelder for VaR, jf. § 2-7, fordi disse metodetilnæringerne er relativt like.

Bokstav a bestemmer at institusjonen skal publisere Kredittilsynets tillatelse til bruk av metoden.

Bokstav b krever en beskrivelse av metoden som benyttes for hver kontraktstype etter del VI § 1-2 og hver type derivat mv.

Bokstav c gjelder offentliggjøring av en beskrivelse av de stresstestene som benyttes.

Bokstav d pålegger institusjonen å gi opplysninger om de metodene som brukes for ettertesting og validering.

Bokstav e fordrer at institusjonen kunngjør resultatene av ettertestingen og gir en vurdering av resultatene.

Bokstav f svarer til anneks XII:2 nr. 4a bokstav i og forlanger at institusjonen oppgir estimert alfa dersom den har tillatelse fra Kredittilsynet til en slik estimering etter del VI § 5-3 andre ledd.

§ 2-6 Verdipapirisering

gjennomfører anneks XII:2 (13)

Bokstav a krever at institusjoner som fastsetter beregningsgrunnlag etter del VII om verdipapirisering, skal redegjøre for institusjonens målsetninger for verdipapiriseringen.

Bokstav b innebærer at institusjonens roller i verdipapiriseringensprosessen skal beskrives. Institusjonen kan blant annet være overdragende institusjon (originator) organiserende institusjon (sponsor), yter av kreditt- eller likviditetsstøtte eller investor. Beskrivelsen skal inkludere omfanget av institusjonens involvering i de ulike rollene.

Bokstav c bestemmer at institusjonen skal opplyse om metodene som institusjonen bruker for å fastsette beregningsgrunnlaget.

Bokstav d inneholder pålegg om at regnskapsprinsippene institusjonen bruker i forbindelse med verdipapiriseringen, skal gjøres kjent for markedet. Dette omfatter blant annet om verdipapiriseringstransaksjoner føres som salg eller finansiering, hvordan gevinster og tap ved salg føres, de sentrale forutsetningene for verddivurdering av ikke-avhendete kapitalinteresser og behandlingen av syntetisk verdipapirisering, hvis dette ikke er omfattet av andre regnskapsprinsipper. Begrepet "ikke-avhendete kapitalinteresser" er en oversettelse av direktivets "retained interest", men er det er uklart for Kredittilsynet hva direktivet sikter til. Det antas at det kan være tale om de tilfellene der en overdragende institusjon har rett til en andel av kontantstrømmen mv. fra de solgte engasjementene som ikke skal benyttes til å dekke forpliktelsene til obligasjonseierne, kredittap, administrasjonsgebyr mv. Et eksempel

kan her være at overdragende institusjon bidrar med kredittstøtte i form av overpantsettelse, kontantdepot mv.

Bokstav e forlanger at institusjonen skal offentliggjøre foretaksnavnene på de ratingbyråene som brukes ved verdipapirisering, og de typene av engasjementer som de enkelte byråene brukes til. Direktivet definerer ikke begrepet ”engasjementstype”. I del 4 fotnote 168 i den nye Baselakkorden vises til at engasjementstype kan være ”credit cards”, home equity, auto etc.”. Ettersom det i Basel legges opp til fleksibilitet har Kredittilsynet ikke definert begrepet nærmere. En nærmere presisering av offentliggjøringskravene vil imidlertid bli vurdert i forbindelse med en eventuell utarbeidelse av et felles format for offentliggjøring som nevnt i § 1-2 andre ledd andre punktum. Tilsvarende gjelder for merknaden til bokstav f, g, h og j.

Bokstav f gir at institusjonen skal oppgi verdien av de samlede utestående engasjementene som er verdipapirisert. Ved siden av at opplysningene skal være fordelt på engasjementstype, skal de også være oppdelt i tradisjonell og syntetisk verdipapirisering.

Bokstav g krever at verdipapiriserte engasjementer skal fordeles på engasjementstype etter samlet verdi, engasjementer med verdifall og forfalte engasjementer. Dessuten skal gevinster og tap ved salg registreres for hver engasjementstype.

Bokstav h innebærer at institusjonen skal offentliggjøre samlet verdi av henholdsvis ikke-avhendete og ervervete verdipapiriseringsposisjoner. Opplysningene skal deles etter engasjementstyper og etter risikovekter. Engasjementer som er tildelt en risikovekt på 1250 prosent, eller som er fratrukket i ansvarlig kapital, skal angis særskilt.

Bokstav i gjelder verdipapiriserte rullerende engasjementer og krever at samlet utestående verdi av disse engasjementene angis. Tallene skal være fordelt etter overdragende institusjons interesser og investors interesser.

Bokstav j betyr at institusjonen skal gi en oversikt over verdipapiriseringsaktiviteter i perioden, det vil si tiden siden forrige gang slik informasjon ble gitt. Oversikten skal inkludere verdien av engasjementer som er verdipapirisert, fordelt på engasjementstyper. Det skal også opplyses om konstaterte tap og gevinster ved salg, fordelt på engasjementstyper.

Paragraf 2-6 andre ledd gjennomfører artikkel 101 nr. 2. Det fremgår av del VII § 1-3 at en institusjon som overfører risiko ved tradisjonell eller syntetisk verdipapirisering, ikke kan bidra med midler til verdipapiriseringen ut over de kontraktsmessige forpliktelsene. Dersom institusjonen bryter dette forbudet, skal den offentliggjøre støttens effekt på institusjonens ansvarlige kapital.

§ 2-7 Posisjonsrisiko, valutarisiko og varerisiko beregnet etter interne modeller

gjennomfører annekset XII:2 (9)

Bestemmelsen gjelder institusjoner som beregner kapitalkrav for posisjonsrisiko, valutarisiko og varerisiko etter interne modeller, jf. del VIII kapittel 10 (VaR-modell).

Bokstav a bestemmer at institusjonen skal offentliggjøre Kredittilsynets tillatelse til bruk av modellen. Dette er ikke et uttrykkelig direktivkrav, men kan utledes av direktivets bokstav b. Kredittilsynet finner regelen naturlig tatt i betraktning at direktivet forlanger at tillatelsen til

bruk av interne målemetoder for kredittrisiko skal publiseres, jf. anneks XII:3 nr. 14 bokstav a. Det er ingen grunn til å gjøre forskjell for tillatelse til bruk av VaR-modell.

Bokstav b pålegger institusjonen å beskrive modellen og stresstesten som er brukt. Beskrivelsen skal foreligge for hver delportefølje. På samme måte skal det informeres om den metoden som er brukt til ettertesting og validering av nøyaktigheten og konsistensen til modellene og modelleringsprosessene.

Bokstav c innbærer at institusjonen må oppgi høyeste, laveste og gjennomsnittlig VaR-beløp. Dette kravet er i samsvar med Baselakkorden.

Bokstav d krever at institusjonen oppgir resultatet av ettertesting og gir en vurdering av eventuelle overskridelser. Dette pålegget fremgår av Baselakkorden.

Bokstav e pålegger institusjonen å redegjøre for hvordan VaR-systemet er i overensstemmelse med kravene til verdivurdering i del VIII § 1-2 og 1-5. Anneks XII:2 nr. 9 bokstav c viser til metoder i markedsrisikodelen som Kredittilsynet ikke har foreslått gjennomført i detalj. Del VIII § 1-5 kan sies å være en komprimert versjon av direktiv 93/6 et på dette punkt.

§ 2-8 Operasjonell risiko – AMA-metode

gjennomfører anneks XII:2 (16)

Paragraf 2-8 gjelder institusjoner som benytter AMA-metode etter del IX kapittel 4. Sammenliknet med direktivet inneholder paragrafen flere tilleggskrav for å gjøre bestemmelsene konsekvente med dem som gjelder for IRB-metodene, jf. § 2-3.

Første ledd bokstav a krever at Kredittilsynets tillatelse til bruk av AMA-metode publiseres av institusjonen.

Bokstav b pålegger institusjonen å beskrive metodegrunnlaget. Beskrivelsen skal omfatte blant annet hvordan interne data, eksterne data, scenarioanalyser og faktorer knyttet til virksomheten inngår i metoden. Pålegget er en gjennomføring av deler av anneks XII:2 nr. 10.

Bokstav c gjelder de tilfellene institusjonen bruker forsikring eller andre metoder for å overføre den operasjonelle risikoen. I så fall skal institusjonen beskrive i hvilken grad det er tatt hensyn til risikooverføringen ved beregningen av kapitalkravet.

Paragraf 2-8 andre ledd gjennomfører deler av anneks XII:2 nr. 10 bokstav b. Dersom institusjonen kombinerer metoder etter del IX § 1-1 andre ledd, skal det fremgå hvilken metode som brukes for de ulike forretningsområdene, og hvor stor andel av den operasjonelle risikoen som dekkes i disse metodene.

§ 2-9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen

gjennomfører anneks XII:2 (11)

Bokstav a bestemmer at institusjonen skal opplyse om egenkapitalposisjoner som føres utenfor handelsporteføljen fordelt etter formål.

Bokstav b krever at institusjonen gir en oversikt over regnskapsprinsipper og verdivurderingsmetoder som benyttes ved føring av egenkapitalposisjoner utenfor handels-

porteføljen. Dette inkluderer blant annet en redegjørelse for de sentrale forutsetningene og den praksisen som påvirker verdivurderingen. Eventuelle betydelige endringer i forutsetningene eller praksisen må fremkomme.

Bokstav c pålegger institusjonen å offentliggjøre bokført verdi og virkelig verdi av egenkapitalposisjoner som føres utenfor handelsporteføljen. For aksjer handlet på børs skal det gis en sammenlikning med markedsprisen dersom den i vesentlig grad atskiller seg fra virkelig verdi.

Bokstav d fordrer at institusjonen oppgir type og verdi av børsnoterte aksjer, unoterte aksjer i diversifiserte porteføljer og andre engasjementer.

Bokstav e bestemmer at institusjonen skal gjøre markedet kjent med samlede realiserte gevinster eller tap som følge av salg og likvidasjon av egenkapitalposisjoner som føres utenfor handelsporteføljen.

Bokstav f gjelder institusjonens plikt til å opplyse om samlede ikke-realiserede gevinster og tap for egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen i henhold til verdivurderingen. Dessuten skal beløpene eventuelle medregning i kjernekapital eller tilleggskapital fremgå.

§ 2-10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen

gjennomfører annekse XII:2 (12)

Bokstav a innebærer at institusjonen må offentliggjøre størrelsen av engasjementer med renterisiko for posisjoner utenfor handelsporteføljen. Egenskapene ved disse engasjementene skal gjøres kjent. Institusjonen må også redegjøre for hvilke metoder den bruker for å måle renterisiko og oppgi hvor hyppig slike målinger skjer.

Bokstav b krever at institusjonen opplyser om endringer i inntekt og verdi fordelt på valutatyper beregnet etter den eller de metoder institusjonen bruker for å beregne renterisiko.

Merknader til kapittel 3. Konsolidering

§ 3-1 Institusjoner med konsolideringsplikt

gjennomfører annekse XII:2 (2)

Bokstav a pålegger institusjon som konsolideres med andre institusjoner, å beskrive forskjeller i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål. Det skal gis en kortfattet beskrivelse av foretak som er fullt konsolidert, som er forholdsmessig konsolidert, hvor innskudd av ansvarlig kapital er fratrukket i ansvarlig kapital i institusjonen, og som ikke er konsolidert og det ikke foreligger innskudd av ansvarlig kapital som er fratrukket i ansvarlig kapital i institusjonen. Både norske og utenlandske grupper er omfattet.

Bokstav b krever at institusjonen gjør rede for enhver eksisterende eller påregnelig materiell eller lovmessig hindring for hurtig overføring av ansvarlig kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom morselskap og datterselskap.

Anneks XII:2 nr. 2 bokstav d inneholder en bestemmelse om opplysningskrav når samlet ansvarlig kapital er lavere enn minstekravet i datterselskap som ikke konsolideres. Kredittilsynet legger til grunn at denne situasjonen ikke vil forekomme etter norske forhold. Bestemmelsen foreslås derfor ikke gjennomført.

11. Del XI. Krav til styring og kontroll

Generelle merknader til del XI

Denne delen samler særlige krav til styring og kontroll samt retningslinjer og rutiner. Øvrige krav til retningslinjer og rutiner er gjennomført i forskriftens enkelte deler. Det er ikke funnet hensiktsmessig å samle alle krav til retningslinjer på ett sted ettersom kravene er nært knyttet opp mot den enkelte bestemmelse.

Merknader til kapittel 1. Generelle krav til styring og kontroll

gjennomfører artikkel 22 og 123 og artikkel 34 i 93/6

Del XI kapittel 1 tar sikte på å gjennomføre den delen av pilar 2 som retter seg mot institusjonene og som ikke allerede er gjennomført i forslaget til finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b første og andre ledd og verdipapirhandelloven § 8-10 b første og andre ledd.

De nye kapitaldekningsreglene presiserer i større grad enn tidligere reglene om institusjonenes risikonivå og legger i stor grad vekt på institusjonens styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Både pilar 1 og pilar 2 reflekterer dette. Kravene til styring og kontroll av risiko og kapitalbehov i pilar 2 gjelder for alle institusjoner og representerer overordnede krav som blir retningsgivende for innholdet i det løpende tilsynet med institusjonene.

§ 1-1 Styrets rolle

gjennomfører annekset V:1 og 2

Første ledd fastslår at institusjonens styre skal godkjenne retningslinjer for å påta institusjonen risikoer. Retningslinjene skal regelmessig vurderes av styret og kan være på et overordnet nivå. Tilsvarende skal styre godkjenne og regelmessig vurdere retningslinjer for å identifisere, styre, overvåke og kontrollere risikoer som institusjonen er eller kan bli utsatt for. Det er ikke bare de risikoene institusjonen som er utsatt for i øyeblikket som skal vurderes, men også risikoer som kan oppstå på et senere tidspunkt. Risikoer knyttet til makroøkonomiske forhold skal tas i betraktning. Minst de risikoene som nevnt i § 1-2 første ledd, jf. nedenfor, må være omfattet. Daglig leder må sørge for å operasjonalisere og gjennomføre retningslinjene, herunder nødvendige rutiner. Institusjonens internrevisjon må vurdere om styrets retningslinjer er gjennomført, herunder om det foreligger nødvendige rutiner og om de fungerer etter forutsetningene. Dette vil fremgå av internrevisjonens rapporter til styret.

Andre ledd regulerer det forholdet at institusjonens virksomhet kan omfatte roller som långiver, investor, analytiker, rådgiver, mekler mv. Det er viktig at institusjonen har klare skiller mellom disse funksjonene slik at sammenblanding og interessekonflikter unngås. Det er videre påkrevd at institusjonen skiller mellom utøvende og kontrollerende funksjoner på ulike nivåer og områder i forretnings- og beslutningsprosessene. Dette er bakgrunnen for at utkastet krever at styret i institusjonen fastsetter retningslinjer for skille mellom institusjonens forskjellige funksjoner og for forebygging av interessekonflikter.

§ 1-2 Risikostyring og kontroll

gjennomfører annekset V:3-9

Første ledd bestemmer implisitt at institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for styring og kontroll av risiko. Leddet gir en oppsummering av hvilke risikotyper som minst skal være dekket av institusjonens styring og kontroll av risiko. Retningslinjene og rutineene skal minst omfatte kreditt- og motpartsrisiko, restrisiko, konsentrasjonsrisiko, risikoer knyttet til verdipapiriseringsaktiviteter, markedsrisiko, renterisiko i portefølje for annen virksomhet enn handelsportefølje, operasjonell risiko og likviditetsrisiko. Dette er altså ingen uttømmende oppregning.

Restrisiko, konsentrasjonsrisiko og operasjonell risiko er definert i forskriftens del I kapittel 1: Virkeområde og definisjoner. For øvrig anses det som tilstrekkelig klart hva som menes med kreditt- og motpartsrisiko, risikoer knyttet til verdipapiriseringsaktiviteter, markedsrisiko, renterisiko og likviditetsrisiko.

Andre ledd pålegger institusjonen å diversifisere kredittporteføljene i samsvar med institusjonens markedsmålsetting og overordnede kredittstrategi.

Tredje ledd presiserer at retningslinjene for kreditt- og motpartsrisiko minst skal omfatte prosedyrer for godkjenning, endring, fornyelse og refinansiering av kreditt, prosedyrer for identifisering og håndtering av problemengasjementer og prosedyrer for verdireguleringer og nedskrivninger. Direktivet krever i annekset V:3 nr. 3 at kredittgivingen skal baseres på sunne og veldefinerte kriterier. Dette kravet gjennomføres ikke eksplisitt, men må sies å følge av første ledd første punktum sammenholdt med alminnelige prinsipper. Det er viktig at institusjonen har effektive retningslinjer og rutiner for løpende overvåking og håndtering av alle typer kredittengasjementer, foruten en overvåking av kreditttrisikoen på porteføljnivå. Nærmere retningslinjer og krav når det gjelder identifisering og håndtering av problemengasjementer, verddivurderinger og nedskrivninger, fremgår av forskrift 21. desember 2004 nr. 1740 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner. I forbindelse med kredittgiving kan institusjonen benytte forskjellige typer risikoreducerende metoder som for eksempel krav om sikkerhetsstillelse, pant, kausjoner og garantier. Verdien av sikkerheter kan variere over tid avhengig av markedsforholdene. Det kan også være risiko knyttet til holdbarheten i inngåtte avtaleforhold. Institusjonen skal ta hensyn til disse forholdene, jf. første ledd bokstav b om restrisiko.

Fjerde ledd inneholder en særregel for verdipapirisering av rullerende engasjementer med adgang til førtidig innfrielse, jf. del VII kapittel 5. Institusjonen pålegges her å ta hensyn til likviditetssituasjonen både ved avtalt og ved førtidig innfrielse. Annekset V:6 nr. 8 krever at institusjonen skal ha retningslinjer og rutiner for å påse at risikoer knyttet til verdipapiriseringstransaksjoner der institusjonen er originator eller sponsor, blir vurdert og håndtert slik at transaksjonenes økonomiske substans blir ivaretatt i risikostyringen og ved ledelsesbeslutninger. Det antas at dette pålegget allerede følger av utkastets § 1-2 første ledd.

Femte ledd innebærer at institusjonens retningslinjer for operasjonell risiko skal omfatte beredskapsplaner for å sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved alvorlige driftsforstyrrelser. Dette omfatter også hendelser som har lav frekvens, men stort tapspotensial. Planene skal omfatte håndtering av likviditetskriser. Driftsforstyrrelser som er relatert til institusjonens IT-virksomhet, reguleres av forskrift 21. mai 2003 nr. 630 om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) § 10 og 11.

Sjette ledd krever at institusjonen skal utarbeide alternative scenarioer for likviditetsrisiko. Disse scenarioene vil måtte bygge på en rekke forutsetninger. Disse forutsetningene skal vurderes regelmessig. Det gjøres oppmerksom på at Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 44 (2005-2006) har fremmet forslag om en ny § 2-17 i finansieringsvirksomhetsloven, som vil regulere finansinstitusjonenes styring og kontroll med likviditetsrisiko.

Merknader til kapittel 2. Særlige krav ved bruk av interne systemer

§ 2-1 Ansvar og rapportering

Første ledd

Beslutning om å benytte interne metoder som nevnt i første ledd skal treffes av styret.

IRB

gjennomfører annekse VII:4 (123)

For IRB for kredittisiko – forutsatt at institusjonen hovedsakelig driver kredittvirksomhet – vil Kredittilsynet forutsette at styret, som ansvarlig for driften av institusjonen, har et aktivt forhold til IRB-systemet også ut over beslutningen om å sende søknad. Styret må ha tilstrekkelig kunnskap om hvordan systemet på et overordnet nivå fungerer, til å kunne styre ut fra rapporteringen, jevnfør siste ledd. Institusjonens øverste ledelse må på sin side ha den nødvendige kunnskap om systemets utforming og virkemåte til å sikre at systemet løpende fungerer, se VII:4 (125).

AMA

Direktivet stiller ikke et eksplisitt krav til at styret skal beslutte bruk av AMA, men følger av GL10 punkt 4.3.5. Ansvarsdelingen mellom styret og øverste ledelse er også drøftet i samme dokument paragraf 602. GL10 åpner for at styret kan delegerer visse oppgaver til komiteer eller øverste ledelse, men konkretiserer ikke hvilke oppgaver dette kan være. Kredittilsynet legger til grunn at vil være opp til hvert enkelt styre å definere slike oppgaver. Delegering av oppgaver fritar verken styret eller øverste ledelse for det formelle ansvaret og Kredittilsynet vil uansett forvente at styret og øverste ledelse har et aktivt forhold til AMA-systemet, jf. også omtalen for IRB.

IMM

gjennomfører annekse III:6 (20)

Etter direktivet skal styret og øverste ledelse ha et aktivt forhold til IMM-systemet. I dette ligger at styret også skal beslutte bruk av metoden.

VaR

viderefører § 6-2 i gjeldende markedsrisikoforskrift

Tilsvarende som for IMM.

Annet ledd

IRB og AMA

gjennomfører anneks VII:4 (123), (124)

Etter GL10 skal styret og øverste ledelse godkjenne alle vesentlige rutiner og retningslinjer for:

- Identifisering, måling, overvåkning, styring og kontroll av operasjonell risiko
- Risikokontrollen, herunder organiseringen av denne
- Akseptabelt risikonivå

Det er Kredittilsynets vurdering at styret ikke skal godkjenne alle rutiner og retningslinjer, men det er institusjonen selv som må vurdere hva som er vesentlig. Kredittilsynet vil i en søknadsprosess vurdere hvilke retningslinjer og rutiner styret har tatt stilling til.

IMM og VaR

Direktivet stiller ikke konkrete krav til hvilke interne retningslinjer og rutiner institusjonen skal godskjenne. Kredittilsynet legger imidlertid til grunn tilsvarende vesentlighetsprinsipp som for IRB og AMA.

Tredje ledd

IRB

gjennomfører anneks VII:4 (126)

Tredje ledd stiller opp minimumskrav til innhold i rapportering. For IRB vil det være et krav at rapporteringen basert på IRB-systemet gir et både allsidig og helhetlig bilde av institusjonens kredittrisikoprofil basert på både estimerte risikoparametre (PD, LGD, EAD) og faktisk realiserede risikoparametre samt dessuten faktisk migrasjon, samt dessuten validering og stresstesting når dette er gjennomført. Generelt vil Kredittilsynet akseptere – og forvente – at detaljeringsnivå mv. står i forhold til vesentlighet.

AMA, IMM og VaR

I motsetning til IRB stiller ikke direktivet minimumskrav til innholdet i styrerapporteringen.

I anneks X:3 (3) heter det imidlertid at operasjonell risiko eksponeringer og tapshendelser skal rapporteres regelmessig. Kredittilsynet viser til omtalen av intern rapportering i GL10 paragraf 610-615 som omtaler hva rapporteringen ellers kan inneholde.

Generelt er institusjonen selv ansvarlig for å etablere hensiktsmessige rapporteringsrutiner og hva som skal rapporteres til styret. Kredittilsynet har derfor ikke funnet det hensiktsmessig å regulere minimumskrav til innholdet i styrerapporteringen for AMA, IMM og VaR.

§ 2-2 Organisering av risikokontroll

gjennomfører:

- *artikkel 84 (2) (c), anneks VII:4 (127), (128) (IRB)*
- *anneks X:3 (3) (AMA)*
- *anneks III:6 (17) (IMM)*
- *viderefører § 6-2 i gjeldende markedsrisikoforskrift (VaR)*

Paragrafen regulerer krav til risikokontroll direktivbestemmelsene er i hovedsak lik for alle metodene. Risikokontrollen skal være uavhengig, rapportere til øverste ledelse og hvis oppgave er å påse at systemene gjennomføres, følges opp og dokumenteres i samsvar med denne forskrift og interne retningslinjer og rutiner og overvåke institusjonens risiko.

I direktivet er det krav til at risikokontrollen også skal utføre valideringen. Kredittilsynet anser det ikke hensiktsmessig (jf. også IRB-utkastet fra 2005) å detaljregulere at risikokontrollen skal utføre valideringen. Kredittilsynet vil her vurdere organisering og oppgaver ut fra de helhetlige hensyn valideringen – og vurderingen av denne – skal ivaretas.

IRB

For 2005-utkastet for IRB foreligger det høringsinnspill som gir grunnlag for noen presiseringer av tolkningen.

- En av høringsinstansene påpeker at kravet etter 2005-utkastet gjaldt kredittrisiko spesielt, og foreslår at paragrafen skal hete ”Kontrollen med kredittrisiko”. Den løsningen Kredittilsynet har foreslått, kan tilsynelatende se ut til å gå i motsatt retning, men formålet med å samle felles krav til interne systemer, er ikke å sentralisere én risikokontrollenhet (merk at direktivet på et punkt skriver ”unit(s)”). Med ”risikokontroll” må her menes en funksjon for den risikoen som måles av den aktuelle interne modellen – slik at det for IRB er snakk om en kontroll med kredittrisiko.
- Det bes videre om fleksibilitet i organiseringen, ”så lenge de bakenforliggende hensynene til en uavhengig kontroll med kredittbeslutningene i praksis blir ivarettatt”, og om rimelige overgangsperioder dersom Kredittilsynet krever endringer i enkeltinstitusjoners organisering. Kredittilsynets vurdering er at forskriftsutkastet først og fremst regulerer risikokontrollens uavhengighet. Dersom det skulle være nødvendig at enkeltinstitusjoner endrer organisering av risikokontroll, vil Kredittilsynet gjøre vurderinger fra sak til sak, ut fra både formell organisering og reell uavhengighet.
- En annen av høringsinstansene uttaler at kontroll med kredittrisiko er en oppgave som skjer i alle ledd i organisasjonen og først og fremst i de operative avdelingene. Som det påpekes, regulerer ikke denne paragrafen disse funksjonene, og bestemmelsen må tolkes i tråd med dette.
- Instansen uttaler videre at ordvalget i merknadene tyder på at kredittrisikokontrollen skal pålegges oppgaver ”langt på vei i tråd med de kontroller og handlinger som internrevisor foretar”. Det er samtidig en uttrykt bekymring fra enkelte høringsinstanser om at 2005-utkastet utvidet og detaljregulerte internrevisjonens plikter på en uheldig måte. Dette er tatt nærmere opp i merknadene til § 2-4 nedenfor. Direktivet regulerer risikokontrollens oppgaver bl.a. i anneks VII:4 (128) (c): ”Implementing procedures to verify that grade and pool definitions are consistently applied across departments and geographic areas”, og § 2-2 annet ledd skal forstås som oppgaver knyttet til systemer for måling av risiko, ikke til ordinære revisjonshandlinger.

Siste ledd regulerer tilfeller der hvor flere institusjoner samarbeider om for eksempel data (som er direktivets formulering), eller mer generelt deler på funksjoner som ligger til risikokontrollen.

AMA

Ytterligere veiledning om risikokontrollens rolle og funksjon finnes i GL10 paragraf 615-620

IMM og VaR

For IMM-metode og VaR-metode skal risikokontrollen daglig overvåke og rapportere institusjonens risikoeksponering samt overholdelse av risikorammer. Rapportene skal vurderes av ledelse med tilstrekkelig myndighet til å redusere både enkeltposisjoner og institusjonens samlede risikoeksponering.

Etter del VI skal institusjonen ha kapasitet til estimere EE daglig, men det er ikke et krav å estimere daglig med mindre forholdene tilsier det eller Kredittilsynet bestemmer slik. Det er derfor uklart hvordan dette kravet relaterer seg til kravet om daglige rapporter fra risikokontrollen.

§ 2-3 Stresstesting og validering av modeller

gjennomfører delvis:

- *artikkel 84 (2) (e), annekset VII:4 (35) (b), (41), (109), (112), (113) (IRB)*
- *annekt X:3 (7) (AMA)*
- *annekt III:6 (24, 32, 33, 38, 42) (IMM)*
- *viderefører § 6-3 og 6-4 i gjeldende markedsrisikoforskrift (VaR)*

Denne paragrafen regulerer retningslinjer og rutiner for stresstesting (første ledd) og enkelte felles bestemmelser for validering (annet ledd). Det skal foreligge rutiner og retningslinjer for *når* og *hvordan* validering og stresstesting skal skje, og for hvordan resultatene skal følges opp. For statistiske modeller skal det forhånds spesifiseres metode.

I direktivet er det få konkrete krav til validering av AMA. GL10 gir imidlertid ytterligere retningslinjer. Det vises til merknadene til del IX.

§ 2-4 Internrevisjonen

IRB

gjennomfører VII:4 (130) (IRB)

Direktivteksten har nå fått et tillegg: ”or another comparable independent auditing unit”. Kredittilsynet antar at dette tillegget skal tolkes som at institusjonen kan nedsette særlige komiteer mv. til spesielle oppgaver (for eksempel av svært teknisk art), noe det formodentlig er større behov for i land med svakere adgang til utkontraktering. Det anses derfor ikke å være behov for å skrive den aktuelle formuleringen inn i forskriften. Det er uansett klart at et konserns internrevisjon kan utføre disse oppgavene for datterselskapene, så lenge datterselskapenes styre får den nødvendige informasjon om sitt eget selskap.

Hva angår 2005-utkastet, har flere høringsinstanser tatt opp internrevisjonens rolle som formulert i utkastet og merknadene til dette. Kredittilsynet ser at enkelte formuleringer har kunnet virke misvisende, særlig ”gjennomgå” i det daværende forskriftsutkastet og ”etterprøve” (som i forskriften viser til validering) i merknadene.

Kredittilsynet presiserer at paragrafen ikke er ment å skulle endre internrevisjonens *arbeidsform*. Kravene som stilles til revisjon må snarere ses i sammenheng med kravene til at systemene skal være tett integrert i den daglige driften. Et internt system som er så lite relevant for styringen av en institusjon at systemet, bruken av det og etterlevelse av forskriftskrav ikke er gjenstand for regelmessig revisjon, er ikke i tråd med intensjonen.

Internrevisjonens rolle er også berørt i GL10, og der de aktuelle delene har blitt bearbeidet som følge av flere høringsinnspill. GL10 gir veiledning til internrevisjonens rolle i paragrafene 447 til 450, der det i stor grad forklares hvilke praktiske tilpasninger til kompleksitet mv. som kan være i tråd med direktivet, men det stilles også i andre deler av dokumentet opp noen forventninger til hva revisjonshandlingene skal ta for seg: bl.a. om dokumentasjonen til bruk i daglig anvendelse er hensiktsmessig (paragraf 137), om institusjonens kontrollfunksjoner (428), risikokontrollens faktiske uavhengighet (445) og integritet i ratingprosessen (454).

Høringsinstansene berører også internrevisjonens arbeid gjennom forskjellige faser. Disse innspillene har noe forskjellig vinkling. To høringsinstanser ser det som ”naturlig at internrevisjonens fokus er forskjellig når institusjonene er i en søknadsprosess, er i en implementeringsfase og når IRB-systemet er i en ordinær driftsfase”. Dette gjelder i og for seg hele institusjonen i prosessene fra utvikling og frem mot ordinær drift (og vedlikehold), og Kredittilsynet forventer at internrevisjonen utfører sitt arbeid i tråd med de prosesser institusjonen gjennomgår. En tredje tar derimot til orde for ”at det hjemles en generell overgangsordning for internrevisjonens arbeid”. Kredittilsynet er i tvil om hvordan denne merknaden skal tolkes, men en slik overgangsordning i forskriften må nødvendigvis være motivert i å kunne få en IRB-tillatelse på et tidspunkt da internrevisjonen ikke er tilstrekkelig inne i prosessen til å kunne oppfylle den aktuelle forskriftsbestemmelsen. Kredittilsynet ser ingen grunn til å tillate dette, av flere grunner; blant annet vil det være vanskelig for en institusjon å levere dokumentasjon på oppfyllelsen av øvrige forskriftskrav uten å ha involvert internrevisjonen tungt på et langt tidligere tidspunkt. Kredittilsynet påpeker videre at direktivkravet er forankret i annekset VII fjerde del, og dermed er en del av vurderingsgrunnlaget for erfaringskravet etter artikkel 84 (3) og (4).

AMA

gjennomfører annekset X:3 (6)

I AMA er det som for IRB og IMM krav til at systemet skal revideres. Mens IRB og IMM pålegger internrevisjonen disse oppgavene, kan institusjonene under AMA velge om revisjonen skal gjennomføres av internrevisjonen og/eller ekstern revisor. Dersom ekstern revisor skal benyttes vil kontrollhandlingene være omfattet av revisorlovgivningen. I så fall bør det klargjøres hva ekstern revisor skal bekrefte og på hvilken måte, blant annet ville det måtte gjøres en vurdering av hvilke revisjonshandlinger som skal foretas og på hvilket grunnlag. Dette anses som lite hensiktsmessig og det foreslås å gjennomføre dette som en rolle for internrevisjonen. Institusjonene vil da selv måtte ta stilling til hvilke kontrollopgaver m.m. som anses tilstrekkelig for å oppfylle kravet til ”revisjon av systemet”.

Det vises imidlertid til GL10 paragraf 621-625 for nærmere veiledning knyttet til internrevisjonens oppgaver.

IMM og VaR

gjennomfører anneks III: 6 (26) og viderefører § 6-2 i gjeldende markedsrisikoforskrift.

For både IMM og VaR pålegger direktivet internrevisjonen konkrete revisjonsoppgaver. Disse kravene er i stor grad identiske, men for VaR er kravet årlig revisjon. For IMM skal revisjonen gjennomføres regelmessig. Kredittilsynet kan ikke se at det skal være behov for forskjellig hyppighet for IMM og VaR, men har likevel valgt å gjennomføre direktivets ordlyd.

§ 2-5 Dokumentasjon

gjennomfører:

- *artikkel 84 (2) (e), VII:4 (32) til (36), (129) (IRB)*
- *anneks X:3 (5) (AMA)*
- *anneks III:6 (25) (IMM)*
- *viderefører § 6-2 i gjeldende markedsrisikoforskrift (VaR)*

En del av dokumentasjonskravene i denne forskriften vil fremgå av rutinekrav under andre paragrafer og kapitler. Det presiseres for ordens skyld at realitetene i anneks VII:4 (36) (IRB) anses å følge av dokumentasjonskravene i denne forskriften, all den tid det ikke er spesifisert noe unntak som følge av tredjeparts forretningshemmeligheter. En modell som (for institusjonen) fremstår som "black box", vil ikke kunne kvalifisere.

Sparebankforeningen skriver i sitt høringssvar at foreningen legger til grunn at det ikke menes at all dokumentasjon skal være tilgjengelig for den enkelte medarbeider i banken. Kredittilsynet bekrefter at paragrafen ikke er ment å regulere slik tilgjengelighet.

12. Del XII. Ikrafttredelse og overgangsordninger

Merknader til kapittel 1. Ikrafttredelse og overgangsordninger

gjennomfører artikkel 152–157, annekse VII:2 (8) samt 93/6 artikkel 44 og 45c

Denne delen samler direktivenes bestemmelser om ikrafttredelse og overgangsordninger.

§ 1-1 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2007.

§ 1-2 Overgangsordninger

Ad første ledd og andre ledd. Etter artikkel 152 (7) til (12a) og 93/6 artikkel 47 åpnes det for bruk av gjeldende kapitaldekningsregler i 2007. Kredittilsynet har i brev til Finansdepartementet av 14. mars 2006 foreslått gjennomføring av disse bestemmelsene.

Første ledd gjennomfører også artikkel 45c i 93/6 som åpner for at institusjoner som har mottatt tillatelse før 1. januar 2007 til beregning av kapitalkravet for spesifikk risiko etter modell under VaR-metode, kan benytte ”gjeldende regler” fram til 31. desember 2009 eller en tidligere dato fastsatt av myndighetene. Kredittilsynet anser at ett år er tilstrekkelig.

Tredje ledd fastslår at avansert IRB-metode og AMA-metode tidligst kan benyttes fra 1. januar 2008.

Fjerde ledd: Artikkel 154 (4) inneholder et nasjonalt valg om definisjonen av mislighold, der man som overgangsordning kan anvende en annen misligholdsdefinisjon enn 90 dager også på flere typer engasjementer enn dem nevnt i VII:4 (44), som gjennomføres i del IV § 2-1 fjerde ledd; det vises til merknadene til denne.

Femte ledd: LGD-gulvet gjelder på aggregert nivå. Det praktiske innholdet er at hvis LGD i gjennomsnitt for disse engasjementene er for eksempel 7 prosent, så skal kapitaldekningskravet for disse engasjementene multipliseres med 10/7. Det er foreslått mer fleksibilitet enn i 2005-utkastet hva angår hvordan LGD skal *estimeres*, men det legges fortsatt opp til at gjennomsnittlig LGD skal EAD-vektes – altså som summen av forventet tapt beløp dividert på summen av engasjementsbeløp.

Sjette ledd er en overgangsordning som gjelder visse typer ”covered bonds” med spesielt god rating. Som en forenkling foreslås det å knytte bruken av denne bestemmelsen opp til Kredittilsynets skjønn, som i sin tur vil bygge på kravene nedfelt i annekse VII:2 (8).

Ad sjuende ledd. Institusjoner som anvender IRB- eller AMA-metode skal i 2007, 2008 og 2009 minst ha en ansvarlig kapital på henholdsvis 95, 90 og 80 prosent av minstekravet etter ”gjeldende regelverk”, jf. artikkel 152 (1) til (6) og jf. 93/6 artikkel 44. Med ”gjeldende regelverk” menes kapitaldekningsreglene slik de var før de nye reglene trer i kraft og vil reguleres nærmere ved fastsettelse av de nye reglene.

Åttende ledd gir overgangsbestemmelser for erfaringskravet. Som kommunisert i merknadene til 2005-utkastet, er lettelser i tidslengdekravet knyttet opp mot hvor godt de materielle kravene er oppfylt. Dette var i tråd med da innkomne høringsinnspill, der det ble tatt til orde

for å kunne bytte kortere tid mot strengere forvaltningspraksis. Kredittilsynet vil legge nettopp dette til grunn i praktiseringen av skjønn for erfaringskravet, slik at en IRB-søker ikke *både* kan oppfylle erfaringskravet på ”broadly in line”-nivå og på en minimal tidslengde etter overgangsreglene; dersom en institusjon kun kan gjøre krav på en kort erfaringsperiode, vil kravet til innhold skjerpes fra ”broadly in line” opp mot ”i tråd med minimumskravene”. Spesielt gjelder dette institusjoner som presser minimumstidslengden ved å søke seg til IRB senere i året, og Kredittilsynet vil generelt heller ikke akseptere søknader som søker å utnytte regelverksarbitrasje ved å tilpasse overgang til IRB for eksempel fra 31. desember.

Niende ledd innfører en overgangsordning slik at det frem til 2010 kan benyttes en lengre periode enn 90 dager for kategorisering av forfalte engasjementer med foretak, herunder offentlig eide foretak, i andre EØS-land etter vedkommende lands bestemmelser.

Ad tiende ledd. Det er allerede innført overgangsbestemmelser i forhold til medregning av nullstilte uamortiserte estimatavvik på pensjonsforpliktelser ved beregning av kjernekapitalen, slik det er adgang til etter retningslinjene 21. desember 2004 fra CEBS vedrørende korrigerende bestemmelser i kapitaldekningsregelverket i forhold til nye regnskapsstandarder (IFRS). Overgangsbestemmelsen som sto i beregningsforskriften § 10 første ledd bokstav f er videreført i forskriften her for den perioden som gjelder fra 1. januar 2007.

Overgangsordninger som ikke foreslås gjennomført

Direktiv 2000/12

- Artikkel 153 (1): Siden det ikke åpnes for lavere risikovekt for lån med pant i næringsseiendom er denne bestemmelsen ikke aktuell.
- Artikkel 153 (2): Med hensyn til sikkerheter for forfalte lån som kan anerkjennes i relasjon til andelen som kan medregnes, ser ikke Kredittilsynet behov for overgangsregler.
- Artikkel 153 (3): Overgangsbestemmelse om at lån til stater og sentralbanker i andre EU-lands valutaer, kan gis 0 prosent risikovekt, tilsvarende som lån i lokal valuta til stater og sentralbanker innen EØS. Siden det av de ”gamle” EU-statene bare er Sverige, Danmark og Storbritannia som ikke er euroland, og de ”gamle” EU-landene stort sett har risikovekt 0 pst., antar Kredittilsynet at denne bestemmelsen ikke har stor betydning. Når det gjelder de nye EU-landene, er det usikkert hvor mange som vil bli euro-land fra 2007, men Kredittilsynet antar at norske institusjoner ikke har betydelige lån i euro til de nye EU-statene som fortsatt har lokal valuta etter 1. januar 2007.
- Artikkel 154 (-1): Kredittilsynet finner ikke grunn til å åpne for en lengre periode enn 90 dager for forfalte lån på foretak, herunder offentlig eide foretak, i Norge. Kredittilsynet foreslår imidlertid å anerkjenne andre lands bruk av overgangsordningen, jf. forskriftens niende ledd.
- Artikkel 154 (1b): Det er ikke behov for overgangsordning siden innskudd av ansvarlig kapital i forsikringsselskaper helt fra beregningsforskriften trådte i kraft, har kommet til fradrag, jf. bestemmelsene i beregningsforskriften § 7 tredje ledd bokstav a og b.
- Artikkel 155: Inntil 31. desember 2012 åpner direktivet for at kredittinstitusjoner og verdipapirforetak som anvender sjablongmetoden kan vekte forretningsområdet ”egenhandel og formidling” med 15 prosent. Dette gjelder for institusjoner der egenhandel og formidling utgjør minst 50 prosent av inntekten over alle forretningsområder. I høringsdokumentet fra 2005 foreslo Kredittilsynet at denne

valgmuligheten ikke gjennomføres i Norge fordi ingen norske institusjoner tilfredsstillt kravene. En av høringsinstansene argumenterer for at bestemmelsen bør gjennomføres av konkurransemessige hensyn. Samme høringsinstans ønsket at institusjoner som har verdipapirforetak som en del av et finanskonsern skal kunne beregne samlet inntekt i denne sammenheng kun ut ifra inntekten fra verdipapirforetaket i konsernet, og ikke andre virksomheter i konsernet. Kredittilsynet fastholder sitt synspunkt om at valgmuligheten ikke gjennomføres fordi ingen norske institusjoner tilfredsstillt kravene. Det er etter direktivet ikke anledning til å vurdere oppfyllelsen av kravet isolert sett for verdipapirforetak som er en del av konsern.

Direktiv 93/6

- Artikkel 17.2: Tilsvarende artikkel 153 og 154 i 2000/12.
- Artikkel 45: Tilsvarende artikkel 155 i 2000/12.
- Artikkel 45b: Bestemmelsen åpner for at myndighetene frem til 31. desember 2011 i enkelttilfeller kan bestemme at kapitalkravet for operasjonell risiko ikke skal gjelde for verdipapirforetak med færre enn 100 ansatte og hvor handelsporteføljen er mindre enn 400 mill kroner (50 mill euro). I stedet skal kapitalkravet minst være det laveste av a) kapitalkravet for operasjonell risiko og b) 12/88 deler av det høyeste av i) kapitalkravet for kreditt og markedsrisiko og ii) kapitalkravet for faste kostnader. Det nasjonale valget foreslås ikke gjennomført, se merknadene til kapittel 5 del IX.
- Artikkel 45d: Bestemmelsen fastsetter at frem til 31. desember 2010 eller en tidligere dato fastsatt av myndighetene skal visse typer verdipapirforetak unntas fra kapitalkravene i direktiv 93/6 og 2000/12. Dette gjelder verdipapirforetak hvis hovedvirksomhet er investeringstjenester knyttet til derivater som er omtalt i direktiv 2004/39/EC (MiFid), annekset I avsnitt C nr. 5, 6, 7, 9 og 10 og som ikke er omfattet av direktiv 93/22/EC (ISD) pr 31. desember 2006. Unntaket er særlig ment å skulle omfatte varederivatmeglere innenfor energisektoren, herunder elektrisitet, kull, gass og olje. Innføring av kapitalkrav for disse skal vurderes som følge av en rapport kommisjonen skal avlegge for parlamentet om hvilket kapitalkravregime som er passende for denne type verdipapirforetak. I Norge er kapitalkravene for verdipapirforetak inntatt i verdipapirhandelloven, mens det i EU er en del av kapitaldekningsdirektivene. Ettersom MiFid ikke er innført i norsk rett er denne bestemmelsen ikke vurdert forbindelse med arbeidet med ny kapitaldekningsforskrift. Avhengig av hvordan MiFid innføres i norsk rett vil det kunne bli behov for å tilpasse forskriften til ovennevnte bestemmelse.

13. Forskrift om endring av forskriften om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis.

Merknader til endringsforskriften

Forslaget til forskrift om endring av forskriften om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis gjennomfører endringene i artiklene 71 og 73 i det reviderte 2000/12-direktivet i forhold til slik som bestemmelsene lød i 2000/12-direktivet, artikkel 52.

Bestemmelsene gjelder tilsvarende for verdipapirforetak, jf. direktiv 93/6 artikkel 2 og 3.3. Særbestemmelsene om unntak fra konsolidering som det åpnes for i direktiv 93/6 artikkel 22 - 25 og som gjelder for verdipapirforetak er valgfrie bestemmelser. Disse foreslås ikke innført, da det ikke vil være hensiktsmessig å unnta i sin helhet fra konsolidering på generell basis for verdipapirforetak. For verdipapirforetak som faller inn under unntak fra kapitalkrav for operasjonell risiko og som inngår i et konsern hvor det ikke inngår uten andre verdipapirforetak eller kredittinstitusjoner vil det følge av forskriften at det heller ikke vil stilles krav om dette på konsolidert nivå.

Det er lagt til grunn at oppfyllelse av minstekravene til kapitaldekning (pilar 1) både på selskapsnivå, delkonsolidert nivå og konsolidert nivå vil bidra til å sikre at den ansvarlige kapitalen er allokert i forhold til risikoen i de ulike delene av en finansgruppe. Bestemmelsene om nivå for anvendelse av minstekravet til kapitaldekning (pilar I) er derfor foreslått gjennomført strengere enn minimumskravene i direktivet, i tråd med gjeldende bestemmelser. De foreslåtte endringene tar utgangspunkt i forskriften om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis slik den ble oversendt Finansdepartementet med brev 10. mars 2006.

Del I

Ad § 5

Bestemmelsen gjennomfører sammen med enkelte øvrige bestemmelser, direktivets artikkel 71 og 73(2). Bestemmelsen fastsetter at de nye kapitaldekningskravene (pilar 1) skal oppfylles på konsolidert basis.

Bestemmelsene i artikkel 69 og 70 om adgang til på fastsatte vilkår å gjøre unntak fra minimumskravet til kapitaldekning (pilar 1) på selskapsnivå er ikke foreslått gjennomført. Videre er bestemmelsen om å anvende minstekravet til kapitaldekning (pilar I) på delkonsolidert nivå foreslått gjennomført strengere enn det som følger av artikkel 71 og artikkel 73 (2) i tråd med gjeldende krav, jf. forskriftens § 3.

Ad § 8

Bestemmelsen gjennomfører sammen med enkelte andre bestemmelser, direktivets artikkel 71 og 73 (2). Bestemmelsen fastsetter hvilke nivåer pilar II- kravet skal oppfylles på, og er utformet i tråd med minimumskravene i direktivet.

Det foreslås at forsikringsselskap også skal omfattes av bestemmelsen.

Del II

Ad første ledd

Forskriften [...] om kapitalkrav for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond treer i kraft 1. januar 2007. Endringsforskriften til konsolideringsforskriften må derfor tre i kraft fra samme tidspunkt.

Ad annet ledd

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 152 (7) og fastsetter at kapitalkravet som følger av [gjeldende regelverk] og hvor det i overgangsregler er fastsatt hvor stor andel av kravet som minimum skal være oppfylt i perioden frem til 2010, skal oppfylles på konsolidert basis. Det er i forskrift [...] om kapitalkrav for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond del XII § 1-2 sjuende ledd fastsatt overgangsbestemmelser slik at minimumskravet for institusjoner som har tillatelse til bruk av IRB-metode eller AMA metode i perioden frem til 2010 ikke kan være lavere enn hhv. 95 prosent (2007), 90 prosent (2008) og 80 prosent (2009) av gjeldende kapitaldekningskrav. Kravet vil gjelde i tillegg til konsolideringskravet etter § 5.

Til tredje ledd

Det er i forskrift [...] om kapitalkrav for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond del XII § 1-2 første ledd fastsatt at institusjonene i 2007 kan beregne kapitaldekningskrav etter [gjeldende regelverk]. Kravet etter [gjeldende regelverk] vil i 2007 også måtte oppfylles på konsolidert basis. Kravet vil gjelde istedenfor konsolideringskravet etter § 5.